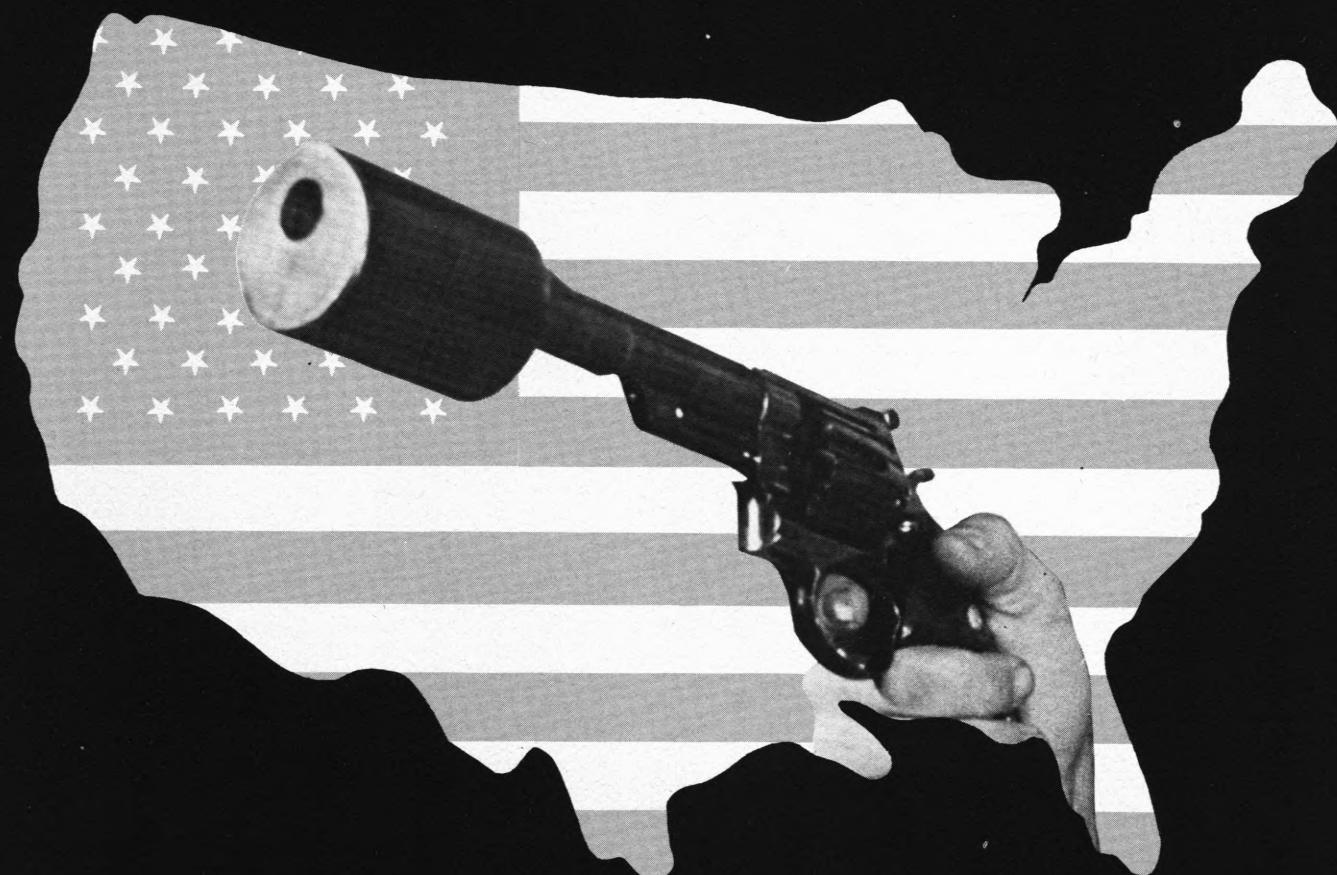

AMERIKA LEKSIKON

455

opslag • instruktører • skuespil-
lere • producere • fotografer •
manuskriptforfattere • klippere
• komponister • gener • film •
institutioner

AMERIKA

skrevet af ✶ Michael Blædel ✶ Per Calum ✶ Claus Hesselberg ✶ Peter Hirsch ✶ Ib Lindblad

Sådan fungerer Kosmorammas Amerika Leksikon

Kosmorammas Amerika-leksikon rummer opslag på alle de væsentligste navne i halvferdsernes amerikanske filmkunst – skuespilleres, instruktører, fotografen, manuscriptforfattere, komponister, klippere, producere. Dertil kommer yderligere opslag på de vigtigste film (credits, synopsis og vurdering), der kan siges at tegne Hollywoods indsats i første del af ti-året. Endelig er der en lang række opslag på produktionsselskaber, tidsskrifter, institutioner og funktioner etc. samt genre-over-sigter. Ialt ca. 500 opslag.

Under udarbejdelsen af dette leksikon har det været en naturlig ting at skæve til Bjørn Rasmussens storværk: Filmens Hjem-Hvd-Hvor, bind 4 (udenlandske biografier). Når der i Kosmorammas leksikon er opslag på en person, der allerede findes biograferet i Filmens HHH, IV, fortsætter vi blot, hvor Bjørn Rasmussen slap – idet vi forudsætter, at alle filmintereserede for længst har anskaffet sig Filmens HHH.

I filmografiene nævnes både originaltitler og danske titler – titlene skiller med en skråstreg, med mindre originaltitel og dansk titel er identisk – da vil første bogstav i titlen i stedet være trykt med halvfed skrift. Har den biograferede person haft en anden funktion på en film end den først i biografiens angivne, vil dette være oplyst i en parentes efter titlen – f. eks. sker det ofte, at en instruktør også fungerer som producer på en film, og dette vil da fremgå således (+ P). Har instruktøren derimod fungeret som producer for en anden instruktør oplyses det således (P).

Overalt i teksten er der i øvrigt lavet krydshenvisninger, således at henvisning til et andet opslag angives dels med en pil (→) foran opslagsordet, dels ved at ordet er skrevet med VERSALER.

De årstal, der bruges før filmtitlerne, refererer til filmens udsendelsesår, primært med »Screen World« som kilde. Når en dansk filmtitel er efterfulgt af en stjerne (*) betyder det, at anmeldelsen står i anmeldelsessektionen umiddelbart før Leksikon.

De i leksikonet benyttede forkortelser er:

F = fotograf
I = instruktør
KI = klipper
Ko = kostumer
Ma = manuskript

Mu = musik
P = producer
S = skuespiller
Sa = sang
Sp = speaker

ACADEMY AWARD → OSCAR

ACADEMY OF MOTION PICTURE ARTS AND SCIENCES (AMPAS) – En af filmindustrien i 1927 oprettet institution med det erklærede formål at højne filmens standard i kulturel, oplysende og teknisk henseende. AMPAS kendes bedst for sine årlige prisuddelinger, hvor en → OSCAR uddeles for en fremragende præstation. Mindre kendt af offentligheden er AMPAS' funktion som arkiv for Hollywoods filmindustri. I »The Margaret Herrick Library« (opkaldt efter arkivets første bibliotekar og senere daglige leder indtil 70) findes en stor bog- og tidsskriftsamling, ca. ½ mill. fotos og mere end 40.000 files eller en for næsten hver eneste amerikansk film, der er lavet. Arkivet rummer også mange drejebøger (bl. a. samtlige bevarede Paramount-manus). Foruden biblioteket findes der også i AMPAS' nye lokaler (indviet 8.12.75) en 1111 stoles biograf, der siges at være den mest perfekte i verden. Endelig står AMPAS for udgivelsen af »Players Directory« med oplysninger om en lang række skuespilleres, og AMPAS prøver i øvrigt at stimulere interessen for øget studium af den amerikanske films historie. **Litt:** American Cinematographer feb. 76. (PC)

ACTORS' STUDIO, The – Skuespiller-skole oprettet 1947 i New York af Elia Kazan og Cheryl Crawford, senere også med Lee → STRASBERG i ledelsen. Strasberg havde i trediverne arbejdet med Stanislavskis teorier om skuespillerens arbejde, og teoriene er også arbejdsgrundlaget for the Actors' Studio, der blandt sit begrænsede antal medlemmer tæller en del fuldt etablerede skuespilleres. Spillestilen kaldes ofte »the Method« eller »Method Acting«, og blandt de berømteste navne fra Actors' Studio er Eli Wallach og Marlon → BRANDO. (PC)

AFLYTNINGEN (The Conversation) – USA. **P-start:** 26.11. 71/© 1973/**Prem:** April 74. **P-selskab:** Coppola Co. **P/I:** **Manus:** Francis Ford → COPPOLA. **Foto:** Bill → BUTLER (Technicolor). **Klip:** Richard Chew. **Klip-sup/Lyd-montage:** Walter → MURCH. **Medv:** Gene → HACKMAN (Harry Caul), Cindy → WILLIAMS (Ann), Allen → GARFIELD (Berne Moran), John Cazale (Stan). 113 min. **Litt:** Kos. 123–124.

Harry Caul er professionel ødelægger af privatlivets fred. Mod betaling aflurer han med avanceret elektronisk udstyr folk deres hemmeligheder, og en dag, mens han lytter til en båndoptagelse, aner han noget kriminel: et mord

planlægges tilsyneladende, og Harry, hvis virksomhed tidligere har resulteret i tre menneskers død, vil nu prøve at forhindre, at hans oplysninger after bringer død. Han vil gerne have regnskabet til at gå op, men han evner det ikke. Hans egen dygtighed til at afsløre mennesker deres privatliv har gjort, at han ikke selv ejer noget privatliv, og mere end at være en → KRIMINALFILM er »Aflytningen« derfor en intens psykologisk studie i menneskelig ansvarlighed, i det umulige i at isolere sig totalt fra andre mennesker uden at tage skade på sjælen.

I Gene Hackmans tilbageholdende præstation, der i småbudder uddyber, spænder og nuancerer lureren Harry (på samme måde som Harry selv oplever tilværelsen fragmentarisk) for tilskueren, rummes det fuldkomne, og Hackmans præstation støttes eminent af Coppolas inspirerede instruktion, der diskret pointer temaeet uden at præke, og med finnesse bruges lyd og billede kontrapunktisk til at skabe en svanger atmosfære, imellem virkelighed og drøm/mareridt. (PC)

ALBERT, Eddie (22.4. 1908) – Skuespiller. Efter fem års filmpause med fast medvirken i TV-serien »Green Acres« vendte han tilbage i → HJERTEKNUSEREN og fik en → OSCAR for bedste birolle. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **72:** The Heartbreak Kid/Hjerteknuseren. **74:** McQ/McQ renser ud; The Take; The Longest Yard/Det skræppe hold; Escape to the Witch Mountain. **75:** Hustle /Strømeren og luksuspigen; The Devil's Rain. **76:** Birch Interval. (MB)

ALDRICH, Robert (9.8. 1918) – Instruktør. Født i Evanston, Rhode Island. Instruktørdebut i 1953 efter knap en halv snes års læretid som produktions-assistent, klippeassistent og instruktør-assistent. Projekt: »The Choirboys« efter roman af Joseph Wambaugh. **Litt:** Sight and Sound, Spring 1976. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

68: The Legend of Lylah Clare/Døden spejler sig (+ P); The Killing of Sister George/Intime veninder (+ P). **69:** Whatever Happened to Aunt Alice (P). **70:** Too Late the Hero/De sidste helte (+ P + Co-Ma + Co-Story). **71:** The Grissom Gang/Ingen orkideer til Miss Blandish (+ P). **72:** Ulzana's Raid/Ulzana's sidste kamp. **73:** Emperor of the North/Jernbanens hårde drenge. **74:** The Longest Yard = The Mean Machine/Det skræppe hold. **75:** Hustle/Strømeren og luksuspigen (+ P). **77:** Twilight's Last Gleaming. (PC)

LEKSIKON

g ☆ Poul Malmkjær ☆ Ib Monty ☆ Jørgen Oldenburg ☆ Peter Schepelern ☆ Lars Ølgaard

ALICE DOESN'T LIVE HERE ANYMORE → ALICE BOR HER IKKE MERE

Øverst Gene Hackman i »Aflytningen«; derunder Eddie Albert, Robert Aldrich og Woody Allen. Nederst Ellen Burstyn i »Alice bor her ikke mere«.

ALICE BOR HER IKKE MERE – (Alice Doesn't Live Here Anymore) – USA. P-

start: 24.1. 74/**C:** 1974/**Prem:** dec. 74. **P-selskab:** Warner Bros. **P:** David Suskind, Audrey Maas. **I:** Martin → SCORSESE. **Manus:** Robert Getchell. **Foto:** Kent L. → WAKEFORD (Technicolor). **Klip:** Marcia Lucas. **Medv:** Ellen → BURSTYN (Alice Hyatt), Kris → KRISTOFFERSON (David Barrie), Alfred Lutter III (Tommy Hyatt), Jodie → FOSTER (Audrey). 110 min. **Litt:** Kos. 127.

Da den 35-årige Alice Hyatt pludselig mister sin ægtemand (han er blevet dræbt ved en bilulykke), beslutter hun desperat at gøre et forsøg på at realisere sin barndomsdrøm om at blive en berømt sangerinde. Hun pakker de nødvendigste ejendele, og sammen med sin 12-årige søn Tommy begiver hun sig på en rejse gennem Amerika, fra Oklahoma til Monterey i Californien. Undervejs får hun småjobs for at klare udgifterne, hun møder diverse mænd, men først da hun i Tucson får et job som servitrice og møder ranchejeren David, har hun måske fundet den mand, hun efter tør binde sig til.

Martin Scorseses film om Alice er beslægtet med → ROADFILM som Francis Ford → COPPOLAS »The Rain People«. Filmen er dog lidt af et særsyn i nyere amerikansk film ved primært at dreje sig om en kvindes vej mod selverkendelse, og filmen ejer især sine kvaliteter i skildringen af Alice, der portrætteres indforstået af Ellen Burstyn. Skuespillerinden havde selv fundet frem til manuskriptet og overtalte derefter Warner Bros. til at investere 2 mill. dollars i filmen, hun pegede selv på Scorsese som instruktør, og i samarbejde med både instruktør, manus-forfatter og andre skuespillere var Ellen Burstyn med til at omarbejde manuskriptet. I Scorseses instruktion er filmen blevet mageløs stilskikker, smukt balancerende mellem »soap opera« og nærgående psykologisk skildring, først og fremmest gennem Ellen Burstyns følelsesstærke tolkning af den råvilde Alice, der dog ejer en indre råstyrke, der bringer hende modnet gennem rådvildhedens lange rejse. Burstyn fik en → OSCAR (bedste kvindelige hovedrolle) for sin præstation, og filmen var Scorseses første publikums-sukses. (PC)

ALLE PRÆSIDENTENS MÆND → anm. side 218.

ALLEN, Dede (1924) – Klipper. Kom til Columbia i 1943 som assistent i lydafdelingen og blev derefter klippeassistent på TV-reklamer og B-film. Fra 61 uafhængig chefklipper. Medvirkede i 70 som sig selv i en dokumentarfilm om Arthur

→ PENN: »Arthur Penn, 1922 – Themes and Variants«. **Film:**

58: Terror from the Year 5000. **59:** Odds Against Tomorrow/Forbrydelsens lavine. **61:** The Hustler/Hajen. **64:** America, America/Amerika, Amerika. **67:** Bonnie & Clyde. **68:** Rachel, Rachel. **69:** Alice's Restaurant. **70:** Story of a Woman; Little Big Man/En → GOD DAG AT DØ. **72:** Slaughterhouse-Five/ → SLAGTEHUS 5 (Co-kl). **73:** Serpico; Night Moves/ → SKAKMAT (uds. 75). **75:** Dog Day Afternoon/En → SKÆV EFTERMIDDAG*. **76:** The Missouri Breaks/Duel i Missouri (Co-kl). (MB)

ALLEN, Woody (1.12. 35) – Instruktør. Også skuespiller, manus-forfatter. Født i Flatbush, Brooklyn, som Allen Stewart Konigsberg. Var avisskribent 17 år gammel og har leveret artikler til »Playboy«, »The New Yorker« etc. Debut som natklubentainer i Greenwich Village 1961. Har indspillet plader, skrevet bøger og flere TV-spil, bl. a. »Death Knocks«. Indtalte 1966 den japanske komedie »Kagi No Kagi« på engelsk (→ FARCE). **Litt:** Kos. nr. 113, marts 1973. Film Comment, marts-april 1974. **Film:**

65: What's New Pussycat?/Hva' nyt, Pussycat? (S + Ma). **66:** What's Up, Tiger Lily? (Co-P + Ma + S). **67:** Casino Royale/James Bond 007 – Casino Royale (Co-Ma + S). **69:** Don't Drink The Water (Ma); Take The Money and Run (+ Co-Ma + S). **71:** Bananas/ → MIG OG REVOLUTIONEN* (+ Co-Ma + S). **72:** Everything You Always Wanted To Know About Sex But Were Afraid To Ask/Min yndlingsperversion (+ Ma + S); Play It Again, Sam/ → MIG OG BOGART (Ma + S). **73:** Sleeper/Mig og fremtiden (+ Ma + S). **75:** Love and Death/Kærlighed og død (+ Ma + S). **76:** The Front (S). (CH)

ALLIED ARTISTS – Oprindelig et datterselskab af Monogram Pictures. Allied Artists oprettedes i 1946 med det formål at producere de dyreste prestigefilm, som Monogram var udenom. Datterselskabet klarede sig bedre end Monogram, og i 1953 blev de to selskaber slået sammen. I tresserne og halvfjerdsene har Allied Artists først og fremmest interesseret sig for produktion af TV-film, men med mellemrum har selskabet dog beskæftiget sig med seriøs filmproduktion, bedste resultat fra de seneste år er Bob → FOSSES → CABARET. (PC)

ALONZO, John A. (ca. 1937) – Fotograf. Medvirkede i et par biroller i »The Magnificent Seven« (»Syv mænd sejrer«, 60), »Invitation to a Gunfight« (»Invitation til gunfight«, 64) og den aldrig udsendte

»Ballad of a Bad Man« (64), før han begyndte at fotograferet dokumentarfilm for National Geographic og Jacques Cousteau. For → FRIEDKIN fotograferede han til ABC-TV i 64 »The Thin Blue Line« og blev assistent for James Wong Howe (1899–1976) på »Seconds« (»Manden der skiftede ansigt«, 66). Debut som A-fotograf for Roger Corman i 70. **Litt:** Millimeter IV, marts 76. **Film:**

70: Bloody Mama (Gangsterfamilien Barker). **71:** Vanishing Point/Speed; Get To Know Your Rabbit; Harold & Maude. **72:** The Woman (TV); Sounder/Drømmen om et nyt liv; Lady Sings the Blues; Pete 'n' Tillie/Peter og Tillie. **73:** Wattstax/Sort på hvidt (Co-F). **74:** Conrack; → CHINATOWN. **75:** The Fortune/Ta' livet a' kællingen; Once Is Not Enough/En gang er ingen gang; Farewell, My Lovely/ → FARVEL, MIN ELSKEDE*. **76:** I Will, I Will ... For Now; The Bad News Bears. **77:** Black Sunday; Casey's Shadow. (MB)

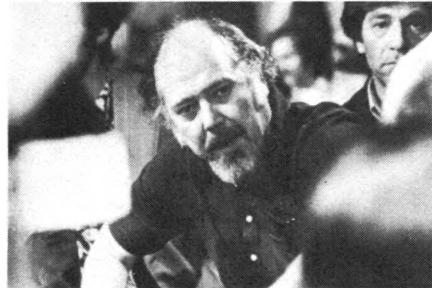
ALTMAN, Robert (20.5. 1924) – Instruktør. Uddannet som ingeniør, men begyndte efter militærtjenesten at skrive manuskripter, »Christmas Eve« (47) og »Bodyguard« (48). Arbejdede derefter seks år som dokumentar- og reklamefilminstruktør for The Calvin Company i Kansas City. Skrev, producerede og instruerede i 56 »The Delinquents«, som UA købte til TV, og lavede året efter dokumentarfjermen »The James Dean Story«. Instruerede to bidrag til »Alfred Hitchcock Presents«, arbejdede på TV-showet »The Whirlybird« og lavede → PILOT til »The Gallant Men«. Derefter bidrag til serierne »Combat«, »Bonanza« og »Bus Stop«, og i 64 instruerede han til Universals Movie-of-the-week TV-filmen »Nightmare In Chicago«. Projekt: Breakfast of Champions. **Litt:** Films and Filming, nov. 71; Film Quarterly, vinter 75–76; Playboy, aug. 76. **Film:**

68: Countdown. **69:** That Cold Day In the Park/Kom i ly for regnen. **70:** → M.A.S.H.; Brewster McClelland/Fuglemanden. **71:** McCabe and Mrs. Miller/ → VESTENS SYNDIGE PAR (+ Co-M). **72:** Images/Enhjørningen (+ Ma). **73:** The Long Goodbye/Det lange farvel. **74:** Thieves Like Us/ → TYVE SOM OS; California Split. **75:** → NASHVILLE* (+ Co-Mu). **76:** Buffalo Bill and the Indians, or Sitting Bull's History Lesson/Buffalo Bill og indianerne (+ P); Welcome To L.A. (P); The Late Show (P). **77:** Three Women (+ P + Ma). (MB)

AMERICAN FILM INSTITUTE (AFI) – Oprettet i juni 1967. AFI har til huse i the John F. Kennedy Center for Performing Arts i Washington DC. AFI oprettede i 1968 eget filmarkiv (og er medlem af FIAF, Fédération Internationale des Archives de Film) og samarbejder med Library of Congress, der opbevarer AFIs filmsamling. Anden AFI-aktivitet er udgivelse af »Filmfacts« (der bringer udførlige → CREDITS på alle film offentligt vist i USA samt lange uddrag af anmeldelser), udgivelse af »American Film« (hvori er inkorporeret den tidligere AFI-udgivelse »Dialogue on Film«). AFI er også i færd med at udgive »The American Film Institute Catalog of Motion Pictures«, der skal rumme → CREDITS, cast og synopsis på samtlige film udsendt i USA. Andre AFI-aktiviteter er filmforevisninger samt uddeling af støttebeløb til unge

filmfolks projekter samt oprettelsen af Center for Advanced Film Studies (siden 69), der tilbyder kurser i både praktiske og teoretiske filmstudier. (PC)

AMERICAN FILM THEATER – Am. produktionsselskab, oprettet 1973. Producerer skuespilfilmatriseringer med kendte stjerner i rollerne. Ingen af filmene har hidtil været vist i Danmark. **73:** »The Iceman Cometh« (efter Eugene O'Neill) med Lee Marvin, Fredric March og Robert Ryan, instr.: John → FRANKENHEIMER; »The Homecoming« (efter Harold Pinter) med Cyril Cusak, instr.: Peter Hall; »A Delicate Balance« (efter Edward Albee) med Katharine Hepburn, Paul Scofield og Lee Remick, instr.: Tony Richardson; **74:** »Rhinoceros« (efter Eugene Ionesco) med Zero Mostel, Gene → WILDER og Karen → BLACK, instr.: Tom O'Horgan; »Lost in the Stars« (efter Maxwell Andersons dramatisering af Alan Paton) med Raymond St. Jacques, instr.: Daniel Mann; »Luther« (efter John Osborne) med Stacy → KEACH, instr.: Guy Green; »Three

Robert Altman.

Stanley Kubrick.

Sisters« (efter Tjekkow) instr.: Laurence Olivier; »Butley« (efter Simon Gray), instr.: Harold Pinter. De tre sidstnævnte er formelt engelske film. (PS)

AMERICAN GRAFFITI → SIDSTE NAT MED KLIKEN

AMERICAN INTERNATIONAL PICTURES (AIP) – Distributions- og produktionsselskab oprettet i 1954. Selskabet ledes også i dag af Samuel Z. Arkoff (f. 1918), der har titel af »Chairman of the Board & President«. AIP har ofte trinsvis koncentreret sig om at udfylde det hul i B-film-produktionen som opstod samtidig med at fjernsynets fremmarsch fik de traditionelle leverandører af hurtigt og billigt fremstillede »second features« til at opgive denne produktion. AIPs første produktion var Roger Corman-filmen »Apache Woman« (55), og Corman var i adskillige år selskabets flittigste leverandør af film, både som instruktør og som producer. AIPs største økonomiske succes er »The Wild Angels« (66), som Corman instruerede,

ligesom Corman også stod for flere af selskabets vellykkede Edgar Allan Poe-filmatiseringer, bl. a. »The Fall of the House of Usher« (60). Flere af øjeblikkets berømte instruktører, f. eks. Peter → BOGDANOVICH (»Targets«, 67), Martin → SCORSESE (»Boxcar Bertha«, 72) og Francis Ford → COPPOLA (»Dementia 13«, 63) har tidligt i deres karriere instrueret film for AIP. I de seneste år er AIPs markedsandel vokset betydeligt (→ PRODUKTIONSSELSKABER), og i kalenderåret 1975 har selskabet (ifølge → VARIETY 11.2. 76) haft en filmlejeindtægt på ca. 38 mill. dollars. Samtidig med den økonomiske fremgang har AIP nu forsøgt sig med dydere prestige-produktioner, bl. a. Vincente Minnelli »A Matter of Time« med Liza → MINNELLI, Ingrid Bergman og Charles Boyer i hovedrollerne. (PC)

AMERICAN SOCIETY OF CINEMATOGRAPHERS (ASC) er de amerikanske filmfotografers fagforening, stiftet i 1918. Det er en eksklusiv klub, der kun optager medlemmer efter anbefaling, men som samtidig er stærk nok til at hindre folk, som ikke er medlemmer, i at få arbejde som fotograf.

ASC optager også udenlandske fotograf, der arbejder eller har arbejdet i USA (bl. a. Giuseppe Rotunno og Sven Nykvist er medlemmer).

Den engelske pendant hedder BSC og den danske hedder DFF. (IL)

AMERIKANSKE instruktører i udlandet – En del amerikanske instruktører har lejlighedsvis arbejdet i udlandet. Enkelte som Susan → SONTAG, Fred Haines og Conrad Rooks har stadig kun instrueret film uden for USA. De fleste har arbejdet inden for engelsk film, det gælder f. eks. Joseph Losey, Stanley Kubrick og Richard Lester, som er amerikanere, men bor fast i England og laver deres film der. **Vigtigste film** (produktionslandet er England, hvis ikke andet er anført):

70: The Private Life of Sherlock Holmes/Sherlock Holmes' privatliv – Billy Wilder; The Revolutionary/Den revolutionære – Paul Williams; Bombay Talkie – James → IVORY (Indien). **71:** Straw Dogs/Køterne – Sam → PECKINPAH; A Clockwork Orange – Stanley Kubrick; The Go-Between/Sendebudget – Joseph Losey. **72:** Travels With My Aunt/Min utæmmelige tante – George Cukor; Sleuth/Dobbeltspil – Joseph L. Mankiewicz; Images/Enhjørningen – Robert → ALTMAN (Irland). **73:** A Doll's House – Joseph Losey; L'impossible objet – John → FRANKENHEIMER (Frankrig); Siddhartha – Conrad Rooks (optaget i Indien); Steppenwolf – Fred Haines (optaget i Europa); The Day of the Jackal/Sjakalen – Fred Zinnemann; The Three Musketeers/De tre musketerer – Richard Lester (formelt er filmens hjemsted Panama!); Nightwatch/Øjne i natten – Brian G. Hutton; The Mackintosh Man/Med ryggen mod muren – John Huston; The Offence/Forhøret – Sidney → LU-MET. **74:** The Four Musketeers/De fire musketeres hævn – Richard Lester (Panama); Juggernaut – Richard Lester; The Black Windmill/Dobbeltblægt – Don → SIEGEL; S.P.Y.S. – Irvin → KERSHNER; Murder on the Orient Express/Mordet i Orient-Ekspressen – Sidney Lumet. **75:** → BARRY LYNDON* – Stanley Kubrick.

ANIMATION er fællesnavnet for tegne- og dukkefilm.

Disney-studerne stoppede produktionen af korte tegnefilm i midten af 50'erne. Andre selskaber fortsatte, heriblandt Hanna-Barbera, (MGMs Tom og Jerry), og den selvstændige John Hubley. Hubley, der en overgang var det mest spændende nye navn i amerikansk animations film, har ikke lavet nytte film i 70'erne (en → FILMATISERING af → BESTSELLER-EN »Watership Down« blev begyndt af John Hubley), og de af de gamle tegne-filmfolk, der stadigvæk arbejder, satser næsten udelukkende på TV.

I den traditionelle stil har Wolfgang Reithermann fortsat produktionen af lange tegnefilm for Walt → DISNEY PRO-
DUCTIONS. Kvaliteten er svingende.

Det vigtigste nye navn i animationsfilmen er Ralph → BAKSHI, der med stor kreativ frodighed og i en meget markant tegnestil blander animation og live-action.

Mindst original blandt 70'ernes nye tegnefilminstruktører er Bill → MELENDEZ, der står bag både biografernes og TVs »Radise«-film. **Vigtigste film:**

70: The Aristocats – Wolfgang Reitherman; The Phantom Tollbooth – David Monahan, Chuck Jones, Abe Levitow. **71:** → FRITZ THE CAT – Ralph → BAKSHI; Bedknobs and Broomsticks/Hokus Pokus kokeskraft – Robert Stevenson (animation: Ward Kimball). **72:** The War Between Men and Women/Krigen mellem mand og kvinde – Melville Shavelson (animation: Robert Dranko); Snoopy, Come Home/Nuser, kom hjem – Bill → MELENDEZ. **73:** Charlotte's Web/Grisen, der dansede – Charles A. Nichols; Heavy Traffic/Stærk tobak – Ralph Bakshi; The Naked Ape – Donald Driver (animation: Charles Swenson); Robin Hood – Wolfgang Reitherman. **74:** The Nine Lives of Fritz the Cat/Fritz the Cat og hans ni liv – Robert Taylor. **75:** Coonskin – Ralph Bakshi. (IL)

ANN-MARGRET (28.4. 1941) – Skuespillerinde. Født i Stockholm, fulde navn Ann-Margret Olson (kalder sig nu Ann-Margret Smith). Uddannet i USA. Oprådt i radio-shows, turneret som sangerinde og danserinde med combo; oprådt med George Burns i Las Vegas. **TV:** »The Jack Benny Show« (61, debut), »Dames at Sea« (71). Filmdebut i Frank Capras »Pocketful of Miracles«. Sent gennembrud i → KØDETS LYST, 1971, efter 10 år som »sex kitten«. **Litt:** Interview maj 74, Rex Reed: People Are Crazy Here, 74. **Film:**

61: Pocketful of Miracles/Lady for en dag. **62:** State Fair. **63:** Bye Bye Birdie.

64: Viva Las Vegas/Elvis i det store race; The Pleasure Seekers/Tre piger i Madrid (US/IT). **65:** Bus Riley's Back In Town/Ungt begær; Once a Thief/Een gang tyy; The Cincinnati Kid/The Cincinnati Kid – Højt spil i New Orleans. **66:** Made in Paris; Stagecoach/Diligence til Cheyenne; Murderers' Row/Matt Helm og den forsinkede lyddæmper; The Swinger. **67:** Il tigre (IT). **68:** Il proteta (IT); Rebus (IT). **70:** Sette uomini e un cervello (IT); R.P.M. (Revolutions per Minute); C.C. and Company/C.C. og hans vilde bande. **71:** Carnal Knowledge/→ KØDETS LYST. **72:** Un homme est mort/Manden udefra (FR/IT). **73:** The Train Robbers/Togrøverne. **75:** Tommy (GB). **76:** Joseph Andrews (GB); Folies

bourgeoises (FR); Last Remake of Beau Geste. (LØ)

ANSPACH, Susan – Skuespillerinde. Læste hos Sandy Meisner, medlem af → ACTORS' STUDIO. På scenen i »Hair«, »View from the Bridge« (s.m. John → VOIGHT, Robert → DUVALL og Dustin → HOFFMAN). Testet på Karen → BLACKs rolle i → FIVE EASY PIECES, men afviste den som uoverensstemmede med sit kvindopolitiske synspunkt. Fik i stedet rollen som Jack → NICHOLSONS musikalske svigerinde. Gennembrud i → UD, SA' MIN KONE. **Film:** **70:** Five Easy Pieces; The Landlord. **72:** Play It Again, Sam/ → MIG OG BOGART. **73:** Blume in Love/Ud, sa' min kone. (LØ)

ARKIN, Alan (26.3. 1934) – Skuespiller. Instruerede Schisgals »Luv« på teatret 1970. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

68: The Heart Is A Lonely Hunter/Hjertet er en ensom vandrer. **69:** Popi/Popi – far til to; People Soup (kortfilm + I + Ma); The Monitors. **70:** Catch-22/ → PUNKT

Øverst Ann-Margret
(tv) og Susan Anspach.
Til venstre Alan Arkin.

71: Deadhead Miles (aldrig udsendt); Little Murders/Småmord (+ I). **72:** Last of the Red Hot Lovers. **74:** Freebie and the Bean/Knust bil til frokost. **75:** Rafterty and the Gold Dust Twins; Hearts of the West/ → HOLLYWOOD COWBOY*. **76:** The Seven-Per-Cent-Solution. **77:** Fire Sale (+ I). (CH)

ART DIRECTOR (Filmarkitekt) → DEKORATIONER

ASHBY, Hal (1936) – Instruktør. Uddannet ved Utah State University, hvor han arbejdede med små teatergrupper. Begyndte som duplikator-reparatør i Republics story-afdeling, lærte sig at klippe efter fyraften og blev med tiden assistente → KLIPPER. Indledte 1965 nært samarbejde med Norman → JEWISON, der producerede hans instruktørdebut »The Landlord«, 1970. Fik → OSCAR for klap af »I nattens hede«. **Litt:** Kosmorama 122, sept. 1974; Action, sept.-okt. 1970. **Film:**

58: The Big Country/Det store land (As-

KI). **59:** The Diary of Anne Frank/Anne Franks dagbog (As-KI). **61:** The Young Doctors/Den sidste diagnose (As-KI). **62:** The Children's Hour/Sladder (As-KI). **63:** Captain Sindbad/Kaptajn Sindbad (As-KI). **64:** The Best Man/Den bedste mand (As-KI). **65:** The Greatest Story Ever Told (As-KI); The Loved One/Stemmingsfuld begravelse (KI); The Cincinnati Kid/Cincinnati Kid – Højt spil i New Orleans (KI). **66:** The Russians are Coming, The Russians are Coming/Russerne kommer, russerne kommer (KI). **67:** In the Heat of the Night/I nattens hede (KI). **68:** The Thomas Crown Affair/Thomas Crown & Co. (KI + As-P). **69:** Gaily, Gaily/Chicago, Chicago (As-P). **70:** The Landlord. **71:** Harold & Maude. **73:** The Last Detail/ → DEN HARDE STRAF. **75:** Shampoo. **76:** Bound for Glory. (PH)

ASSOCIATE PRODUCER → PRODUKTION

ATELIER er identisk med → SCENE. Der er ingen praktisk forskel på de to betegnelser, kun en rent sprogmæssig. En films interiører kan være optaget »i ateliers« (eng: in a studio), mens den enkelte → DEKORATION er opbygget »på scene 14« (eng: on stage 14). (IL)

AVAKIAN, Aram (23.4. 1926) – Instruktør. Efter studier ved Yale og Sorbonne og afsluttet militærtjeneste blev han stillfotograf og siden klippe-assistent ved flere TV-serier. Som → KLIPPER startede han med et par dokumentarfilm. Første instruktion 1961 »Lad – a Dog« s.m. Leslie H. Martinson. Instruerede ukrediteret fodboldeksvenser i Alex March' »Paper Lion«, 1968. **Litt:** Movie People, At Work in the Business of Film. Ed. by Fred Baker. New York 1972. **Film:** **57:** Satchmo the Great/Jazz-ambassadøren (KI). **59:** Jazz on a Summer's Day/Jazz på en varm sommerdag (KI). **60:** Girl of the Night (KI). **61:** Winston Churchill (TV); Lad – a Dog (Co-I). **62:** The Miracle Worker/Helen Kellers triumf (KI). **64:** Lilith (KI); Andy (Co-ki). **65:** Mickey One (KI). **66:** You're a Big Boy Now/Big Boy (KI). **67:** The Game (kortfilm, KI). **70:** End of the Road (+ Co-Ma + S); Many Slippery Errors (Ma). **73:** Cops and Robbers/Lovens lange fingre. **74:** 11, Harrowhouse/Masser af diamanter. (PH)

AVANTI! (Avanti!) – USA. **P-start:** 23.4. 72/© 1972/Prem: dec. 72. **P-selskab:** Mirisch/Phalanx/Jalem. **P/I:** Billy Wilder. **Manus:** Billy Wilder, I. A. L. Diamond efter skuespil af Samuel Taylor. **Foto:** Luigi Kuveiler (DeLuxe). **Klip:** Ralph E. Winters. **Medv:** Jack → LEMMON (Wendell Ambruster), Juliet Mills (Pamela Pigott). 144 min. **Litt:** Kosmorama 118.

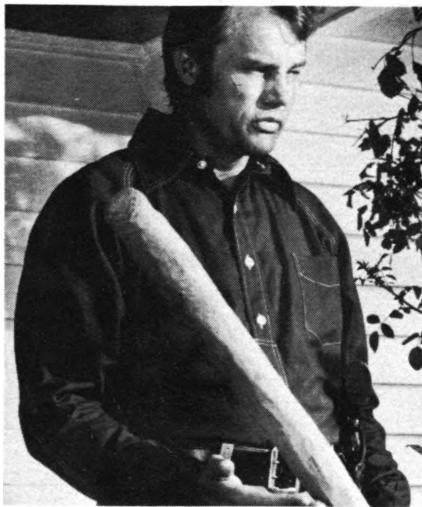
Forretningsmanden Wendell Ambruster kommer til Ischia for at hente sin fars lig hjem til staterne. Han erfarer til sin forargelse, at faderen er død ved en bilulykke sammen med en jævnaldrende engelsk elskerinde, med hvem han gennem mange år har mødtes på øen. Hendes datter, Pamela, er kommet for at hente sin moders lig hjem. Forvilkinger opstår, da ligene røves af brødrene Trotta, som vil have erstatning for deres vinmark, som blev ødelagt ved ulykken. En hotelportier søger at afpræse Ambruster, som modvilligt har kurtiseret den livsglade Pamela, men skydes belejligt ned af en jaloux elskerinde. Den stres-

sede Ambruster omvendes efterhånden til den europæiske livsholdning, som Pamela og Italien repræsenterer. Til slut sendes hotelportierens lig hjem i faderens kiste, mens de to begraver forældrene på deres elskede ø, hvor de nu også selv fremtidig vil mødes.

»Avanti« blev en af tidens bedste → KOMEDIER. Den komplicerede, righolde intrige, med klassisk forveksling og tilfældighedssammentræf som hovedelementer, blev afviklet med suverænitet. Wilder, der så ofte er blevet revset for sin misantropi og kynisme, formede filmen som en varm – men måske også lidt ironisk – hyldest til livet, specielt til den europæiske livsform, der med bevidst romantik blev stillet op imod den forjagede, ugenerøse American Way of Life. Den skarpe satire, som er kendemærke for Wilder (og hans medforfatter I. A. L. Diamond), havde et forsonligere skær end vanligt, men funklede opagt i skildringen og udleveringen af italiensk og især amerikansk nationalkarakter, den sidste repræsenteret af den amerikanske diplomat der til slut emsigt søger at løse problemerne. Han befinner sig i Amerikas politiske yndlingsrolle som selvbestaltet *deus ex machina*, der intetanende og selvtilfreds rejser hjem med det forkerte lig i kisten. (PS)

AVCO EMBASSY PICTURES CORPORATION – Distributions- og produktionsselskab oprettet 1959 af Joseph E. Levine (f. 9.9. 1905), der i efterkrigsårene øjnede et marked for italienske film i USA. Starten på Embassy Pictures, som selskabet oprindelig hed, var importen af den italienske udstyrssfilm »Herkules«, der efter en intensiv reklamekampagne til en pris af 1½ mill. dollars siges at have indspillet 20 mill. Embassy Pictures finansierede i tresserne adskillige italienske film sideløbende med produktionen af rent amerikanske film. I 1968 inkorporeredes Embassy Pictures i Avco. Levine var fortsat øverste chef, men i 1975 fratrådte Levine denne post for at slippe for administrative byrder og i stedet koncentrere sig om personlige produktioner. Som uafhængig producent står Levine bag filmaffiseringen af Cornelius Ryans bog »A Bridge Too Far«, der med et budget på 25 mill. dollars og et hav af stjerneskuespillerne synes at være et endnu mere ambitiøst projekt end i sin tid Darryl F. Zanucks »The Longest Day«. (PC)

AVILDSEN, John G. (1936) – Instruktør. Født i Oak Park, Illinois. Efter militærtjeneste reklamemand, reklamefilm fra begyndelsen af 60'erne. Fotograf assistent fra midten af 60'erne, men prøvede i øvrigt lidt af hvert i branchen inden instruktørdebut i 1967. Projekt: »The Stork«. Litt: Film Dope, nr. 2. Film: 63: The Greenwich Village Story (I-ass + S). 64: Smiles (kortfilm + F + Kl + P); Black Like Me (I-ass). 65: Below the Hill (F-ass); Mickey One (P-leder); Una Moglie Americana (P-leder). 66: Marcia Nuziale (P-leder). 67: Hurry Sundown/Lad natten komme (I-ass); Light, Sound, Diffuse (kortfilm + F + Kl + P); Turn on to Love (+ F + Kl); Out of It/Uden det (As-P). 68: Recess (As-P); Sweet Dreams (+ Ma + F + Kl). 69: Guess What We Learned In School Today?/Gæt hvad vi lærte i skolen i dag... (+ Kl +

Joe Don Baker.

F + Co-Ma). 70: Joe (+ F). 71: Cry Uncle/Knaldetektiven (+ F + Kl); Believe in me (instrueret enkelte nye scener efter instruktøren Stuart Hagman havde afleveret sin version); Okay Bill (+ Ma + F). 72: The Stoolie (Co-I + F). 73: Save The Tiger/Manden i midten. 75: W. W. and the Dixie Dancekings/Slamberten fra Nashville; Foreplay = The President's Woman. 76: Rocky. (CH)

BACKLOT er navnet på det ret store landområde, der hører til Hollywoods filmstudier. Her opbyggede man tidligere en række standard-dekorationer (f. eks. western-byen, junglen, haciendaen, ørkenfortet) og disse dekorationer blev med små ændringer brugt i film efter film.

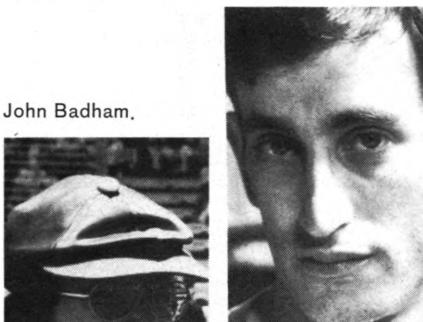
Det er stadigvæk ret almindeligt at opbygge exteriør-dekorationer på studiets backlot, men landskaber i større målestok kan man af gode grunde ikke bygge, så derfor er tendensen i de senere år gået mere og mere i retning af optagelser på → LOCATIONS. (IL)

BAD COMPANY → WESTENS VILDE DRENGE

BADHAM, John – Instruktør. TV-film: »Reflections of Murder« (»Tanken om mord«, 74), »The Gun« (74), »The Senator« (75), »Isn't it Shocking?« (»Er det ikke rædsomt?«, 75). Film:

76: The Bingo Long Travelling All-Stars and Motor Kings. (MB)

BAGPROJEKTION → FOTO-EFFEKTEN

John Badham.

Lenny Baker.

BAKER, Joe Don – Skuespiller. Født i Texas. B.A. i business administration. Studeret på → ACTORS' STUDIO. Spillet på teater i New York, bl. a. »Marathon 33« og »Blues for Mr. Charlie«. Film: 67: Cool Hand Luke/Skræppe Luke. 69: Guns of the Magnificent Seven/Syv mænd rider igen. 70: Adam at 6 A.M. 71: Wild Rovers/Da Frank og Ross red ud. 72: Welcome Home, Soldier Boys; Junior Bonner/→ JUNIOR BONNER – KØRENDE COWBOY. 73: Walking Tall/Sheriffen, der ikke ville dø; Charley Varrick/Menneskejagt på liv og død; The Outfit/Opgør i underverdenen. 74: Golden Needles. 75: Framed/En spillerens hævn; Mitchell; High Gear. (LØ)

BAKER, Lenny – Skuespiller. Teater: spillede 1971–72 på The Repertory Theater i St. Louis som guest artist. Gennembrud på film i Paul → MAZURSKYS »Next Stop, Greenwich Village«. Film: 71: The Hospital/Hospitalet. 73: The Paper Chase/Super-Studenten; AWOL. 76: Next Stop, Greenwich Village/→ NEXT STOP, GREENWICH VILLAGE* (Her leveres livet). (LØ)

BAKSHI, Ralph (29.10. 1938) – Tegnefilm-instruktør. Uddannet på High School of Industrial Arts, afgangseksamens 1956. November samme år ansat ved Terrytoons, der året forinden var blevet solgt til CBS. Avancerede fra farvelægger til tegner, til animator (1959) til instruktør og supervising director (1966). 8 mdr. senere forlod han studiet p.g.a. de samlebånds-prægede arbejdsforhold. Instruktør for Paramounts tegnefilmstudie (maj 1967). Det lukkede december samme år på Gulf & Westerns ordre og R.B. kom til Steve Krantz' tegnefilmstudie i Toronto. Krantz producerede gennembrudsfilmen → FRITZ THE CAT – FEDE TIDER, MAND efter Robert Crumbs tegneserie, men samarbejdet ophørte 1973, da Bakshi nægtede at lave fortsættelsen, »Fritz the Cat og hans ni liv«, senere instrueret af Robert Taylor. Filmen er ikke komplet. Litt: Funnyworld, nr. 14, Forår 1972. Film:

66: Dr Haha/Latterskurken Dr Haha; Scuba Duba Do/Den heldige skvatkat. 67: Woodoo Spell/Trolldemandens trylleformular (Tre ovennævnte vist i Tegnefilmshow: James Hound og hans venner). The Opera Caper; Marvin Digs. 71: Fritz the Cat/Fritz the Cat – Fede tider mand (+ M). 73: Heavy Traffic/Stærk Tobak (+ M). 75: Coonskin (+ P + M + stills). 76: Hey Good Lookin'; War Wizards. (PH)

BALLAD OF CABLE HOGUE, The → CABLE HOGUE – PRÆRIENS TØRSTIGE MAND.

BARNESTJERNER – Et fænomen, der oplevede sin store opblomstring i Hollywood i 1920'erne og 1930'erne, med navne som Jackie Coogan (»The Kid«), Jackie Cooper (»Skypie«), Freddie Bartholomew og Mickey Rooney (begge i bl. a. »Havets Helte«), Shirley Temple (bl. a. »Lille Willie Winkie« og en lang række film med ordet *lille* i titlen). I fyrrerne dannede Mickey Rooney par med Judy Garland i en række film, og Roddy McDowall (»Grøn var min barnomsdal«) og Claude Jarman jr. (»Hjortekalven«) fortsatte traditionen. Traditionen gik i øvrigt i alt væsentligt ud på det idealiserende, det tuttenuttede og

overkvikke, der spillede på de sentimentale strenge, unatur syntes om ikke en forudsætning så dog en absolut fordel. Problemet for en barnestjerne er, hvad den skal leve af, når den bliver voksen, idet filmkarrieren i de fleste tilfælde viser sig ikke at overleve teenage-stadiet og det deraf påvungne skift af rollefag, spillestil og *image*. Der må dog her – som over for voksne skuespilere – indrømmes enkelte tilfælde af *naturtalent* (udefinerbart).

I 1950'erne og 60'erne syntes Walt → DISNEY PRODUCTIONS med sine TV-udsendelser og børne-spillefilm at have taget patent på fænomenet (især huskes Kevin Corcoran og naturligvis Hailey Mills, begge var med i »Pollyanna«).

I 1970'erne, hvor realismen – også på dette område – for en del har fortrængt den naive idealisering, er barnestjerner og den type film, de hører hjemme i, blevet mindre almindelige. Jodie → FOSTER sås i et par Disney-film og → ALICE BOR HER IKKE MERE, men gik allerede 13 år gammel over i det »voksne« rollefag som mindreårig gadeluder i → TAXI DRIVER – hvilket nok har spoleret hendes image for de uskyldige barneroller. Tatum → O'NEAL viste, tilsyneladende, naturaltant ved sin fars side i Bogdanovich' »Paper Moon«, ligesom Alfred Lutter III, viste stort talent i »Alice bor her ikke mere« i samspil med Ellen → BURSTYN. (PH)

BARRY LYNDON → anm. side 205.

BEATTY, Warren (30.3. 1937) – Skuespiller. **Litt:** Films and Filming, aug. 1975. Planlægger film om Howard Hughes. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: Arthur Penn, 1922 – : Themes and Variants; The Only Game In Town/Højt spil i Las Vegas (Opt. 68). **71:** McCabe & Mrs. Miller/ → VESTENS SYNDIGE PAR – McCABE & MRS. MILLER; \$ (Dollars)/ Skudsikkert dollarkup. **73:** Year of the Woman (dokumentarfilm). **74:** The Parallax View/ → SIDSTE VIDNE. **75:** Shampoo (+ P + Co-Ma); The Fortune/Ta' livet a' kællingen. (CH)

BENJAMIN, Richard (22.5. 1938) – Skuespiller. Uddannet på Northwestern Universitys dramatiske skole, hvor han traf Paula Prentiss (f. Ragusa), som han giftede sig med i 1961. Parret var med i New York Shakespeare Festivals opstætning af »As you like it« og i TV-serien »He and She«, der blev hans gennembrud. Han turnerede i USA med skuespillet »Barefoot in the Park«, som han siden – som god ven af Neil → SIMON – iscenesatte i London. Broadway debut 1966 i »Star Spangled Girl«. **Litt:** Interview, februar 1974. **Film:**

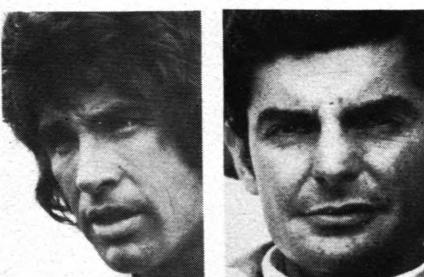
53: Thunder over the Plains/Torden over prærien. **69:** Goodbye Columbus/Goodbye Columbus – Rend mig i ambitionerne. **70:** Catch-22/ → PUNKT 22; Diary of a Mad Housewife/Konen er gal. **71:** The Marriage of a Young Stockbroker; The Steagle. **72:** Portnoy's Complaint/Alexanders stående problem. **73:** The Last of Sheila/Mordets puslespil; Westworld/Vestens vilde robotter. **75:** The Sunshine Boys. (PH)

BENTON, Robert (1932) – Manuskriptforfatter. Også instruktør. Født i Dallas, Texas. I 1953 på University of Texas,

free-lance skribent til månedsmagasinet »Esquire«, fastansat 1956, først som medarbejder, dernæst lay-out mand og endelig art director på »Esquire« i 1960. Teatermanuskripter bl. a. »The Worry Box« (62) og »Extremism« (64) samt et par scener til »Oh, Calcutta« (69) og »It's a bird . . . It's a plane . . . It's Superman«. Urealiserede manuskripter: »Floreana« og »Money's Tight«. Benton har oftest samarbejdet med David Newman om manuskripterne, og det nævnte projekt, »Floreana«, skal efter planen instrueres af Newman, der tidligere har instrueret »The Crazy American Girl« (74). **Litt:** Action, marts-april 1973. Film Comment, marts-april 1973. **Film:**

64: A Texas Romance 1909 (Co-P). **67:** Bonnie & Clyde (Co-Ma). **70:** There Was a Crooked Man/Slangen (Co-Ma). **72:** Bad Company/ → WESTENS VILDE DRENGE (I + Co-Ma); What's Up, Doc? /Du er toppen, professor (Co-Ma); Oh! Calcutta (Co-Ma). **76:** The Late Show (I + Ma); Superman (Co-Ma). (CH)

Til højre Jeannie Berlin. Herunder Robert Benton og David Newman, så Warren Beatty (tv) og Richard Benjamin, nederst Candice Bergen.

BERGEN, Candice (9.5. 1946) – Skuespillerinde. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

68: The Magus/En djævelsk leg. **70:** The Adventurers/De smukke og de voldsomme; Getting Straight; Soldier Blue. **71:** The Hunting Party; T. R. Baskin; Carnal Knowledge/ → KØDETS LYST. **74:** 11 Harrowhouse/Masser af diamanter. **75:** Bite the Bullet/Bid tænderne sammen; The Wind and the Lion/Vinden og løven. **76:** The Domino Principle. **77:** Capricorn One. (MB)

BERLIN, Jeannie (1.11. 1949) – Skuespillerinde. Født i Los Angeles. Datter af Elaine → MAY. Spillet på off-Broadway. Pris for bedste birolle i → HJERTEKNUSEREN (National Society of Film Critics). Har skrevet et filmmanuskript om immigrantfamilie i New York. **Film:**

70: The Baby Maker; Getting Straight; The Strawberry Statement/Blod og jordbær. **72:** The Heartbreak Kid/Hjerteknuseren; Portnoy's Complaint/Alexanders stående problem; Bone. **75:** Sheila Levine Is Dead and Living in New York/ Sheila Levine – sjov pige i New York. (LØ)

BESTSELLERFILM udgør en gruppe for sig blandt tidens → FILMATISINGER. Det er en etableret regel i am. medier, at en litterær bestseller skal udnyttes kommersielt som film, hvis det er muligt og helst også hvis det ikke rigtigt er muligt at omsætte det litterære værk til film, jf. filmatiseringen af Richard Bachs »Jonathan Livingston Seagull« (instrueret af Hall Bartlett) og Desmond Morris' »The Naked Ape« (instrueret af Donald Driver). Undertiden er et filmprojekt først blevet prøvekørt som roman – f. eks. i tilfældene → LOVE STORY og The → GODFATHER – for så, når bogen havde opnået bestseller-status, at blive filmatiseret. Bogen fungerer således simpelthen som led i reklamekampagnen for filmen. Typiske bestseller-filmatiseringer er → DØDENS GAB, → EKSORTISTEN, Lewis Gilberts »The Adventurers« (De smukke og de voldsomme) efter Harold Robbins, Tom Gries' »The Hawaiians« (Hawaii brænder) efter James Michener, Jack Haleys »The Love Machine« (Kærlighedsmaskinen) efter Jacqueline Susann og Schaffners »Papillon« efter Henri Charrières selvbiografi. (PS)

B-FILM → TV-FILM

BILL, Tony (23.8. 1940) – Producent. Tidligere skuespiller. Født i San Diago. Gik på Notre Dame University, hvor han medvirkede i mere end et halvt hundrede skuespil. Kom direkte fra universitetet til Hollywood, hvor han de første år var skuespiller. **Film:**

63: Come Blow Your Horn/Pas på ungkarlene (S); The Carpetbaggers/De ubædige (S); Soldier in the Rain (S). **65:** Marriage On The Rocks/Hvordan man får succes i sit andet ægteskab med sin første kone (S); None But The Brave/Kun for de tapre (S). **66:** You're A Big Boy Now/Big Boy (S). **68:** Ice Station Zebra/S.O.S. Nordpolen (S); Never A Dull Moment/Kærlighed og kildevand (S). **69:** Castle Keep/Den enøjede falk (S). **70:** Flap/Beskende ørn (S). **71:** Deadhead Miles (ikke udsendt) (Co-P). **73:** Steelyard Blues/Fræk som fanden (Co-P). **74:** The Sting/ → SIDSTE STIK (Co-P). **75:** Shampoo (S); Hearts of the West/ → HOLLYWOOD COWBOY* (P). **76** → TAXI DRIVER* (Co-P); Harry and Walter Go To New York (P). (CH)

BIOGRAFISK FILM – Film som i semi-fiktiv form skildrer en autentisk person, personificeret af en skuespiller. Genren etablerede sig i 30'erne, hvor især Paul Muni specialiserede sig i fremstillingen af berømte mænd (Capone, Pasteur, Zola, Juarez). I 70'erne har de betydeligste bidrag til genren været Schaffners → PATTON; PANSERGENERALEN, med George C. Scott som den komplekse general, Widerbergs → JOE HILL om den politiske aktivist og martyr, Furies »Lady Sings the Blues« med Diana → ROSS som Billie Holiday og Bob Fosse → LENNY om entertaineren Lenny Bruce. Dertil kommer biografiske film om de berømte westernskikkeler, ofte afmytologiserende som i Peckinpahs »Pat Garrett and Billy the Kid«. I film som Penns En → GOD DAG AT DØ (om en hvid mand s live som indianer) og Roy Hills »The Great Waldo Pepper« (om en kunstflyver) benyttes formen i skildringen af fiktive personer. **Vigtigste film:**

70: Patton/Patton: Pansergeneralen – Franklin → SCHAFFNER; Song of Norway – Andrew L. Stone (om Edvard Grieg). **71:** Doc/Doc Holiday – Frank Perry; Von Richthofen and Brown/Den røde baron – Roger Corman; → JOE HILL – Bo Widerberg. **72:** Lady Sings the Blues – Sidney Furie (om Billie Holiday); The Great Waltz/Den store vals – Andrew J. Stone (om Johann Strauss d.æ. og d.y.); The Life and Times of Judge Roy Bean/Judge Roy Bean – Vestens blodige dommer – John Huston; Dirty Little Billy – Stan → DRAGOTI (om Billy the Kid); The Great Northfield Minnesota Raid/Jesse James' store bankkup – Philip → KAUFMAN. **73:** Dillinger – John → MILIUS; Pat Garrett and Billy the Kid/Pat Garrett og Billy the Kid – Sam → PEC-KINPAH; Serpico – Sidney → LUMET (om politimanden Frank Serpico). **74:** Conrack – Martin → RITT (om skolelæreren Pat Conroy); → LENNY – Bob → FOSSE (om Lenny Bruce). **75:** Funny Lady – Herbert → ROSS (om Fanny Brice). **76:** Gable and Lombard/En duft af skandale – Sidney Furie; W. C. Fields and Me – Arthur → HILLER. (PS)

BISSET, Jacqueline (13.9. 1944) – Skuespillerinde. Født i England. Fotomodel og TV-reklamer samt småroller i engelsk film. Til Hollywood i 67 på en Fox-kontrakt, så international stjerne. **Film:** **65:** The Knack/Det – og hvordan man får det. **66:** Cul-de-Sac/Blind vej; Arrivederci Baby/Arrivederci Baby eller: hvordan man slipper af med sin kone. **67:** Casino Royale/James Bond 007–Casino Royale; Two for the Road/To på vejen; The Cape Town Affair. **68:** The Sweet Ride/Ung galskab; The Detective/Detektiven; Bullitt; La Promesse=Secret World. **69:** The First Time. **70:** Airport/Airport – Vinger af ild; The Grasshopper. **71:** The Mephisto Waltz/I satans klør; Secrets; Believe In Me. **72:** Stand up and be Counted; The Life and Times of Judge Roy Bean/Judge Roy Bean – Vestens blodige dommer. **73:** The Thief Who Came To Dinner/Charmetyven; La nuit américaine/Den amerikanske nat; Le Magnifique/Agenten som ikke ku' knaldes. **74:** Murder on the Orient Express/Mordet i Orient-ekspressen. **75:** The Spiral Staircase/13 trin mod døden; Der Richter und sein Henker = The End of the Game. **76:** La Donna

Fra oven og ned:
Karen Black,
Jacqueline Bisset,
Noel Black, Robert
Blake, Paul Bogart,
Peter Bogdanovich,
Timothy Bottoms.

della Domenica; St. Ives/En varm sag; The Exterminator. **77:** The Deep. (MB)

BLACK HUMOR – Black Humor er et begreb i 60'ernes am. litteratur, hvor en gruppe forfattere bl. a. Thomas Pynchon, James Purdy, Thomas Berger, Joseph → HELLER, Bruce Jay Friedman, Terry Southern, Kurt Vonnegut, John Barth og Jules → FEIFFER, med aner hos både Kafka, Nabokov og absurdismen, giver tragi-komiske, groteske skildringer af virkeligheden. Mange af 70'ernes film er præget af black humor-stilen, bl. a. → M.A.S.H. samt filmatiseringer af black humor-litteratur som → PUNKT 22 og → SLAGTEHUS 5. **Vigtigste film:**

70: End of the Road – Aram → AVAKIAN; M.A.S.H. – Robert → ALTMAN; Something for Everyone/Kærlighed til alle – Harold Prince; The Angel Levine – Jan Kadar; Catch-22/Punkt 22 – M'ke → NICHOLS; Husbands/ → ÆGTEMÆND – John → CASSAVETES. **71:** Born to Win/Født til at vinde – Ivan → PASSER; Harold og Maude/Harold og Maude – Hal → ASHBY; Little Murders/Småmord – Alan → ARKIN; The Hospital/Hospitalet – Arthur → HILLER; Kotch/Kotch – Jack Lemmon; A New Leaf/ → I LYST OG DØD – Elaine → MAY; → TAKING OFF – Milos → FORMAN; Fritz the Cat/ → FRITZ THE CAT – FEDE TIDER, MAND – Ralph → BAKSHI. **72:** Pete 'n' Tillie/Peter og Tillie – Martin → RITT; Slaughterhouse-Five/ → SLAGTEHUS 5 – George Roy → HILL. **73:** Save the Tiger/Manden i midten – John → AVILDSEN; Steelyard Blues/Fræk som fanden – Alan Myerson. **74:** Freebie and the Bean/Knust bil til frokost – Richard Rush; The Front Page/Ryd forside – Billy Wilder; → LENNY – Bob → FOSSE. **75:** Dog Day Afternoon/En → SKÆV EFTERMIDDAG* – Sidney → LUMET; The Fortune/Ta' livet a' kællingen – Mike → NICHOLS; Inserts/Tæt på – John Byrum; One Flew Over the Cuckoo's Nest/ → GØGEREDEN – Milos → FORMAN. (PS)

BLACK, Karen (1.7. 1942) – Skuespillerinde. Gik på balletskole, men skiftede til dramatik på Northwestern University. Sluttede sig til Heckscher House, New York, hvor hun spillede flere Shakespeare-roller. 1965 Broadway-debut som stjerne i fiasco-skuespillet »Playroom«, der imidlertid gjorde hende berømt, udnævnt til sæsonens bedste skuespillerinde af New York-kritikerne. Andre scenroller bl.a. »Happily Ever After«, »Keep it in the Family« samt »The Snow Tree«, produceret af → ACTORS' STUDIO. Gennembrud på film i → FIVE EASY PIECES. Filmen »Freedom« er produceret af Scientology-kirken. **Film:**

60: The Prime Time. **66:** You're a Big Boy Now/Big Boy. **69:** Hard Contract/Tre mænd skal myrdes; Easy Rider. **70:** Five Easy Pieces; Freedom. **71:** Drive, He Said/Sømmet i bund; A Gunfight/Gunfight – duel på seksløber; Born to Win/ Født til at vinde. **72:** Cisco Pike/Narkoforhandleren Cisco Pike; Portnoy's Complaint/Alexanders stående problem. **73:** The Pyx; Little Laura and Big John; The Outfit/Opgør i underverdenen; Rhinoeros. **74:** The Great Gatsby/Den store Gatsby; Airport 1975/Airport '75; Law and Disorder. **75:** Day of the Locust/Katastrofennatten; → NASHVILLE* (+ Sa); Trilogy of Terror (TV). **76:** Ace Up My Sleeve =

Crime and Passion/Et es i ærmet; Family Plot/ → FAMILY PLOT – DEN ENES DØD*; Burnt Offerings. (PH)

BLACK, Noel (1937) – Instruktør. Gik i klasse med Francis Ford → COPPOLA på UCLA. Siden skifttevis produktionssleder, klapper og lydtekniker på en række industrielle film og undervisningsfilm. **Litt:** Action, Sep-Okt 1969. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **68:** Pretty Poison/Engel med morderhånd (+ P). **70:** Cover me, Babe. **71:** Jennifer on my Mind. **76:** I'm a Fool (TV). (PH)

BLAKE, Robert (18.9. 1938) – Skuespiller. Barnestjerne som Bobby Blake i »Our Gang«-serien og som Little Beaver i »Red Ryder« (49). Debut i TV i 53 i »Favourite Story« i serien »Born Unto Trouble«. Til filmen igen i 56 som Robert Blake. Studerede dramatik på Jeff Coopers Drama School i 58 og debuterede samme år på teatret i en opsætning af »A Hatful of Rain« (»Narkomanen«). Egentlig filmgennembrud som den ene af morderne i »In Cold Blood« (»Med koldt blod«, 67). Modtog i 75 en Emmy for sit spil i TV-serien »Baretta«. **Film:** **45:** Dakota. **48:** Andy Hardy; Lost Angel; The Treasure of the Sierra Madre/Tre mand søger guld. **49:** Woman in the Window. **50:** The Black Rose/Sorte rose; Horns Blow at Midnight. **52:** Apache War Drums. **53:** Treasure of the Golden Condor. **56:** Screaming Eagles/Faldskærms-heltene. **57:** Three Violent People/Tre voldsomme mennesker; The Tijuana Story (+ stunt). **58:** The Beast of Budapest; Revolt in the Big House. **59:** Battle Flame/Fronten i flammer; Pork Chop Hill/Angreb før dagry; The Purple Gang. **61:** Town Without Pity/Byen uden nåde. **63:** PT 109/PT 109 på natpatrulje. **65:** The Greatest Story Ever Told. **66:** This Property Is Condemned/Hvermands pige. **67:** In Cold Blood/Med koldt blod. **69:**

Box-Office, i betydningen billetindtægt, bruges ofte i reklamekampagner for en film. Men som det ses af nedenstående grafiske opstilling (fundet i »Hollywood Reporter«, 15.12. 75) skal tal behandles med varsomhed. Til venstre i opstillingen ses, hvilke film der nær udgangen af 1975 havde spillet flest dollars ind. Til højre ses, hvilke film der reelt havde spillet flest penge ind, altså regnet efter pengenes købekraft.

Tell Them Willie Boy Is Here/Jagten på Willie Boy. **71:** Going All Out. **72:** Corky. **73:** Electra Glide In Blue/På farlig patrulje. **74:** Busting/Busting – Politiets farligste job. (MB)

BLUME IN LOVE → UD, SA' MIN KONE

BOGART, Paul (21.11. 1919) – Instruktør. Født i New York i en musikalsk familie, der var tilknyttet Broadway-teatrene. Arbejdede med dukketeater i »Berkeley Marionettes« og kom derefter til TV som stage manager på Live-Showet »Broadway Open House«. For TV har han bl. a. lavet spillefilmene »Johnny Belinda«, »A Memory of Two Mondays«, »The Country Girl« og senest »Tell Me Where It Hurts« (»Sig hvor det gør ondt«). **Litt:** Action, marts-april 75. **Film:**

69: Marlowe/Marlowe – en syl i ryggen. **70:** Halls of Anger. **71:** Skin Game/Sheriffens skræk. **72:** Cancel My Reservation. **73:** Class of '44. **75:** Mr. Ricco/Den maskerede morder. (MB)

BOGDANOVICH, Peter (30.7. 1939) – Instruktør. Født i New York og begyndte som skuespillerlev hos Stella Adler i 55 og spillede på off-Broadway teatre. Instruktørdebut på teater med Clifford Odets »The Big Knife« i 59, fulgt af bl. a. »Ten Little Niggers« og »Camino Real«. Begyndte i 61 at skrive filmartikler til »Esquire«, arrangere filmserier og skrive monografier for Museum of Modern Art om Hawks (61), Welles (62) og Hitchcock (63). Til Hollywood i 64 som assistent og → 2 UNIT-instruktør for Roger Corman, først på »De vilde engle«. Han lavede derefter enkelte scener, der blev indkopieret i en russisk science-fiction-film »Voyage to the Planet of Prehistoric Women«. For BBC lavede han dokumentarfilmen »The Great Professional – Howard Hawks« (67) og i 68-69 »Directed By John Ford« (uds. 71). Har også udgivet bøger om John Ford, Fritz Lang og Allan Dwan

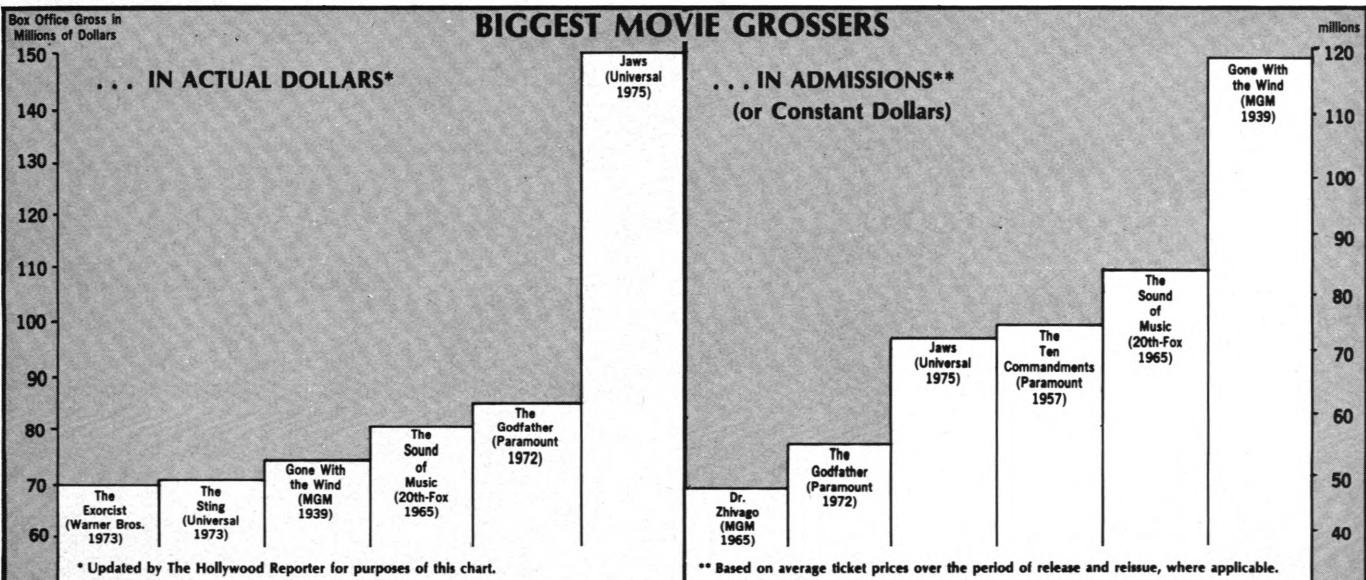
og udsendte sine filmartikler under titlen »Pieces of time« (i England »Picture Shows«). Eget produktionsselskab fra 67 »Saticoy Prod.«. Et producerfællesskab med Francis Ford → COPPOLA og William → FRIEDKIN, »The Director's Comp.«, blev indledt i 72, men synes nu opløst. **Litt:** Films & Filming, juni 72; Sight & Sound, vinter 73-74. **Film:**

68: Targets/Snigskytten (+ M + P + S + Kl.). **71:** The Last Picture Show/ → SIDSTE FORESTILLING (+ Co-M). **72:** What's Up Doc?/Du er toppen, professor (+ Hist. + P). **73:** Paper Moon (+ P). **74:** Daisy Miller (+ P). **75:** At Long Last Love/Det ender med kærlighed (+ M + P). **76:** Nickleodeon (+ Co-M). **77:** The King of the Gypsies (+ M + P). (MB)

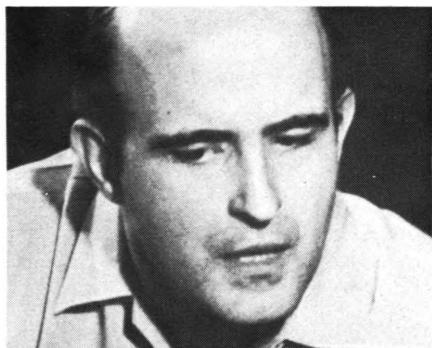
BOTTOMS, Timothy (30.8. 1951) – Skuespiller. Tidlig interesse i skuespil, medlem af The Youth Theatre og af Santa Barbara Madrigal Society, med hvilket han var på turné i Europa 1967. Blev opdaget af Hollywood, da han spillede Romeo i en Equity Study-opsætning, og medvirkede i »Puppet Show« i Hollywood Bowl 1969. **Film:**

71: Johnny got his Gun; The Last Picture Show/ → SIDSTE FORESTILLING. **72:** Look Homeward, Angel (TV). **73:** Love and Pain and the Whole Damn Thing (prod. 71); The Paper Chase/Super-studenten. **74:** The White Dawn; The Crazy World of Julius Vrooder. **76:** Operation: Daybreak/Nazi-bøden; A Small Town in Texas; The Moneychangers; Rollercoaster. (PH)

BOX-OFFICE – Egl. billetkontor, men udvidet til at omfatte begrebet indtjenning (filmen havde fantastisk box-office), således at en films kommercielle værdi måles i »box-office«. Branchebladet → VARIETY offentliggør en ugentlig statistik over de for tiden 50 førende indtjenere på am. biografer. 70'erne har været opgangstider for am. film, og box-office satte rekord i 1975 med en indtjenning, der også forholdsmaessigt overgik de største år i 30'erne. Hermed bekræftedes nok engang det sociologisk interessante fænomen, at biografbesøget stiger i krisetider. (PM)

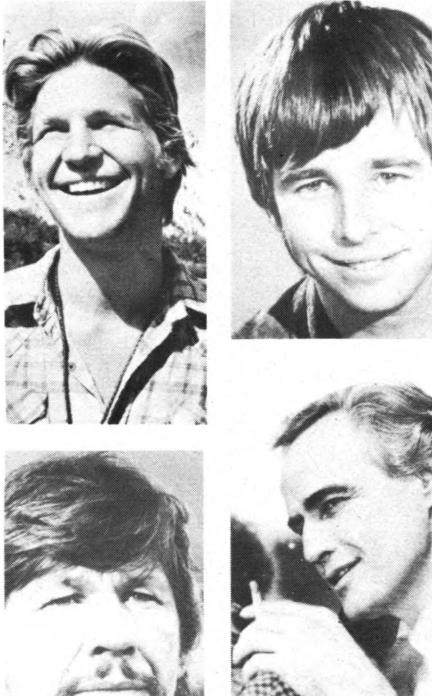

BOYLE, Peter (1937) – Skuespiller. Født i Philadelphia. Var munk i Christian Bros.-ordenen før han i begyndelsen af 60'erne kom til New York. Spillede i off-Broadway forestillinger og sluttede sig senere til The Second City i Chicago. Har lavet TV-reklamer. Med i TV-filmen »The Man Who Could Talk to Kids«. Gennembrud på film i »Joe«. **Litt:** Interview jan. 73. **Film:** **68:** The Virgin President. **69:** Medium Cool/Medium Cool – Chicago 68. **70:** Diary of a Mad Housewife/Konen er gal; Joe. **71:** T. R. Baskin. **72:** Dime Box; The Candidate/ → STEM PÅ McKAY. **73:** Steelyard Blues/Fræk som fanden; Slither; The Friends of Eddie Coyle/Skyd, Eddie; Kid Blue. **74:** Crazy Joe (US/IT); Young Frankenstein/ → FRANKENSTEIN JUNIOR. **76:** → TAXI DRIVER*; The Swashbuckler = The Scarlet Buccaneer; Den røde pirat. (LØ)

BRANCHEBLADE → VARIETY

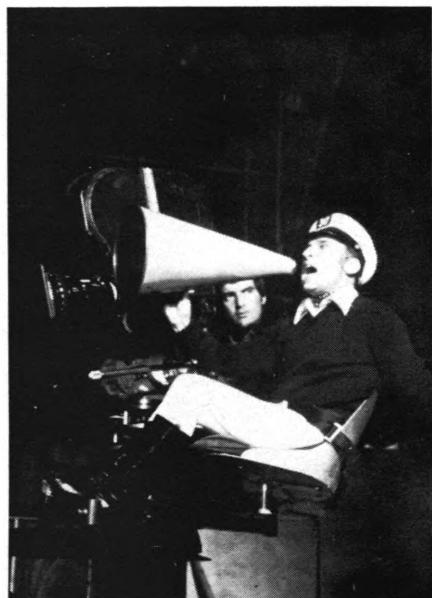
BRANDO, Marlon (3.4. 1924) – Skuespiller. Har til TV indtalt »Now That the Buffalo's Gone« (GB, 69) og serien »The North American Indian« (70). → OSCAR 1972 for rollen som The → GODFATHER; vakte en del opmærksomhed da han gennem Apache-indianeren Littlefeather nægtede at modtage den med begrundelse i filmindustriens behandling af de amerikanske indianere. **Litt:** Morella & Epstein; Brando. The Unauthorized Biography, 73; Interview jan. 75. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **68:** Queimada (IT/FR); Candy (USA/IT/FR). **71:** The Nightcomers/Den natlige gæst (GB). **72:** The Godfather; L'Ultimo Tango a Parigi/Sidste tango i Paris (IT/FR). **76:** The Missouri Breaks/Duel i Missouri. **77:** Apocalypse Now; Superman. (LØ)

Fra oven og ned,
venstre til højre:
Peter Boyle, Beau
Bridges, Jeff Bridges,
Marlon Brando,
Charles Bronson
og Mel Brooks.

BRIDGES, Beau (19.12. 1941) – Skuespiller. Søn af skuespilleren Lloyd Bridges, bror til Jeff → BRIDGES. Første scenerolle som 6-årig i »Alle mine sønner«. Med i faderens TV-serie »Sea Hunt« og i småroller i film. Andre TV-roller i serien »Ensign O'Toole« (regelmæssigt) og »Ben Casey«, »Dr. Kildare«, »Mr. Novak«, »Combat« og »Eleventh Hour« (gæsteoptræden). Studerede Theater Arts ved UCLA. Filmgennembrud i »Chicago, Chicago«. **Litt:** Newsweek, 10. dec. 1973. **Film:**

48: No Minor Vices/Tre er en for mange. **49:** The Red Pony/Den røde pony; Zamba/Kæmpegorillaen Zamba; Force of Evil/Ondskabens magt. **61:** The Explosive Generation. **65:** Village of the Giants. **68:** The Incident/New York kl. 3 nat; For Love of Ivy/En mand til Ivy; Return of the Boomerang/Det vilde land (australsk, uds. 72 i USA som Adam's Woman); Attack on the Iron Coast/Angreb på Pansekysten. **69:** Gaily, Gaily/Chicago, Chicago. **70:** The Landlord. **71:** The Christian Licorice Store; The Ski Bum. **72:** Hammersmith is Out; Child's Play. **73:** Your Three Minutes are Up. **74:** Lovin' Molly. **75:** The Other Side of the Mountain. **76:** Dragonfly = One Summer Love; Swashbuckler = The Scarlet Buccaneer; Two Minute Warning; Greased Lightning. **77:** Behind the Iron Mask. (PH)

BRIDGES, James (ca. 1936) – Instruktør. Også Manuskriptforfatter, skuespil-

ler. Født i Paris, Arkansas. Har medvirket i 50 TV-shows. Skrev 1962-65 18 episo-der til »The Alfred Hitchcock Hour« (bl. a. The Unlocked Window/Det åbne vindue) samt 14 andre TV-film. Har skrevet 16 skuespil og instrueret på teatret, bl. a. »A Streetcar Named Desire« med Faye → DUNAWAY og Jon → VOIGHT. Instruerede sin første film 1970. Kom-mende film: »9/30/55« (I + Ma). **Litt:** Ac-tion jan.-feb. 71. **Film:**

57: Johnny Trouble (S). **58:** Joy Ride (S). **64:** Tarzan and Jane Regained; Sort of (S). **66:** The Appaloosa/Banditterne (Co-Ma). **68:** Faces (S). **70:** The Forbin Project (Ma); The Baby Maker (+ Ma). **72:** Limbo (Co-Ma). **73:** The Paper Chase/Super-studenten (+ Ma). **77:** 9/30/55 (+ Ma). (LØ)

BRIDGES, Jeff (4.12. 1949) – Skuespiller. Søn af Lloyd Bridges, bror til Beau → BRIDGES. Debut 8 år gammel i faderens TV-serie »Sea Hunt«, siden til-lige »The Rovers« og »The Lloyd Bridges Show«, 14 år gammel med faderen på turné i England m. »Anniversary Waltz«. Med i → PILOT »In Search of America« og i en episode af TV-serien »The FBI«, 1969. Studeret hos Uta Hagen i New York. Har komponeret ca. 100 sange, hvoraf Quincy Jones lod ham sygne »Lost in Space« i underlægningsmusiken til »John og Mary«. **Litt:** Interview feb. 1975. Newsweek, 10. dec. 1973. **Film:** **69:** The Yin and the Yang of Mr. Go. **70:** Halls of Anger. **71:** The Last Picture Show/ → SØDSTE FORESTILLING. **72:** → FAT CITY; Bad Company/ → WEST-EENS VILDE DRENGE. **73:** Lolly Madonna XXX; The Last American Hero; The Iceman Cometh. **74:** Thunderbolt and Light-foot/Thunderbolt. **75:** Rancho DeLuxe; Hearts of the West/ → HOLLYWOOD COWBOY*. **76:** Stay Hungry; King Kong; Tilt. **77:** Winter Kills. (PH)

BRONSON, Charles (3.11. 1922) – Skue-spiller. **Litt:** Interview okt. 1974. **Film** (si-den Filmens HHH, IV):

58: Showdown at Boot Hill/Opgør ved Boot Hill. **68:** Adieu l'ami/Farvel min ven; C'era una volta il West/Vestens hårde halse. **69:** Twinky; Le passager de la pluie/ Passageren i regnen. **70:** You Can't Win Them All/To tvivlsomme patrioter; Citta Violenta/Den brutale by; De la part des copains/Kold Sved. **71:** Quelqu'un derrière de porte; Soleil Rouge/Den røde sol; Chat's Land. **72:** Joe Valachi: I segreti de Cosa Nostra/Valachi sagen; The Mechanic/Mechanic – Menneskejægeren. **73:** Lola; Valdez, il mezzosangue = The Valdez Horses/Chino – den ukue-lige; The Stone Killer. **74:** Mr. Majestyk; Death Wish/En mand ser rødt. **75:** Break-out/Manden uden nerver; Hard Times/ Streetfighter. **76:** Breakheart Pass/Fort Humboldt; From Noon Till Three/Banken tømmes mellem 12 og 3; The White Bu-falo; St. Ives/En varm sag. **77:** Telefon; Raid On Entebbe. (CH)

BROOKS, Mel (1928) – Instruktør. Også manus-forfatter, skuespiller. Egl: Melvin Kaminsky. Familiens nabo var trommeslageren Buddy Rich som Brooks kom i lære hos. Oprådte som komiker fra sin tidligste ungdom. I hæren som 17-årig. Show-biz-gennembrud på TV, hvor han blev fast skribent på »Your Show of Shows« sammen med bl. a. Carl → REI-NER. Han »opfandt« serien »Get Smart« (i Danmark: »Smart skal det være«)

sammen med Buck → HENRY og skrev flere manuskripter til den. Ny TV-serie 1975-76 »When Things Were Rotten«, helt fri gendigtning af Robin Hoods lystige eventyr. Skrev for teatret – og optrådte en sjælden gang – fra 50'erne bl.a. »Once Over Lightly« (55), »Shinbone Alley« (57) og »All American« (62). Har fået → OSCAR for henholdsvis tegnefilmen »The Critic« og »The Producers«. Gift med Florence Baum 1952-59, er nu gift med Anne Bancroft. **Litt:** Kosmorama, efterår 1975, nr. 127; Film Comment, marts-april 1975; Chaplin nr. 133, 1974; Playboy, feb. 75. **Film:**

54: New Faces (Ma). **63:** The Critic (tegnefilm, Ma + S + fortæller). **68:** The Producers/Hurra for Hitler! eller Hvad chefen gør er altid det rigtige = Forår for Hitler (+ Ma + P). **69:** Putney Swope (Ma). **70:** The Twelve Chairs (+ Co-Ma + K + S). **71:** Shinbone Alley (Forlæg). **73:** Ten From Your Show of Shows (Kompilationsfilm bestående af højdepunkter fra TV-serien »Your Show of Shows«) (Co-Ma). **74:** Blazing Saddles/Sheriffen skyder på det hele (+ Co-Ma + K + S); Young Frankenstein/→ FRANKENSTEIN JUNIOR (+ Co-Ma). **76:** Silent Movie (+ Co-Ma + S). (CH)

BROOKS, Richard (18.5. 1912) – Instruktør. **Litt:** Positif 175, nov. 75. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

71: \$ (Dollars)/Skudsikkert dollarkup (+ Ma). **75:** Bite the Bullet/Bid tænderne sammen. (LØ)

BROWN, David → ZANUCK, Richard

BROWN, Jim (James) (17.2. 1936) – Skuespiller. Må ikke forveksles med James H. Brown (»Black Spurs« (65); »Town Tammer« (65); »The Cool Ones« (67) etc.). (→ NEGERE i amerikansk film). **Film** (siden Filmens HHH, IV):

68: Dark of the Sun/Sidste tog fra Katanga; Ice Station Zebra/S.O.S. Nordpolen; The Split/Gangstereden; The Riot/Straffefangernes hævn. **69:** Kenner; One Hundred Rifles/100 rifler. **70:** The Grasshopper; ... tick ... tick ... tick/Tick ... Tick ... Tick – Byen der var en bombe; El Condor. **71:** The Christian Licorice Store. **72:** Slaughter/Slaughters hævn; Black Gunn/Sort dynamit. **73:** Slaughter's Big Rip Off; I Escaped From the Devil's Island/Flugten fra Djævleøen. **74:** Three The Hard Way. **75:** Take a Hard Ride/De red for livet. **76:** Vendetta. (MB)

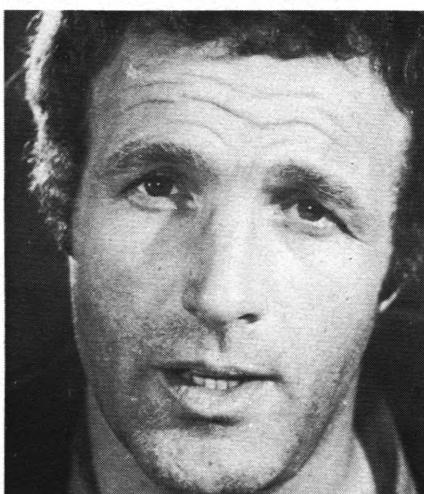
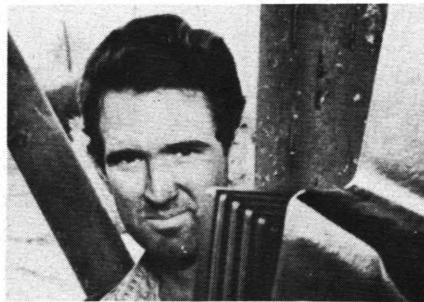
BUENA VISTA → DISNEY PRODUCTIONS, Walt

BURNS, Ralph (29.6. 1922) – Komponist. Også arrangør og pianist. Født i Newton, Massachusetts, studeret på New England Conservatory. Spillede i 40'erne sammen med bl. a. Charlie Barnet (41-43), Red Norvo (43) og Woody Herman (44-45). Begyndte i 50'erne at fungere som arrangør. I filmsammenhæng bedst kendt for musikarrangementerne til → CABARET, som gav ham en → OSCAR. **Film:**

69: Sweet Charity (Arr). **70:** Move (Arr). **71:** Bananas/→ MIG OG REVOLUTIO-NEN* (Arr). **72:** Cabaret (Arr). **74:** → LENNY (Arr). **75:** Lucky Lady/Tre smarte smuglere på »Lucky Lady« (+ Arr). (LØ)

BURSTYN, Ellen (7.12. 1932) – Skuespillerinde. Egl: Edna Rae Gillooly. 18 år

Til venstre: Jim Brown. Herunder Billy »Green« Bush, James Caan og Ellen Burstyn.

gammel tekstil-fotomodel i Texas som Edna Rae. Natklubdanserinde i Montreal som Keri Flynn. I New York model for billigbogsomslag som Erica Dean. TV-reklamer og siden 1 år med i Jackie Gleason Show. Gik 1957 over til dramatik, fik hovedrolle i showet »Fair Game« under navnet Ellen McRae. Til Hollywood i film og TV, bl. a. i serien »The Doctors«. Retur til New York for at studere hos Lee → STRASBERG. I film igen ca. 1970 som Ellen Burstyn. → OSCAR for titelrollen i → ALICE BOR HER IKKE MERE. 1975 på Broadway i Bernard Slades skuespil »Same Time Next Year«, som hun

modtog en Tony for. De tre først anførte film medvirkede hun i som Ellen McRae.

Film:

64: For Those Who Think Young; Goodbye, Charlie. **69:** Pit Stop. **70:** Tropic of Cancer/Krebsens vendekreds; Alex in Wonderland. **71:** The Last Picture Show/→ SIDSTE FORESTILLING. **72:** The King of Marvin Gardens/→ ... JEG KØBET RADHUSPLADSEN = MATADEREN. **73:** The Exorcist/→ EKSORCISTEN. **74:** Harry & Tonto; Alice Doesn't Live Here Anymore/Alice bor her ikke mere. **76:** Providence. (PH)

BUSH, Billy »Green« (1936) – Skuespiller. Født i Alabama som Billy Greenbush. Familien kom til Californien 1945, hvor han gik på high school, derefter i hæren. Teaterdebut 1960. Flere småroller i New York og i en enkelt TV-serie, »Stoney Burke«. **Film:**

66: Savage Seven. **69:** The Reivers/De tre fra Mississippi. **70:** Gaily, Gaily/Chicago, Chicago. **70:** Monte Walsh/Vestens hårde drenge; → FIVE EASY PIECES. **71:** The Organization/Bagmand; The Jesus Trip. **72:** The Culpepper Cattle Co./Støv, sved og skud fra hoften; Welcome Home, Soldier Boys; Mr. Brown. **73:** 40 Carats/40 Karat; Electra Glide in Blue/På farlig patrulje. **74:** Alice Doesn't Live Here Anymore/→ ALICE BOR HER IKKE MERÉ. **76:** Mackintosh and T. J. (CH)

BUTLER Wilmer C. »Bill« – Fotograf. **Film:**

68: Return of the Boomerang (i USA under titlen: Adam's Woman)/Det vilde land. **69:** The Rain People/Flygtig som regnen. **70:** Fearless Frank. **71:** Drive, He Said/Sømmet i bund. **72:** Melinda; Deliverance/→ UDFLUGT MED DØDEN (2nd unit); Hickey and Boggs; The Deathmaster. **73:** Sunshine. **74:** The Conversation/→ AFLYTNINGEN. **75:** Jaws/→ DØDENS GAB; One Flew Over The Cuckoo's Nest/→ GØGEREDEN (Co-F). **76:** The Bingo Long Travelling All-Stars and Motor Kings; Lipstick (Co-F); The Manchu Eagle Murder Caper Mystery; Alex and the Gypsy. **77:** Demon Seed; Raid On Entebbe. (CH)

CAAN, James (26.3. 1939) – Skuespiller. Efter handelsskoleeksamen begyndte han at læse dramatik hos Wynn Handman i tilknytning til Neighbourhood Playhouse i New York. Debuterede off-Broadway i 61 i »La Ronde« og fik roller i TV-serierne »Naked City«, »Route 66«, »Dr. Kildare« og »Combat«. I 1974 medvirkede han i TV-spillefilmen »Brian's Song«. **Litt:** Playboy, feb. 76. **Film:**

63: Irma la Douce. **64:** Lady in a Cage/Kvinden i buret. **65:** The Glory Guys/Indianerne går til angreb; Red Line 7000/Spræng speedometret. **67:** El Dorado; Moonshot; Games/Det levende lig. **68:** Journey to Shiloh/De 7 fra Texas; Countdown; Submarine X-1. **69:** The Rain People/Flygtig som regnen; Man Without Mercy (ikke uds.). **70:** Rabbit Run. **71:** T. R. Baskin. **72:** The → GODFATHER. **73:** Slither; Cinderella Liberty/Orlov til midnat. **74:** Freebie and the Bean/Knust bil til frokost; The Godfather Part II/→ GODFATHER 2. del; The Gambler/Hazard. **75:** Funny Lady; Rollerball; The Killer Elite. **76:** Harry and Walter Go To New York; Silent Movie. **77:** A Bridge Too Far. (MB)

CABARET (Cabaret) – USA. **P-start:** 1.3. 71/© 1972/Prem: feb. 72. **P-selskab:** ABC Pictures/ → ALLIED ARTISTS. **P:** Cy Feuer. **I/Koreo:** Bob → FOSSE. **Manus:** Jay Presson Allen efter teatermusical af Joe Masteroff, John Kander, Fred Ebb, baseret på skuespillet »I Am a Camera« af John Van Druten efter Christopher Isherwoods bog »Goodbye to Berlin« (1939). **Foto:** Geoffrey Unsworth (Technicolor). **Klip:** David Bretherton. **Musik:** John Kander. **Arr:** Ralph → BURNS. **Medv:** Liza → MINNELLI (Sally Bowles), Michael York (Brian Roberts), Helmut Griem (Maximilian), Joel → GREY (Konferencier), Marisa Berenson (Natalie), Fritz Wepper (Fritz). 123 min. **Litt:** Kos. 111.

Foreløbig 70'ernes største musical, stram, koncentreret, original i form og konception. Med denne sin anden iscenesættelse – den første var »Sweet Charity« (68) – har den tidligere danser og koreograf Bob Fosse placeret sig som en af de mest spændende nye instruktørbegavelser.

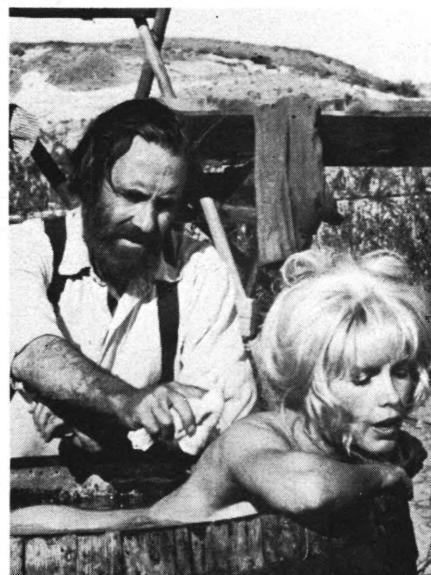
Christopher Isherwoods roman »Farvel til Berlin« (39) ligger til grund for John Van Drutens skuespil »I Am a Camera«, som igen ligger til grund for Joe Masteroff, John Kander og Fred Ebbs teatermusical, som endelig af Jay Presson Allen blev til manus til film-musical-udgaven om cabaretstjernen Sally Bowles – i Liza Minnells skræddersyede, perfekte udførelse – i nazisternes forårsberuste Berlin, og hendes ménage à trois med forfatter/fortæller-en (Michael York) og en tysk adelsmand (Helmut Griem). Fosse har flyttet en stor del af handlingen ind på cabaretscenen, hvor den styres med uhyggelig menneskekendskab af konferencieren (Joel Grey) og hvor cabaretnumrene hele tiden kommenterer den utrolige menneskelige adfærd uden for cabareten. Balancerende på grænsen til det vulgære i skildringen af det vulgære, med grelle farvesammenstød og hårde lysvirkninger, med en koreografi, der accentuerer dansens kontante erotiske udtryk og med en tekst, der i tysk cabaret-tradition siger tingene med aplomb, når Fosse ofte det sublime udtryk for tidsånden, og han lader skiftevis kameraet betragte oprinlene fra tilskuerpladserne og fra forfatterens subjektive synspunkt som referenten i kulissen af begivenhederne. Således er vi med i spillet samtidig med at vi er vidende om, at vi skylder en andens temperament en betydelig del af oplevelsen. Englænderen Geoffrey Unsworths foto bør fremhæves for præcision i miljø-undersøgningen. (PM)

CABLE HOGUE – præriens tørstige mand (The Ballad of Cable Hogue) – USA. **P-start:** 24.1. 69 (slut 10.4. 69)/© 1970. **Prem:** marts 70. **P/I:** Sam → PECKINPAH. **Manus:** John Crawford, Edmund Penney. **Foto:** Lucien Ballard (Technicolor). **Klip:** Frank Santillo, Lou → LOMBARDO. **Musik:** Jerry → GOLDSMITH. **Medv:** Jason Robards (Cable Hogue), Stella Stevens (Hilda), David Warner (Lægprædikant). 121 min. **Litt:** Anm. Kos. 98.

»Han fandt vandet, dér hvor det ikke var«, som filmen fortæller til slut på hovedpersonens gravsted, og dermed må vi gå ud fra, at endnu en af Sam Peckinpahs helte er gået ind i sit hus,

Liza Minnelli i »Cabaret«.

Jason Robards i »Cable Hogue«.

Dyan Cannon.

justified. Her er der ovenikøbet tale om Peckinpahs måske originalestes helt, i hvert fald den morsomste, placeret som han er mellem to tider, den gamle med dens moralbegreber, og den nye, med dens automobiler, foldin' money og jordspekulanten.

Helten, Cable Hogue, er en elendig og halvgammel prospector, der i filmens begyndelse efterlades hjælpeløs i en gold ørken. Da han har overgivet sin sjæl i Guds hænder, finder han en kilde. Den ligger på et praktisk sted, nemlig på diligenceruten mellem Deaddog og Gila City. Cable Hogue bliver vandsælger, og en omvandrende lægprædikant bliver et slags skæbnens sendebud, som hjælper ham. Cable forelsker sig i en luder, Hilda, og de tilbringer et par dejlige uger sammen før hun drager til San Francisco. 3 år efter vender hun rig og i bil tilbage for at hente Cable Hogue, som i mellem tiden har fået hævn over de venner, som svev ham (han skyder den ene i selvsvar og da den anden bryder sammen, forærer han ham Cable Springs!). Men Hildys fine bil kører Cable ned, og han lægger sig til at dø, mens han lytter til første del af prædikantens gravtale.

Der er gammeltestamentlig styrke i billederne i »Cable Hogue«, Cable og lægprædikanten kompletterer hinanden, med sidstnævnte som den ny tids rastløse søgende analytiker og konfliktløser og med Cable Hogue som pionertidens analfabetiske overlevelses-individ med de få og stærke følelser og en hang til besættelse (her af hævnlyst, skønt han ofte nok får at vide, at hævnen tilhører Herren). Og der er Amerika-billeder i denne fabel, der af Peckinpah er fortalt med en charme og en humor, han selv ofte har savnet i sine film, og som han så ofte fandt hos Ford. (PM)

CAMEO – En i USA benyttet betegnelse for hvad der på dansk måske kan oversættes til »Gæsteoptræden«, altså at en filmstjerne med anerkendt krav på store roller accepterer en lille, ofte endda minimal rolle i en film. Et eksempel kan være Gene → HACKMANS lille rolle som eneboeren i Mel → BROOKS' film → FRANKENSTEIN JUNIOR. En producent som den afdøde Mike Todd, der var mere showman end filmand, byggede en film som »Jorden rundt i 80 dage« (56) op næsten udelukkende på dette princip. (PC)

CANDIDATE, The → STEM PÅ McKAY! **CANNON, Dyan** (4.1. 1937). – Skuespillerinde. Født som Samille Diane Friesen. Svømmelærerinde og fotomodel inden hun kom til Hollywood og medvirkede i et par småroller som Diane Cannon. Derefter TV med »Playhouse 90« og »Gunsmoke« og TV-spillefilmen »Diane's Adventure« (64). Teaterroler og turné med »How To Succeed In Business . . .« (66). Comeback i 69 som Dyan. **Film:**

60: The Rise and Fall of »Legs« Diamond/Manden, som ikke kunne dø; The Rebel Breed. **69:** Bob & Carol & Ted & Alice. **71:** Doctor's Wives/Lægefruer; The Anderson Tapes/Anderson-klanen; The Love Machine/Kærlighedsmaskinen; Such Good Friends/Ægteskab på tremands-hånd; Le Casse/Kuppet. **73:** Shamus/Gangsterenes overmand; The Last of Sheila/Mordets puslespil. **74:** A Child Under a Leaf. **76:** Number One (I + Ma). (MB)

CARNAL KNOWLEDGE → KØDETS LYST

CARRADINE, David (8.12. 1940) – Skuespiller. Født i Hollywood. Søn af John C., broder til Keith → CARRADINE. Startede sin karriere på teater i San Francisco. Har på TV spillet i serierne »Shane« (66) og »Kung Fu« (72) samt medvirket i episoder af bl. a. »Ironside« (68-71). På scenen i New York: »The Deputy«, »The Royal Hunt of the Sun«. Udsendte i 1976 LP'en »Grasshopper«. Spiller Woody Guthrie i »Bound for Glory«, 1976.

Film:

64: Taggart/Træk først – lev længst. 65: Bus Riley's Back In Town/Ungt begær. 66: Too Many Thieves (TV). 67: The Violent Ones. 69: Young Billy Young/Hævn i Arizona; Heaven With a Gun/Præriens vildeste mænd; The Good Guys and the Bad Guys/De gode og de skræppe drenge. 70: The McMasters; Macho Callahan/Flygtningen Macho Callahan. 72: Boxcar Bertha/Togrørerne fra Arkansas. 73: Mean Streets/ → GADE UDEN NADE*; Around (+ I, ikke udsendt); A Country Mile (ikke udsendt). 75: Death Race 2000/Døds race 2000. 76: Cannonball; You and Me (indspillet 1972, + I); Bound for Glory; Gray Lady Down. 77: Deathsport 2020. (LØ)

CARRADINE, Keith (8.8. 1950) – Skuespiller. Født i Californien. Søn af John C., broder til David → CARRADINE. Gennembrud på scenen i rock-operaen »Hair«. Har spillet sammen med John C. i »Tobacco Road«. TV-debut 1971 i »Bonanza«-episode. Filmdebut samme år i »A Gunfight«, gennembrud i → TYVE SOM OS, 1974. Synger og spiller guitar, har udsendt enkelte plader. → OSCAR 1975 for bedste original song, »I'm Easy«, i »Nashville«. **Litt:** Film Comment, maj-juni 74; Films Illustrated, nov. 75. **Film:** 71: A Gunfight/Gunfight – Duel på sekslober; McCabe and Mrs. Miller/ → VESTENS SYNDIGE PAR – McCABE & MRS. MILLER; Grassland (ikke udsendt). 73: Hex; Emperor of the North/Jernbanens hårde drenge. 74: Thieves Like Us/ → TYVE SOM OS; Joe e Margherito/Slug ikke bomben, Joe (IT/FR/SP/TY). 75: → NASHVILLE* (+ Sa); Idaho Transfer (indspillet 1971). 76: You and Me (indspillet 1972); Welcome to L.A. (LØ)

CASSAVETES, John (9.12. 1929). – Instruktør. Også manuskriptforfatter, skuespiller. Gift med Gena → ROWLANDS. Har arbejdet som stage manager på Broadway (»The Fifth Season«). Spillet meget på TV fra 1955, bl. a. titelrollen i serien »Johnny Staccato« (59), hvoraf han også instruerede nogle episoder. Medvirker i Elaine → MAYs »Mikey and Nicky«, påbegyndt 1973, ikke udsendt. **Litt:** Films in Review, dec. 74, Filmmakers Newsletter, jan 75, MacGuffin 14, feb. 75. **Film** (siden Filmen HHH, IV):

68: Gli intoccabili/De urørlige (IT) (S). 70: Husbands/ → ÆGTEMÆND (+ Ma + S). 71: Minnie & Moskowitz (+ Ma + S). 74: A Woman Under the Influence/En kvinde under indflydelse (+ Ma). 75: Capone (S). 76: The Killing of a Chinese Bookie (+ Ma); Two-Minute Warning (S). (LØ)

CATCH-22 → PUNKT 22

CATES, Gilbert (6.6. 1934) – Instruktør. Bror til Joseph Cates, der bl. a. har produceret »Spoon River Anthology« på

Broadway og iscenesat filmen »Fat Spy« (1966). Begyndte TV-karriere som guide ved NBC-studierne i New York. Blev producent og instruktør af game shows (konkurrenceunderholdning), bl. a. »Haggis Baggis«, 1959 og »Camouflage«, 1961-62. Senere TV-arbejde omfatter bl. a. »International Showtime«, 1963-65, »Electric Showcase Specials«, 1965, »To All My Friends On Shore«, en TV-film, 1972. Producer på Broadway for bl. a. »You Know I Can't Hear You When the Water Is Running« og »I Never Sang For My Father«, som han instruerede som film 1969 (udsendt 1970). Hans tidligere filmarbejde omfattede en kortfilm og en dokumentarfilm om cirkus. Nedennævnte »The Affair« er oprindelig produceret for TV. **Litt:** Action, sep-okt. 1970. **Film:** 62: The Painting (kortfilm, + P + M + F + Kl). 66: Rings Around the World (+ P). 70: I Never Sang For My Father (+ P). 73: Summer Wishes, Winter Dreams/Husker du . . .; The Affair; After the Fall (TV, + P). 76: Dragonfly = One Summer Love. (PH)

CENSUR – Der eksisterer ikke nogen overstatslig censur-instans i USA, men filmindustrien oprettede i 1926 (for at dæmme op for anklager om umoral) den frivillige censurstans Hays Office, opkaldt efter lederen Will H. Hays. Et stort publikums fortsatte kritik (der førte til oprettelse af »The Legion of Decency« i 1934, bl. a. som protest mod Mae West-filmene) fik de fleste producenter til at anerkende »the Production Code« (el. »Hays Code«, som regulativeerne også kaldtes), der meget detaljeret redegrjorde for, hvad man måtte og især ikke måtte. Leder (fra 1933 til 1954) var Joseph Breen, og først i 1956 blev reglerne ændret og nogenlunde tilpasset andre sociale og økonomiske forhold. Det skete ikke mindst under indtryk af den succes, som Otto Preminger oplevede med sin film »The Moon is Blue« (53), der var en bevidst udfordring af censuren med en for sin tid meget frimodig snak om erotik. Også den senere Preminger-film »The Man With the Golden Arm« (55) virkede som en provokation ligesom Sidney → LUMETS »The Pawnbroker« (64) var med til at underminere de bestående regler. I 1972 ændredes reglerne atter efter at udlejerne en tid havde eksperimenteret med en frivillig klassificering af filmetne. De nye og nu gældende betegnelser er: »G« der står for »General« (tilladt for alle), »PG« (Parental Guidance) angiver at forældre bør afgøre om børn bør have lov til at se den pågældende film. »R« (Restricted) betyder, at børn og unge under 17 år skal være i følge med voksne for at se en således betegnet film, mens »X« angiver, at ingen under 17 år må få adgang til filmen. Det skal understreges, at systemet er frivilligt for producenterne og biograferne. De senere års kontante amerikanske Hard Core → PORNOFILM har til gengæld medført en – efter opfordring fra ekspræsident Richard → NIXON – skærpert linje fra Højesterets side, om end de skærpede regler er formuleret så vagt, at det endnu ikke er afklaret nøjagtig, hvad den ændrede lovgivning reelt indebærer. (PC)

CHAMBERS, Marilyn (1952) – Skuespillerinde. Født i Connecticut. Pornostjer-

Til venstre:
David Carradine.
Herunder:
Keith Carradine og
John Cassavetes.

nen med det *rene image*. Reklamemodel fra hun var 15. Som 18-årig lille rolle i »The Owl and the Pussycat«. The Mitchell Brothers så hende i »sex education«-filmen »Together« og overtalte hende til at spille hovedrollen i »Behind the Green Door«, som gjorde hende til stjerne. En del blev chokerede over, at moderen med det lille barn i reklamerne for Ivory Snow-sæben (»99 44/100 pure«) samtidig var → PORNOFILM-stjerne. »Mrs. Clean is Porno Cutie« lød en overskrift. Hun er imod simulerede sex-scener: »If there is a sex scene, fuck it, do it, don't be so uptight«. **Litt:** Turan & Zito: Cinema, 74; Show, sep. 73; Qui, feb. 74. **Film:**

70: The Owl and the Pussycat/Uglen og missekatten (som Evelyn Lang). 71: Together (som Marilyn Briggs). 72: Behind the Green Door. 73: The Resurrection of Eve. 76: Inside Marilyn Chambers. (LØ)

CHANDLER, Raymond (23.7. 1888-26.3. 1959) – Amerikansk-født (i Chicago), engelsk opvokset og uddannet forfatter. Fungerede en kort overgang (før den 1. verdenskrig) som free-lance journalist, derefter med i krigen (i Frankrig med the First Division of the Canadian Expeditionary Force). I 1919 vendte Chandler tilbage til USA, hvor han efter nogen tid blev direktør for en sammenslutning af mindre olieselskaber. I 1933 debuterede han som forfatter med novellen »Blackmailers Don't Shoot«. Chandler skrev i alt syv romaner (tallene i parentes efter de danske titler angiver dansk udgivelsesår):

39: The Big Sleep/Det byder man ikke Carmen (42, 69). 40: Farewell, My Love/Farvel, min elskede (57, 69, 76). 42: The High Window/Det høje vindue (49, 70); 43: The Lady in the Lake/Kvinden i søen (48, 69). 49: The Little Sister/Lillesøster (56, 69). 53: The Long Goodbye/Det lange farvel (55, 62). 58: Playback/

Blindebuk (59, 69). Samtlige Chandlers romaner har som hovedperson privat-detectiven Philip → MARLOWE. Foruden sit virke som romanførfatter har Chandler lejlighedsvis skrevet essays samt fungeret som manuskriptfører i Hollywood. Oplevelsen er af Chandler beskrevet i essayet »Screenwriters in Hollywood« samt mere privat i breve offentliggjort i »Raymond Chandler Speaking« (62). Nedennævnte liste omfatter både film baseret på Chandlers romaner samt hans manuskripter. **Film:** 42: The Falcon Takes Over (efter »Farewell, My Lovely«/I: Irving Reis). 44: Double Indemnity/Kvinden uden samvittighed (Co-Ma/I: Billy Wilder); And Now Tomorrow/Tro på i morgen (Co-Ma/I: Irving Pichel). 45: The Unseen (Co-Ma/I: Lewis Allen); Murder, My Sweet (efter »Farewell, My Lovely«/I: Edward Dmytryk). 46: The Big Sleep/Sternwood-mysteriet (I: Howard Hawks); The Lady in the Lake (I: Robert Montgomery); The Blue Dahlia/Regnejermordet (Ma/I: George Marshall). 47: The Brasher Doubloon (efter »The High Window«/I: John Brahm). 51: Strangers on a Train/Farligt møde (Co-Ma/I: Alfred Hitchcock). 69: Marlowe/Marlowe – en syl i ryggen (efter »The Little Sister«/I: Paul → BOGART). 73: The Long Goodbye/Det lange farvel (I: Robert → ALTMAN). 75: Farewell, My Lovely/ → FARVEL, MIN ELSKEDE* (I: Dick → RICHARDS). (PC)

CHANNING, Stockard (ca. 1950) – Skuespillerinde. Før sit gennembrud i 1975 havde hun en del mindre roller på teater bl. a. Shakespeares »Two Gentlemen of Verona« og Euripides' »The Trojan Women«. Hun var også med i teateropsetning af »Arsenik og gamle kniplinger« i 1970. **Litt:** Interview juli 1975. **Film:** 72: Up The Sandbox/Dejlige heks. 75: The Fortune/Ta' livet a' kællingen. 76: The Big Bus/Atom-bussen; Dandy: The All-American Girl; The Girl Most Likely (TV). (CH)

CHARTOFF, Robert (ca. 1933) – Producent. Uddannet som jurist og sammen med Irwin Winkler rådgiver ved stjernekontrakter og agent for europæiske skuespilere i Hollywood (bl. a. Geraldine Chaplin og Julie Christie). Fra 67 producere s.m. IW. **Litt:** Sunset Boulevard nr. 6, vinter 1972. **Film:**

67: Point Blank/Point Blank – Alcatrazmorden. 68: The Split/Gangstereden. 69: They Shoot Horses, Don't They?/Jamen, man skyder da heste? 70: The Strawberry Statement/Blod og jordbær; Leo The Last/Den sidste løve. 71: Believe In Me; The Gang That Couldn't Shoot Straight/Hellere ramme ved siden af... 72: Thumb Tripping; The New Centurions/Pansernes beskidte job; The Mechanic/Mechanic – Menneskejægeren; Up The Sandbox/Dejlige heks. 74: Busting/Busting – Politiets farligste job; S.P.Y.S./S.P.Y.S. – to spejse spioner; The Gambler/Hasard. 75: Peepers; Breakout/Manden uden nerver. 76: Rocky; Nickleodeon; New York, New York; Valentino. (MB)

CHINATOWN (Chinatown) – USA. **P-start:** 15.10. 1973/© 1974/Prem: juni 74. **P-selskab:** Long Road. **P:** Robert → EVANS. I: Roman → POLANSKI. **Manus:** Robert → TOWNE. **Foto:** John A. → ALONZO (Technicolor). **Klip:** Sam

→ O'STEEN. **Medv:** Jack → NICHOLSON (Jack Gittes), Faye → DUNAWAY (Evelyn), John Huston (Noah Cross). 131 min. **Litt:** Kos. 126.

Los Angeles i tredive. Privatdetektiven Jack Gittes engageres til at skygge en formodet utro ægtemand. Under rutinearbejdet får detektiven fæften af en korruptionsaffære, og han prøver at trænge til bunds i affæren, der rummer mange lag og involverer flere højststående personer. Sporet fører ad omveje detektiven tilbage til Chinatown, hvor detektiven (i en fortid som politimand) tidligere ved sin indblanding gjorde ondt værre for den pige, han prøvede at hjælpe. Også denne gang ender detektiven med at gøre ondt værre efter at have løst gåden, uden at kunne foretage

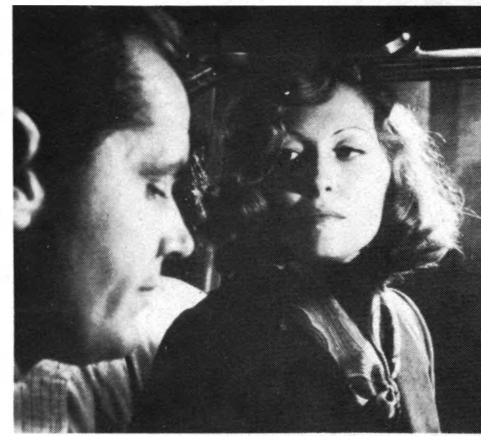

sig noget effektivt – »Forget it Jake, it's Chinatown«, er den pessimistiske slutreplik, i denne historie, der med manuskriptførerens ord er om »a man who raped the land and his own daughter in the name of future«.

I Polanskis instruktion er filmen med mange mindeser om → HAMMETT- og → CHANDLER-filmatiseringer, blevet en uendelig dygtigt lavet film, perfektibel næsten til det pastiche-agtige. Art director'en Richard → SYLBERT har i samarbejde med fotografen John Alonzo (og selvfølgelig Polanski) gengrabt tredive Los Angeles perfekt, Jack Nicholson, og andre, spiller indenfor den givne ramme beundringsværdigt, men der mangler personlighed i den elegante og lidt overfladisk misantropiske Polanskis instruktion. (PC)

CINEMA INTERNATIONAL CORPORATION (CIC) – Europæisk-baseret distributionsselskab oprettet af → PARAMOUNT og → UNIVERSAL i fællesskab for, som led i en rationalisering, at samle de to selskabers europæiske filmudlejning under én ledelse. I flere lande, bl. a. Danmark, varetager CIC også udlejningen af → MGMs film, efter at dette selskab for et par år siden indskrænkte sit virke (i USA varetager → UNITED ARTISTS udlejningen af MGM-film). (PC)

CLARK, Candy (1948) – Skuespillerinde. Født i Oklahoma. Egl.: Candace C. Var fotomodel i New York, da hun i 1972 fik en rolle i John Hustons → FAT CITY. Stadig aktiv som fotomodel sideløbende med filmarbejdet. Gennembrud som Debbie i → SIDSTE NAT MED KLIKEN (→ OSCAR-nominering). **Litt:** Films Illustrated, apr. 76. **Film:** 72: Fat City. 73: American Graffiti/Sidste nat med kliken. 76: I will, I will... for Now; The Man Who Fell to Earth/Manden som kom ned på Jorden. (LØ)

Øverst Jack Nicholson og Faye Dunaway i »Chinatown«. Derunder, venstre til højre, Raymond Chandler, Stockard Channing og Robert Chartoff. Til venstre Candy Clark og Francis Ford Coppola.

COLLA, Richard A. (18.4. 1937) – Instruktør. MA i teater fra Marquette University i Milwaukee, Wisconsin og i 61 til Family Theater i Los Angeles som producent og instruktør af religiøse ½-times shows som »The Promise« og af kortfilmen »The Soldier«, der vandt kortfilmpris på Venedig-Festivalen. I TV-serien »Days of Our Lives« spillede han i enkelte afsnit, men blev fra midten af 60'erne instruktør på serierne »Jesse James«, »Gunsmoke«, »Ironside« og »Judd for the Defence«. Spillefilm for TV: »The Other Man«, »The Whole World Is Watching« og »The Questor Tapes«. Instruerede enkelte scener til »Sometimes a Great Notion« (»Hårdt mod hårdt«, 71), men blev erstattet af Paul → NEWMAN. **Film:** 70: False Witness/Zig Zag mordet. 72: Fuzz/Distrik 87 – Boston City. 77: Olly Olly Oxen Free. (MB)

COLUMBIA PICTURES – Distributions- og produktionsselskab oprettet 1924 af brødrene Harry og Jack Cohn samt Joseph Brandt. Troen havde allerede i 1920 stiftet selskabet CBC Sales Corporation (der fik øgenavnet »Cornbeef and Cabbage Company«). Firmaets drivende kraft var Harry Cohn, der placeret i Hollywood var Columbias enevældige chef for al produktion indtil han døde i 1958. Sammen med Cohn var instruktøren Frank Capra mere end nogens anden med til at ændre Columbias renommé fra producent af billige film til estimeret firma og en position som et af Hollywoods store → PRODUKTIONSS-

ONSSELSKABER. Ud over Capra lykkes det også Cohn lejlighedsvis at engagere instruktører som John Ford, Howard Hawks, Leo McCarey og George Cukor, der hver for sig bidrog til Columbias økonomiske vækst, ligesom det i halvtredserne lykkedes Cohn at knytte en del uafhængige filmfolk til selskabet. Efter Cohns død blev selskabet i en årække ledet af Abe Schneider og Leo Jaffe, men omkring 1970 var firmaets økonomi voklende, og skønt den nuværende leder, Alan J. Hirschfield, synes at have bedre styr på økonomien end forgængerne, så er Columbia Pictures dog underkastet strikte regler for dets økonomiske udfoldelse, diktateret af et konsortium på 13 banker, der – efter en ny kontrakt indgået 2.2. 76 – har ydet Columbia en kredit på 130.000.000 dol-

lars. Til gengæld er der stillet krav om, at Columbia ikke må producere nogen film, der koster mere end 5 mill. dollars ligesom selskabet ikke må indgå nogen finansieringsaftale med en uafhængig producent, hvis dette indebærer, at Columbias andel bliver på mere end 2 mill. dollars, og endelig må Columbia ikke i et givet år investere mere end 60 mill. dollars i produktion af film til biografer. Forsat er Columbia dog mellem de mest betydende amerikanske filmselskaber, med en markedsandel på 13 % (op fra 7 % i 1974). Blandt selskabets succeser i de seneste år er først og fremmest »Easy Rider« (69) og → **FIVE EASY PIECES** og senest → **TAXI DRIVER***. **Litt:** »King Cohn« af Bob Thomas og »Hail, Columbia« af Rochelle Larkin. (PC)

CONVERSATION, The → **AFLYTNINGEN**

COOK, J. Fielder (1923) – Instruktør. Født i Georgia. BA i engelsk litteratur 1947. Teaterstudier i England. Startede på TV 1948 som producer på »Diane Lu-

cas Cooking Hour«. Har siden da været flittig på TV som producer og instruktør: »Ben Casey«, »Brigadoon« (→ PILOTS 1966), »Sam Hill: Who Killed the Mysterious Mr. Foster?« (1970), »The Price« (1971), »Harvey« (1972), »This Was the West That Was« (1974). Har fået flere Emmy-priser. Instruerede 1961 »A Cook for Mr. General« på Broadway. Har haft egne TV-produktionsselskaber: Unit Four Prod. og Eden Prod. Debut som filminstruktør 1956. **Film:**

56: Patterns. **59:** Home Is the Hero/Fædrenes synder (IRL). **66:** A Big Hand for the Little Lady/Poker i Dodge City (+ P + Ps (Eden Prod.)). **68:** How to Save a Marriage and Ruin Your Life/Ring på fingeren ... reb om halsen; Prudence and the Pill/Det begyndte med P-pillen (GB). **70:** Eagle in a Cage. **73:** From the Mixed-up Files of Mrs. Basil E. Frankweiler = The Hideaways/Mysteriet på Metropolitanmuseet. **76:** Beauty and the Beast. (LØ)

COPPOLA, Francis Ford (1939) – Instruktør. Har sit eget produktionsselskab der

bl. a. har været med på »THX 1138« og planlægger af filmen »The Black Stallion«. Coppola producerede i 1971 TV-filmen »The People«, iscenesat af John → KORTY. Projekt: »Brotherhood of the Grape«. **Litt:** Playboy, juli 75, Kosmorama 123–124. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

62: Tonight For Sure!; The Playgirls and the Bellboy. **68:** The Wild Race; Finian's Rainbow/Regnbuedalen. **69:** The Rain People/Flygtig som regnen (+ Ma). **70:** Patton/ → PATTON: PANSERGENERALEN (Co-Ma). **71:** The People (Co-Ma). **72:** The → GODFATHER (+ Co-Ma). **73:** American Graffiti/ → SIDSTE NAT MED KLIKEN (P). **74:** The Great Gatsby/Den store Gatsby (Ma); The Conversation/ → AFLYTNINGEN (+ Ma + P); The Godfather, Part II/ → GODFATHER 2. del (+ Co-Ma + P). **77:** Apocalypse Now (+ Co-P). (CH)

COPYRIGHT – Betegnelsen dækker en beskyttelse af en kunstners ophavsret. Bestemmelserne varierer i detaljer fra land til land. I USA gælder beskyttelsen kun, hvis en film er registreret i Copyright Office i Library of Congress, Washington. Ordningen, der daterer sig fra 1912, siger, at en film da nyder beskyttelse i 28 år, hvorefter ophavsretten kan fornyes for nok en periode på 28 år, hvorefter filmen siges at være i Public Domain. Dette gælder dog kun for USA, og amerikanske film nyder uden for USA beskyttelse under den af UNESCO forfattede Universal Copyright, såfremt filmen blot er mærket med copyright-tegnet ©. (PC)

COUNTRY & WESTERN – Bred musikalisk fællesbetegnelse for den industrialiserede kombination af Hillbilly, Bluegrass, sumprock, gospel, immigrant-folkesange og pop. Produktionscentrum for C&W er Nashville i Tennessee, og i nogen grad Bakersfield i Californien. Instrumentalt domineret af violin, banjo, piano og steelguitar og indholdsmaessigt præget dels af pionerlegender, dels af traditionelle hverdagshændelser er C&W blevet stadig hyppigere anvendt som underlægnings- og incidental musik i 70'erne, men har i sin mere oprindelige form tilhørt western-genren siden talefilmens start med kulmination sidst i 30'erne, da de syngende cowboys tog til Hollywood. Tematisk kommenterende benyttede John → FRANKENHEIMER nye og gamle kompositioner af Johnny Cash til »I Walk The Line« (70), og Peter → BOGDANOVICH anvendte atmosfæreskabende autentiske C&W-hits fra 1951 med Hank Snow og Hank Williams i → SIDSTE FORESTILLING (71). Bob Dylan, der er blevet stadig mere C&W-influeret, komponerede musikken til »Pat Garrett and Billy the Kid« (73), og C&W har senest forekommet som integreret del af historierne i »W. W. and the Dixie Dancekings« og → NASHVILLE* (begge 75). En genre inden for C&W, de såkaldte Truck Driver Songs, har vundet stor udbredelse via TV-seriernes interesse for det lastbilende folks liv på landevejene, og en enkelt film har været vist her, »White Line Fever« (75). Flere Nashville-stjerner har gjort karriere i Hollywood som skuespillere. Johnny Cash har foruden dok-filmen »The Man, His World, His Music« (69) medvirket i »A Gunfight« (71) og i TV i en Columbo-film. Glen Campbell har bl. a. været med i »True Grit« (69) og »Wild Rovers« (71), Kris → KRISTOFFERSON har næsten lagt musikken på hylden til fordel for filmen, og Conny van Dyke har både været sangerinde og skuespillerinde i »Framed« (75) og »W. W. and the Dixie Dancekings«. Der har været lavet en enkelt delvis dokumentarisk film om C&W og Nashville: »From Nashville With Music«, instrueret af Eddie Crandall og Robert Patrick i 1969, og i 1976 udsendtes flere film med udgangspunkt i Nashville, bl. a. en, der bygger på Bobbie Gentry's C&W-hit fra 1968 »Ode to Billy Joe«. (MB)

CREDITS – Egentlig: Credit Titles, der er de oplysninger som nævnes i en films begyndelse og/eller slutning om hvem der har haft hvilken funktion. For de respektive kunstnere menes credits at være af vital betydning, og i de kontrakter der indgås med de respektive producenter stipuleres det oftest, hvilken placering et navn skal have i forhold til øvrige navne, om den pågældende skal nævnes i annoncer og da med hvilken skriftstørrelse etc. I filmens barndom fandtes disse informationer ikke, men med enkelte skuespilleres voksende popularitet blev det en god forretning for en producent at gøre opmærksom på, når en populær → STJERNE medvirkede. Efterhånden som diverse fagforeninger fik større magt blev der også fra denne side stillet krav om at medlemmernes navne skulle nævnes. Trods dette er en films credit titles ikke altid den nøgne sandhed. Dels har det i trediverne, da de store → PRODUK-

TIONSSKABER havde en kæmpestab af skuespillere og teknikere under kontrakt, været kutyme, at en afdelingschef automatisk blev nævnt, selvom hans deltagelse var minimal (f. eks. blev MGMs ledende → ART DIRECTOR (Cedric Gibbons) altid nævnt, skønt han umuligt kan have stået for samtlige dekorationser), dels har adskillige kunstnere valgt at optræde under → PSEUDONYM, hvis de har skønnet, at producenten via beklipning har forvansket kunstnerens indsats. Endelig har enkelte kunstnere valgt at bruge pseudonym, eller slet ikke at figurere, hvis de har medvirket i en såkaldt → CAMEO-rolle. (PC)

CRONENWETH, Jordan S. – Fotograf. Cheffotograf fra 1972. Har eksperimenteret en del med blød lyssætning for at få mere naturlige lysvirkninger frem. **Litt:** American Cinematographer, marts 74. **Film:**

66: Harper/Harper – Privatdetektiv (F-ass); Ride Beyond Vengeance/Tigeren fra Texas (F-ass). **67:** In Cold Blood/Med koldt blod (F-ass). **68:** Hell in the Pacific/Duel i Stillehavet (F-ass); Yours, Mine and Ours/Dine, mine og vore (F-ass). **69:** Trilogy (F-ass). **70:** Brewster McCloud/Fuglemanden (Co-F); The Liberation of L. B. Jones/L. B. Jones' befrielse = Natten de myrdede L. B. Jones (F-ass). **71:** Utvandrarna/Udvandrerne (SV) (F-ass). **72:** Nybyggarna/Nybyggerne (SV) (F-ass); Play It As It Lays; Count Your Bullets. **73:** Birds of Prey. **74:** Zandy's Bride/Ægteskabsannoncen; The Front Page/Ryd forsiden; Face to the Wind; The Nickel Ride. **76:** Gable & Lombard/En duft af skandale. (LØ)

CULP, Robert (16.8. 1930) – Skuespiller. Født i Californien. Uddannet ved University of Washington; var en lovende stangspringer. IBM-operator. Sluttede sig til Canton Stock Company (Conn.). Fik 1955 off-Broadway-pris som Best actor of the year (»He Who Gets Slapped«). Fra 1956 meget TV-arbejde, også som forfatter og instruktør. Faste serier: »Trackdown« (57–59), »I Spy« (65–67); også med i TV-spillefilmen »The Movie Makers« (67); gennembrud i »Bob & Carol & Ted & Alice« 1969. Instruktørdebut samme år. I 1973 med i TV-filmen »The Lie« efter Ingmar Bergmans TV-spil »Reservatet«. **Film:**

62: Sammy – The Way Out Seal/Der er en sæl i mit badekar (TV-film). **63:** PT 109/PT 109 på natpatrulje. **64:** The Raiders/Texas desperados; Sunday in New York/Søndag i New York; Rhino!; The Hanged Man (TV). **69:** Bob & Carol & Ted & Alice; Black and White Uptight (kortfilm, stemme); Operation Breadbasket (I + P + Ma + stemme); If It's Tuesday, This Must Be Belgium/Hvis det er tirsdag er vi i Belgien. **70:** The Grove (CANADA, ej udsendt); This Land Is Mine (kortfilm, stemme). **72:** Hannie Caulder (GB); Hickey & Boggs (+ I). **74:** The Castaway Cowboy. **75:** Inside Out/Guld på Hjernen (GB). **76:** Sky Riders; Breaking Point (CAN); The Great Scout and Cathouse Thursday/Vestens glade dollargrin; Flood. (LØ)

DALLESSANDRO, Joe (1949) – Skuespiller. Født i Florida. Smidt ud af skolen som 14-årig efter at have tævet adskilige lærere plus rektor. Gik over i bil-

tyveribranchen, hvor han nåede at stjæle 47 vogne inden han blev snuppet. Efter en skudepisode kom han i ungdomsfængsel, som han stak af fra. Med et oplost ægeskab bag sig drev han omkring, og endte i sin søgen efter stoffer på den berømte Max' Kansas City bar i New York, hvor han kom i kontakt med Andy → WARHOL. Med gennembrud som hustleren i »Flesh« er han blevet Warhol/Morrissey's største mandlige exhibitionistiske superstar. **Litt:** Rolling Stone 80, april 71. **Film:**

68: Surfing Movie; The Loves of Ondine; Flesh, Lonesome Cowboys. **70:** Trash. **72:** Heat. **74:** Andy Warhol's Frankenstein (= Flesh for Frankenstein)/Frankenstein; Andy Warhol's Dracula (= Blood for Dracula)/Grev Dracula; Donna è Bello (IT/FR/TY); Il tempo degli assassini (IT); La Marge (FR). **75:** Black Moon (FR). **76:** Je t'aime, mon non plus (FR). (LØ)

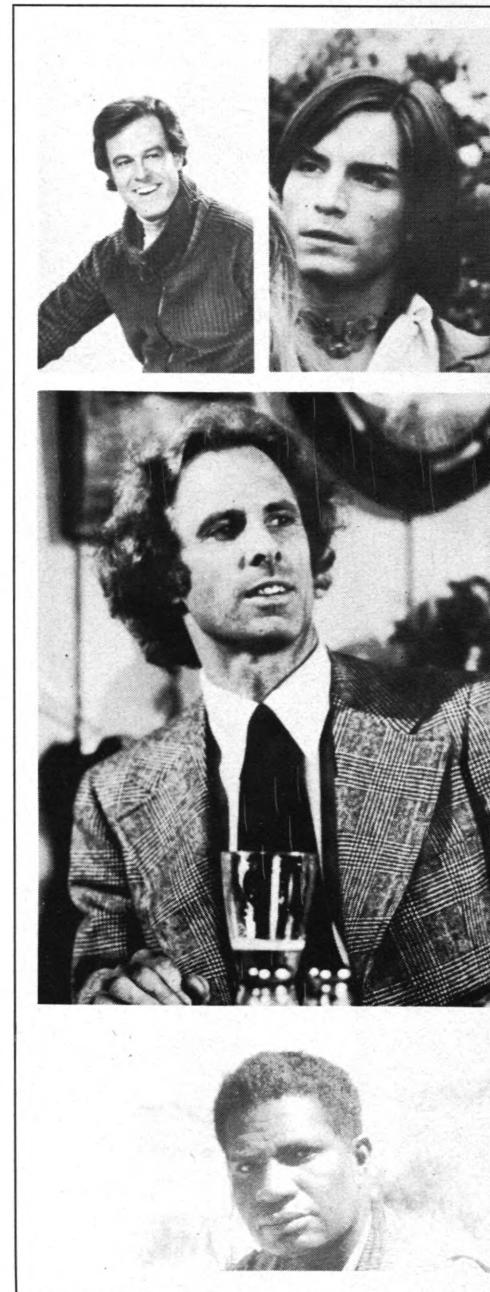
D'ANTONI, Philip (19.2. 1929) – Producer. Født i New York; efter studier på Fordham University uddannet som forretningmand. 1954–56 til CBS radio og TV som reporter. Siden eget produktionsselskab. Har produceret mange TV-specials bl. a. med Elizabeth Taylor, Sophia Loren og Melina Mercouri. Instruktør-debut 1973. **Litt:** Action, sept-okt 73. **Film:**

68: Bullitt. **71:** The French Connection → FRENCH CONNECTION (Den franske forbindelse). **73:** The Seven-Ups/Politiets hårde kerne (+ I). **75:** Smile. (CH)

DARBY, Kim (8.7. 1948) – Skuespillerinde. Egl.: Deborah Zerby. Datter af vaudevillesægteparret The Dancing Zerbys. Studerede ved Desilu (= Ball og Arnaz) Workshop i Hollywood. 16 år gammel lille rolle i lokal opsætning af »The Miracle Worker«. Professionel debut i TV-serien »Mr. Novak«. Med i TV-serierne »Eleventh Hour«, »Gunsmoke« og i en TV-film, »Flesh and Blood«, iscenesat af Arthur → PENN. TV-gennembrud i en episode af serien »Run For Your Life«, iscenesat af Ben Gazzara. Filmgennembrud i »De frygtløse«, en rolle hun oprindeligt ikke ville have. Var med i Elliott → GOULD-produktionen »A Glimpse of Tiger«, der aldrig blev færdig. **Film:**

65: The Restless Ones; Bus Riley's Back In Town/Ungt begær. **67:** The Karate Killers/Håndkant-dræberne. **69:** True Grit/De frygtløse; Generation/Fagre ungdom. **70:** Norwood; The Strawberry Statement/Blod og jordbær. **71:** The Grissom Gang/Ingen orkideer til Miss Blandish; The People (TV). **72:** Cool Million (TV). **74:** This Was the West That Was (TV). (PH)

DAVIS, Ossie (18.12. 1917) – Skuespiller. Også manuskriptforfatter, instruktør. Født i Georgia. Egl.: Rayford Chatman D. Gift med Ruby Dee. Gik på Howard University, Washington D.C. 3 år senere sluttede han sig til Rose McClendon Players i Harlem. Broadway-debut 1946 i »Jeb«. Var i de følgende 11 år en af de kendteste sorte skuespillere på Broadway (»Anna Lucasta«, »A Raisin in the Sun«, »No Time for Sergeants« etc.). Har for teatret bl. a. skrevet »Purlie Victorious« (1961, filmet 1963). Skrevet episoder til TV-serierne »East Side, West Side« og »The Eleventh Hour«. Spillet i adskillige TV-spillefilm (»The Outsider« af Michael → RITCHIE, 67) og TV-serier (7 episoder af »The Defenders«, 61–65).

Enkelte TV-instruktioner (»Today Is Ours«, 74). Instruktørdebut 1970 med »Cotton Comes to Harlem« efter Chester Himes' roman. Kommende film: »John Wesley Harding« (I). (→ NEGERE i amerikansk film). **Litt:** James Murray: To Find an Image, 73; Action, nov.-dec. 69. **Film:**

50: No Way Out (S). **51:** Fourteen Hours/Manden på gesimsen (S). **53:** The Joe Louis Story (S). **63:** Gone are the Days (= The Man From C.O.T.T.O.N.) (skuespil + Ma + S); The Cardinal/Kardinalen (S). **64:** Shock Treatment/Morderen med havesaksen (S). **65:** The Hill/Højden = Straffeløjrens helvede (GB) (S). **66:** A Man Called Adam (S). **68:** The Scalp-hunters/Skalpejægerne (S). **69:** Sam Whiskey (S); Slaves (S). **70:** Cotton Comes to Harlem/Da bomuld kom til Harlem (I + Co-Ma + Co-Sa); Kongi's Harvest (NIGERIA) (I). **72:** Black Girl (I); Malcolm X (dokumentarfilm) (Co-P + medv.). **73:** Gordon's War/Gordons krig (I). **75:** Let's Do It Again (S). **76:** Countdown at Kusini (NIGERIA) (I + Co-Ma + S). (LØ)

Fra oven og ned, venstre til højre: Robert Culp, Joe Dallessandro, Kim Darby, Bruce Dern, Ossie Davis og Clint Eastwood i »Dirty Harry«.

DEKORATIONER er et meget bredt udtryk for alle de omgivelser, hvori en film foregår. Det er således ikke ualmindeligt at høre landskaber omtalt som »dekorationen«, selv om det altså i dette tilfælde er naturen, der har designet og bygget den. Frasets denne tekniske sprogbrug er dekorationer betegnelsen for de interiører og eksteriører, der bygges eller udstyres specielt til en film.

Interiør-dekorationerne bygges som regel i → ATELIER. Her er lydisoleringen bedre end i et almindeligt hus, og der er højt til loftet, så man kan skjule sine lamper, og dekorationernes vægge kan flyttes, når man har brug for det.

Eksteriør-dekorationerne bygges enten på en filmstudios → BACKLOT eller på → LOCATION. Sidstnævnte metode er ret almindelig. Man kan f. eks. forestille sig, at en instruktør vil have sin western-by anbragt i et særlig dramatisk landskab. Hans bedste udvej er da at finde sin location og lade sin → ART DIRECTOR bygge dekorationen her. Et

godt eksempel på denne fremgangsmåde er Robert → ALTMANs og Leon Ericksons enorme dekorations til → VESTENS SYNDIGE PAR – McCABE & MRS. MILLER.

En films dekorationer tegnes af filmens Art Director. Han er, hvad der på dansk hedder filmens arkitekt.

I de senere år er der kommet en ny betegnelse på film-fortekster. Det er production designer'en. Hans arbejde går udover Art Directoren's. Han er ansvarlig for filmens visuelle helhed, ikke blot dekorationer, men kostumer, rekvisitter o.l., og han arbejder nært sammen med filmens → FOTOGRAF i at skabe en slags visuel grundtone i filmen. Det siger sig selv, at han også arbejder nært sammen med instruktøren, og som i næsten alle andre faser af en films tilblivelse er det også her umuligt at trække skarpe grænser for den enkeltes arbejdsområde og kreativitet. Samarbejdet mellem Cecil Beaton, George Cukor og Harry Stradling i »My Fair Lady« er et klassisk eksempel på det visuelt kreative trojka-ridt. Eksemplerne er siden utallige. Set Decorator er den amerikanske betegnelse for en rekvisitør, men der er ingen tvivl om, at en set decorator har større kreativt ansvar, end en rekvisitør normalt ville have på f. eks. en dansk film. (IL)

DELIVERANCE → UDFLUGT MED DØDEN

DEPRESSIONEN (am.: the depression), d.v.s. den økonomiske verdenskrise, som i USA varede fra Wall Street-krakket i 1929 og trods Roosevelts New Deal-foranstaltninger op gennem 30'erne til Verdenskrigens udbrud, var baggrunden for den klassiske → GANGSTERFILM og den socialrealistiske bøgle i am. litteratur, som i filmen markeredes med John Fords filmatisering (40) af Steinbecks »The Grapes of Wrath«. I 70'erne – med 30'er-lignende inflation og arbejdsløshed – er depressions-tiden blevet flittigt skildret på film. Penns »Bonnie and Clyde« (67) gav stødet til en bøgle af dels kritiske, dels → NOSTALGISKE og romantiske skildringer af 30'ernes sociale elendighed: **Litt:** Andrew Bergman: *We're in the Money*, 71. **Vigtigste film:**

70: Bloody Mama – Roger Corman. **71:** The Grissom Gang/Ingen orkideer til Miss Blandish – Robert → ALDRICH. **72:** Boxcar Bertha/Togrøverne fra Arkansas – Martin → SCORSESE. **73:** Dillinger – John → MILIUS; Emperor of the North/Jernbanens hårde drenge – Robert Aldrich; Paper Moon – Peter → BOGDANOVICH; The Sting/ → SIDSTE STIK – George Roy → HILL. **74:** Big Bad Mama/Krudt, knald og kællinger – Steve Carver; → CHINATOWN – Roman → POLANSKI; Thieves Like Us/ → TYVE SOM OS – Robert → ALTMAN. **75:** Capone – Steve Carver; Hard Times/Streetfighter – Walter → HILL; The Day of the Locust/Katastrofenatten – John Schlesinger; Lepke – Menahem Golan. (PS)

DERN, Bruce (4.6. 1936) – Skuespiller. Efter University of Pennsylvania studerede han dramatik hos Gordon Philips i Philadelphia. Scenedebutterede 1958 i New York i »Shadow of a Gunman« og fik Daniel Blum Prisen som bedste Broadway-debutant. 1959 hos → ACTORS' STUDIO. Andre sceneroller i

»Sweet Bird of Youth« og »Orpheus Descending«. TV-roller i serierne »Stoney Burke«, »Gunsmoke«, Hitchcock-filmen »The Lonely Place« i TV-serien »Alfred Hitchcock Presents«. **Litt:** Take One, nr. 10, juli 1973. **Film:**

60: Wild River/Den vilde flod. **64:** Marie. **65:** Hush, Hush, Sweet Charlotte/Tys, Charlotte. **66:** The Wild Angels/De vilde engle. **67:** The War Wagon/Panserdiligencen; The Trip/L.S.D.; The Saint Valentine's Day Massacre/Chicago-massakren; Waterhole Number Three/Når Westen er vildest. **68:** Psych-Out; Will Penny; Hang 'em High/Klyng dem op. **69:** Support Your Local Sheriff/Sheriffen tør hvor andre tøver = En helt forkert sheriff; Castle Keep/Den enøjede falk; Number One; They Shoot Horses, Don't They?/Jamen, man skyder da heste?. **70:** The Rebel Rousers (prod. 67); Bloody Mama (Gangsterfamilien Barker); Cycle Savages. **71:** Drive, He Said/Sømmet i bund; The Incredible Two-Headed Transplant; Sam Hill: Who Killed the Mysterious Mr. Foster?. **72:** The Cowboys; Silent Running; Thumb Tripping (prod. 70); The King of Marvin Gardens/ → MATADOREN = ... JEG KØBER RÅDHUSPLADSEN. **73:** The Laughing Policeman/Endestation Mord. **74:** The Great Gatsby/Den store Gatsby. **75:** Smile; Posse/Eftersøgt for togøreri. **76:** Won Ton Ton, the Dog That Saved Hollywood; Family Plot/ → FAMILY PLOT – DEN ENES DØD*. Folies bourgeoises. **77:** Black Sunday. (PH)

DIRTY HARRY (Dirty Harry) – USA. **P-start:** 20.4. 71/© 1971. **Prem:** dec. 71. **P-selskab:** Malpaso/Warner Bros. **P/I:** Don → SIEGEL. **Manus:** Harry Julian Fink, R. M. Fink, Dean Riesner. **Foto:** Bruce → SURTEES (Technicolor, Panavision). **Klip:** Carl Pingitore. **Medv:** Clint → EASTWOOD (Harry Callahan), Harry Guardino (Bressler), Rene Santino (Chico), Andy Robinson (»Scorpio«). 103 min.

Politimanden Harry i Los Angeles er god til at klare beskidte opgaver, men kritiseres ofte for sin selvrådige opræden. En psykopatisk morder, Scorpio, der har snigmordet adskillige tilfældige mennesker, kidnapper en ung pige, skjuler hende i en brønd og kræver en stor løsesum fra byen. Man er indstillet på at betale, men Harry, der skal aflevere penge, prøver i stedet at skyde Scorpio, der såres men undslipper. Harry lokalerer ham, fanger ham egenhændigt og gennemtæver ham indtil han røber, hvor pige er skjult. Hun findes død, men fordi Harry uden ransagningskendelse brød ind hos Scorpio, må denne løslades med en undskyldning og Harry irtettesættes af sine føresatte. Til sidst kidnapper Scorpio en bus med skolebørn, men Harry får ham standset og skyder ham, hvorefter han smider sit politiskilt væk.

Don Siegels film, som var en af tidens mest perfekt gennemførte action- og spændingsfilm, betød et gennembrud for en ny undergruppe af → KRIMINALFILM-genren, nemlig → POLITIFILMEN. På foruroligende måde præsenterer filmen nogle traditionelle begreber → SELVSTÆGT, retfærdighed, retssikkerhed – på så kontroversiel og dialektisk måde, at den ikke uden forenkling kunne tages til indtægt hverken af duer eller høje i amerikansk politik. Clint Eastwood ydede i titelrollen sin mest overbevisende præstation. (PS)

DISNEY PRODUCTIONS, Walt (WDP) – Produktionsselskab oprettet i tyverne af Walt Disney (1901-66) med henblik på produktion af korte tegnefilm og siden 1937 (»Snow White and the Seven Dwarfs«) også af lange tegnefilm. Siden 1949 har WDPs produktion yderligere omfattet diverse naturfilm samt almindelige spillefilm (»Treasure Island«, 50, efter Stevenson's roman, var den første). I dag producerer WDP næsten udelukkende spillefilm for et lidet krævende familiepublikum, men gennemsnitlig hvert tredje år produceres dog en lang tegnefilm (kommande: »The Rescuers«), mens produktionen af korte tegnefilm i praksis er indstillet. Filmene blev oprindeligt udlejet gennem bl. a. → UNITED ARTISTS og siden RKO, men i halvtredserne oprettedes Buena Vista Distribution Co., Inc., der i dag varetager al udlejning af både nye og gamle film fra WDP. Buena Vista er i halvfjerdserne rykket op blandt USAs »store« → PRODUKTIONSSELSKABER med en markedsandel, der siges at svinge omkring 6-8 %. Selskabets billetindtægt for kalenderåret 1975 skal have været knap 99 mill. dollars for hele verden (ca. 61 mill. alene for USA og Canada).

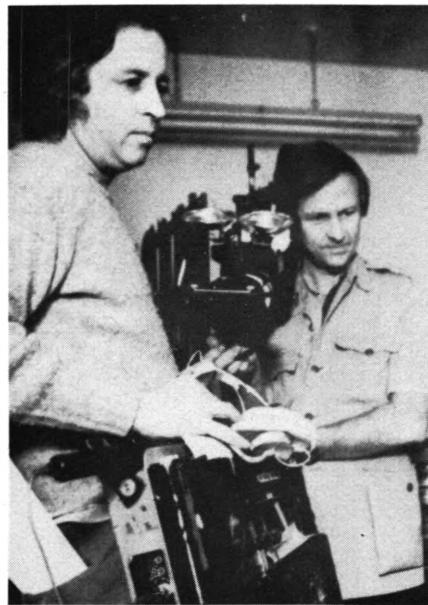
Filmproduktion er i dag kun en mindre (om end voksende) del af WDPs virke. De to forlystelsesparker, Disneyland (opr. 1955 i Californien) og Disney World (opr. 1971 i Florida) havde i 1975 tilsammen ca. 15 mill. betalende gæster, og WDP har i 1975 haft en samlet omsætning på 520 mill. dollars, hvoraf 62 mill. har været firmaets indtægt. Medvirkende til den store omsætning har også været WDPs salg af reklamerettigheder for de populære tegnefilmfigurer. (PC)

DISTRIBUTION af amerikanske film foregår i USA og udlandet enten gennem uafhængige selskaber eller gennem udlejningskontorer, der ejes af de store, gamle amerikanske selskaber. Nogle steder i verden (f. eks. i Danmark) er markedet så tilpas lille, at de amerikanske selskaber har slæbt sig sammen i forskellige konstellationer for at kunne oprettholde distributionskontorer. Udo over de film, som et selskab selv har produceret eller på forhånd købt distributionsretten til, kan selskabets hovedkontor også opkøbe fremmed-producede film for distribution. Dette kaldes på engelsk acquisitions.

Distributionsselskabets andel af billetindtægten svinger ret meget. I Danmark går den fra 57 % (såkaldt frit forhandlelige film) og nedeften. Denne metode, procent-udbytte af billetindtægten, er langt den hyppigste.

Af og til støder man dog på begrebet »Four Wall«. Det betyder, at et udlejningsselskab lejer en eller flere biografier for et fast beløb og derefter selv er herre over, hvor længe de vil køre den pågældende film på biografen. (IL)

DOKUMENTARFILM – Som en slags pendant til den europæiske cinéma vérité-bølle opstod i begyndelsen af 60'erne den amerikanske direct-cinema skole, der har udviklet og udvidet sig i løbet af 70'erne, hvor man for alvor kan tale om, at USA har vundet markant indpas på dokumentarfilm-feltet. Det er her vigtigt at fremhæve den afgørende rolle som et veludbygget TV har spillet

David og Albert Maysles under arbejdet med »Gimme Shelter«.

som distributør af dokumentarfilmene. Direct-cinema var og er en rendyrket form for foto-journalistik, og det er også i mange tilfælde forhenværende journalister, der præger denne skole. Man betragter den tekniske perfektionisme som sekundær og søger i første række at indkredse en idé og holdning i billeder. Det er uden betydning om man har et manuskript til at starte med, den journalistiske beretning giver sig selv, ofte skildret i lange uklippede sekvenser med håndholdt kamera, der så godt som aldrig foretager unødvendige æstetisk bestemte svinkeærinder. Kort defineret kan man sige, at news-reel ideen blev videreført med tilslætning af en markant holdning. Det er karakteristisk at dokumentarfilmfolket i USA holder sammen og arbejder i små grupper, således at man på et givet tidspunkt kan se alle dør «er noget» creditet for flere film sammen.

Inspirationserne for direct-cinema var bl. a. **Richard Leacock** (1921), der allerede var i aktivitet i 40'erne og lærte facet hos Flaherty som foto-assistent på »Louisiana Story« (48). I 60'erne var han tilsluttet dokumentarfilmgruppen Drew Associates (se nedenfor) og lavede både film til TV og alternativ distribution. Af hans mange film (som han ikke nødvendigvis instruerede, men blot var med på) kan nævnes **54: Toby/Drennen Toby** (TV), **60: Primary**, **61: Football; Kenya**, **62: Nehru**, **63: Crisis; Behind a Presidential Commitment; Republicans: The New Breed; The Chair/Stolen** (TV), **64: Happy Mother's Day**, eller **Quint City, USA/En dejlig Mors Dag** (TV). **66: Igor Stravinsky**, **67: Don't Look Back/Se dig ikke tilbage**, **68: A Journey to Jerusalem**, **69: Monterey Pop**, **70: Sweet Toronto**.

En anden væsentlig inspirator og foregangsmand var **Lionel Rogosin** (1924) som bl. a. har haft med følgende film at gøre: **54: On the Bowery/Bowery** (TV), **59: Come Back Africa/Afrika 1961** (TV), **66: Good Times, Wonderful Times/En skøn tid** (TV), **67: Dialogue**, **68: The China Story; One-fourth of Humanity**;

No More Excuses; 17th Parallel; Vietnam in War, **73: Woodcutters of the Deep South**.

Af størst betydning for organisationen og strukturen af direct-cinema var **Robert Drew** som i 1959 dannede gruppen Drew Associates sammen med Leacock og en række andre fremtrædende dokumentarister. Drew var journalist af profession og havde arbejdet som fotograf på Life, og det var da også Time-Life syndikatet der trådte til med økonomisk hjælp da Drews firma skulle op at stå. Så godt som altid i små enheder med folk der kunne »det hele« (klippe, fotografere og optage lyd) lavede Drew Associates de fleste af de markante film i 60'erne sammen med **Maysles brødre**, **Pennebaker** m. fl.

De to brødre **David Maysles** (1933) og **Albert Maysles** (1931) var som et født to-mands team. David var reporter og lydmand samt klipper, og Albert var kameramand. De startede i 1962 med filmen »Showman« og lavede bl. a. **64: What's Happening** (en film om The Beatles), **66: Truman Capote** (TV), **68: A Journey to Jerusalem; Six in Paris**, **69: Salesman**; **Monterey Pop**, **71: Gimme Shelter**.

En anden velkendt direct cinema-personlighed er **D. A. Pennebaker** (1930) der lavede den berømte Bob Dylan-film »Don't Look Back« i 67. Af hans andre film kan nævnes: **53: Daybreak Express**, **59: Opening in Moscow**, **60: Primary**, **61: David/Tag dig sammen, David** (TV), **62: Jane** (om Jane Fonda); **Susan Starr/Et flygel, en skæbne** (TV), **63: The Chair/Stolen** (TV), **68: Monterey Pop; Wild 90; Beyond the Law**, **69: One PM**, **70: Sweet Toronto**.

En fremtrædende »outsider« er **Emile de Antonio** der har gjort sig bemærket med sine skræppe, satiriske og politisk bevidste film som **64: Point of Order** (da, TV-prem). **67: Rush to Judgement**, **69: In the Year of the Pig**, **72: Millhouse: A White Comedy/Millhouse** (da, TV-prem), **76: Underground**.

Af andre dokumentarfilmfolk bør nævnes **Arthur og Evelyn Farron** for filmen »Birth and Death«, **69: Michael Wadleigh** for → **WOODSTOCK**, **70, Walon → GREEN**, **Frederic → WISEMAN**, **Haskell → WEXLER**, **Howard Smith & Sarah Kernochan** for »Marjoe«, **71, Mel Stuart** for »The Unfinished Journey of J. F. Kennedy«, **70, Gordon Davidson** for »The Trial of the Catonsville Nine«, **71, Robert → KRAMER & John Douglas** for den meget lange »Milestone«, **75, David Helpmann Jr.** for »Hollywood on Trial«, **75**, om hekseprocesserne, **Jerry Bruck Jr.** for »I. F. Stone's Weekly«, **73**, og **Peter Davis'** post-Vietnam dokument »Hearts and Minds«, **74**. (CH+PM)

DONNER, Richard D. (1930) – Instruktør. Opvokset i New York, hvor han forsøgte sig som skuespiller ved TV, derefter assistent for bl. a. Martin → RITT i dennes TV-periode. Til Hollywood i 1958, hvor han bl. a. lavede reklame-indslag for TV inden han blev instruktør af episoder til diverse serier (bl. a. »Wanted Dead or Alive« og senest »Kojak« og »Bronc«). Selvstændige TV-film er bl. a. »Portrait of a Teenage Alcoholic« og »Your Shadow in the Street«. Film: **61: X-15/X-15 startklar**, **68: Salt & Pepper**, **69: Twinky**, **73: Lola**, **76: The Omen/Tegnet**. (PC)

DRAGOTI, Stan – Instruktør. Født i New York. Efter School of Visual Arts i reklamebranchen og TV, hvor han lavede reklamefilm for Young & Rubicam og Wells, Rich, Green Agency. I 1972 planer om at lave »Bury My Heart at Wounded Knee«. **Litt:** Action, marts-april 1973.

Film:

72: Dirty Little Billy (+ Co-Ma + Co-P.) (CH)

DREYFUSS, Richard (1948) – Skuespiller. På Los Angeles Gallery Theater i 60'erne i bl. a. »In Mama's House«, »Incident at Vichy«, »Major Barbara« og »The Time of Your Life« (sammen med Henry Fonda). På TV har han spillet i bl. a. »Mod Squad«, »The Big Valley« og »Judd for the Defence«. **Film:**

67: Valley of the Dolls/Dukernes dal; The Graduate/Fagre voksne verden. **68:** The Young Runaways. **69:** Hello Down There. **73:** The Second Coming of Suzanne; Dillinger/Dillinger – gangsternes gangster; American Graffiti/ → SIDSTE NAT MED KLIKEN. **74:** The Apprenticeship of Duddy Kravitz/Den lille Rockefeller. **75:** Inserts/Tæt på; Jaws/ → DØDENS GAB. **77:** Close Encounters of the Third Kind. (MB)

DUEL → DUELLEN

DUELLEN (Duel) – USA. **P-start:** sommer 1971/© 1972/Prem: 72. **P-selskab:** Universal. **P:** George Eckstein. **I:** Steven → SPIELBERG. **Manus:** Richard Matheson efter egen novelle. **Foto:** Jack A. Marta (Technicolor). **Klip:** Frank Morris. **Medv:** Dennis Weaver (David Mann), Lou Frizzell (Skolebus-chauffør), Carey → LOFTIN (Tankbil-chauffør). 90 min. **Litt:** Kos. 112.

En morgen begiver David Mann sig i sin bil af sted på endnu en trivel forretningstrejse, men da han undervejs overhaler en stor tankvogn, indleder tankvognen en regulær jagt, som udarter til en eksistentiel tvekamp. Målet er helt åbenlyst – og tilsyneladende helt umotiveret – at få Mann dræbt. Han kan ikke få andre til at hjælpe sig, og han kommer også til kort, når han prøver at få sin modstander at se. Mann må kæmpe sin kamp for at overleve alene, og det lykkes ham da også ved en blanding af held og snarrådighed.

»Duellen« er den første af Steven Spielbergs film, der blev udsendt i biograferne, men oprindelig var den tænkt og produceret som TV-film (og vist som sådan i USA). Det mærkes også på forskellig måde, at budgettet har været begrænset, men netop derfor må man bedømme, hvor godt Spielberg har formået at udnytte sine muligheder. Filmens styrke ligger ikke i dens åndelige budskab – hvor tykt og forceret symbolsk det end forsøger at trænge sig på – men i den rytmiske og medrivende opbygning, historien har fået. Allerede med denne film placerer Spielberg sig som en talentfuld instruktør – men det er nok tilfældet, der får ham til at ligne en auteur, ved her at præsentere den konfrontationstematik, der går igen i »Sugarland Express« og → DØDENS GAB. (JO)

DUKE, Daryl – Instruktør. Har på TV instrueret serierne »The Bold One« og »I heard the Owl Call My Name«. Vakte positiv opmærksomhed med »Payday«, en beskrivelse af en → COUNTRY &

WESTERN-sangere (Rip Torn) hektiske og i sidste ende tragiske overfladeliv. Begyndte i foråret 76 indspilningen af »Shadow of the Hawk«, men efter nogle ugers forløb blev han fyret (»creative differences«) og erstattet med George McCowan. **Film:**

70: The Psychiatrist (TV). **71:** Charlie Chan: Happiness is a Warm Clue (TV). **73:** Payday. **75:** They Only Come Out at Night (TV); A Cry For Help. (LØ)

DUNAWAY, Faye (14.1. 1941) – Skuespillerinde. På TV 1972 som hertuginden af Windsor i »The Woman I Love«. **Litt:** Show, juni 71. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: Little Big Man/En → GOD DAG AT DØ; Puzzle of a Downfall Child. **71:** Doc/Doc Holliday. **72:** Le maison sous les arbres/Huset under træerne (FR/IT). **73:** Oklahoma Crude/Oklahoma's sorte guld. **74:** The Three Musketeers/De tre musketerer (PAN/SP); → CHINATOWN; The Towering Inferno/Det tårnhøje helvede; The Four Musketeers (The Revenge of Mylady)/De fire musketerers hævn (PAN/SP). **75:** Three Days of the Condor/Tre døgn for »Condor«. **76:** Voyage of the Damned; Network. **77:** Vicky. (LØ)

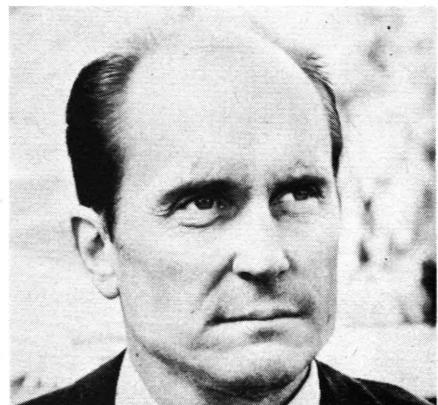
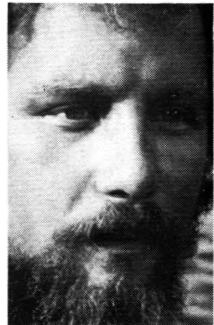
DURNING, Charles (28.3. 1933) – Skuespiller. Efter at have gjort militærtjeneste i Korea-krigen søgte han i 52 ind ved American Academy of Dramatic Arts, men uden større succes. Efter tilfældige jobs vendte han tilbage til teatret i 1962 og fik hovedrollen i en off-Broadway produktion af »Two By Saroyan« og blev derefter medlem af New York Shakespeare Festival-ensemplet. Han debuterede på film i 1965, men har først spillet regelmæssigt fra 1970. I 75 spillede han hovedrollen i tv-film, → PILOTEN »The Connection« og »Queen of the Stardust Ballroom« (»Ballets dronning«). **Film:**

65: Harvey Middelman, Fireman. **70:** I Walk The Line/Sheriffen i Tennessee = Alt for dig. **71:** The Pursuit of Happiness/Rettfærdighedens skygge. **72:** Dealing. **73:** Sisters; The Sting/ → SIDSTE STIK. **74:** The Front Page/Ryd forsiden. **75:** The Hindenburg; Dog Day Afternoon/En → SKÆV EFTERMIDDAG*. **76:** Breakheart Pass/Fort Humboldt; Harry and Walter Go To New York. **77:** Twilight's Last Gleaming; An Enemy of the People. (MB)

DUVALL, Robert (5.1. 1931) – Skuespiller. Efter militærtjenesten en del teaterarbejde på off-Broadway-teatre i 50'erne med større roller i »Mrs. Warren's Profession« (58) og »Call Me By My Rightful Name« (61). Kom til Hollywood i 63, men er lejlighedsvis vendt tilbage til scenen, bl. a. i »A View From the Bridge« (65) og »Wait Until Dark« (66). Medvirkede i 66–67 i TV-serien »Cosa Nostra, an Arch Enemy of the FBI«. **Film:**

63: To Kill a Mockingbird/Dræb ikke en sangfugl; Nightmare in the Sun. **64:** Captain Newman MD/Militærlegten Dr. Newman. **66:** The Chase/Den djævelske jagt. **68:** Countdown; The Detective/Detektiven; Bullitt. **69:** True Grit/De frygtløse; The Rain People/Flygtig som regnen. **70:** → M.A.S.H.; The Revolutionary/Den revolutionære; THX 1138. **71:** Lawman/Jeg er loven. **72:** Tomorrow; The → GODFATHER; The Great Northfield Minnesota Raid/Jesse James' store bankrup; Joe Kidd. **73:** Badge 373/Politiskilt 373; The

Fra oven og ned:
Richard Dreyfuss,
Faye Dunaway, Dennis
Weaver i »Duellen«
og Rubert Duvall.

Outfit/Opgør i underverdenen; Lady Ice/Diamantpigen. **74:** The Conversation/ → AFLYTNINGEN; The Godfather Part II/ → GODFATHER 2. del. **75:** Breakout/Manden uden nerver; The Killer Elite. **76:** The Seven-Per-Cent-Solution; Network. **77:** The Eagle Has Landed; Apocalypse Now. (MB)

DUVALL, Shelley (1949) – Skuespillerinde. Født i Texas. Ingen skuespilleruddannelse. Opdaget af Robert → ALTMAN til »Brewster McCloud« og kontrakt med R.A. Gennembrud i → TYVE SOM OS, 1974. **Litt:** Show, april 71; Film Comment, maj-juni 74. **Film:**

70: Brewster McCloud/Fuglemanden. **71:** McCabe and Mrs. Miller/ → VESTENS SYNDIGE PAR – McCABE & MRS. MILLER. **74:** Thieves Like Us/ → TYVE SOM OS. **75:** → NASHVILLE*. **76:** Buffalo Bill and the Indians, or Sitting Bull's History Lesson/Buffalo Bill og indianerne. **77:** Three Women. (LØ)

DØDENS GÅB (Jaws) – USA. **P-start:** 2.5. 74/© 1975/Prem: 20. juni 75. **P-selskab:** Universal. **P:** Richard D. → ZANUCK, David Brown. **I:** Steven → SPIELBERG. **Manus:** Peter Benchley, Carl Gottlieb, Howard Sackler, John → MILLIUS. Efter Benchleys roman. **Foto:** Bill → BUTLER (Technicolor, Panavision). **Klip:** Verna → FIELDS. **Medv:** Roy → SCHEIDER (Politichef Martin Brody), Robert Shaw (Kaptajn Quint), Richard → DREYFUSS (Matt Hooper, hajekspert). 125 min. **Litt:** Kos. 129.

Da en menneskeædende haj begynder at hjemsøge kysten ud for et populært badested, varer det et stykke tid og kostet nogle liv, før truslen tages alvorligt, og man indser, at hajen ikke kan bekæmpes med diskretion og af amatører. Stedets politimester, Brody, anser det for sin pligt at gå med ud i den båd, som den erfarene hajjæger Quint vil benytte til drabsekspeditionen, og de to mænd får følgeskab af en velhavende ung havforsker, Hooper. Højden viser sig at være en usandsynlig stor og snedig krabat,

skal til at skildre mennesker. På det psykologiske plan er filmen aldeles uinteressant, og det kan også falde en svært at skimte relevante perspektiver i denne film, der dog i kraft af sin håndværksmæssige kompetence fortjener opmærksomhed. Denne opmærksomhed er som bekendt blevet filmen til del i en sådan grad, at den til dato er filmindustriens mest indbringende produkt. Dette skyldes vel den elementært underholdende historie med dens udmarkede anvendelse af kneb fra horror-filmene, men den omhyggeligt tilrettelagte, intensive markedsføring må formentlig også tilskrives en del af den diskutable ære. (JO)

Scene fra »Eksorcisten».

EASTWOOD, Clint (31.5. 1930) – Skuespiller. Eget produktionsselskab »The Malpaso Company Prod.« fra 1967. **Litt:** Sunset Boulevard nr. 18, forår 1976. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: Two Mules For Sister Sara/Han kom, han så, han skød; Kelly's Heroes/Kellys helte. **71:** The Beguiled/En mand – syv kvinder; Play 'Misty' For Me/Mørkets melodi (+ I); → DIRTY HARRY. **72:** Joe Kidd; High Plains Drifter/En fremmed uden navn (+ I). **73:** Breezy/Hun hed Breezy (!); Magnum Force/Dirty Harry går amok. **74:** Thunderbolt and Lightfoot/Thunderbolt. **75:** The Eiger Sanction/Kold Hævn (+ I). **76:** The Outlaw Josey Wales/Øje for øje (+ I). **77:** The Enforcer/Dirty Harry No. 3. (MB)

EDWARDS, Blake (26.7. 1922) – Instruktør. Kommende film: »The Pink Panther Strikes Again«. Indgik i slutningen af 1975 en 4-film kontrakt med Universal Studios; første film bliver »Trilby«. **Litt:** Positif 151, juni 73. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: Darling Lili (+ Co + P + Co-Ma). **71:** Wild Rovers/Da Frank og Ross red ud (+ Co-P + Ma). **72:** The Carey Treatment/Mistænkt for mord. **74:** The Tamarind Seed/Det begyndte på Barbados... (+ Ma). **75:** The Return of the Pink Panther/Den lyserøde panter springer igen (+ Co-P + Ma). (LØ)

EKSORCISTEN (The Exorcist) – USA. **P-start:** aug. 72/© 1973/Prem: dec. 73.

P-selskab: Hoya Prods./Warner Bros. **I:** William → FRÍEDKIN. **P/Manus:** William Blatty efter egen roman. **Foto:** Owen → ROIZMAN (Metrocolor). **Klip:** Evan Lottman, Norman Gay, Jordan Leondopoulos. **Medv:** Ellen → BURSTYN (Chris MacNeil), Linda Blair (Regan MacNeil), Max von Sydow (Merrin), Jason Miller (Karras). 122 min. **Litt:** Kosmorama 122.

Den 12-årige Regan bor hos sin mor der er filmskuespillerinde. Hun begynder at opføre sig besyndeligt og ændrer efterhånden væsen og udseende, til det værre tør man sige. Efter mange undersøgelser både ved lægelige og

Peter Falk.

Mia Farrow.

kirkelige autoriteter viser det sig, at hun ikke er psykisk forstyrret, men simpelthen besat af den onde selv, som får hende til at gøre rædsomme ting og djævelske kunster. Jesuiterne Merrin, der er professionel eksorcist, og Karras fordrev med stort besvær, og med livet som indsats, den onde ånd fra Regans krop.

Filmen, der var instrueret af William Freidkin i en Hitchcock-inspireret stil, var blandt tidens gigantiske, sensationsombruste kommercielle succeser. Den forvrølede historie, efter en fidusroman af William Peter Blatty, fungerede kun som en mådelig → THRILLER, men dens udpekslede horror-sekvenser – hvor den lille pige, frygtelig tilredt, praktiserer sin djævelskab (obskøn tale, blasfemi, mord, bloddryppende masturbation med et krufix) – og dens ælte af tågede metafysisk-religiøse motiver tiltalte åbenbart mange (→ OKKULTISME). (PS)

EUROPÆISK PÅVIRKNING – Det er jo ikke nogen hemmelighed, at amerikanske selskaber i de senere år er blevet ret følsomme overfor kommercielle svingninger i den europæiske film på dens hjemmemarked. Man har ofte i de senere år åbenlyst kopieret tendenser i europæisk film, og det er også gjort med held.

Det er i sig selv uoverskueligt bredt at skulle prøve at redegøre for påvirkninger, men den italienske westerns indflydelse på amerikanske film er i alle tilfælde så tydelig, at den ikke kan vække nogen større diskussion. Stjerner som Clint → EASTWOOD, Charles → BRONSON og Lee Van Cleef slog igennem i Europa, før end de gjorde i USA, og billedeproget og mytologien i Leones film er ofte blevet kopieret i USA.

Derimod har de få europæere i Hollywood ikke haft nogen mærkbart betydning for udviklingen af filmsproget. Instruktører som Milos → FORMAN og Roman → POLANSKI er karakteristisk nok glemt ind i Hollywoods systemer og mytologi, og skulle man pege på en enkelt europæer, hvis arbejde har påvirket hans amerikanske kolleger, bliver det ikke Bergman, der vel også er nærmest umulig at kopiere, men derimod Sven Nykvist (→ UDENLANDSKE INSTRUKTØRER). (IL)

EVANS, Robert J. (29.6. 1930) – Producent. Som barn med i ca. 300 radioprogrammer. Begyndte som skuespiller, kon-

Shelley Duvall.

Clint Eastwood.

som længe ser ud til at blive den stærkeste i kampen. Den knuser båden og æder Quint, men i sidste øjeblik lykkes det Brody at dræbe den ved hjælp af en iltbeholder, og han og Hooper kan udmattede, men sejsstolte svømme i land.

Spielbergs anden biograf-spillefilm demonstrerer umiskendeligt hans imponerende håndelag, når det gælder suspense-sekvenser i Hitchcocks stil eller action-afsnit udformet med dynamisk, perfekt billedophobning. Det bliver straks mindre overbevisende, når han

trakt med Universal 1948, men blev syg. Blev af Norma Shearer valgt til rollen som hendes afdøde mand Irving Thalberg i filmen om Lon Chaney »Manden med de 1000 ansigter«. Blev uafhængig producent for → 20TH CENTURY-FOX, med bl.a. »The Lawyer«. 1966 European Production Chief for → PARAMOUNT. 3 mdr. senere udnævnt til Paramounts Vice President in charge of production. 1969 Senior Vice President, charge of world wide production. 1971 Executive Vice President, charge of world wide production. I hans direktørperiode producerede Paramount en række store kassesucces'er, bl.a. »Rosemarys Baby«, »De frygtløse«, → PUNKT 22, → LOVE STORY, → GODFATHER og → MIG OG BOGART, samt 'fiascoen' »Den store Gatsby«. Hans første personlige produktion var → CHINATOWN. April 1975 trak han sig tilbage for at danne selvstændigt produktionsselskab, der skal producere spillefilm for Paramount. **Litt:** Films and Filming, nr. 4, jan. 1975. **Film:** 52: Lydia Bailey/Storm over Haiti (S). 57: The Man of a Thousand Faces/Manden med de 1000 ansigter (S); The Sun Also Rises/Og solen går sin gang (S). 58: The Fiend Who Walked the West/Djævel i menneskeskikkelse (S). 59: The Best of Everything/Tre korpiger i New York (S). 74: → CHINATOWN. 76: The Marathon Man. 77: Black Sunday. (PH)

EXECUTIVE PRODUCER → PRODUKTION

EXORCIST, The → EKSORCISTEN

FAGBLADE – Foruden diverse → FILMTIDSKRIFTER og brancheblade (→ VAARIETY) eksisterer der også i USA en række tidsskrifter udgivet af faglige sammenslutninger. De vigtigste er:

»Action«, udgivet i Hollywood af the Directors Guild of America. Bladet (startet 1965) udsendes hveranden måned (redaktion: Bob Thomas) og publicerer fortinvis artikler og/eller interviews om og med instruktører.

»American Cinematographer«, udgives månedligt af the American Society of Cinematographers i Hollywood (startet 1920), Herb A. Lightman redigerer, og bladet bringer ofte lange artikler/interviews med fotografer (og instruktører).

»American Cinemeditor«, kvartalsblad udgivet af American Cinema Editors, Inc., udkommer kvartårligt i George Marchers redaktion (startet 1950). Har mere karakter af foreningsblad end de ovennævnte.

»The Journal of the Producers Guild of America«, startet 1958, kvartalsblad, redigeres af Lou Greenspan. Mange artikler beskæftiger sig med distribution og andre forhold af interesse for producene. (PC)

FALK, Peter (16.9. 1927) – Skuespiller. I de seneste år er Falk blevet mere eller mindre identisk med detektiv Columbo fra TV-serien af samme navn. TV-skribenterne Richard Levinson & William Link (der »opfandt« McCloud) skrev den første »Columbo« i 1960 (han blev spillet af Bert Freed). Serien kikses og først i 1968 kom Falk til (da Bing Crosby afslog rollen) i filmen »Prescription: Murder«, der forinden havde kørt som teaterstykke på Broadway. En anden spillefilm lang Columbo, »Ransom for a Dead Man« (1970) blev udsendt som spillefilm i europæiske lande, der ikke havde serien

kørende. Udenfor denne succes-serie har Falk lavet meget andet TV-arbejde i 70'-erne, og han har instrueret flere episoer af »Columbo«. **Litt:** Show, feb. 1972. Dialogue on film nr. 4, 1972. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

68: Gli intoccabili/De urørlige (udsendt i USA 1970 med titlen: Machine Gun McCaine). 69: Castle Keep/Den enøjede falk. 70: Husbands/ → ÅEGTEMÆND. 73: Mikey and Nicky (aldrig udsendt). 74: A Woman Under the Influence/En kvinde under indflydelse. 76: Murder By Death/Middag med mord; Griffin and Phoenix. (CH)

FAMILY PLOT – den enes død → anm. side 217.

FARCE – Filmkunsten vanskeligste genre oplevede i 70'ernes Hollywood tilløb til en renaissance og en fornyelse, som var ventet med længsel efter Jerry Lewis' misforståede ambitioner og efter at verbal-humoren næsten havde taget livet af genren. Fra TVs shows kom en række forfattere, instruktører og skuespillere, som havde lyst og talent til at gå nye og dristige veje, til at fantasere stort og til at regne med publikums intelligens: Mel → BROOKS, der tilfører farcen en næsten oprindelig senettsk respektløshed og »drive« parret med et spil på filmmediet, som forbrøder ham med det indforståede publikum, Woody → ALLEN, der først og fremmest er litterat og improvisator, men som arbejder intenst med de filmiske udtryk, og som sigter højt med sin humor. Brooks er ligeglad, hvor han sigter, blot han rammer. Ved siden af disse to absolut dominerende farcemagere er fremkommet talenter som Carl → REINER, Gene → WILDER, Dom De Louise, Kenneth → MARS, Madeline → KAHN, og i grænselandet til komedien: Elaine → MAY, Mel → STUART og naturligvis Blake → EDWARDS, der med den engelske »Return of the Pink Panther« af kritikken blev budt velkommen tilbage til genren, selv om det var lidt i den gamle stil. **Vigtigste film:**

70: The Twelve Chairs – Mel Brooks; Which Way to the Front?/Hvor fanden er fronten – Jerry Lewis. 71: Bananas/ → MIG OG REVOLUTIONEN* – Woody Allen. 72: Play It Again, Sam/ → MIG OG BOGART – Herbert → ROSS; What's Up, Doc?/Du er toppen, professor – Peter → BOGDANOVICH. 73: Sleeper/Mig og fremtiden – Woody → ALLEN. 74: Blazing Saddles/Sheriffen skyder på det hele – Mel Brooks; Young Frankenstein/ → FRANKENSTEIN JUNIOR – Mel Brooks. 75: Love and Death/Kærlighed og død – Woody Allen. 76: Silent Movie – Mel Brooks. (PM)

FARROW, Mia (9.2. 1945) – Skuespillerinde. Har i TV medvirket i »Peyton Place«, »Johnny Belinda« og »Goodbye, Raggedy Ann«. Sceneroller i »Mary Rose«, »The søstre« og »Bernardo Albas hus« i London. 1971 var hun Jeanne d'Arc i Honeggers korværk, dirigeret af ægtemanden Andre Previn i Royal Albert Hall. 1975 titelrollen i Royal Shakespeare Companys opsætning af »The Marriage of Anne Leete«. **Litt:** Film Stars and Superstars, London 1970. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

68: Secret Ceremony/Hemmeligt ritual. 69: John & Mary. 71: Follow Me/Skyg min kone; Blind Terror. 72: Docteur Po-

paul/Doktor Popaul. 74: The Great Gatsby/Den store Gatsby. (PH)

FARVEL, MIN ELSKEDE → anm. side 211.

FARVESYSTEMER – Fra fortæster kendte man navne som Eastmancolor (Kodak), Metrocolor, De Luxe-color (Fox) og Technicolor. Dette navn angiver altid kopi-materialet og ikke nødvendigvis det negativ-materialet, der er benyttet ved optagelserne af filmen. Technicolor er for flere år siden holdt op med at fremstille negativ, og så vidt man kan få oplyst, optages så at sige alle amerikanske (og for den sags skyld også europæiske) film i Eastman.

Den almindeligste type Eastman-negativ bærer betegnelsen 5254 (35 mm-film). Det er en ret hurtig film (80 ASA), der sjældent snyder den rutinerede fotograf. Da type 5254 imidlertid rummer mange uopløselige tungmetaller i emulsionslaget, har Kodak nedtrappet produktionen af den og erstattet den med en mere miljøvenlig type, der bærer betegnelsen 5247. Amerikanske fotografer (f. eks. Vilmos → ZSIGMOND og Laszlo → KOVACS) var meget begejstrede for denne nye filmtypen. Andre (deriblandt nogle danske fotografer) fandt den svære at styre (den skulle efter sigende falde for meget i det grønne), og kritikken har tilsyneladende været så massiv, at Kodak har optrappt produktionen af 5254 igen. (IL)

Stacy Keach i »Fat City«.

FAT CITY (Fat City) – USA. P-start: 1.6. 71/© 1972/Prem: juli 72. P-selskab: Rastar/Columbia. P: Ray Stark. I: John Huston. **Manus:** Leonard Gardner efter egen roman. **Foto:** Conrad → HALL (Eastmancolor). **Klip:** Margaret Booth. **P-tegn:** Richard → SYLBERT. **Musik:** Marvin → HAMLISCH. **Medv:** Stacy → KEACH (Tully), Jeff → BRIDGES (Ernie), Susan → TYRELL (Oma), Candy → CLARK (Faye). 97 min. **Litt:** Kos. 111.

John Huston kom for alvor på hjemmebane med denne skildring fra 1972 af den evige taber, en mand på vej til at ende blandt de ansigts- og navnløse mænd, der sover på parkbænke og ved busholdeplasser. Med Conrad Hall som cheffotograf skildrer han et stadium på den menneskelige nedtur, der ligger langt, langt fra Hustons ellers så foretrukne »jagt«-motiv.

Billy Tully er et forhenværende talent, i stald hos boksemanageren Ruben, i den lille by Stockton, og daglejer, når det kniber mest. Hans kone har forladt ham, han drikker for meget, og han er

egentlig bedst til at bortforklare kede-lige kendsgerninger om sig selv. Han møder en ung, lovende bokser, Ernie, der kommer hovedkuls ind i et ægte-skab, og som med en vis ung friskhed formår at skjule, at han 10 år senere kan være en ny Billy Tully. Tully møder en alkoholiseret pige, Oma, hvis trang til hjælp for en tid får ham op at stå, men til slut giver han op, både med Oma og boksningen, selv om han aldrig vil indrømme det. I slutscenen drikker han en kop kaffe med Ernie i et ugemtigt cafeteria. En gammel kineser går næsten sørngængeragtigt rundt bag disken. »How would you like to wake up in the morning and be him?« spørger Tully og stiver sig selv af. Der er altid nogen, der har det værre.

Hustons film bygger på et manus af Leonard Gardner efter egen roman, og Gardner har især på dialogsiden fremragende karakteriseret personerne med helt små, nøgne og nerestrittende dialogstykke, der får personerne til at fremstå med den samme afskallede has-been effekt som Richard Sylberts produktionstegning af Tullys magre by. (PM)

FEDE TIDER, MAND → FRITZ THE CAT – FEDE TIDER, MAND

FEIFFER, Jules (1929) – Forfatter, tegner. Født i New York. Hans satiriske intellektuelle tegneserier »Feiffer« begyndte 1956 i tidsskriftet »The Village Voice«. Serierne blev udgivet i bogform, bl. a. »Sick Sick Sick« (56), »Passionella« (59), »Boy, Girl« (61); desuden romanen »Harry, the Rat with Women« (63, da. 66) og skuespillene »Crawling Arnold« (61), »Little Murders« (67) og »God Bless« (68). Den tegnede historie om »Passionella« handler om en tyk kone, der af en fe forvandles til en yndig ung pige og bliver filmstjerne. Hans groteske, → BLACK HUMOR-prægede skuespil »Little Murders« blev filmatiseret af Alan → ARKIN; han var medforfatter på nøgenrevyen »Oh! Calcutta«, filmatiseret 1972 af Jacques Levy. Han skrev manuskriptet til Mike → NICHOLS' → KØDETS LYST, udsendt i bogform 1971. (PS)

FIELDING, Jerry (ca. 1929) – Komponist. Egl.: Jerry Feldman. Konservatorieuddannet. I studietiden dirigent, arrangør og komponist for et TV-selskab, komponerede til flere serier, bl. a. »Shane« og »He and She«. Komponerer stadig for TV sideløbende med filmkompositionerne. »Mission Impossible vs. the Mob« er oprindelig en TV-film, men udsendt i biograferne. Som Peckinpahs foretrukne komponist komponerede han også musikken til »The Getaway – Vild flugt«, men hans musik erstattedes, på Steve McQueens bud, med musik af Quincy Jones. **Film:**

62: Advise and Consent/Storm over Washington; The Nun and the Sergeant. **64:** For Those Who Think Young; Mc Hale's Navy. **65:** Mc Hale's Navy Joins the Air Force/Marinen går til vejrs. **67:** The Crazy World of Laurel and Hardy. **69:** Mission Impossible vs. the Mob; The Wild Bunch/Den vilde bande. **70:** Suppose They Gave a War and Nobody Came. **71:** The Lawman/Jeg er loven; Johnny Got His Gun; Straw Dogs/Kørerne. **72:** Journey Through Rosebud; Chato's Land; The Nightcomers/Den nat-

lige gæst; Junior Bonner/ → JUNIOR BONNER – KØRENDE COWBOY; The Mechanic/Mechanic–Menneskejægeren. **73:** A War of Children/Krigens børn (TV); Scorpio/Skorpionen; The Deadly Trackers/Blodig hævn; The Outfit/Opgør i underverdenen. **74:** Bring Me the Head of Alfredo Garcia/Bring mig Alfredo Garcias hovede; The Gambler/Hasard. **75:** The Killer Elite; The Black Bird/Mysteriet om ridderfalken. **76:** The Bad News Bears/Op med humøret drenge. (PH)

FIELDS, Verna – Klipper. Opvokset i Hollywood, hvor faderen Sam Hellman skrev manuskripter til bl. a. Shirley Temple-film. Begyndte 1944 som lydassistent for Fritz Lang, har siden vekslet mellem lydarbejde og klipning. Har undervist på University of Southern California i avanceret klipning. Har nu titel af vicepræsident (hos → UNIVERSAL). Er en af filmbyens mest ansete klippere, med stor andel i succes'en for film som → SIDSTE NAT MED KLIVEN OG → DØDENS GAB (for sidstnævnte fik hun en → OSCAR). Har instrueret diverse dokumentarfilm, deriblandt »It's a Good Day« om ernæring og »Journey to the Pacific« om præsident Johnsons rejse til 17 lande. **Litt:** American Film, juni 76. **Film:**

44: The Woman in the Window/Kvinden i vinduet (Lyd-ass). **56:** While the City Sleeps/Læbestift-morderen (Lyd). **58:** Snowfire (Lyd-effekter). **60:** Studs Lonigan; The Savage Eye/Øjet (Co-Lyd); The Sword and the Dragon (engelsksproget udgave af den sovjetiske »Il'ja Muronec«, 1956). **61:** El Cid/El Cid – den frygtløse ridder (Co-Lyd). **63:** An Affair of the Skin; The Balcony/Balkonen (Co-Lyd); Cry of Battle/Begær i junglen; A Face in the Rain (Lyd). **64:** Nothing But a Man/Kun et menneske. **65:** The Bus. **66:** Country Boy; Deathwatch. **67:** The Legend of the Boy and the Eagle/Drenge og øren; Track of Thunder. **68:** Targets/Snigskytten; The Wild Racers. **69:** Medium Cool/Medium Cool – Chicago 68. **72:** What's Up, Doc?/Du er toppen, professor; Pickup On 101 (Sound editor). **73:** Paper Moon; American Graffiti/Sidste nat med klichen (Co-KI). **74:** The Sugarland Express (Co-KI); Daisy Miller; Memory of Us (Co-KI). **75:** Jaws/Dødens gab. (LØ)

FILMATISERINGER – Filmatiseringer blandt 70'ernes film omfatter skuespil-adaptioner (→ TEATER), → BESTSELLER-film og adaptioner af am. klassikere som Twains »Tom Sawyer« og »Huckleberry Finn« og Henry James' »Daisy Miller« og ny-klassikere som Fitzgeralds »The Great Gatsby« (»The Last Tycoon« er under indspilning med Elia Kazan som instruktør), Nathanael Wests »The Day of the Locust«. Af den moderne am. litteratur er filmatiseret værker af bl. a. Updike, Roth, Kesey, Malamud, → HEL-LER og Vonnegut. **Vigtigste film:**

70: The Angel Levine – Jan Kadar (etter Bernard Malamud); Little Big Man/En → GOD DAG AT DØ – Arthur → PENN (etter Thomas Berger); Catch-22/ → PUNKT 22 – Mike → NICHOLS (etter Joseph Heller); Rabbit Run – Jack → SMIGHT (etter John Updike); Myra Breckinridge – Michael Sarne (etter Gore Vidal). **71:** Sometimes a Great Notion/Hårdt mod hårdt – Paul → NEWMAN (etter Ken Kesey). **72:** Deliverance/ → UDFLUGT MED DØDEN – John Boorman (etter James Dickey);

The Heartbreak Kid/ → HJERTEKNUSEN – Elaine → MAY (etter Bruce Jay Friedman); Portnoys Complaint/Alexanders stående problem – Ernest Lehman (etter Philip Roth); Slaughterhouse-Five/ → SLAGTEHUS 5 – George Roy → HILL (etter Kurt Vonnegut). **73:** The Long Goodbye/Det lange farvel – Robert → ALTMAN (etter Raymond → CHANDLER); Tom Sawyer – Don Taylor (etter Mark Twain). **74:** Daisy Miller – Peter → BOGDANOVICH (etter Henry James); Huckleberry Finn – J. Lee-Thompson (etter Mark Twain); The Great Gatsby/Den store Gatsby – Jack Clayton (etter F. Scott Fitzgerald); Thieves Like Us/ → TYVE SOM OS – Robert Altman (etter Edward Anderson). **75:** Farewell, My Lovely/ → FARVEL, MIN ELSKEDE* – Dick → RICHARDS (etter Raymond Chandler); One Flew Over the Cuckoo's Nest/ → GØGEREDEN – Milos → FORMAN (etter Ken Kesey); The Day of the Locust/Katastrofatten – John Schlesinger (etter Nathanael West). (PS)

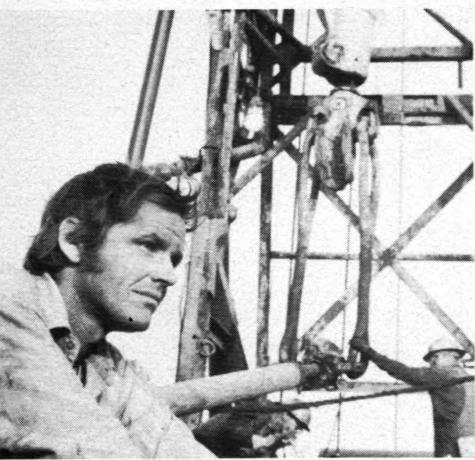
FILM COMMENT – Tidsskrift. Udkommet siden 1962, 6 numre årligt. Redaktør: Richard Corliss. Sponsor: The Film Society of Lincoln Center, New York. Blandt bidragyderne er: Stephen Farber, Andrew → SARRIS, John Simon, Paul Schrader, Joseph McBride, og englænderne Raymond Durnat, Richard Roud og Robin Wood. (PS)

FILMKRITIK – Am. filmkritik i 70'erne domineres af et fatal feterede skribenter, som publicerer deres anmeldelser i de kendte almene tidsskrifter og magasiner og siden ofte samler dem i bogform. De væsentligste er Pauline → KÆL, Andrew → SARRIS, Richard Schickel, forfatter til »Second Sight: Notes on Some Movies 1965–1970« (72) og p.t. anmelder ved Time Magazine, og John Simon, forfatter til »Private Screenings«, »Acid Test«, og »Movies into Film: Film Criticism 1967–1970« (71) og p. t. anmelder ved Esquire. En filmkritik, som er mindre præget af journalisme og causerende elegance, findes i de egentlige → FILMTIDSSKRIFTER. (PS)

FILM QUARTERLY – Tidsskrift. Udkommet siden 1946. Kvartalsblad. Redaktør: Ernest Callenbach. Sponsor: University of California Press, Berkeley, California. Blandt bidragyderne er: Stephen Farber, James Roy MacBean, Andrew → SARRIS, Michael Dempsey. (PS)

FILMTIDSSKRIFTER – De vigtigste amerikanske filmtidsskrifter er: »American Film«, udgivet af The American Film Institute, Washington, red. Hollis Alpert. Udkommer 10 gange årligt. I bladet er inkorporeret det tidligere selvstændige »Dialogue on Film«. → FILM COMMENT.

»Film Culture«, udg. i New York, red. af Jonas Mekas. Kvartalsblad, mest om underground- og eksperimentalfilm. »Film Heritage«, udk. i Dayton, Ohio, red. af F. Anthony Machlin. Kvartalsblad med æstetiske og kritiske artikler. »Films in Review«, udk. i New York, red. af Charles Phillips Reilly. Udkommer 10 gange årligt. Anmeldelser og karriere-artikler. Væsentlig læser-brevkasse. → FILM QUARTERLY. »Journal of Popular Film«, udk. i Ohio og New York. Kvartalsblad. Videnskabelige artikler om populærfilm. (PS)

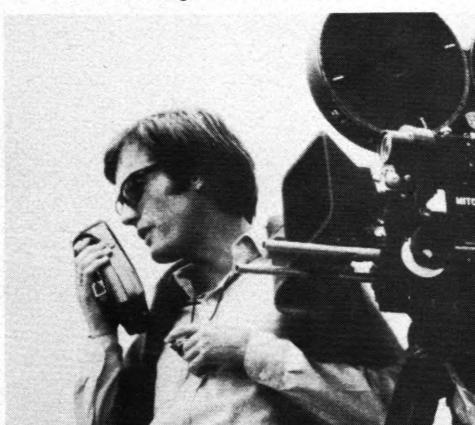
Jack Nicholson i »Five Easy Pieces«.

Louise Fletcher.

Jane Fonda og Peter Fonda.

FIVE EASY PIECES (Five Easy Pieces) – USA. **P-start:** ej fundet/© 1970/Prem: sept. 70. **P-selskab:** BBS. **I/P:** Bob → RAFELSON. **Manus:** Adrian → JOYCE. **Foto:** Laszlo → KOVACS (Eastmancolor). **Klip:** Christopher Holmes, Gerald Shepard. **Medv:** Jack → NICHOLSON (»Bobby« Dupea), Karen → BLACK (Rayette Dipesto), Billy »Green« → BUSH (Elton), Susan → ANSPACH (Catherine Van Ost). 98 min. **Litt:** Kos. 127; Sunset Boulevard nr. 1.

Robert »Bobby« Dupea kommer fra en velstående, musikalsk begavet familie, og han har været selvskrevet til en karriere som koncertpianist, men har – i reaktion mod familiens selvvalgte isolation i kunsten – valgt i stedet at slå sig ned blandt afstumpede oliestørere, hvis fornøjelser består i bowling, øl og hurtige piger. Da Bobby f  r besked om, at faderen er blevet lammet, tager han hjem, men kan stadig ikke forlige sig med miljøet, og i filmens sidste billede er Bobby atter på flugt fra sit miljø.

Med »Easy Rider« som den naturlige forudsætning er »Five Easy Pieces« nok den definitive → ROADFILM. Rejsen er et ofte tilbagevendende tema i kunsten, både som mål og (først og fremmest) som middel til selverkendelse. I Bob Rafelsons instruktion er »Five Easy Pieces« blevet en mangetydig film, fremragende americana, et krystalkart billede af en nation i splid med sig selv og et indtrængende portræt af en moderne »misfit«. Helheden forstærkes yderligere af Jack Nicholsons mageløst indforståede tolkning af den rodl  se Bobby, der har mistet den amerikanske drøm uden at kunne sætte afklaring i stedet. På spillesiden suppleres Nicholson fornemt af alle (Rafelson er en formidabel personinstrukt  r), ikke mindst Karen Black og Susan Anspach som to modpoler i hans splittede tilværelse. En række bifigurer er tegnet med enkle og dog smukt nuancerede streger, og det hele er omgivet af en dybt sanset, m  ttet og fint registreret skildring af et Amerika på tværs. (PC)

FLEISCHER, Richard (1916) – Instruktør. **Litt:** Movie 22, spring 76. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: Tora! Tora! Tora!/Tora Tora! Tora! – Angrebet på Pearl Harbour. **71:** 10 Rillington Place/Kv  leren fra Rillington Place (GB); The Last Run/Hans sidste job; Blind terror (GB). **72:** The New Centurions/Pansernes beskidte job. **73:** Soylent Green/Fremtidens rædsel; The Don Is Dead/Don Angelo er død. **74:** The Spikes Gang/Harry Spikes' bande; Mr. Majestyk. **75:** Mandingo. **76:** The Prince and the Pauper. **77:** Salamander. (LØ)

FLETCHER, Louise (ca. 1933) – Skuespillerinde. Kom til Hollywood som 21-årig, arbejdede i småroller på TV. Blev gift og trak sig tilbage. Come back godt 10 år senere i → TYVE SOM OS. → OSCAR for rollen som oversygeplejersken i → GØGEREDEN. **Film:**

74: Thieves Like Us/Tyne som os. **75:** Russian Roulette/Lejemorder jages; One Flew Over the Cuckoo's Nest/G  greden. **77:** Exorcist II: The Heretic. (PH)

FLYNN, John (1931) – Instruktør. Født i Chicago. Gik på George Washington University og University of California.

Har skrevet flere TV-manuskripter. → SCRIPT SUPERVISOR for Robert Wise og fast instruktør-assistent for MGM i TV-afdelingen. **Film:**

58: I Want to Live/Jeg vil leve (Ma-ass). **59:** Odds Against Tomorrow/Forbrydelsens lavine (Ma-ass). **61:** West Side Story (Ma-ass). **62:** Kid Galahad (I-ass); Two For the Seesaw/To p   vippet (I-ass). **63:** The Great Escape/Den store flugt (I-ass). **64:** What a Way to Go!/Sikken en sextur (I-ass). **65:** John Goldfarb, Please Come Home/Han, Hun og Harem (I-ass); L'homme d'Istanbul/Manden fra Istanbul (2nd unit). **68:** The Sergeant/Sargenten. **72:** The Jerusalem File. **73:** The Outfit/Opgør i underverdenen (+ Ma). **76:** Rolling Thunder. (CH)

FONDA, Jane (21.12. 1937) – Skuespillerinde. Datter af Henry Fonda, søster til Peter → FONDA. Hendes karriere i 1970-erne har været stærkt præget af politisk og socialt engagement (med kvindefrig  relsen og Vietnamkrigen som mærkesager). Filmen »F.T.A.« (= »Free the Army« – også kaldet »Fuck the Army«) er en filmatisering af det aktions-teater, hun og bl. a. Donald → SUTHERLAND turnerede med blandt soldater i USA. Besøgte 1973 Vietnam, publicerede siden sine indtryk i bl. a. en lysbilledserie »Women in Vietnam«. Jean-Luc Godard og Pierre Gorin (der havde iscenesat hende i »Her g  r det godt«) gav en replik til hendes åbenlyse engagement i kortfilmen »Letter to Jane«. 1974 stod hun sammen med Christine Burril, Tom Hayden, Haskell → WEXLER og Bill Yahrans for 60 min. dokumentarfilmen »Introduction to the Enemy«. Fik → OSCAR for rollen som fremmedgjort prostitueret i → KLUTE. **Litt:** John Springer: The Fondas, New York 1970. James Brough: The Fabulous Fondas, London 1973. Thomas Kiernan: An Intimate Biography of Jane Fonda, New York 1973. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

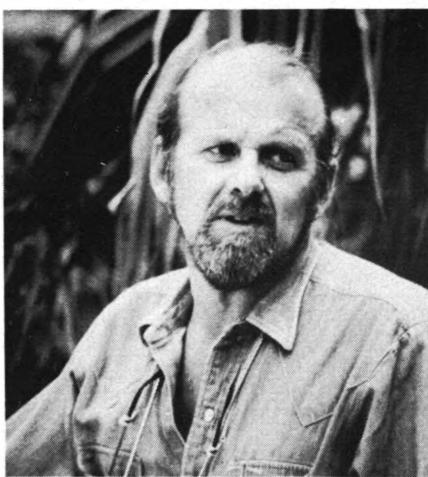
69: They Shoot Horses, Don't They?/Jamen, man skyder da heste? **71:** Klute. **72:** Tout va bien/Her g  r det godt; F.T.A. (+ P + M). **73:** Steelyard Blues/Fræk som Fanden; A Doll's House; Letter to Jane (kortfilm, foto + stemme). **74:** Introduction to the Enemy (I). **76:** The Bluebird; Julia; Fun With Dick and Jane. (PH)

FONDA, Peter Henry (23.2. 1940) – Skuespiller. Søn af Henry Fonda, søster til Jane → FONDA. Debuterede som instruktør 1971 med den s  rp  g  ede western »The Hired Hand«. Se i øvrigt Filmens HHH, bd IV. Uddover de heri n  v  nte film har han – ukrediteret – været med i »The Rounders/To h  rde drenge fra Arizona«, 1965. **Litt:** John Springer: The Fondas, New York 1970. James Brough: The Fabulous Fondas, London 1973. Playboy, sept. 1970. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

68: Histoires extraordinaires (episoden Metzengerstein). **69:** Easy Rider (+ M + P). **71:** The Hired Hand (+ I); The Last Movie. **73:** Two People/To mennesker. **74:** Dirty Mary, Crazy Larry/Skrappe Mary, sk  re Larry; Open Season/Farlig jagt. **75:** Race With the Devil/Djævelsk terror; 92 In the Shade; The Diamond Mercenaries/Killer Force; Idaho Transfer (I) (optaget 71). **76:** Fighting Mad/En mand g  r amok; Futureworld. **77:** Outlaw Blues. (PH)

FORMAN, Milos (18.2. 1932) – Instruktør. Født i Tjekkoslovakiet. Emigrerede til USA i 1969 efter invasionen 1968. Kontrakt med Paramount gik i stykker. Amerikansk gennembrud med → TAKING OFF for → UNIVERSAL (Grand Prix, Cannes). Verdenssucces med → GØGEREDEN (5 → OSCARs). Seneste projekt: »Someone Is Killing the Great Chefs of Europe«. Litt: American Cinematographer, nov. 72; Filmmakers Newsletter, dec. 75. Film (siden Filmens HHH, IV):

71: Taking Off (+ Co-Ma). 73: Visions of Eight/OL set på en anden måde (episoden »The Decathlon«) (vist i dansk TV 1976). 75: One Flew Over the Cuckoo's Nest/ → GØGEREDEN. 77: Hair. (LØ)

FORMATER er benævnelsen for et film-billedes bredde i forhold til højden, når billedet bliver projiceret. Det gammeldags format; »det gyldne snit«, havde forholdet 1-1,33. Det benyttes så at sige aldrig mere. Bortset fra enkelte instruktører på nostalgiudflugt, er det kun Disney-studierne, der i deres tegnefilm bruger dette format. Widescreen har to bredder. »Europæisk widescreen« er 1-1,66, og »amerikansk widescreen« er 1-1,85. Det er gerne dette sidste format, som benyttes til amerikansk film. På danske biografer er det vilkårligt, om man benytter den ene eller den anden beskræring ved forevisning af filmene. Scope har forholdet 1-2,33.

Alle disse formater er 35 mm, og rå-filmaterialet er det samme, uanset hvilket format man optager i. 70 mm-film, som efterhånden næsten ikke laves mere, har forholdet 1-2.

Det hænder ofte, at amerikanske wide-screen-filmer, som vises i widescreen i biograferne, faktisk er optaget i forholdet 1-1,33. Det er med henblik på senere forevisninger på TV, hvor skærmen jo har dette format. (IL)

FORPROJEKTION → FOTO-EFFEKTER

FOSSE, Bob (1927) – Instruktør. Også koreograf og danser. Dansede i bl. a. »Kiss Me Kate« (53) og »The Affair of Dobie Gillis« (53). Fik en → OSCAR for → CABARET. Samme år Tony Award for Broadway-opsætningen af »Pippin« og Emmy Award for det også herhjemme udsendte TV-show med Liza Minnelli, »Liza with a Z«. Litt: Kos. 111, okt. 1972. Film (siden Filmens HHH, IV):

69: Sweet Charity (+ Koreografi). 72: Cabaret (+ Koreografi). 74: → LENNY; The Little Prince/Den Lille Prins (Koreografi + S). 76: Thieves (S). (CH)

FOSTER, Jodie (19.11. 1962) – Skuespillerinde. Fulgte med broderen Buddy til TV-serien »Mayberry RFD«, hvor hun debuterede. Barnestjerne i TV-serier, bl. a. »The Courtship of Eddie's Father«, »My Three Sons« og »Paper Moon«, »The Wonderful World of Walt Disney« og flere Disney-biograffilm. Første »voksne« rolle som mindreårig luder i »Taxi Driver«. Film:

72: Napoleon and Samatha; Menace on the Mountain; Kansas City Bomber. 73: Tom Sawyer; One Little Indian. 74: Alice Doesn't Live Here Anymore/ → ALICE BOR HER IKKE MERE. 76: Echoes of Summer; → TAXI DRIVER*; Bugsy Malone; The Little Girl Who Lived Down the Lane; Freaky Friday; Candleshoe. (PH)

FOTO-EFFEKTER er i lighed med f. eks. → SPECIAL EFFECTS og → STUNTS

en af de ting, der kan få film-purister til at rynke på næsen og afskrive visse film som »snyd«. Groft sagt benyttes foto-effekter, når man ikke har tid, råd, mulighed eller energi til at affotografere »virkeligheden«. De mest benyttede effekter er følgende: Filter- og blændingsprocesser: disse bruges, når man ikke kan bruge det forhåndenværende lys, men må ændre det ved hjælp af filtersætninger og op- eller nedblændinger i forbindelse hermed. Den mest almindelige filterproces er dag-for-nat-optagelsen, hvor man optager sine nattescener i fuldt dagslys. Da der gerne er solskin i Californien, afsløres denne proces nemmere i amerikanske film end i f. eks. danske, fordi personerne, selv om 'natten' kaster ret tunge skygger.

Bag-projektion: er en teknik, hvorved man anbringer sine personer på en → SCENE foran et lærred og projicerer film på lærredet, mens man optager. Tidligere benyttede man denne effekt for et godt ord, men den bruges efterhånden mest, når man skal optage kørescener (bil- og togbilleder). Hvis bag-projektion skal se ordentlig ud, skal det bagprojicerede billede være utrolig omhyggeligt lavet. På dette felt er teknikken efterhånden nået så langt, at det selv for en øvet biografgænger kan være vanskeligt at skele en bag-projektion fra et → LOCATION-billede.

For-projektion: teknikken her er noget mere indviklet end i bag-projektioner. Billedet projiceres her op på et skrætstillet spejl, der står foran personerne, der igen står foran en refleksskærm. Lys-transmissionen fra skærmen til spejlet bevirket, at personerne, der står bag projektionspejlet, ser ud, som om de faktisk står foran det.

Matte: er en sammenkopierings-teknik, hvor man først fotograferer personerne foran en ensfarvet belyst skærm, således at man får to billeder ud af det. Et billede, hvor kun personerne er på, og et, hvor alt andet end personerne er på. Det sidste, »negative« billede kan så erstattes med et hvilket som helst billede, og når de to (eller flere) billeder er sammenkopierede, ligner de altså ét og samme billede. Teknikken blev brugt på kryds og tværs i »Fuglene«, hvor man imidlertid hele tiden kunne ane »falske« konturer om personerne. Man er senere nået meget længere med matte-teknikken, og i »Det tårnhoje helvede« var det ikke til at se, hvornår matte-effekten var brugt, selv om det må være sket i en trediedel af filmens billeder. (IL)

Denne side, øverst Bob Fosse, og Gene Wilder i »Frankenstein Junior«; herover Jodie Foster i scene fra »Taxi Driver«.

Modsatte side, fra oven og ned: William Fraker, Gene Hackman i »French Connection« og John Frankenheimer.

FOTOGRAF kaldes i USA director of photography eller lighting cameraman. Det er noget mere prætentielst end i Danmark, hvor en films fotograf bare kaldes for fotograf. Som den amerikanske titel antyder, giver fotografen sig af med at sætte lyset til filmen og egentlig ikke med at fotografere. Til dette har han en camera operator, og da dennes job så at sige er at fungere som fotografens stedfortræder, ser man ofte en fotograf benytte samme kameramand i film efter film

(f. eks. var David → WALSH kameramand for William → FRAKER på en del film, før han blev forfremmet til fotograf på Frakers debutfilm som instruktør).

I fotografens team er desuden mindst tre mand mere: en focus-puller (dansk: skarpretter), mindst én clapper-loader (der sørger for at skifte film og kassetter) og filmens still-fotograf. Endvidere sorterer en films grips (det er dem, der kører og betjener kameravogne (dolly'er) og kraner) under fotografen. Også belysningsfolkene (eng: gaffers) står under fotografens kommando.

Alle Hollywood-baserede filmfotografer er organiseret i den stærke fagforening → ASC, og denne forenings strikse regler forbryder faktisk fotografen selv at sidde bag kameraet, når en scene bliver optaget. Denne regel virker naturlig nok frustrerende på mange yngre fotografer, og man kæmper energiske kampe for at omgå fagforeningsbestemmelseren. En fotograf som Conrad → HALL har raset imod ASC.

Hollywood har altid fostret store og originale fotografer, og det sidste årti adskiller sig på dette punkt ikke fra de foregående. Nye kameraer, nye optikker, nye råfilmtyper og ny laboratorieteknik har spillet fotograferne nye kreative våben i hænde, og generelt sagt befinner amerikansk film sig i dag rent fotografisk på et næsten ubegribeligt sofistikeret stade. (IL)

FRAKER, William A. (1923) – Fotograf. Faderen var fotograf og moderen skuespillerinde. Efter 4 år i hæren på USCs filmskole, hvor han blev ven med Conrad → HALL. En overgang klippede han reklamefilm. Assistent i 60'erne på film som »Father Goose« (Den store ulv kalder, 64), »The Professionals« (66), »Wild Seed« (Rodløs ungdom, 64). Instruerede TV-serien »Daktari«. Debut som spillefilmsinstruktør med »Monte Walsh« 1970. Film (siden Filmens HHH, IV): **69:** Paint Your Wagon/Når guldfeberen raser. **70:** Monte Walsh/Vestens hårde drenge (I). **71:** Dusty and Sweet McGee (+ S). **73:** The Day of the Dolphin/Operation Alpha; A Reflection of Fear/Frygtens hus (I). **74:** Rancho DeLuxe. **75:** One Flew Over the Cuckoo's Nest/→ GØGEREDEN (Co-F); Aloha, Baby and Roses; Coonskin. **76:** The Killer Inside Me (opt. 75); Lipstick (CO-F); Gator/Betal eller dø. **77:** Exorcist II; The Heretic. (CH)

FRANKENHEIMER, John (1923, 1930) – Instruktør. Efter en række kommercielle fiaskoer, der truede med at gøre ham arbejdsløs, ca. 1970, synes han påny at finde fodfæste i branchen, ca. 1975. »The Iceman Cometh« er en → AMERICAN FILM THEATER produktion af O'Neill's skuespil (med Fredric March). Projekt: »When Worlds Collide«. Litt: Gerald Pratley: The Cinema of John Frankenheimer, London & New York 1969. Film (siden Filmens HHH, IV):

68: The Fixer/Jøden fra Kiev. **69:** The Extraordinary Seaman/En usædvanlig sømand (prod. 67); The Gypsy Moths/Luftens vovehalse = Frie fugle (TV-titel). **70:** I Walk the Line/Sheriffen i Tennessee = Alt for dig (TV-titel). **71:** The Horsemen/De vilde rytttere. **73:** L'impossible objet; The Iceman Cometh. **74:** 99 og 44/100% Dead/99 % død. **75:** French Connection, II/→ FRENCH CONNECTION NO. 2. **77:** Black Sunday. (PH)

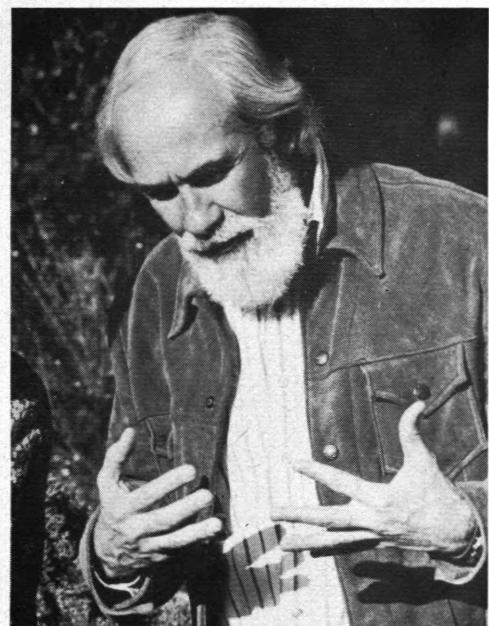
FRANKENSTEIN JUNIOR (Young Frankenstein) – USA. P-start: 11.2. 74/© 1974/Prem: dec. 74. P-selskab: Gruskoff/Venture/Crossbow/Jouer. P: Michael Gruskoff. I: Mel → BROOKS. Manus: Gene → WILDER, Mel Brooks. Foto: Gerald → HIRSCHFELD. Klip: John C. Howard. Medv: Gene → WILDER (Frederich Frankenstein), Peter → BOYLE (Uhyret), Marty Feldman (Igor), Madeline → KAHN (Elizabeth), Cloris → LEACHMAN (Frau Blücher), Kenneth → MARS (Kemp). 108 min. Litt: Kos. 127.
»I really think we've delivered a landmark film, a never-to-be-forgotten movie. Maybe even good!« sagde instruktøren Mel Brooks om sin farce, »Young Frankenstein«, som han sammen med Gene Wilder skrev kærligt over James Whales to Frankenstein-film, og citatet er karakteristisk for en væsentlig side af Brooks' humor, der ofte spiller på kontrasterne og på det modsatte af det, man venter. Gene Wilder er her sønnen af den berygtede humunculus-creatur; fra USA ankommer han til Transylvanien for modstræbende, men siden med gejst, at tage arven op, hjulpet og forhindret af Marty Feldman som Igor og Teri Garr som Inga. Det hele foregår i en trofast kopi af originalens dekorationer og med dele af Kenneth Strickfads originale apparatur. Peter Boyle spiller monstret og Madeline Kahn er ikke mindre monstrøs som Frankensteins amerikanske forlovede, der dukker op midt i det hele og opdager kærligheden og monstrets schwanzstucker.

Det hele er nøje kalkuleret galmandsværk, sort/hvidt fotograferet af Gerald Hirschfeld, der yderligere understreger den basis af kærlighed til originalen, som gør parafrasen så befriende, og som bærer en del brokker igennem til succes. (PM)

FRENCH CONNECTION (The French Connection) – USA. P-start: 30.11. 70/© 1971/Prem: okt. 71. P-selskab: D'Antoni Productions/Schne-Moore Prods/20th Century Fox. P: Philip → D'ANTONI. I: William → FRIEDKIN. Manus: Ernest Tidyman efter bog af Roger Moore. Foto: Owen → ROIZMAN (DeLuxe). Klip: Jerry Greenberg. Medv: Gene → HACKMAN (»Popeye« Doyle), Roy → SCHEIDER (Buddy Russo), Fernando Rey (Alain Charnier). 104 min. Litt: Kos. 108.

»Popeye« Doyle, der af sine overordnede betegnes som »basically a good cop«, er sammen med kollegaen Buddy Russo på sporet af en bande nar-kotika-smuglere og deres amerikanske »grossister«. Banden ledes af franskmanden Alain Charnier, hvis bodyguard forsøger at dræbe Doyle. Da det mislykkes, flytter han skarpt forfulgt af Doyle, der ender med at skyde gangsteren. Senere kommer det til et opgør mellem smuglere og politi. De fleste forbrydere fanges, men hovedmændene enten undslipper eller går på anden måde fri.

William Friedkins film – efter en historie med rødder i virkeligheden – er både et virkelighedsnært portræt af politimanden som psykopat og et smukt eksempel på genre-filmens formåen. Den »stort set gode politimand«, som Gene Hackman i en nervebetonet og fremragende præstation portrætterer, er i virkeligheden meget af en skidt fyr og ikke så lidt af et

sygt menneske med et voldsomt og ukontrollabelt temperament. På mange måder adskiller han sig kun fra gangsterne ved at være medlem af politikorpset, og flere steder i filmen antydes dette i dialog og billeder. Det er dog som spændingsfilm, at »French Connection« især er brillant, med tæt miljøskildring, og en formidabel forfølgelsesjagt, hvor bil jagter tog, som næppe er overgået i sin fysiske effekt, samtidig med at jagten også fungerer som en yderligere understregning af politimandens maniske udfoldelser. Bag hele filmen lurer en kølig ironi, der aldrig stiller sig i vejen for hændelsesforløbet eller personkarakteristikkerne men tværtimod forstærker helheden.

(PC)

FRENCH CONNECTION NO. 2 (French Connection II) – USA. **P-start:** 29.7. 74/ © 1975/Prem: juni 1975. **P-selskab:** 20th Century-Fox. **P:** Robert L. Rosen. **I:** John → FRANKENHEIMER. **Manus:** Robert Dillon, Laurie Dillon, Alexander Jacobs. **Foto:** Claude Renoir (DeLuxe). **Klip:** Tom Rolf. **Medv:** Gene → HACKMAN (»Popeye« Doyle), Fernando Rey (Alain Charnier), Bernard Fresson (Henri Barthelemy). 105 min. **Litt:** Kos. 128.

I Frankenheimers → SEQUEL til Friedkins film er handlingen flyttet til Marseille, hvortil Doyle er sendt for at opspore norkosmugleren Charnier. Doyle ved ikke, at han i virkeligheden er udset til at være lokkemad, efter aftale mellem det amerikanske og det franske politi. Ideen giver pote, Doyle kidnappes af gangsterne, han pumpes fuld af narkotika i et forsøg på at få ham til at røbe, hvor meget han egentlig ved, og derefter smides han fra en bil ud foran politistationen. Den franske politichef gennemfører en skrap afvænningskur, hvorefter den helbredte Doyle genoptager jagten på gangsterne, og i et afsluttende opgør skydes Charnier ned.

Frankenheimer er – uden på nogen måde at forråde spændingsfilmens krav – mere åbenlyst humoristisk i en i starten afslappet udlevering af Doyle ligesom Frankenheimer også, i portrætteringen af politimanden, mere er interessenret i at skildre enerens kamp for at bevare personligheden intakt. Ikke mindst i midtersekvensen (Doyles tvungne narkotrip og efterfølgende afvænning), hvor Hackman på ny giver vidnesbyrd om sit overdådige talent. Der er mindre implicit moralsk stillingtagen i denne film, der næppe er blandt Frankenheimers mest personlige. Den er et propert stykke håndværk, professionel i ordets bedste forstand og med så megen fordybelse i mennesket Doyle, at den også udenfor spændingscenerne fængsler.

(PC)

FRIEDKIN, William (29.8. 1939) – Instruktør. Projekt: »Silence of the North« med Ellen → BURSTYN. **Litt:** Cinema Paper, juli 74; Action, nov.-dec. 74. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

68: The Night They Raided Minsky's/Da striptease blev opfundet; The Birthday Party. **70:** The Boys in the Band (Vi på holdet). **71:** The French Connection/ → FRENCH CONNECTION (Den franske forbindelse). **73:** The Exorcist/ → EKSORCISTEN. **76:** Sorcerer; A Safe Darkness. (MB)

FRITZ THE CAT – FEDE TIDER, MAND (Fritz the Cat) – USA. **P-start:** ej fundet/ © 1971/Prem: april 72. **P-selskab:** Fritz Prods. **P:** Steve Kranz. **I/Manus:** Ralph → BAKSHI. Efter Robert Crumb → TEGNESERIE. **Foto:** Gene Borghi, Ted Bemiller (DeLuxe). **Klip:** Renn Reynolds. **Animering:** John Gentilella, Martin Taras, Lawrence Riley, Clifford Augustson, Norman McCabe, John Sparey, Manuel Perez, Cosmo Anzilotti, Virgil Ross, Milton Gray, Richard Lundy, John Walker, Edward Aardal, James Davis, Theodore Bonnicksen, Roderick Schribner, James Tyer, Robert Maxfield, Nicholas Tafuri. 78 min. **Litt:** Kos. 113.

Første lange tegnefilm af Ralph Bakshi, der synes at skulle blive den vigtigste fornyer inden for → ANIMATIONSfilmen i 70'erne.

Filmen foregår i alle slags flipperkredse og er ret beset meget vanskeligt tilgængelig for et ikke-amerikansk publikum. Bakshi opererer med flere slags animations-teknik, og han blander tegnefilm med live-action. Handlingen er sprængt, og filmen synes lige så flippet som de figurer den skildrer. Dens visuelle fantasi er imidlertid overvældende og grotesk, og selv om den kører i tomgang på visse gimmicks, har den også passager, hvor den suger tilskueren med i et uhæmmet orgie af form- og farveeksplasioner.

Bakshi udleverer skånselsløst alle sine figurer, og når så relativt mange kritikere nedgjorde filmen, kan det skyldes, at de savnede et identifikationspunkt i den. Værre blev det i Bakshis anden film, »Stærk tobak« (Heavy Traffic), hvor der ikke var nogen fast struktur i de visuelle orgier. Hans tredje film, »Coonskin«, var hårrejsende ondskabsfuld og vakte så megen polemik i sorte aktivistkredse i USA, at Bakshi i første omgang trak filmen tilbage. Både teknisk og fortællemæssigt betegner den imidlertid det foreløbige højdepunkt i Bakshis karriere, og den blander tegnefilm og live action (udsøgt fotograferet af William → FRAKER) helt genialt. I denne film viser Bakshi sig også som en virkelig poet, og på Ginsberg's faccon lader han sine hæslige grotesker eksploderer i henrivende menuetter. (IL)

GADEN UDEN NÅDE → anm. side 220.

GANGSTERFILMEN, som havde sin store periode i 30'erne fra »Little Caesar« (30) til »The Roaring Twenties« (39), har oplevet en renæssance, der kan føres tilbage til Penns succesrige »Bonnie and Clyde« (67). I 70'erne er der kommet flere gangsterfilm, henlagt til gangsterenes store æra: »Bloody Mama«, »The Grissom Gang«, »Boxcar Bertha«, »Dillinger« og → TYVE SOM OS. Det moderne gangstermiljø er skildret i Ritchies surrealistiske, eventyrartige »Prime Cut«, i Scorseses hverdagsrealistiske → MEAN STREETS og i → MAFIAFILM som → GODFATHER og »The Don Is Dead«. **Vigtigste film:**

70: Bloody Mama (Gangsterfamilien Barker) – Roger Corman; The Moonshine War/Whisky-krigen – Richard Quine. **71:** The Grissom Gang/Ingen orkideer til Miss Blandish – Robert → ALDRICH. **72:** Prime Cut/Hakkedrenge – Michael → RITCHIE; Boxcar Bertha/Togrøverne fra Arkansas – Martin → SCORSESE; The Getaway/Getaway – vild flugt – Sam →

PECKINPAH; The Godfather – F. Ford → COPPOLA. **73:** Dillinger – John → MILIUS; The Don is Dead/Don Angelo er død – Richard → FLEISCHER; The Friends of Eddie Coyle/Skyd; Eddie – Peter Yates; Mean Streets/ → GADE UDEN NÅDE* – Martin Scorsese; The Outfit/Opgør i underverdenen – John → FLYNN. **74:** The Godfather II/ → GODFATHER 2, del – F. Ford Coppola; Thieves Like Us/Tyne som os – Robert → ALTMAN; Big Bad Mama/Krudt, knald og kællinger – Steve Carver. **75:** Capone – Steve Carver; Lepke – Menahem Golan. (PS)

GARFIELD, Allen (22.11. 1939) – Skuespiller. Teaterarbejde i 60'erne i New York og instruktør på → ACTORS' STUDIO, hvor han i 73 instruerede »Hamlet« med Al → PACINO i hovedrollen. **Litt:** Focus on Film nr. 20, forår 1975. **Film:** **68:** Orgy Girls; Greetings/U.S. Greetings = Hilsen fra Amerika; You've Got To Walk It Like You Talk It Or You'll Lose That Beat (uds. 71). **69:** Putney Swope; March of the Spring Hare. **70:** Hi, Mom; The Owl and the Pussycat/Uglen og misskatten. **71:** Roommates; → TAKING OFF; Bananas/ → MIG OG REVOLUTIONEN*; Cry Uncle/Knalddetektiven; Believe In Me; The Organization/Bagmand. **72:** Top of the Heap; Get To Know Your Rabbit; The Candidate/ → STEM PÅ McKAY. **73:** Slither. **74:** Bust-Ing/Busting – politiets farligste job; The Conversation/ → AFLYTNINGEN. **75:** → NASHVILLE*; Paco. **76:** Gable and Lombard/En duft af skandale; Mother, Jugs and Speed; The Commitment. (MB)

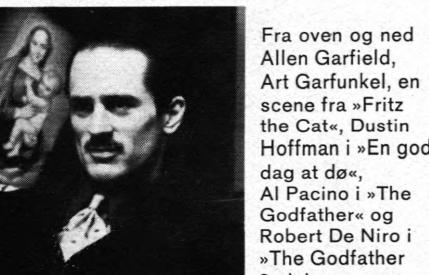
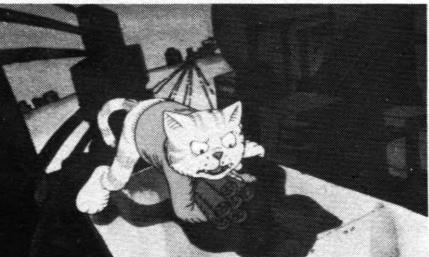
GARFUNKEL, Art (1941) – Skuespiller, sanger. Pladedebut 1957 i duoen Tom & Jerry (»Hey Schoolgirl«), de senere (Paul) Simon & Garfunkel. Gennembrud i midten af 60'erne. Verdenssucces i 1970 med LP'en »Bridge Over Troubled Water«. Duoen herefter oplost. A.G. udsendte sin første soloplade 1973 (»Angel Clare«). Filmgennembrud i → KØDETS LYST, ikke fulgt op. **Litt:** Rolling Stone 145, okt. 73. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **69:** High School (medv.). **70:** Catch-22/ → PUNKT 22. **71:** Carnal Knowledge/ Kødets lyst. (LØ)

GENRER – Se artiklen side 301 samt opslagsordene: Animation, Biografiske film, Dokumentarfilm, Farce, Gangsterfilm, Katastrofefilm, Komedie, Krigsfilm, Kriminalfilm, Mafia-film, Musical, Nostalgifilm, Periode-film, Politifilm, Politisk film, Pornofilm, Roadfilm, Rodeofilm, Science Fiction, Thriller, Western.

GILROY, Frank D. (1925) – Instruktør og forfatter. Født i New York. Har læst på Yale Drama School. Skrevet til TV, film og teater. Obie Award 1962 for skuespillet »Who'll Save the Plowboy«; Pulitzer Prize, Drama Critics' Award og Tony Award for »The Subject Was Roses«. **Litt:** Action, nov.-dec. 71. **Film:** **68:** The Subject Was Roses/Tolv røde roser (skuespil + Ma). **70:** The Only Game in Town/Højt spil i Las Vegas (skuespil + Ma). **71:** Desperate Characters (I + P + Ma). **75:** → GIBBSVILLE* (TV, opr. med titlen »The Turning Point of Jim Malloy«). **76:** From Noon Till Three/Banken tømmes mellem 12 og 3 (+ Ma + Roman). (LØ)

GIBBSVILLE → anm. side 321.

GOD DAG AT DØ, EN (Little Big Man) – USA. P-start: 14.7. 69/© 1970. Prem: dec. 1970. P-selskab: Hiller/Stockbridge/Cinema Center. P: Stuart → MILLAR. I: Arthur → PENN. Manus: Calder Willingham efter Thomas Bergers roman. Foto: Harry → STRADLING Jr. (Technicolor, Panavision). Klip: Dede → ALLEN. Medv: Dustin → HOFFMAN (Jack Crabb), Faye → DUNAWAY (Mrs. Pendrake), Martin Balsam (Mr. Merrywather), Richard Mulligan (General Custer). 139 min. Litt: Kos. 103.

Fra oven og ned
Allen Garfield,
Art Garfunkel, en
scene fra »Fritz
the Cat«, Dustin
Hoffman i »En god
dag at dø«,
Al Pacino i »The
Godfather« og
Robert De Niro i
»The Godfather
2. del«.

I den bølge af realistiske, af-myologiserende, anti-heroiske → WESTERNS, der fulgte i kølvandet på Peckinpahs »Den vilde bande« i slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne, har »En god dag at dø« fået status som klassikeren. Arthur Penn genfortæller Thomas Bergers lange historie om den 121-årige »hvile indianer« Jack Crabb/Little Big Man, der i erindringen rekapitulerer de væsentligste begivenheder i sin omtumlede tilværelse. Et liv levet i (skiftevis) to kulturer, dels blandt indianerne som en af dem (10-17 år og ca. 20-22 år), dels blandt de hvide nybyggere. En verden af rene linier og meningsfuldhed overfor en myretue af svindel og dobbeltmoral. Crabb bliver en kastebold mellem de to kulturer, kommer i klemme i sammenstødet mellem dem, får hugget sin hvide kone af indianerne og får siden sin indianerhustru massakreret af civilisationens fortropper med General Custer i spidsen. Penns sympati er tydeligvis hos den tabende part i denne kulturkøft, indianerne, og antyder nærliggende paralleller til nutidens politiske og sociale konflikter, USAs rolle som civilisationens/demokratiets fortrop i → VIETNAM, My-Lai-massakren, men overbetoner på intet tidspunkt disse paralleller, så den historiske beretning lader efter rationaliseringe overlast (som Nelson gjorde i »Soldier Blue«). En anden egenskab, der gør filmens værdi mere bestandig end de fleste samtidige genrefæller er, at den heller ikke smager selvbevidst på sin egen brutale realisme. (PH)

GODFATHER, The (The Godfather) – USA. P-start: 29.3. 71/© 1972/Prem: marts 72. P-selskab: Paramount/Alfran. P: Albert S. Ruddy. I: Francis Ford → COPPOLA. Manus: Francis Ford Coppola, Mario → PUZO efter Puzos roman. Foto: Gordon → WILLIS (Technicolor). Klip: William Reynolds, Peter Zinner. Medv: Marlon → BRANDO (Don Vito Corleone), Al → PACINO (Michael Corleone), James → CAAN (Sonny Corleone), Robert → DUVALL (Tom Hagen), Diana → KEATON (Kay Adams). 177 min. Litt: Kos. 112.

I New York anno 1945 er Don Vito Corleone kendt som »the Godfather« til de italienske immigranter, der behøver hjælp – hvad enten det er en ulykkelig far, hvis datter er blevet voldtaged, eller en ulykkelig skuespiller, der ikke kan få den rolle han ønsker. Corleones højre hånd, Tom Hagen, klarer problemerne i Hollywood, hvorefter han og Don Vito Corleone mødes med en konkurrerende mafia-familie, der foreslår at de to familier sætter sig på narkotika-handelen i deres område. Corleone siger nej, hvorefter han skydes ned på gaden. Han overlever, og Corleone-familien tager hævn. Michael, yngste søn og krigshelt, dræber både Sollozo fra den konkurrerende familie, og McCluskey, en korrupt politimand, hvorefter Michael sendes i skjul på Sicilien i to år. Da Michael vender tilbage dør Vito Corleone pludselig, og de øvrige mafia-familier gør klar til at overtage Corleones område, men Michael viser sig nu at være en effektiv leder og efter en serie drab er Corleone-familien etter den mægtigste mafia-familie.

Coppolas film – med mafia-skildringen delvis tænkt som et vrangbillede på USA – var indtil → DØDENS GAB – film-

historiens største succes, og den var det lige fra premièredagen. Filmen følger trofast Puzos roman, og som genrebilleder er den næsten et kompendium over alle tidligere films rekvisitter. Hvad der først og fremmest skiller Coppolas film fra andre → GANGSTERFILM er de suveræne skuespilpræstationer, der overvinder de fleste af romanens klicheer. Brandos dæmpt mumlende Godfather, James Caans voldsomme og stortalende Sonny, Robert Duvalls fint dæmpepede juridiske rådgiver, og – ikke mindst – Al Pacinos autoritative passivitet som Michael, den nye tids Godfather. Der er kælet for tidsbilledet, filmens → SPECIAL EFFECTS er både effektfulde og fremragende dygtigt håndværk, og Coppolas instruktion som helhed suveræn. Hvor der skæmmer filmen er dels en manglende koncentration i konstruktionen, dels måske en manglende moralsk dimension, der ofte gør filmens Corleone-familie mere sympatisk end familiemedlemmernes handlinger berettiger til (også → MAFIA-film). (PC)

GODFATHER 2. DEL, The (The Godfather, Part II) – USA. P-start: 1.10. 73/© 1974/Prem: dec. 74. P-selskab: Paramount/Coppola Co. P/I: Francis Ford → COPPOLA. Manus: Coppola, Mario → PUZO. Foto: Gordon → WILLIS (Technicolor). Klip: Peter Zinner, Barry Malkin, Richard Marks, Walter → MURCH, Coppola. Medv: Al → PACINO (Michael Corleone), Robert → DUVALL (Tom Hagen), Robert De → NIRO (Vito Corleone), Lee → STRASBERG (Hyman Roth). 200 min. Litt: Kos. 127.

Coppolas → SEQUEL til sin egen The → GODFATHER er indlysende bedre end den første film. Rigere i personsildringen, rigere i tidsbilledet, strammere i kompositionen – skønt den både går tilbage i tid og når frem til vores dage – og rigere i historiens tekniske udfoldelse. Livet i New Yorks italienske immigranthøje ved århundredeskiftet er sanset med en rigdom af detaljer i miljø og mennesker, og Robert De Niro præstition som den unge Vito Corleone og hans vej til magtens tinde er en over al måde fremragende indlevelse i en begrænset rolle. I filmens nutidsskildring, hvor Michael Corleone regerer, er Al Pacino i sin mere og mere tillukkede fremtoning en skånselsløs udlevering af den åndelige afstumpethed, det menneskelige forfald, som kampen om magten har ført med sig, og som isolerer Michael mere og mere fra omverdenen indtil han i filmens slutscene sidder som »a living corpse«, som Coppola har sagt, et grumt billede på, at »the greatest evil on earth is done by sane human beings who are miserable in themselves«. I dette billede rummes filmens morale. (PC)

GOLDMAN, William (1931) – Manuskriptforfatter. Født i Chicago. Har skrevet flere romancer: »The Temple of God«, »Boys and Girls Together«, »Soldier in the Rain«, »No Way to Treat a Lady«. De to sidste er filmatiseret. For »Butch Cassidy and the Sundance Kid« fik han en → OSCAR, og det højeste beløb udbeløbt for et uprøvet originalmanuskript. Har til Broadway skrevet stykkerne »A Family Affair« og »Blood, Sweat and Stanley Poole« i samarbejde med sin bror James G. (kendt for »The Lion

in Winter). **Litt:** Film Illustrated, juli 76; American Film, jan.-feb. 76. **Film:** **63:** Soldier in the Rain (roman). **65:** Masquerade/Masser af agenter (Co-Ma). **66:** Harper/Harper – privatdetektiv. **67:** No Way to Treat a Lady/Sådan behandler man ikke damer (roman). **69:** Butch Cassidy and the Sundance Kid/Butch Cassidy and the Kid. **72:** The Hot Rock/Fire uhedige helte. **75:** The Great Waldo Pepper/Alle tiders vovehals; The Stepford Wives/Dukkekvinde. **76:** All the President's Men/ → ALLE PRÆSIDENTENS MÆND*; Marathon Man; **77:** A Bridge Too Far; Magic. (LØ)

GOLDSMITH, Jerry (1930) – Komponist. Også i 70'erne en af de flittigste og mest benyttede filmkomponister. **Litt:** Films and Filming, sept. 66; Films Illustrated, feb. 76. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **69:** The Illustrated Man/Den illustrerede mand. **70:** Patton/ → PATTON: PANSGENERALEN; Tora! Tora! Tora!; The Ballad of Cable Hogue/ → CABLE HOGLUE – PRÆRIENS TØRSTIGE MAND; The Magic Garden of Stanley Sweetheart; Rio Lobo; The Traveling Executioner; Joaquin Murieta (TV) (Mu-Dir). **71:** The Mephisto Waltz/I satans klør; Escape From the Planet of the Apes/Flugten fra abernes planet; Wild Rovers/Da Frank og Ross red ud; The Last Run/Hans sidste job. **72:** The Culpepper Cattle Co./Støv, sved og skud fra hoften; The Other/Den anden; The Man. **73:** Papillon; Police Story; Shamus/Gangsternes overmand; Ace Eli and Rodger of the Skies; The Don is Dead/Don Angelo er død; One Little Indian; The Red Pony/Den røde pony. **74:** → CHINATOWN; S.P.Y.S./S.P.Y.S. – to spøjse spioner. **75:** The Reincarnation of Peter Proud/Manden, der levede to gange; Take a Hard Ride/De red for livet (US/IT); Breakout/Manden uden nerver; The Wind and the Lion/Vinden og løven; Ransom (GB). **76:** Breakheart Pass/Fort Humboldt; The Omen/Tegnet; Logan's Run; The Last Hard Men/De sidste hårde mænd; Islands in the Stream; The Cassandra Crossing. (LØ)

GOLDSTONE, James (1931) – Instruktør. Født i Los Angeles. TV-arbejde: klipper fra 1950, manuskriptforfatter fra 1957, instruktør fra 1958. Har bl.a. lavet → PILOTS til »Star Trek«, »The Senator«, »Ironside« og »Iron Horse«. Endvidere TV-film til Universal-serien World Premiere, bl. a. »Shadow Over Elveron«. Spillefilmdebut 1968. Skulle i 1971 have lavet »Fig Tree John«; ikke produceret. Komende film: Rollercoaster. **Litt:** Action, maj-juni 72. Films & Filming, jan. 72. **Film:** **54:** Riot in Cell Block 11/Oprør i blok 11 (Kl-Ass.). **68:** Jigsaw/Der mangler en brik. **69:** A Man Called Gannon/Revolverens lov; Winning/Vinderen. **70:** A Clear and Present Danger (TV). **71:** Brother John/Hvem var John Kane?; Red Sky at Morning/Den vinter jeg blev voksen; The Gang That Couldn't Shoot Straight/Hellere ramme ved siden af... **72:** They Only Kill Their Masters/Trænet til at dræbe? **76:** Swashbuckler = The Scarlet Buccaneer/Den røde pirat. (LØ)

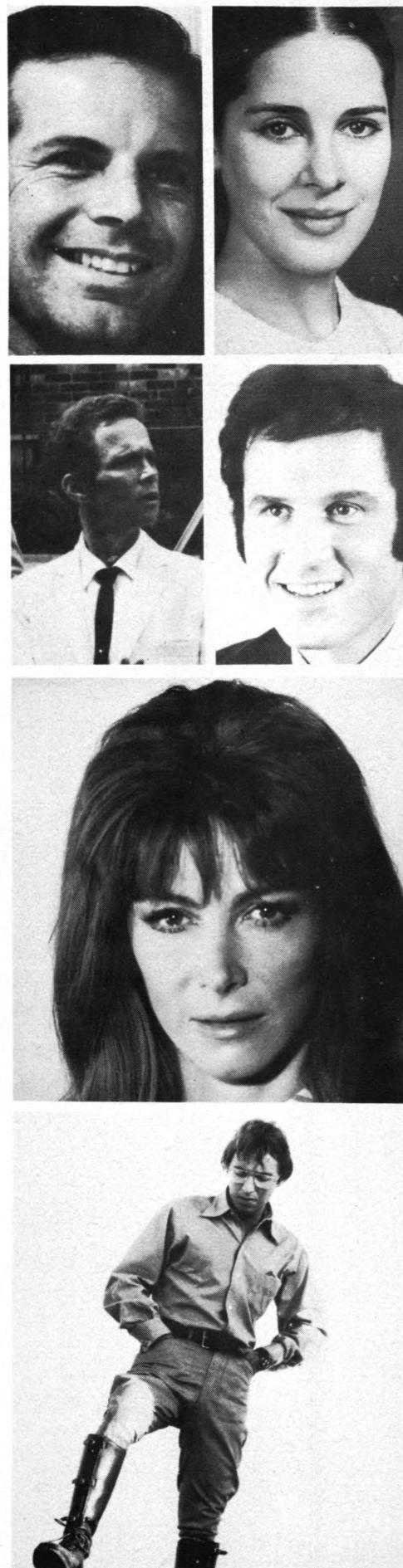
GOULD, Elliott (29.8. 1938) – Skuespiller. Født i Brooklyn, New York som Elliott Goldstein. Barnestjerne i TV-reklamer. Teenage-skuespiller i »Some Little Honor« i Woodstock. Gik på Columbia University. Debut på Broadway 1957 i

»Rumble«, derefter »Say Darling« og »Irma la Douce« (60). Fik gennembrud med hovedrolle sammen med sin senere hustru, Barbra → STREISAND, i »I Can Get It For You Wholesale« i 1962. Optattede sammen med Streisand produktionselskabet Ellbar. Spillede med i »On the Town« i London og var på USA-turne med Liza → MINNELLI i »Fantastics«. I slutningen af 60'erne i flere Broadway-stykker bl. a. »Little Murders« (67) og »Luv« (70). Efter at Ellbar Productions og ægteskabet gik itu, lavede han med Jack Brodsky selskabet Brodsky-Gould Productions, der holdt til 1972, da Gould gik fra filmen »A Glimpse of Tiger«. Gould har ikke optrådt meget i TV, men fik en rolle i TV-filmen »Once Upon a Mattress«. Gould-Brodsky producerede bl. a. Woody Allens »Everything You Always Wanted to Know About Sex But Were Afraid to Ask«. Planlægger at instruere og selv spille i en filminnsæring af Bernard Malamuds »A New Life«. **Litt:** Show nr. 2, feb. 1970. **Film:** **66:** The Confession (optaget 1963). **68:** The Night They Raided Minsky's/Da striptease blev opfundet. **69:** Bob & Carol & Ted & Alice; The Piano Sport. **70:** → M.A.S.H.; Getting Straight; Move; I Love My Wife .../Jeg elsker ... min kone. **71:** Little Murders/Småmord (+ Co-P); Beröringen el. The Touch/Beröringen. **73:** The Long Goodbye/Det lange farvel. **73:** Who (ikke udsendt). **74:** Busting/Busting – Politiets farligste job; S.P.Y.S./S.P.Y.S. – to spøjse spioner; California Split. **75:** → NASHVILLE*. **76:** I Will, I Will ... For Now; Whiffs; Harry and Walter Go to New York; Mean Johnny Barrows. **77:** A Bridge Too Far; Capricorn One. (CH)

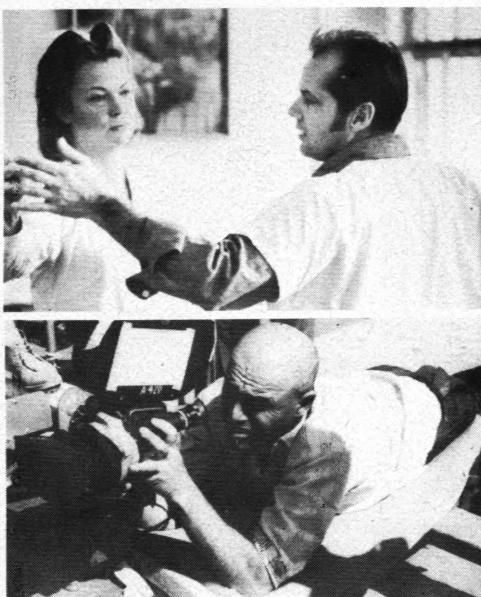

Herover: Elliott Gould. Næste spalte, fra oven ned, venstre til højre: Walon Green, Joan Hackett, Joel Grey, Charles Grodin, Lee Grant og James William Guercio. Næste side: Tom Gries (nederst); Louise Fletcher og Jack Nicholson i »Gøgereden«.

GRANT, Lee (31.10. 1929) – Skuespillerinde. Egl: Lyova Rosenthal. Som 4-årig medlem af Metropolitan Opera Company; som 11-årig af the American Ballet Theater. Uddannet på Juilliard (sang, violin, dans); som 18-årig på turné som dubleant i »Oklahoma«. Scenedebut i »Joy to the World«. Spillede i en serie enaktere med Henry Fonda. 1949: Critics Circle Award for butikstyven i »Detective Story« (filmdebut 1951 med samme rolle). Turneret med »Electra«, »Silk Stockings«, »The Maids« (Obie Award) m.fl. Mange roller på TV, 1966 Emmy for bedste birolle i serien »Peyton Place«, 1971 Emmy for »The Neon Ceiling« (TV-spillefilm). Samme år på Broadway i »Pri-

soner of Second Avenue» med Peter → FALK. 1975 → OSCAR for bedste kvindelige birolle i »Shampoo«. **Litt:** Show, juli 71; Interview aug. 72. **Film:**
51: Detective Story/Politistation 21. **55:** Storm Fear. **59:** Middle of the Night/Midt i natten. **63:** The Balcony/Balkonen; An Affair of the Skin. **66:** Terror in the City. **67:** Divorce American Style/Skilsmissen på amerikansk; In the Heat of the Night/I nattens hede; Valley of the Dolls/Dukkernes dal. **69:** Buona Sera, Mrs. Campbell/Alle mine mænd; The Big Bounce; Marooned/Strandet i rummet; Perilous Voyage (TV). **70:** The Neon Ceiling; There Was a Crooked Man . . ./Slangen; The Landlord; Night Slaves (TV). **71:** Plaza Suite/Hotel Plaza nr. 719; Ransom for a Dead Man (TV). **72:** Portnoy's Complaint/Alexander's stående problem; Lt. Schuster's Wife (TV); Partners in Crime (TV). **74:** The Internecine Project (GB). **75:** Shampoo. **76:** Dirty Habits; Voyage of the Damned; The Abbess. **77:** Airport 1977. **(LØ)**

GREEN, Walon (1936) – Manuskriptfører og instruktør. Født i Baltimore. Har studeret på universiteter i Mexico, Tyskland og Spanien. Blev tilknyttet Wolper Productions, for hvem han 1968 lavede en dokumentarfilm om Nazi-forbrydere i Brasilien; senere producer og instruktør på 4 dokumentarfilm i the National Geographic series: »Winged World«, »Reptile«, »Animal Behavior« og »The Amazon«. Påbegyndte 9.6. 72 The Ardrey Papers om nutidsmennesket ctr. de første mennesker på Jorden; ikke udsendt. Hans »The Hellstrom Chronicle« om 'man vs. insect' fil 1971 → OSCAR for »Best feature documentary«. Green arbejder nu på »Silence of the North«-manus for William → FRIEDKIN. **Film:** **64:** The Outrage/Halvblods (dialekt-konsulent). **65:** The Saboteur, Code Name »Morituri«/Sabotøren. **67:** Spree (Co-I m. Mitchell Leisen). **68:** Search for Vengeance (dokumentarfilm) (I + F). **69:** The Wild Bunch/Den vilde bande (Co-story + Co-Ma). **71:** The Hellstrom Chronicle/ Hellstrøm rapporten (dokumentarfilm) (I + P + Co-F). **76:** Sorcerer (Ma); A Safe Darkness (Ma). (LØ)

GREY, Joel (11.4. 1932) – Skuespiller,
sanger. Født i Ohio. Egl: Joel Katz. Debut

som 10-årig i »On Borrowed Time« i Cleveland Playhouse. Turnerede med sin fars jiddiske variété-show. Har optrådt på natklubber, i TV-serier og -shows. Filmdebut 1952. På scenen i »Stop the World – I Want to Get Off«, »West Side Story«, »Finian's Rainbow« og »Cabaret«, hvori han opnåede stjernestatus og fik en Tony-pris. Inden han genskabte sin → OSCAR-belønnede emcee-rolle på film spillede han på Broadway i »George M!« om George M. Cohan. **Litt:** Rex Reed: People Are Crazy Here, 74. **Film:**
52: About Face. **57:** Calypso Heat Wave/Calypso Joe. **61:** Come September/Vi mødes ved Rivieraen. **72:** → CABARET. **74:** Man on a Swing/Hypnosemord? **76:** Buffalo Bill and the Indians, or Sitting Bull's History Lesson/Buffalo Bill og indianerne; The Seven-Per-Cent-Solution. (LØ)

GRIES, Tom (1922) – Instruktør. TV-arbejde som instruktør, producer og forfatter. Emmy for bedste instruktion 1964 og 1972. Af hans TV-spillefilm kan nævnes »Earth II« (71), »QB VII« efter Leon Uris (74) og »The Migrants« (74) samt →PILOTen »The Connection« (75). Siden gennembruddet 1967 med »Will Penny« er han igen trådt lidt i baggrunden. Hans seneste film »Helter Skelter« handler om Charles Manson-mordene. **Litt:** Films in Review, dec. 75. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: Fools. **72:** The Glass House/Mænd i bur; Journey Through Rosebud. **73:** Lady Ice/Diamantpigen. **74:** The Migrants (TV). **75:** Breakout/Manden uden nerver. **76:** Breakheart Pass/Fort Humboldt; Helter Skelter. **77:** The Greatest. (LØ)

GRODIN, Charles (21.4. 1935) – Skuespiller. Født i Pittsburgh. Gennembrud i 72 med → **HJERTEKNUSEREN**. Litt: Show nr. 1, marts 1973. **Film:**

68: Rosemary's Baby. **70:** Catch-22/
→ PUNKT 22. **72:** The Heartbreak Kid/
Hjerteknuseren. **74:** 11 Harrowhouse/
Masser af diamanter (+ Co-Ma). **76:**
Thieves; King Kong. (CH)

GUERCIO, James William (1944) – Instruktør. Født i Chicago af italienske forældre. Efter high school blev han musiker, spillede som el-bassist i backing-groups for Gene Pitney, Chuck Berry m. fl. Senere kom han på universitetet, skabte sig en karriere som komponist og pladeproducent. Førte gruppen som »Blood, Sweat and Tears« og »Chicago« frem og spillede af og til med Frank Zappa. Litt: Interview nr. 37, okt. 73. Film:

73: Electra Glide In Blue/På farlig pa-trulje (+ K + P). (CH)

GØGEREDEN (One Flew Over the Cuckoo's Nest) – USA. **P-start:** 11.1. 75/ © 1975/Prem: dec. 75. **P-selskab:** Fantasy. **P:** Saul Zaentz, Michael Douglas **I:** Milos → FORMAN. **Manus:** Lawrence Hauben, Bo Goldman efter roman af Ken Kesey. **Foto:** Haskell → WEXLER. Bill → BUTLER, William A. → FRAKER (DeLuxe). **Klip:** Richard Chew, Lynzee Klingman, Sheldon Kahn. **Medv:** Jack → NICHOLSON (McMurphy), Louise → FLETCHER (Ratched), Will Sampson (Bromden). 134 min. **Litt:** Kos. 129.

Efter at have flakket rundt som projekt i mange år blev Ken Keseys 1962-roman »One Flew Over the Cuckoo's

Nest i 1975 endelig realiseret, lykkeligt, af Milos Forman. Kirk Douglas, der havde spillet hovedrollen i teaterudgaven, havde erhvervet rettighederne, og Keseys skulle selv skrive manus til filmen. Samarbejdet med Forman gik dog ikke godt, og det blev i stedet Lawrence Hauben, der blev crediteret for manus s.m. Bo Goldman.

Randel P. McMurphy er en lidt for smart, rapkæftet og initiativrig fange, der mener at have fundet en fidus ved at lade sig overføre til psykiatrisk afdeling. Her løber han lige ind i et undertrykkelsessystem, der ligner demokratiet til forveksling, men hvor undersætterne jo er ekstra passive og sårbarer. McMurphy er mere hårdhudet og smart nok til at undgå psykofarmacado-sesen, så inden længe har han aktiveret afdelingen og fået stablet en vis opposition til oversygeplejersken på benene. Men McMurphy ved ikke, hvad han vil med denne opposition, hans oprør og opgør er personligt, ikke ideologisk endsige bevidst humanistisk, og det fælder ham til sidst. Hans ven, Chief Bromden, har under oprøret genvundet sin identitet og er begyndt at tale igen, og det bliver ham, der fuldfører McMurphys vagt formulerede oprør og flugt.

Forman har selv sagt, at det ikke var hans mening at gøre filmen til en metafor for et samfund. På den anden side ville han heller ikke med filmen kritisere behandlingen af sindslidende. Det er altså overladt tilskueren at fortolke efter lyst, men med den vægt, der er lagt på skildringen af Nurse Ratcheds systemer og den flittige brug af plejerne i politiroller, træder patientbehandlingen i baggrunden. Det er en kamp, der foregår, og oven i købet er denne kamp flyttet fra romanens synsvinkel, som lå hos Chief Bromden, til filmskaberens overordnede point of view.

Jack Nicholson må beundres for en altbesejrende, intelligent præstation i hovedrollen, et stjernespil, der på kvaliteten træder frem i et i øvrigt fremragende ensemble af → TYPE CASTede skuespillere og amatører. (PM)

HACKETT, Joan (1.3. 1942) – Skuespillerinde. Født i New York. TV-debut 1959 (»Ellery Queen«). Har spillet fast i »The Defenders« (»Preston og Søn«, 61-62), og medvirket i mange andre TV-serier og enkelte TV-spillefilm. Medvirker i »Macintosh and T.J.«. Ses sjældent på film da hun er kræsen i sit valg af roller. **Litt:** Rex Reed: People Are Crazy Here, 74. Show, okt. 72. **Film** (siden Filmens HHH, IV).

69: Support Your Local Sheriff/Sheriffen
tør, hvor andre tøver = En helt forkert
sherif (TV-titel). **70:** The Young Country
(TV); How Awful about Allan (TV); The
Other Man (TV). **71:** Five Desperate
Women (TV). **72:** Rivals. **73:** The Last
of Sheila/Mordets puslespil. **74:** The
Terminal Man; Reflections of Murder/
Tanken om mord (TV). **76:** Treasure of
Matecumbe; Mackintosh and T.J. (LØ)

HACKMAN, Gene (30.1. 1931) – Skuespiller. Debut (som politimand) i »Mad Dog Coll« (1961), derefter »Lilith«. Litt: Films in Review, jan. 1975. Film (siden Filmen HHH, IV):

68: The Split/Gangstereden; The Riot/Straffefangernes hævn. **69:** Marooned/Strandet i rummet; The Gypsy Moths/

Luftens vovehelse = Frie fugle (TV-titel); The Downhill Racer/Der er koldt på toppen. **70:** I Never Sang For My Father. **71:** Doctor's Wives/Lægefruer; The Hunting Party; The French Connection/ → FRENCH CONNECTION (Den franske forbindelse). **72:** Cisco Pike/Narkoforhandleren Cisco Pike; Prime Cut/Hakkedrenge; The Poseidon Adventure/ → SOS POSEIDON KALDER. **73:** Scarecrow/Fugleskæmplet; Shadows on the Land (TV); Night Moves/ → SKAKMÅT (uds. 75). **74:** The Conversation/ → AFLYTNINGEN; Zandy's Bride/Ægteskabsannoncen; Young Frankenstein/ → FRANKENSTEIN JUNIOR. **75:** Bite The Bullet/Bid tænderne sammen; The French Connection II/ → FRENCH CONNECTION NR. 2; Lucky Lady/Tre smarte smuglere på »Lucky Lady«. **76:** The Domino Principle. **77:** A Bridge Too Far; Superman; March or Die. (MB)

HALL, Conrad (1927) – Fotograf. Studerede på University of Southern California under Slavko Vorkapich og vandt 1. prisen i en amatørkonkurrence med sin eksamensfilm »Sea Theme«. I midten af 50'erne blev han kipper og fotograf på dokumentar- og reklamefilm og startede sit eget produktionsselskab »Canyon Film«, der optog en enkelt spillefilm, »My Brother Down There« med manus af Hall. Han kom derefter på TV og arbejdede en del sammen med Leslie Stevens på »Stoney Burke« og »Outer Limits«. **Litt:** Filmmakers, nov. 73. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **61:** Island of the Sea. **62:** Pressure Point/Det hvide problem. **64:** Wild Seed/Rodløs ungdom; Incubus. **65:** Edge of Fury; The Saboteur, Code Name »Moritur«/Sabotøren. **66:** Harper/Harper – privatdetektiv; The Professionals. **67:** Rogue's Gallery; Divorce American Style/Skilsmisse på amerikansk; Cool Hand Luke/Skrappe Luke; In Cold Blood/Med koldt blod. **68:** Hell in the Pacific/Duel i Stillehavet. **69:** Butch Cassidy and the Sundance Kid/Butch Cassidy and the Kid; Tell Them Willie Boy Is Here/Jagten på Willie Boy; The Happy Ending. **72:** → FAT CITY. **73:** Electra Glide In Blue/På farlig patrulje. **74:** Catch My Soul. **75:** Smile; Day of the Locust/Katastrofatten. **76:** Marathon Man. (MB)

HAMLISCH, Marvin (ca. 1945) – Komponist. Har skrevet musik til teaterstykker: »Henry, Sweet Henry« (67), »Golden Rainbow« (68) og »Minnie's Boys« (70) – til sidstnævnte leverede han også koreografi. I 1973 akkompagnerede han (også på piano) Groucho Marx på denes turné, og i 74 blev Hamlisch den første enkeltperson, der vandt tre → OSCARs (adaptation af Scott Joplins → MUSIK til »The Sting«, underläggingsmusik og titelsang til »The Way We Were«). Har komponeret musikken til Broadway-musical'en »A Chorus Line«, som skal filmatiseres. **Film:**

65: Ski Party (Co-Mu). **68:** The Swimmer/Klædt af til skindet. **69:** Take The Money And Run; The April Fools/Min kone forstår mig ikke. **70:** Flap/Baskende ørn; Move. **71:** Bananas/ → MIG OG REVOLUTIONEN*; Kotch/Kotch – en helvedes go' bedstefar; Something Big/Præriens største fidus. **72:** The War Between Men and Women/Krigsen mellem mand og kvinde; → FAT CITY. **73:** The World's Greatest Athlete/Nanu – Jung-

lens sør; Save the Tiger/Manden i midten; The Sting/ → SIDSTE STIK (adaptation); The Way We Were/ → VORE BEDSTE ÅR. **75:** The Prisoner of Second Avenue/Lille mand i knibe. **76:** The Entertainer/ → TRIBUNEHELSEN* (+ Co-P). (CH)

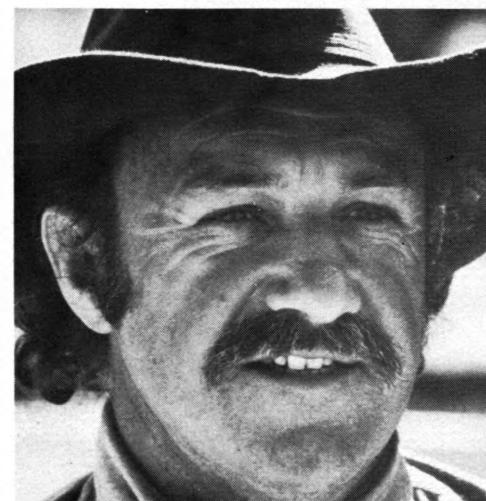
HAMMETT, Dashiell (27.5. 1894–10.1. 1961). Amerikansk forfatter. Efter forskellige jobs, bl.a. flere år som Pinkerton-detektiv, debuterede Hammett i 1922 som forfatter, oftest i bladet »Black Mask«, og af og til under pseudonymet Peter Collinson. I 1929 udgav Hammett sin første roman (tiden og Hammetts liv umiddelbart før er emnet for en film efter Joe Gores' roman »Hammett«, mens en anden film, »Julia« (efter en Lillian Hellman-novelle) bl.a. skal skildre Hammett, spillet af Jason Robards, i den 2. verdenskrigs første år. Fred Zinnemann skal instruere) og året efter drog han til Hollywood, umiddelbart efter at have fået udgivet sin måske mest berømte roman »The Maltese Falcon« med privatdetektiven Sam Spade, der også var hovedperson i tre noveller. Ialt skrev Hammett fem romaner, der alle blev offentliggjort i tidsskrifter først. **Romaner** (årstal i parentes er året for den danske udgave):

29: Red Harvest/Dødens høst (61); The Dain Curse/Mord avler mord (69). **30:** The Maltese Falcon/Den maltesiske falk (46) og Malteserfalken (66, 69). **31:** The Glass Key/Glasnøglen (61, 67). **34:** The Thin Man/Den tynde mand (35, 70).

Foruden romaner skrev Hammett også tekst til Alex Raymonds tegneserie »Secret Agent X-9« (1934); i begyndelsen af fyrrerne arbejdede Hammett også med manuskripter til tre radioiserier baseret på hans romanfigurer, nemlig »The Thin Man«, »The Adventures of Sam Spade« og »The Fat Man«. I Hollywood blev Hammetts direkte indsats beskedent. Han er krediteret for ét manuskript samt seks »original screenstories«. Der til kommer hans ukrediterede »polish«-arbejde samt film baseret på hans romaner og roman-figurer. Nedennævnte filmliste omfatter Hammetts direkte virke og indirekte effekt i Hollywood. **Litt:** William F. Nolan: Dashiell Hammett, a Casebook, (69); David Madden (ed): Tough Guy Writers of the Thirties (68); Sunset Boulevard nr. 16. **Film:**

30: Roadhouse Nights (uofficielt efter »Red Harvest«/I: Hobart Henley). **31:** City Streets/Storbyens hajer (efter Hammetts screenstory »After School«/I: Rouben Mamoulian); The Maltese Falcon/Den sorte fugl (I: Roy del Ruth). **34:** The Thin Man/Den tynde mand (I: W. S. Van Dyke). **35:** Woman in the Dark (efter Hammetts novelle/I: Phil Rosen); Mister Dynamite (efter Hammetts screenstory »On the Make«/I: Alan Crossland); The Glass Key/Hvem dræbte Taylor Holmes? (I: Frank Tuttle). **36:** Satan Met a Lady (efter »The Maltese Falcon«/I: William Dieterle); After the Thin Man/Efter den tynde mand (efter Hammetts romanfigur/I: W. S. Van Dyke). **39:** Another Thin Man (efter Hammetts romanfigur/I: W. S. Van Dyke). **41:** Shadow of the Thin Man (efter Hammetts romanfigur/I: W. S. Van Dyke); The Maltese Falcon/Ridderfalken (I: John Huston). **42:** The Glass Key/Storbyens hajer (I: Stuart Heisler). **43:** Watch on the Rhine (Ma/I: Herman Shumlin). **44:** The Thin Man

Goes Home (efter Hammetts romanfigur/I: Richard Thorpe). **47:** Song of the Thin Man (I: Edward Buzzell). **51:** The Fat Man (efter Hammetts hørespil-figur/I: William Castle). **75:** The Black Bird/Mysteriet om ridderfalken (frit efter »The Maltese Falcon«/I: David Giler). (PC)

HANCOCK, John (ca. 1939) – Instruktør. Oprindelig teaterinstruktør og -skuespiller (Obiepris for off-Broadway iscenesættelse af »A Midsummer Night's Dream«, 1967) samt leder af Actors' Workshop i San Francisco i sæsonen 1965–66. Instruerede sin første (→ OSCAR-nominerede) film med legat-penge fra → AFL. Kritisk gennembrud med baseball-historien »Bang the Drum Slowly«. Projekter: »Jaws II« samt en filmatisering af Joseph Heller's roman »Something Happened«. **Litt:** Filmmakers Newsletter, dec. 73; Action, juli-aug. 74. **Film:**

70: Sticky My Finger, Fleet My Feet (kortfilm). **71:** Let's Scare Jessica to Death; Brother John/Hvem var John Kane? (S). **73:** Bang the Drum Slowly. **74:** The Nine Lives of Fritz the Cat/Fritz the Cat og hans ni liv (stemme). **76:** Baby Blue Marine. (PC)

HARPER, Jessica – Skuespillerinde. Teater, på off-Broadway 71 i Fortune Theatre's produktion »Richard Farina: Long Time Coming and a Long Time Gone«. Største filmrolle i »Inserts«. **Film:** **74:** Phantom of the Paradise. **75:** Love and Death/Kærlighed og død; Inserts/Tæt på (+ Mu-Cons.). (LØ)

HARRINGTON, Curtis (1928) – Instruktør. **Litt:** Positif 165, jan. 75. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: How Awful About Allan (TV). **71:** What's the Matter with Helen?; Whoever Slew Auntie Roo? (GB); The Other Side of the Wind (medv.). **73:** The Cat Creature (TV); The Killing Kind. **74:** The Killer Bees (TV). **75:** The Dead Don't Die (TV). **76:** Massacre at Blood Bath Drive-In. **77:** Blood Ruby. (LØ)

HARRIS, James B. (1928) – Producer og instruktør. Født i New York. Uddannet på Juilliard School (percussion). Tilknyttet U.S. Film Export 1947, Realart Pictures 1948. Dannede 1947 Flamingo Films (produktion og ulejning af TV-film), hvor han bl. a. fungerede som executive producer; 1954 Harris-Kubrick Productions s.m. Stanley Kubrick; 1963 James B. Harris Prods., Inc. Instruktørdebut 1965. **Litt:** Positif 158, apr. 74. **Film:**

56: The Killing/Det store gangstercup (P). **57:** Paths of Glory/Arens vej (P). **62:** Lolita (P). **65:** The Bedford Incident/Fremmed U-båd jages (P + I). **73:** Some Call It Loving (P + I + Ma). (LØ)

HEARTBREAK KID, The → HJERTE-KNUSEREN

HELLER, Joseph (1923) – Forfatter. Født i Brooklyn. Hans oplevelser som bombe-pilot under Anden Verdenskrig dannede baggrund for debutromanen »Catch-22« (61), der blev en klassiker inden for → BLACK HUMOR-litteraturen. Den blev filmatiseret i 1970 af Mike → NIC-HOLS, (→ PUNKT 22). Hans anden roman, »Something Happened« (74) er ved at blive filmatiseret med John → HAN-COCK som instruktør. Heller har arbejdet som manusforfatter på fgl. film: »Sex and the Single Girl« (1964, da.: Ikke en lyd om dyd, instr.: Richard Quine), »Casino Royale« (1967, da.: James Bond 007 – Casino Royale, instr.: John Huston o.a.), »Dirty Dingus Magee« (1970, da.: Vestens værste sjover, instr.: Burt → KENNEDY). (PS)

HELLMAN, Monte (1931) – Instruktør. Født i New York, men opvokset i Californien. Gik på Stanford og University of California. Arbejdede med hørespil på en lokal station. Instruerede »Colombia« i 1958 på teater og fik fiasko. Har været aktiv i filmbranchen siden 1959 som producent, klipper, instruktør og manusforfatter samt en enkelt gang skuespiller. Har vel næppe endnu haft sit gennembrud, men fik megen anerkendelse for »Two-Lane Blacktop« 1971. Har på teatret instrueret »Vi venter på Godot«. Fra midten af 60'erne skal han endvidere have været anonym assistent på film som »Bus Riley's Back In Town«, »A Time For Killing« og »How to Make It«. **Litt:** Kos. 111, okt. 1972; Films and Filming, okt. 1974; Millimeter, juli-aug. 1975. **Film:**

59: The Beast From Haunted Cave. **60:** The Wild Ride (Co-P + Co-Kl). **63:** The Terror/Genfærdets terror (I-ass). **65:** Back Door To Hell. **66:** Ride In The Whirlwind (+ Kl + Co-P, optaget 1965); The Wild Angels/De vilde engle (Kl).

Til venstre Jessica Harper, derunder Gene Hackman. Herunder: Goldie Hawn. Til højre: Barbara Hershey og (yderst) Buck Henry.

HAWN, Goldie (21.11. 1945) – Skuespillerinde. Tog undervisning i sang og dans og debuterede professionelt som Julie i Virginia State Company's opsætning af »Romeo og Julie« i 1961. Medvirkede i musicals som »Can-Can« og »Kiss Me Kate« og kom til TV i et Andy Griffith-show i 66, derefter gennembrud i showet »Laugh In«. **Film:**

68: The One And Only Genuine Original Family Band. **69:** Cactus Flower/Kaktusblomsten. **70:** There's a Girl In My Soup/Der er en pige i min suppe. **71:** \$ (Dollars)/Skudsikkert dollarkup. **72:** Butterflies Are Free/Fri som en sommerfugl. **74:** The Sugarland Express; The Girl from Petrovka/Pigen fra Petrovka. **75:** Shampoo. **76:** The Duchess and the Dirtwater Fox/Amanda og rævepelsen. (MB)

67: St. Valentine's Day Massacre/Chicago massakren (dialog I); The Shooting (+ Kl + Co-P, optaget 1965); Flight To Fury (+ Ma, optaget 1964). **71:** Two-Lane Blacktop/Motorvej USA (+ Kl); The Christian Licorice Store (S). **74:** Cockfighter el. Born To Kill. **75:** The Killer Elite (Co-Kl). (CH)

HENRY, Buck (1931) – Manuskriptforfatter. Født på Manhattan. Hans mor var Ruth Zuckerman, Mack Sennett-veteran. 17 år gammel på Broadway i »Life With Father«. Derefter omrejsende teater. Gik på Dartmouth College. 1960 knyttet til teatergruppen The Premise, og spillede med i »No Time For Sergeants« og »The Male Animal«. I hæren 1952-54, stationeret i Tyskland som helikoptermekaniker. Spillede og skrev hele tiden. Kom til TV og arbejdede med Steve Allens show: »This Was The Week That Was«. Senere på »Garry Moore Show«, »Get Smart« (»Smart skal det være«, i dansk TV) (Emmy Award) og »Captain Nice«. **Litt:** Filmrutan nr. 3, 1971; Sight & Sound, summer 1976. **Film:**

64: The Troublemaker/Fjolset kommer til byen (Co-Ma + S). **67:** The Graduate/Fagre voksne verden (+ S). **68:** Candy; The Secret War of Harry Frigg/Frække Frigg (S). **70:** Catch-22 → PUNKT 22 (+ S); The Owl and The Pussycat/Uglen og missekatten (+ S). **71:** → TAKING OFF (S); Is There Sex After Death? (S). **72:** What's Up Doc?/Du er toppen, professor (Co-Ma). **73:** The Day Of The Dolphin/Operation Alpha. **76:** The Man Who Fell To Earth/Manden som kom ned på Jorden (S). (CH)

HERSHEY, Barbara (5.2. 1948) – Skuespillerinde. Egl: Barbara Herzstein. 1974-75 i film under navnet Barbara Seagull. Uddannet på Hollywood High School, hvor hun bl. a. spillede Lady Macbeth. Lille rolle i TV-serien »Gidget« og siden TV-roller i bl.a. serien »The Monroes«, »The Farmer's Daughter«, »Run For Your Life«. Filmgennembrud i »Sidste sommer«. Gift med David → CARRADINE. **Film:**

68: With Six You Get Eggroll/Der er en fremmed mand i mors seng. **69:** Heaven With a Gun/Præriens vildeste mand; Last Summer/Sidste sommer. **70:** The Liberation of L. B. Jones/L. B. Jones' befrielse = Natten de myrdede L. B. Jones; The Baby Maker. **71:** The Pursuit of Happiness/Retfærdighedens skygge. **72:** Dealing; Boxcar Bertha/Togrøverne fra Arkansas. **73:** Around (ikke udsendt). **74:** The Crazy World of Julius Vrooder. **75:** Diamonds/Diamantkuppet. **76:** The Last Hard Men/De sidste hårde mænd; You and Me (indsp. 1972); Trial by Combat; Flood. (PH)

George Roy Hill.

HESTER STREET → anm. side 209.

HILL, George Roy (1922) – Instruktør. Verdenssucces med → SIDSTE STIK i 1973 (7 → OSCARs). »Rescue at Entebbe« som nyt filmprojekt, men Irvin → KERSHNER er allerede i gang med sin version, »Raid On Entebbe«, om den israelske redningsaktion. **Litt:** Action, maj 74; Kos, 122; Films Illustrated, juni 75. **Film** (siden Filmens HHH, IV): 72: Slaughterhouse-Five/ → SLAGTEHUS 5. 73: The Sting/Sidste stik. 75: The Great Waldo Pepper/Alle tiders vovehals (+ P + story). 76: Slap Shot. (LØ)

HILL, Walter (10.1. 1942) – Manuskriptforsætter. Født i Long Beach, Californien. Gik på Michigan State University. Var olieborer og arbejdsmand før han blev assistent på film bl. a. »The Thomas Crown Affair« (»Thomas Crown & Co«). 1968 og Woody Allens »Take the Money and Run« (69). Debut som instruktør med »Hard Times« 1975. **Film:** 72: The Getaway/Getaway – vild flugt; Hickey and Boggs. 73: The Thief Who Came to Dinner/Charmetyven; The Macintosh Man/Med ryggen mod muren. 75: The Drowning Pool/Druknepølen (Co-Ma); Hard Times/Streetfighter (Co-Ma + I). (CH)

HILLER, Arthur (1923) – Instruktør. Født i Canada. Uddannet på University of Alberta, Toronto, og University of British Columbia (Master Degree i psykologi). Under den anden verdenskrig stationeret i England, herefter radioarbejde i Canada: reportager og hørespilinstruktioner. Kom til TV 1954 og flyttede året efter til USA. Instruerede en lang række episoder til TV-serier som »Playhouse 90«, »Alfred Hitchcock Presents«, »Gunsmoke«, »Ben Casey« og »Route 66«. Debut som filminstruktør 1957. 1964 instruerede han »Far Away the Train Birds Cry« på Broadway. Var med → LOVE STORY fra 1970 skyld i en del overbelastede biograf-hydrometre. **Litt:** Films and Filming, aug. 74. **Film:** 57: The Careless Years. 62: This Rugged Land (TV). 63: Miracle of the White

Dustin Hoffman.

Stallions/De hvide hingstes flugt; The Wheeler Dealers/Fup og fiduser. 64: The Americanization of Emily/Du kan ikke købe min kærlighed. 66: Promise Her Anything/Lov hende hvadsomhelst!; Penelope/Min kone er bankrøver. 67: Tobruk; The Tiger Makes Out/Hans andet jeg. 69: Popi/Popi – far til 2. 70: The Out-of-Towners/Sikke'n nat; Love Story. 71: Plaza Suite/Hotel Plaza nr. 719; The Hospital/Hospitalet (+ Co-P). 72: Man of La Mancha/Manden fra La Mancha (+ P). 74: The Crazy World of Julius Vrooder (+ Co-P); The Man in the Glass Booth. 76: W. C. Fields and Me. (LØ)

HIRSCHFELD, Gerald – Fotograf. Har været med på de fleste af Frank → PER-RYs film. Sine to første film lavede han under navnet Leonard Hirschfield. **Film:** 62: David & Lisa. 63: Ladybug Ladybug. 64: Fail Safe/Fejlsikker. 67: The Incident/New York kl. 3 nat. 69: Some Kind of a Nut (Co-F); Goodbye, Columbus/Goodbye Columbus – rend mig i ambitionerne; Last Summer/Sidste sommer. 70: Diary of a Mad Housewife/Konen er gal; Cotton Comes to Harlem/Da bomuld kom til Harlem. 71: T. R. Baskin; Doc/Doc Holliday. 72: Child's Play. 73: Summer Wishes, Winter Dreams/Husker du...; The Affair. 74: W/W – den ukendte hævner; Young Frankenstein/ → FRANKENSTEIN JUNIOR; The Gravy Train. 75: The Ultimate Warrior/Dødens by. 76: Dragonfly = One Summer Love. (LØ)

HJERTEKNUSEREN (The Heartbreak Kid) – USA. **P-start:** 2.7. 72/© 1972/ **Prem:** dec. 72. **P-selskab:** Palomar. **P:** Edgar J. Scherick. **I:** Elaine → MAY. **Manus:** Neil → SIMON. Efter en novelle af Bruce Jay Friedman, »A Change of Plan«, fra samlingen »Black Angels«.

Scene fra »Hjerteknuseren«.

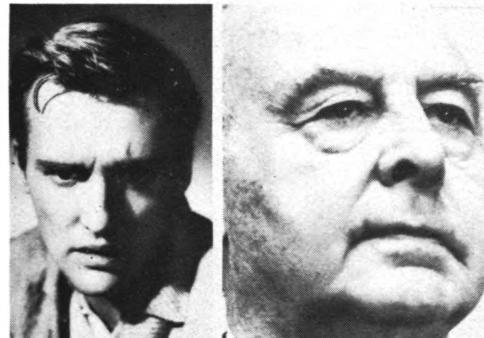
Foto: Owen → ROIZMAN (DeLuxe). **Klip:** John Carter. **P-tegn:** Richard → SYLBERT. **Kost:** Anthea → SYLBERT. **Medv:** Charles → GRODIN (Leonard Cantrow), Cybill → SHEPHERD (Kelly Corcoran), Jeannie → BERLIN (Lila Koldny), Eddie → ALBERT (Mr. Corcoran).

Lenny er en ung, selvoptaget egoist, der netop er blevet gift med den larmende, livsglade Lila. På bryllupsrejsen til Miami bliver Lenny godt træt af Lila, og mens hun ligger solskoldet på hotelværelset, jagter Lenny den sofistikerede rigmandsdatter Kelly fra Minnesota. Lenny sætter alle sejl til for at vinde pigen, og det lykkes trods bastant modstand fra faderen. Filmen slutter som den begyndte med bryllup.

I sin anden film, hvortil Neil → SIMON har skrevet manuskriptet, tager Elaine May ligesom i → I LYST OG

DØD en egoistisk mandschauvinist under vittig behandling. Men ligesom May er en mere tidstypisk karakter, den unge selvoptagne arrivist, med Don Juan-komplekser, for hvem jagten er vigtigere end byttet, er komedien også i højere grad end »i lyst og død« i den moderne, krasse og bittersøde stil. Den er mere i pagt med den nyere, amerikanske roman. Men May undgår det forceret påbegende og det demonstrativt moraliserende, og holder sin stil fra først til sidst uden at vippe ud i det dissonante. Efter to film er Elaine May blandt den moderne, amerikanske films ikke så få meget vittige og meget intelligente karakterskildrere. (IM)

HOFFMAN, Dustin (8.8. 1937) – Skuespiller. **Litt:** Playboy, april 75. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

Dennis Hopper og John Houseman.

67: Madigan's Millions/Madigans millioner (uds. 69); The Tiger Makes Out/Hans andet jeg; The Graduate/Fagre voksne verden. 69: Midnight Cowboy; John & Mary. 70: The Point (TV, sp); Little Big Man/En → GOD DAG AT DØ. 71: Who Is Harry Kellerman and Why Is He Saying Those Terrible Things About Me?/Hjem er Harry Kellerman og hvorfor siger han disse skrækkelige ting om mig?; Straw Dogs/Køterne. 72: Alfredo, Alfredo. 73: Papillon. 74: → LENNY. 76: All The President's Men/ → ALLE PRÆSIDENTENS MÆND*; Marathon Man/Marathonmanden. (MB)

HOLLYWOOD – Bydel med ca. 200.000 indbyggere i det nordvestlige Los Angeles, Californien, som er USA's tredjestørste by med ca. 3 millioner indbyggere. Hollywood blev grundlagt 1887, fra 1910 en del af Los Angeles. Hjemsted for USA's filmindustri fra 1912. Siden midten af 50'erne har byen gradvis mistet sin betydning som egentligt produktionsssted. Nu, hvor de fleste gamle studier er nedlagt, fungerer bydelen mest som hjemsted for produktionen af TV-seriefilm. Bydelen centrale gader er Hollywood Boulevard, hvor det berømte premiereater Grauman's Chinese Theater ligger (med berømte stjerners hånd- og fodaftryk på fortovet udenfor), og den parallelt løbende Sunset Boulevard. Kvarteret Beverly Hills huser traditionsmæssigt filmstjerne. Filmbyen har i 70'erne skildret sig selv i film som → MAZURSKYs »Alex in Wonderland« (70), Schlesinger's »The Day of the Locust«, → ROSS' »Funny Lady«, Roy → HILLS »The Great Waldo Pepper«, → ZIEFFS → HOLLYWOOD COWBOY*, Byrums »Inserts« og → IVO-RYS »The Wild Party« (alle: 75) de fleste i form af nostalgiske fremmaninger af

fordums storhedstider. **Litt:** Erik Ulrichsen: Hollywood (61). Art. i Kos. 128. (PS)

HOLLYWOOD COWBOY → anm. side 215.

HOLLYWOOD, HOLLYWOOD → anm. side 219.

HOOPER, Tobe (1943) – Instruktør. Begyndte som skoleelever at lave 8 mm-film (bl. a. en version af »Frankenstein«), kom siden til TV, hvor han bl. a. lavede en dokumentarfilm om vokal-gruppen Peter, Paul & Mary. Finansierede selv debutfilmen »Eggshells«. Har nu skrevet kontrakt med → UNIVERSAL (efter at William → FRIEDKIN havde omtalt Hooper som et talent) om at instruere fem film, som han skal skrive og producere i samarbejde med Kim Henkel, med hvem Hooper tidligere har samarbejdet. **Film:**

73(?): Eggshells (+ P + Co-Ma). **74**: The Texas Chain-Saw Massacre/Motorsavsmassakren (+ P + Co-Ma). **77**: Death Trap (+ P + Co-Ma). (PC)

HOPKINS, Bo (1944) – Skuespiller. Født i South Carolina, hvor han »worked his way up to servicing his town's lonely women«. Læste hos Uta Hagen i New York. Kom til Desilu Playhouse i Hollywood og medvirkede i mange af denne gruppens kursus-produktioner (foruden at parkere biler). Sam → PECKINPAH prøvelfilmede ham og gav ham hans første rolle i »The Wild Bunch«. Gennembrud som lederen af The Pharaohs i → SIDSTE NAT MED KLIKEN. Har på TV spillet i serien »Doc Elliott«, samt medvirket i Stanley Kramers »The Court-Martial of Lt. William Calley«. **Litt:** Gallery, feb. 76. **Film:**

69: The Wild Bunch/Den vilde bande; The Bridge at Remagen/Broen ved Remagen; The 1,000 Plane Raid/1000 fly angriber. **70**: Monte Walsh/Vestens hårde drenge; The Moonshine War/Whiskykrigen; Macho Callahan/Flygtning Macho Callahan. **72**: The Culpepper Cattle Co./Støv, sved og skud fra høften; The Getaway/Getaway – vild flugt; The Only Way Home. **73**: White Lightning/Hvid feber; The Man Who Loved Cat Dancing/Vildmarkens lovlse; American Graffiti/Sidste nat med kliken. **74**: The Nickel Ride. **75**: The Day of the Locust/Katastrofennatten; Posse/Eftersøgt for togøveri; The Killer Elite. **76**: A Small Town in Texas; Tentacoli. (LØ)

HOPPER, Dennis (17.5. 1936) – Skuespiller. Som teenager hos San Diego Community Players i opsetninger af »Cheaper by the Dozen«, »Othello« og »Macbeth«. TV-medvirken i »Medic« og »Loretta Young Show«. 1953 ansat ved »La Jolla Playhouse« som altmuligmand, men opmuntredes af Dorothy McGuire til at tage skuespillerkarrieren op. Har været still-fotograf for bl. a. Harper's Bazaar og Vogue. Gennembrud med »Easy Rider«, som han tillige instruerede. Hans følgende film med den ulykkelige titel »The Last Movie« fik kun en begrænset distribution. »The American Dreamer« er en selvbiografisk dokumentarfilm. **Litt:** Films and Filming nr. 7, april 1972. **Film:**

55: I Died a Thousand Times/Jeg døde 1000 gange; Rebel Without a Cause/Vildt Blod. **56**: Giant/Gigantene. **57**: Gunfight at the OK Corral/Sheriffen fra Dodge City; The Story of Mankind. **58**:

From Hell to Texas/En mand jages. **59**: The Young Land. **60**: Key Witness/Hovedvidnet. **63**: Night Tide. **65**: The Sons of Katie Elder/Fire tapre sønner. **66**: Queen of Blood. **67**: Cool Hand Luke/Skrappe Luke; The Trip/L.S.D. **68**: The Glory Stompers/De sorte sjæles bandekrig; Hang 'em High/Klyng dem op; Panic In the City. **69**: True Grit/De frygtløse; Easy Rider (+ M + I); The Festival Game (interview). **71**: The American Dreamer (+ M); The Last Movie (+ I + M). **73**: Kid Blue. **76**: Mad Dog (Australien); Tracks. **77**: Apocalypse Now; Rule Without Exception. (PH)

HOUSEMAN, John (22.9. 1902) – Producent. Egl: Jon Haussmann. Efter sin lange karriere som producent (sidste produktion: »Hvermands pige«) er han blevet benyttet som skuespiller i roller med autoritetspræget, arrogant personlighed og en »farlig« undertone. 1976 som Churchill i en TV-film »Truman at Potsdam« med Ed Flanders som Truman og Jose Ferrer som Stalin. Se øvrigt Filmens HHH, bd IV. **Litt:** John Houseman: Run-Through, A Memoir, New York 1972. **Film** (som skuespiller):

64: Seven Days in May/Syv dage i maj. **73**: The Paper Chase/Super-studenten. **75**: Rollerball; Three Days of the Condor/Tre døgn for »Condor«. **76**: St. Ives/En varm sag. (PH)

HUSBANDS → ÆGTEMÆND

HUYCK, Willard → KATZ, Gloria

HARDE STRAF, Den (The Last Detail) – USA. **P-start:** 13.9. 72 (slut 25.1. 73)/© 1973/Prem: dec. 73. **P-selskab:** Acrobatic Films/Bright-Persky. **P:** Gerald Ayres. **I:** Hal → ASHBY. **Manus:** Robert → TOWNE efter roman af Darryl Ponicsan. **Foto:** Michael Chapman (Eastmancolor). **Klip:** Robert C. Jones. **Medv:** Jack → NICHOLSON (Billy Buddusky), Otis Young (Mulhall), Randy → QUAID (Meadows), Carol → KANE (Luder). **Litt:** Kos. 122.

Scene fra »Den hårde straf«.

Hal Ashbys tredje film er en spændende variant af → ROAD-filmen, som netop i 70'erne har gevundet popularitet som baggrundsmotiv for både dramaer og social comedies. »The Last Detail« fortæller om to shore-patrolmen, Jack Nicholson og Otis Young, der skal føre en ung gast fra Norfolk til Boston, hvor han skal afsone 8 års fængsel for tyveri af 40 dollars. Gosten er kleptomani og ret usikkert til at klare sig selv, og de to vagter får under turen medlidenhed med ham og beslutter, at han – da de har god tid – skal opleve en

soldetur i venners lag før han spørres inde. Det bliver til en udviklende erfaring for dem alle tre, og for gisten står fængslet til slut som en trussel og ikke som det ly, han først mente. For de to »voksne« bliver det til erkendelsen af, at de har forpligtelser overfor hinanden og andre, og at deres liv i flåden er en omgåelse af tilværelsens krav, en flugt ind i sikkerhed, som gisten ønske om flugt ind i fængslet i begyndelsen. »I guess we're a couple of lifers,« siger en af SP'erne.

Hal Ashby har i Robert Townes næsten kapitel-opdelte manus fået et flot arbejdsgrundlag for sin følsomme og inspirerede personinstruktion, og han undgår med brug af stærke variationer den trættende monoton, der kan opstå i film, som netop skildrer en rejse med en række afbrydelser. Spillet er inspireret. (PM)

I LYST OG DØD (A New Leaf) – USA. **P-start:** 2.6. 69/© 1970/Prem: 11.3. 71. **P-selskab:** Paramount/Elkins Prods/Aries Films. **P:** Joe Manduke. **I/M:** Elaine → MAY efter novelle af Jack Ritchie »The Green Heart«. **Foto:** Gayne Rescher.

Scene fra »I lyd og død«.

(Movielab). **Klip:** Ed Beyer, Frederick Steinkamp, Donald Guidice. **Medv:** Walter → MATHAU (Henry Graham), Elaine May (Henriette Lowell), Jack Weston (Andrew McPherson). 120 min. **Litt:** Kos. 110.

Henry Graham er en midaldrende playboy og inkarneret ungkarl, der har opbrugt sin formue. Eneste løsning er at finde en rig pige, som han agter at gifte sig med, myrde og arve. I Henrietta Lowell finder han det perfekte offer. Hun er en ikke helt ung, lærd botaniker og stenrig. Henry bedører hende hurtigt, bliver gift med hende, men kan alligevel ikke få over sit hjerte at myrde hende. Han charmeres af hendes hjælpeløshed, smigres af hendes hengivenhed for ham, og vil måske med tiden blive forvandlet fra en egoistisk male chauvinist til en hensynsfuld og kærlig ægtemand.

Elaine Mays instruktørdebut efter eget manuskript er en sofistikeret og følsom komedie i 30'ernes stil. Dens personer er klassiske komediefigurer, anskuet med ironi og originalitet. Dialogen er underfundig og præcis karakteriserende og spillet er lifligt med lige dele udlevering af og forsvar for de to hovedpersoner. En for sin tid atypisk → KOMEDIE, der forholder sig indforstået og personligt fornyende til den klassiske Hollywood-komedietradition. (IM)

INDIANERE – Film om indianerkrigene og specielt hvide soldaters massakrer på indianere har i 70'erne ofte fremstædt

som billedlige kommentarer til USA's engagement i → VIETNAM, jf. film som En → GOD DAG AT DØ, »Soldier Blue«, »Jeremiah Johnson«, »Uzana's Raid«. I film som disse og i »A Man Called Horse« blev indianerens livsform sat op som et positivt modstykke til den hvide mands. I »Harry and Tonto« og → GØGEREDEN blev indianeren set som symbol på menneskerespekt og positive, men negligerede livsværdier. Englaenderen Carol Reeds »Baskende ørn« og Stuart Millars »When the Legends Die« skildrede indianerens vanskeligheder i det moderne USA. Den traditionelle, blodtørstige indianer (ganske vist under anførsel af skurkagtige hvide) findes i Alistair MacLean-filmatiseringen »Breakheart Pass«. **Vigtigste film:**

70: Little Big Man/En god dag at dø – Arthur → PENN; A Man Called Horse/Manden de kaldte hest – Elliott Silverstein; Soldier Blue – Ralph Nelson; Flap/Baskende ørn – Carol Reed. **72:** Jeremiah Johnson/Manden der ikke kunne dø – Sydney → POLLACK; When the Legends Die – Stuart → MILLAR. **74:** Harry and Tonto/Harry og Tonto – Paul → MAZURSKY. **75:** One Flew Over the Cuckoo's Nest/Gøgereden – Milos → FORMAN. **76:** Breakheart Pass/Fort Humboldt – Tom → GRIES. (PS)

IVORY, James (1928) – Instruktør. **Litt:** Sight and Sound, sum.+aut. 74; Interview jan. 75; Take One 9, maj 75. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: Bombay Talkie (Indien) (+ Co-Ma). **72:** Savages (+ Co-Ma). **75:** The Wild Party; Autobiography of a Princess (GB). (LØ)

JAGLOM, Henry – Instruktør. Begyndte som skuespiller, medlem af → ACTORS' STUDIO. Kom til Californien 1965, traf samme år Jack → NICHOLSON. Hans første film, »A Safe Place«, var en personligt præget historie, som han havde arbejdet med i skuespilform i New York, med Karen → BLACK og sig selv i rollerne. Har desuden skrevet, instrueret og spillet i TV-film. **Litt:** Action nr. 1, jan-feb. 1972. **Film:**

67: Psych-Out (S). **69:** Easy Rider (konsulent); The Thousand Plane Raid/1000 fly angriber (S). **71:** Drive, He Said/Sømmet i bund (S); The Last Movie (S); A Safe Place (+ M). **75:** Hearts and Minds (P). **76:** Tracks (+ M). (PH)

JAWS → DØDENS GAB

JEWISON, Norman (1926) – Instruktør og producer. Planlagde i 1970 »The Life and Love of Mr. Jiveass Nigger«, som skulle have været optaget i bl. a. København; ikke produceret. Kommende film: »Magic«. **Litt:** Millimeter, marts 75. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: The Landlord (P). **71:** Fiddler on the Roof/Spillemand på en tagryg (I + P). **73:** Jesus Christ Superstar (I + Co-P + Co-Ma). **74:** Billy Two Hats/Den halvblods og den lovløse (Co-P). **75:** Rollerball (I + P). (LØ)

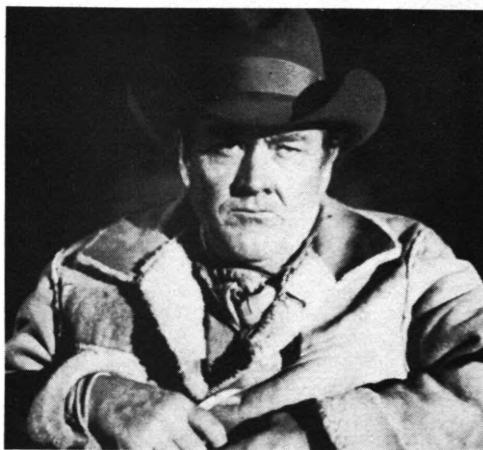
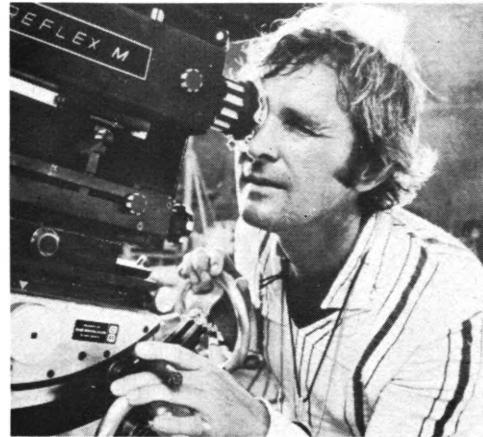
JOE HILL (Joe Hill) – Sverige/USA. **P-start:** 1.9. 69/© 1971/Prem: nov. 1971. **P-selskab:** Bo Widerberg Film/Saqittarius. **P/I/Manus/Klip:** Bo Widerberg. **Foto:** Petter Davidson, Jørgen Persson (Eastmancolor). **Medv:** Tommy Berggren (Joe Hill), Anja Schmidt (Lucia), Kelvin

Malave (»The Fox«), Evert Anderson Blackie). 114 min. **Litt:** Kos. 106.

New York, 1902. Joseph Hillström og hans bror kommer som immigranter fra Sverige. Joe har forskellige småjobs i byen. Han møder en italiensk, opera-interesseret pige, Lucia. Hun træffer imidlertid en velstående tenor-sanger, der tager hende til sig. Joe rejser rundt i USA sammen med en gammel vagabond, Blackie. En tid lever han sammen med en farmerpige, Cathy, og hjælper til på gården. Hah drager videre og engageres mere og mere i underklassens vilkår og deltager i strejkeorganisering og propaganda-møder, hvor han synger sit budskab, da han har fået tale-forbud. I Utah anklages han for mordet på en købmand. Han tilbageholder sit alibi, som involverer den italienske pige, som han igen har truffet, og han dømmes til døden. Han henrettes. Hans venner sender hans aske rundt i landet, fordelt i mange små breve.

Bo Widerbergs film om den historiske person Joe Hill (1879-1915) er formelt en svensk film (ifølge nogle kilder: svensk/amerikansk), men den tilhører am. film gennem sit emne. Som vanligt hos Widerberg er det følelser og ikke ideologier, der er hovedsagen, hvilket måske nok virker ejendommeligt i en film, der angiveligt handler om en politisk aktivists martyrium. Joe Hill og især hans endeligt er ret gådefuld i filmens fremstilling, men filmen giver et atmosfærerigt og klart analyseret tidsbillede. Dens skildring af immigrant-tilværelsen i New York svarer til den man finder i film som → COPPOLAs The → GODFATHER 2. del, → MICKLINS → HESTER STREET* og Jan Troells svenske »Utvandrarna« (70). (PS)

Fra oven og ned:
James Ivory,
Norman Jewison,
scene fra »Joe Hill«
og nederst
Ben Johnson.

ster. **74:** The Sugarland Express. **75:** Bite The Bullet/Bid tænderne sammen; Hustle/Strømeren og luksusigen. **76:** Breakheart Pass/Fort Humboldt. (MB)

JOHNSON, Lamont (1924) – Instruktør. Debuterede som teaterinstruktør i 48 med »Yes Is For a Very Young Man« og arbejdede skiftevis med teater, opera og Live-TV for NBC i 50'erne. Enkelte afsnit til serierne »The Defenders« og »Naked City« og spillefilm fra 66. Endelig TV-spillefilm hvoraf tre er distribueret i biograferne: »Kona Coast« (67), »My Sweet Charlie« (70) og »The Last American Hero« (73). Senest har han for TV lavet »Fear on Trial« om heksejagten i 50'erne. **Litt:** Films in Review, maj 73. **Film:**

66: A Covenant With Death. **70:** The McKenzie Break/Mænd og pigtråd. **71:** A Gunfight/Gunfight – Duel på seksløber.

72: The Groundstar Conspiracy/Spionen som så sit eget lig; You'll Like My Mother/Du vil kunne li' min mor. **74:** Visit to a Chief's Son; The Execution of Private Slovik. **76:** Lipstick. **77:** Catch a Falling Star. (MB)

JOYCE, Adrian – Manuskriftforfatter. Egl: Carol Eastman. **Film:**

65: The Shooting; Ride in the Whirlwind. **69:** The Model Shop/Fotomodellen Lola (eng. dialog). **70:** → FIVE EASY PIECES; Puzzle of a Downfall Child (Co-Ma). **75:** The Fortune/Ta' livet a' kællingen. (CH)

JUNIOR BONNER – KØRENDE COWBOY (Junior Bonner) – USA. **P-start:** 30.6. 71/© 1972/Prem: juni 1972. **P-selskab:** ABC Pictures/Joe Wizan-Booth Prods/Solar. **P:** Joe Wizan. **I:** Sam → PECKINPAH. **Manus:** Jeb Rosebrook. **Foto:** Lucien Ballard (Movielab, Todd AO 35). **Klip:** Robert Wolfe, Frank Santillo. **Medv:** Steve → McQUEEN (Junior Bonner), Robert Preston (Ace Bonner), Ben → JOHNSON (Buck Roan), Joe Don → BAKER (Curly Bonner). 103 min. **Litt:** Kos. 112.

Den ca. 35-årige professionelle rodeorytter Junior Bonner vender hjem til sin fødeby Prescott til den årlige byfest og finder sin barndomsranch jævnet af bulldozere og jorden solgt for spotpris til den yngre bror Curly, der vil lave et campingcenter. Faderen Ace Bonner skulle have brugt pengene til at rejse til Australien for at genoplive de gamle pionerdage, men har drukket dem op. I det store rodeo, der er byfestens højdepunkt, nedlægger Junior tyren »Sunshine« og giver Ace gevinsten til en flyvebillets, men Ace kommer heller ikke til Australien denne gang, og Junior kører videre til næste by og næste rodeo.

Blandt 70'ernes signalelementer af pionermenneskets rastløse søgen efter sin identitet i den moderne civilisation er »Junior Bonner« en central film og et hovedværk i Sam Peckinpahs produktion. Med et maksimum af følelse og et minimum af fysisk udfoldelse placerer Peckinpah sin »loner« i situationer og omgivelser, der virker personligt oplevet, og kommer i billedet af forældrene, der lever på resterne af drømmen om at begynde forfra i Australien, det nærmeste han har været en egentlig kærlighedsskildring, omend forholdet er præget af resignation og mange tilgivelser. »Junior Bonner« er af ydre

med sit rodeo-miljø nært beslægtet med Steve Ihnats »The Honkers« (»De utæmmelige«, 71) og Cliff Robertsons »J. W. Coop« (72), men modsat dem langt mere end et vilkårligt emne for instruktøren. Peckinpahs utilpassede anti-helt er et romantisk fortidsmenneske, der i det moderne USA forgæves søger efter fællesskab og loyalitet og andre klassiske dyder, der hører hjemme i myten om pionertidens Amerika. For Ace Bonner er løbet kørt, og Junior kan blot rejse omkring, til han indtager faderens rolle. Der er meget af de to Bonners i Peckinpah, og alle hans film siden har været en stadig mere forpunkt, aggressivt voldsom illustration af dette menneske- og samfundssyn, men uden den genkendelige hverdag og melankolske tilbageholdenhed, der gør »Junior Bonner« så rummelig. (MB)

KAEL, Pauline (ca. 1919) – Kritiker. Har virket som leder af Art Cinemas. Hennes kritiske artikler er publiceret i bl.a. Sight and Sound, → FILM QUARTERLY, Partisan Review og The Atlantic Monthly. Siden januar 1968 har hun haft en ugentlig column i The New Yorker. Hennes anmeldelser, programnoter og artikler er udgivet i fire bind: »I Lost It At The Movies« (65), »Kiss Kiss Bang Bang« (68), »Going Steady« (70) og »Deeper Into Movies« (73). »Raising Kane«, et langt essay, trykt i »The Citizen Kane Book« (71), argumenterede for at tildele manuskriftforfatter Herman J. Mankiewicz hovedåren for Orson Welles' »Citizen Kane«, men blev kritiseret af Andrew → SARRIS. Kael er nok tidens indflydelsesrigste og højest estimerede kritiker, berømmet for sine kvikke formuleringer og hvasse, uimponeerde vurderinger. I en berømt artikel, »Trash, Art, and the Movies« (trykt i »Going Steady«) hedder det: »There is so much talk now about art of the film that we may be in danger of forgetting that most of the movies we enjoy are not works of art. Filmene bør ses som det trash de i reglen er. »If there's a little art in good trash and sometimes even in poor trash, there may be more trash than is generally recognized in some of the most acclaimed »art« movies.« (PS)

KAHN, Madeline (29.9. 1942) – Skuespillerinde. Uddannet som operasangerinde, har medvirket i »La Bohème«, »Showboat« og »Candida«. Broadway 1968 i »New Faces of '68«. Off-Broadway-musicals: »Promenade« og »Black Comedy«. Har optrådt som natklub-sangerinde. På film i komiske roller fra 1972. **Litt:** Interview dec. 1973. **Film:**

72: What's Up, Doc?/Du er toppen, professor. **73:** Paper Moon; From the Mixed-up Files of Mrs. Basis E. Frankweiler = The Hideaways/Mysteriet på Metropolitanmuseet. **74:** Blazing Saddles/Sheriffen skyder på det hele; Young Frankenstein/ → FRANKENSTEIN JUNIOR. **75:** At Long Last Love/Det ender med kærlighed; The Adventures of Sherlock Holmes' Smarter Brother/Sherlock Holmes' smarte bror. **76:** Won Ton, the Dog That Saved Hollywood. (PH)

KANE, Carol (1952) – Skuespillerinde. Født i Ohio. Har spillet på Broadway, »Ring Round the Bathtub«, 1972. Gjorde sig første gang rigtig bemærket som den unge luder i Den → HÆRDE STRAF.

Fra oven og ned:
Lamont Johnson,
Adrian Joyce,
Steve McQueen i
»Junior Bonner« og
nederst Madeline
Kahn.

Film:

70: Is This Trip Really Necessary? **71:** Carnal Knowledge/ → KØDETS LYST; Desperate Characters. **73:** The Last Detail/Den hårde straf; Wedding in White/Hvid brud. **75:** HESTER STREET*; Dog Day Afternoon/En → SKÆV EFTERMID-DAG*. **76:** Harry and Walter Go to New York. (LØ)

KATAstrofEfilm – En type spændingsfilm, der er kommet på mode efter den succes, som dels Seatons »Airport« (70), om bomber i et passagerfly, dels Neames → SOS POSEidon KALDER (72) fik. Filmene, der knytter an til en filmhistorisk tradition for spektakulære undergangsvisioner (»Cabiria«, »Metropolis«, »King Kong«, »San Francisco«, »The Hurricane«), udnytter alle midler til, på baggrund af en temmelig simpel psykologisk intrige og ofte en »Grand Hotel«-agtig personkonstellation, at skildre en effektfuld katastrofe med rigelig brug af → SPECIAL EFFECTS. Denne bølge af sensationalistiske undergangsvisioner er blevet tolket som symptomer på den vestlige verdens aktuelle krise. Filmhistoriens største kommercielle succes, → DØdens GAB, opererer med en del af de samme elementer som katastrofafilmen. En intellektuel prætentøs produktion som Schlesingers »The Day of the Locust« (Katastrofenatten) står også i gæld til genren. **Litt:** Kos. 126.

Vigtigste film:

70: Airport – George Seaton. **72:** The Poseidon Adventure/SOS Poseidon kalder – Ronald Neame. **74:** Airport 1975/Airport 75 – Jack → SMIGHT; Earthquake/Jordskælv – Mark Robson; The Towering Inferno/Det tårnhøje helvede – John Guillermin. **75:** The Hindenburg – Robert Wise; Jaws/Dødens gab – Steven → SPIELBERG. (PS)

KATSELAS Milton – Instruktør. Fast på Broadway fra sidst i 50'erne med et repertoire spændende fra Arthur Miller over Tennessee Williams til musicals. Satte i 69 »Butterflies Are Free« op og overførte selv stykket til film i 1972. **Film:** **72:** Butterflies Are Free/Fri som en sommerfugl. **74:** 40 Carats/40 karat. **75:** Report to the Commissioner/Rapport til politikommissæren. (MB)

KATZ, Gloria & HUYCK, Willard. Manuskriptforfattere. Gift med hinanden og skriver p.t. sammen. Huyck er født i San Fernando Valley og gik på filmskole efter sommerferiearbejde hos Warner Bros. Han lavede kortfilmen »Down These Mean Streets« på skolen. Katz gik ligeledes på filmskole og på Berkeley. Hun har været klipper på Universal. Hendes kortfilm er bl. a. »Tit for Tat« (65), »The Bride Stripped Bare By Her Bachelors, Even« og en tegnefilm »A Date With Barbie and Ken«. Sammen skrev parret manuskriptet »The Second Coming«, som hun producerede og han instruerede. Urealiserede projekter: »The Air-Conditioned Dream« og »The Naked Gypsies«. **Litt:** Film Comment nr. 2, marts-april 1975. **Film:**

69: Devil's Eight/Otte skræppe drenge (Huyck alene). **73:** American Graffiti/ → SIDSTE NAT MED KLIVEN (begge Co-Ma). **75:** Lucky Lady/Tre smarte smuglere på »Lucky Lady« (Huyck + S); Messiah of Evil (= The Second Coming, indspillet ca. 70). **76:** Radioland Mur-

ders (projekt); Niagara Falls (projekt). (CH)

KATZIN, Lee H. (ca. 1934) – Instruktør. TV-filmene »The Voyage of Yes« og »Strange Homecoming«, begge 1975.

Film:

66: Ride Beyond Vengeance/Tigeren fra Texas; Hondo/Hondo og indianerne. **69:** What ever Happened to Aunt Alice?; Heaven With a Gun/Præriens vildeste mænd. **70:** The Phynx. **71:** Le Mans. **72:** The Salzburg Connection/Drama i Salzburg. **75:** The Last Survivors; Sky Heist. (MB)

KAUFMAN, Philip – Instruktør. **Litt:** Filmmakers Newsletter, sept. 1974. **Film:**

65: Goldstein (Co-I + Co-Ma). **70:** Fearless Frank (+ Ma + P). **71:** The Great Northfield Minnesota Raid/Jesse James' store bankrup (+ Ma). **73:** The No Mercy Man (I-ass). **74:** The White Dawn. **76:** The Outlaw Josey Wales/Øje for øje (Co-Ma). (CH)

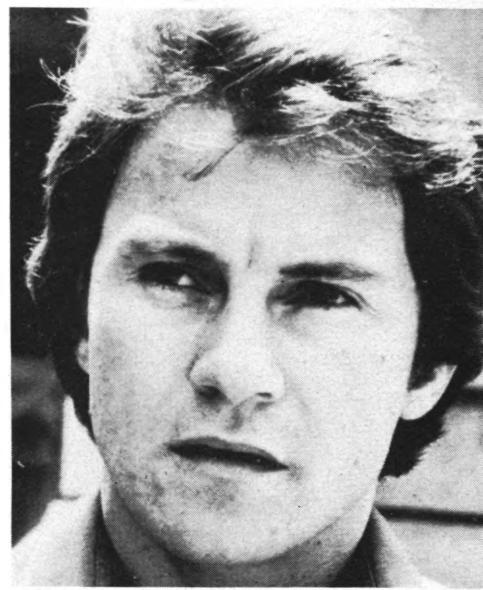
KEACH, STACY Jr. (2.6. 1941) – Skuespiller. Født i Savannah. Studerede på University of California og Yale. Hans far – også lejlighedsvis skuespiller – underviste i drama på Armstrong College. Allerede i skolen var Keach på scenen i »Rip van Winkle«. Fik Oliver Thorndike Award på Yale og rejste på teaterlegat til London. Teaterdebut 1964 med »Hamlet« i Central Park. Har spillet meget Shakespeare både på teater og i TV. Spillede »King Lear« (68) på teater samt bl. a. »Annie Get Your Gun«, »You Can't Take It With You«, »Peer Gynt« etc. Havde rollen som Buffalo Bill i stykket »The Indians« (69) filmafferset af → ALTMAN med Paul → NEWMAN i Bill-rolen. Debuterede som filminstruktør med TV-filmen »Incident at Vichy« 1971. Har på teatret iscenesat bl. a. »Romeo and Juliet«. Dannede 1970 produktionsselskabet Praxis Productions sammen med Hal Dubin og købte rettighederne til »Outer Dark«, som han selv skulle instruere. Har spillet »Hamlet« (64), »Twelfth Night« (68) og »Macbeth« (68) på TV. **Litt:** Films and Filming, maj 1974; Filmmakers Newsletter, juni 1973.

Film:

68: The Heart Is A Lonely Hunter/Hjeret er en ensom vandrer. **70:** End of the Road (indspillet før 1968); The Travelling Executioner; The Repeater (kortfilm + I + Ma + P); Brewster McCloud/Fuglemanden. **71:** Doc/Doc Holliday. **72:** → FAT CITY; The New Centurions/Pansernes beskidte job; The Life and Times of Judge Roy Bean/Judge Roy Bean – Vestens blodige dommer. **74:** Watched; Gravy Train; One By One (fortæller); Luther. **76:** Conduct Unbecoming/Regimentets ære; The Killer Inside Me; The Squeeze; Gli esecutori; Vita di gesù; Gray Lady Down. (CH)

KEATON, Diane (5.1. 1946) – Skuespillerinde. Egl: Diane Hall. Medvirkede i sommerturneer, studerede ved Neighborhood Playhouse i New York. Professionel Broadway-debut i »Hair«, 1968. På Broadway s.m. Woody → ALLEN (som hun nu er gift med) i »Play It Again, Sam«. **Film:** **70:** Lovers and Other Strangers/Ægteskab og sådan noget. **72:** The → GODFATHER; Play It Again, Sam/ → MIG OG BOGART. **73:** Sleeper/Mig og frem-

Fra oven og ned:
Carol Kane,
Harvey Keitel,
Stacy Keach og
Diane Keaton.

tiden. **74:** The Godfather, Part II/ → GODFATHER 2. del. **75:** Love and Death/Kærlighed og død. **76:** Harry and Walter Go to New York; I Will, I Will ... For Now. (PH)

KETEL, Harvey – Skuespiller. Gennembrud 1973 i Martin → SCORSESEs »Mean Streets«. Medvirkede i de første tre ugers optagelser af Francis Ford → COPPOLAs kommende »Apocalypse Now«, hvorefter Coppola fyrede ham. Kommende film: »Welcome to L.A.«.

Film:

68: Who's That Knocking at My Door? **73:** Mean Streets/ → GADEN UDEN NÄDE*. **74:** Alice Doesn't Live Here Anymore/ → ALICE BOR HER IKKE MERE; That's the Way of the World. **76:** → TAXI DRIVER*; Buffalo Bill and the Indians, Or Sitting Bull's History Lesson/Buffalo Bill og indianerne; Mother, Jugs and Speed; Welcome to L.A. (LØ)

KELLERMAN, Sally (2.6. 1938) – Skuespillerinde. Studerede sidst i 50'erne på → ACTORS' STUDIO og på Jeff Coreys Drama School og turnerede som Holly i en musicalversion af »Breakfast at Tiffany's«, der aldrig nåede Broadway. Regelmæssigt TV-arbejde op gennem 60'erne med hovedrolle bl.a. i serierne »Outer Limits« og »It Takes a Thief«. Har udgivet flere LP'er, bl. a. »Roll With the Feelin'« i 70. **Film:**

62: Hands of a Stranger. **65:** The Lollipop Cover; The Third Day. **67:** Reform School Girl. **68:** The Boston Strangler/Boston-kvæleren. **69:** The April Fools/Min kone forstår mig ikke. **70:** → M.A.S.H.; Brewster McClellan/Fuglemanden. **72:** Last of the Red Hot Lovers. **73:** Lost Horizon/Table horisonter; Slither; A Reflection of Fear/Frygtens hus. **75:** Rafferty and the Gold Dust Twins. **76:** The Big Bus/Atom-bussen; Welcome to L.A. (MB)

KEMPER, Victor J. – Fotograf. **Film:** **67:** The Tiger Makes Out/Hans andet jeg (F-ass). **68:** Charly (F-ass). **69:** Alice's Restaurant. **70:** The Magic Garden of Stanley Sweetheart; Husbands/ → ÆGTEMÆND. **71:** They Might Be Giants; Who Is Harry Kellerman And Why Is He Saying Those Terrible Things About Me?/Hjem er Harry Kellerman og hvorfor siger han disse skrækkelige ting om mig?; The Hospital/Hospitalet. **72:** Last of the Red Hot Lovers; The Candidate/ → STEM PÅ McKay. **73:** Shamus/Gangsters overmand; The Friends of Eddie Coyle/Skyd, Eddie; From the Mixed-Up Files of Mrs. Basil E. Frankweiler = The Hideaways/Mysteriet på Metropolitanmuseet; Gordon's War/Gordons krig. **74:** The Reincarnation of Peter Proud/Manden der levede to gange; The Gambler/Hasard. **75:** Dog Day Afternoon/En → SKÆV EFTERMIDDAG*. **76:** Stay Hungry. **77:** Audrey Rose. (CH)

KENNEDY, Burt (1923) – Instruktør. Filmatiserede i 1975 Jim Thompsons roman »The Killer Inside Me«, men filmen er (endnu?) ikke udsendt. For TV har han bl. a. instrueret »Sidekicks«, »Shootout in a One-Dog Town« og »All the Kind Strangers«, alle 1974. **Litt:** Sunset Boulevard 5, 72. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **69:** Young Billy Young/Hævn i Arizona (+ Ma); The Good Guys and the Bad Guys/De gode og de skrappe drenge. **70:** The Devil's Backbone (USA/IT);

Fra oven og ned:
Burt Kennedy,
Sally Kellerman,
Irvin Kershner
og scene fra »Klute«.

Dirty Dingus Magee/Vestens værste sjover (+ P). **71:** Support Your Local Gunfighter/Vestens hurtigste finger (+ Ex-P); The Deserter/Den blodige brigade. **72:** Hannie Caulder (GB). **73:** The Train Robbers/Togrøverne (+ Ma). **76:** Drum (overtaget af Steve Carver). (LØ)

KERSHNER, Irvin (1923) – Instruktør. Skulle i 1970 have skrevet og instrueret »Setting Free the Bears«; ikke produceret. **Litt:** Films and Filming, april 76; Kos. 123-124, dec. 74. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: Loving/ → LOVING – PÅ KANT MED KÆRLIGHEDEN. **72:** Up the Sandbox/Dejlige heks. **74:** S.P.Y.S/S.P.Y.S – to spøjse spioner (GB). **76:** The Return of a Man Called Horse. **77:** Raid On Entebbe. (LØ)

KING OF MARVIN GARDENS, The → MATADOREN

KLIPPER, på engelsk: editor, er den vigtigste kreative person i en films efterarbejdsproses. Men da klipperens opgave – i modsætning til fotografen, instruktøren, komponisten og skuespillerne – er at camoufle sit arbejde, hører man kun sjældent klippere fremhævet for deres indsats.

Der er imidlertid ingen tvivl om, at der er færre virkelig gode klippere, end der er f. eks. fotografen. En god klap er et omhyggeligt arbejdende menneske, der bruger megen tid på at sidde og tælle billeder, men han/hun skal på samme tid være musikalsk, dybt kreativ og have en indbygget sjette sans for at samle og begribe selv de mindste, betydningsfulde detaljer i en film.

Klipning er et højt professionaliseret erhverv i USA. Det er derfor ikke ualmindeligt at se to-tre klippere på samme film, Sam → PECKINPAH har på nogle af sine film benyttet op til syv. I Danmark ville en film antagelig lugte af fiasko, hvis man havde brug for så mange »nye øjne« til at redigere. (IL)

KLUTE (Klute) – USA. **P-start:** 3.8. 70/ © 1971/Prem: juni 71. **P-selskab:** Warner Bros. **P/I:** Alan J. → PAKULA. **Manus:** Andy K. Lewis, Dave Lewis. **Foto:** Gordon → WILLIS (Technicolor, Panavision). **Klip:** Carl Lerner. **Musik:** Michael → SMALL. **Medv:** Jane → FONDA (Bree Daniels), Donald → SUTHERLAND (John Klute), Roy → SCHEIDER (Frank Ligurin), Vivian Nathan (Psykiater). 114 min. **Litt:** Kos. 107.

En politimand, John Klute, forlader korpsset for i New York at efterspore familievennen Tom Gruneman. Det eneste spor er et brev der viser en forbindelse mellem Gruneman og en call-girl, Bree Daniels, som Klute nu udspionerer og senere gør til en momentvis modvillig samarbejder. Klute opklarer ret hurtigt, hvem der er morderen, og han lægger en følde for ham. Forinden har morderen fundet Bree alene og vil myrde hende, men i sidste øjeblik reddes hun af Klute.

Filmen, Alan Pakulas anden som instruktør, er både → THRILLER og → KRIMINALFILM, både Film Noir og kærlighedshistorie. Det står i filmen ret hurtigt klart, hvem der er morderen uden at dette dog ændrer noget ved filmens effekt som spændingsfilm. Filmens kvaliteter findes dog først og fremmest i den hele tiden foruroligende,

nervøse og rastløse og atmosfærelade-de skildring af New York og dens mennesker. Det sære forhold mellem Bree Daniels og John Klute (begge i deres job vænnet til en art passiv manipuleren med andre), ender i et uafsluttet kærlighedsforhold uden happy end, ikke uden aner tilbage til Kafka, men også instruktørens efterfølgende → SIDSTE VIDNE. (PC)

KNIGHT, Shirley (1937) – Skuespillerinde. Medvirkede i 73 i en TV-film efter Ingmar Bergmans TV-spil »Reservatet« (»The Lie«). Film (siden Filmens HHH, IV): **67:** The Outsiders (TV). **68:** Shadow over Elveron (TV). **71:** Secrets (GB). **74:** Jug-gernaut. (LØ)

Shirley Knight.

KOENEKAMP, Fred J. (1926) – Fotograf. Altmuligmand hos RKO, fotografassistent hos WB på selskabets 3-D film, derefter til MGM, hvor han fotograferede det meste af U.N.C.L.E.-serien, hvorfra tre af hans bidrag blev udsendt i biograferne. Har lavet undervandsfoto på Esther Williams-film. Cheffotograf fra 1966. → OSCAR 1974 for »The Towering Inferno«. Litt: American Cinematographer, feb. 75. Film:

66: The Spy With My Face/Spionaktion U.N.C.L.E.; One of Our Spies Are Missing/U.N.C.L.E., en spion savnes; One Spy Too Many/U.N.C.L.E. slår til. **67:** Doctor You've Got To Be Kidding/Hvem er faderen? **68:** Live a Little, Love a Little/Elvis lever livet; Sol Madrid/De dræber kun én gang; Stay Away Joe/Arizona Joe. **69:** Heaven With a Gun/Præriens vildste mænd; The Great Bank Robbery/... og bag dem pifter kuglerne. **70:** Flap/Baskende ørn; Patton/→ PATTON: PAN-SERGENERALEN; Beyond the Valley of the Dolls/I dødens dal. **71:** Happy Birthday, Wanda June; Skin Game/Sheriffens skræk. **72:** Kansas City Bomber; Billy Jack; The Magnificent Seven Ride Again/Syv mænd går til angreb; Stand Up and Be Counted; Rage/Katastrofealarm. **73:** Harry in Your Pocket; Papillon. **74:** Uptown Saturday Night; The Towering Inferno/Det tårnhøje helvede. **75:** Doc Savage – The Man of Bronze/Doc Savage – superhelt; Posse/Eftersøgt for togøreri; The McCulloughs; White Line Fever/Brølende kæmper. **76:** Embryo; Fun With Dick and Jane. (MB)

KOMEDIE – Denne den næstvanskeligste (efter → FARCE) af genren ændrede ansigt i 60'erne med comedyteam-begrebets gradvise forsvinden og en delvis transformering af genren i 70'ernes begyndelse i retning af social comedy eller komedien lagt ned over

andre genrer, i reglen ledsaget af sociale eller moralsk engagement. Enkelte forsøg på at genoplive screwball-komedien (Herbert → ROSS' »Uglen og missekatten« og Peter → BOGDANOVICH' »Du er toppen, professor«) føltes for tidsatypiske, og Neil → SIMONs konfektionerede teatersucces'er blev med vekslede held filmatiseret, heldigst når de blev vehicle for stjerner som f. eks. Jack → LEMMON i Melvin Franks »Lille mand i knibe« eller Walter → MATT-HAU/George Burns i Herbert Ross' »Sunshine Boys«. Andre enkeltstående forsøg på fornøjelse kom med → ALTMANS grove og grinagtige krigskomedie → M.A.S.H. og med Kershners flove efterligning og forsøg på at danne comedyteam af Elliott → GOULD/Donald → SUTHERLAND, i den engelske »S.P.Y.S.«.

Periodens sikreste komedie-kort var veteranen Billy Wilder, der trods søgen efter nye områder i såvel England (»The Private Life of Sherlock Holmes«) som Italien → AVANTI! fortsatte sine moralske satirer, kulminerende med den ungdommelige og levende frække »Ryd Forsiden«. Mike → NICHOLS stod frem som den yngre instruktør-generations stort satsende satiriker med filmatiseringen af Joseph → HELLERs absurde krigsroman → PUNKT 22 efter et Buck → HENRY-manuskript, og med samarbejdet med Jules → FEIFFER på → KØDÉTS LYST, begge to filmkomedier, der som hos Wilder bunder i det tragiske, ufuldkomne, desillusionerede. Nichols kan dog ikke siges at have fortsat hverken linien eller udviklingen med sine seneste film.

I øvrigt har perioden været præget af enkeltstående komedier af yngre instruktører, der har anvendt genren som skabelon for f. eks. en comédie mœurs som Elaine → MAYs → HJERTEKNUSEREN, en moralitet som Hal → ASHBYs »Shampoo«, eller samme instruktørs absurd-poetiske »Harold og Maude«, der også balancerede på kanten af tragedien. I den mere private ende af moraliteterne lå Paul → MAZURSKYs → UD, SA' MIN KONE, der takket være dristigheden i fortolkningen af det private blev vedkommende, nøjagtig som det skete med George → LUCAS' 60'er-billedet → SIDSTE NAT MED KLIKEN. Det skarpeste og vittigste tidssbillede kom dog nok i Milos → FORMANS bymenneske-skildring → TAKING OFF, mens George Roy → HILLS drevne og intelligente sammenrustning af komedie, 30'er-nostalgi og storsvindel, → SIDSTE STIK, trak det største publikum. **Vigtigste film:**

70: Myra Breckinridge – Michael Sarne; The Owl and the Pussycat/Uglen og missekatten – Herbert → ROSS; The Out-of-Towners/Sikke'n nat – Arthur → HILLER. **71:** Harold and Maude/Harold og Maude – Hal → ASHBY; Kotch – Jack Lemmon; A New Leaf/→ I LYST OG DØD – Elaine → MAY; → TAKING OFF – Milos → FORMAN; They Might Be Giants – Anthony Harvey. **72:** → AVANTI! – Billy Wilder; Butterflies Are Free/Fri som en sommerfugl – Milton → KATSELAS; The Heartbreak Kid/→ HJERTEKNUSEREN – Elaine → MAY; The Hot Rock/Fire uehdige helte – Peter Yates; Last of the Red Hot Lovers – Gene Saks; Pete 'n' Tillie/Peter og Tillie – Martin → RITT; Portnoy's Complaint/Alexanders stående problem – Ernest Lehman; The War Be-

John Korty.

tween Men and Women/Krigen mellem mand og kvinde – Melville Shavelson; What's Up, Doc?/Du er toppen, professor – Peter Bogdanovich. **73:** 40 Carats/Fyrre karat – Milton → KATSELAS; Paper Moon – Peter → BOGDANOVICH; The Sting/ → SIDSTE STIK – George Roy → HILL; Blume in Love/Ud, sa' min kone – Paul Mazursky; American Graffiti/Sidste nat med kliken – George Lucas. **74:** For Pete's Sake/Pjattet med Pete – Peter Yates; The Front Page/Ryd forsiden – Billy Wilder. **75:** The Fortune/Ta' livet a' kællingen – Mike → NICHOLS; Hearts of the West/ → HOLLYWOOD COWBOY* – Howard → ZIEFF; Lucky Lady/Tre smarte smuglere på »Lucky Lady« – Stanley Donen; Shampoo – Hal → ASHBY; The Sunshine Boys – Herbert → ROSS. (PM)

KOMPONISTER – Filmens komponist (the composer) har, selvagt, til opgave at komponere filmens → MUSIK, under tiden bearbejde præ-eksisterende musik til formålet. Filmmusikken er normalt, d.v.s. i de tilfælde hvor det ikke drejer sig om en → MUSICAL eller → MUSIKFILM, en underordnet faktor i helheden. To citater kan belyse den traditionelle opfattelse af komponistens rolle: »A film musician is like a mortician – he can't bring the body back to life but he's expected to make it look better« (Adolph Deutsch) – »If the film is good the composer is expected to subdue his talent. If the film is a poor one, the composer is supposed to perform a miracle« (Virgil Thomson). I am. film er der ikke sket væsentlige ændringer i opfattelsen af musikkens tjenende funktion. Generelt har underlægningsmusikken siden 60'ernes begyndelse været anvendt mere tilbageholdende, men filmindustrien hylder stadig stort set de principper, som grundlagdes med Max Steiners underscoring-teknique i begyndelsen af 30'erne. Musikken arbejder stadig i høj grad med etablerede klicheer i en bevidst personlighedslos stil, hvorfor de fleste af filmkomponisterne er ferme craftsmen frem for seriøse kunstnere.

Filmkomponistens arbejde begynder normalt, når filmen foreligger i en forholdsvis færdigklippet version. Der udarbejdes så en detailleret nedskrift (en »breakdown«) af de scener i filmen, der skal have musikunderlægning. Herudfra komponerer komponisten med minutøs nøjagtighed – under hensyntagen til stemning, varighed, dialog og really – de pågældende musikstumper. Arbejdet er i reglen mere et spørgsmål om me-

tronom og stopur end om musikalsk inspiration.

De betydeligste filmkomponister i 70'-ernes film er:

Elmer Bernstein: The Liberation of L. B. Jones, Big Jake, Report to the Commissioner. **Johnny Cash:** I Walk the Line.

Frank DeVol: The Longest Yard. **Jerry** → FIELDING. **Jerry** → GOLDSMITH.

Dave Grusin: Three Days of the Condor.

Marvin → HAMLISCH. **Bernhard Herrmann:** Sisters; → TAXI DRIVER*; Obsession. **Quincy Jones:** The Out-of-Towners, They Call Me MISTER Tibbs! **John Kander:** → CABARET; Funny Lady; Something for Everyone. **Richard La-Salle:** → ALICE BOR HER IKKE MERE. **Henry Mancini:** The Molly Maguires, Darling Lili; 99 44/100 % Dead; The Girl from Petrovka; The Great Waldo Pepper; The Return of the Pink Panther. **John Morris:** Young Frankenstein. **Alfred Newman:** Airport. **Jack Nitzsche:** → GØGEREDEN. **Alex North:** Bite the Bullet. **Leonard Rosenman:** A Man Called Horse. **Nino Rota:** The → GODFATHER, The → GODFATHER 2. del. **Lalo Schifrin:** Kelly's Heroes; WUSA; Man on a Swing. **Michael** → SMALL. **John** → WILLIAMS. **Litt:** Tony Thomas: Music for the Movies (75). (PS)

KORTY, John (1936) – Instruktør. Har egent selskab, Korty Films. Kritiker-gen-nembrud 1974 med TV-filmen »The Autobiography of Miss Jane Pittmann«, »... quite possibly the finest movie ever made for American television« (Pauline → KAEL). Den fik 9 Emmy'er, deriblandt en til Korty og en til Cicely → TYSON i hovedrollen. Har instrueret »Imogene Cunningham, Photographer« (år ej fundet), og kortfilmen »Language of Faces« (61), der i 64 havde danmarks prem. under titlen »Ansigternes sprog«. **Litt:** Interview 9, 70; Action, maj-juni 75. **Film** (siden Filmmens HHH, IV):

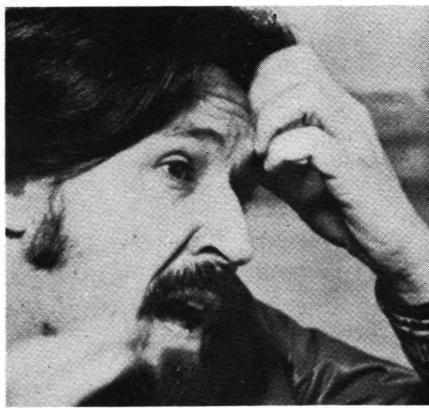
68: Funnyman (+ Ma + F). **70:** Riverrun (+ Ma + F). **71:** The People (TV). **72:** Go Ask Alice (TV); The Candidate/ → STEM PÅ McKay (Co-F). **73:** The Class of 63 (TV). **74:** The Autobiography of Miss Jane Pittman (TV); Silence (I). **76:** Farewell to Manzanar (TV, + P); Alex & the Gypsy. (LØ)

KOSTUMER er reelt set to ting: det at lave kostumer (eng: costumes), og det at holde orden på kostumer (eng: wardrobe). Det sidste er der ikke så meget mystik i. Med udvidelsen af Art Directorens rolle til Production Designer (→ DE-KORATIONER) er det kreative ansvar for en films kostumer i nogen grad overgået til ham. Der kræves dog stadig en grundig specialviden (hver en detalje i klædedragtens historie skal være kendt) for at blive en god kostumetegner, og det er ikke ualmindeligt, at en production designer indgår i fast samarbejde med en kostume-tegner (f. eks. Richard og Anthea → SYLBERT).

Kostumer er naturligvis andet og mere end kulturhistoriske udflugter. En god kostumer kan bidrage ganske betydeligt til udformningen af en films personer, og for dem, der skulle have glemt, hvilken præcis, men dog diskret karakteristik, der kan lægges også i moderne klædedragter, kan man fremhæve film som Paul → MAZURSKYS → UD. SA' MIN KONE og »Bob & Carol & Ted & Alice«. (IL)

KOVÁCS, László (14.5. 1933) – Fotograf. Født i Ungarn. Studerede på filmakademiet i Budapest sammen med vennen Vilmos → ZSIGMOND. Flygtede til Østrig 1956, til USA året efter. En kort tid fotograf i New York (fotos til kørekort), og arbejdede med mikrofilm bl. a. på et forsikringselskab. Fik et par jobs med reklamefilm til TV og lavede i øvrigt en del pornofilm. Hans navn stavedes i begyndelsen: Leslie Kovacs. **Litt:** Dialogue on Film, okt. 74. **Film:**

63: Lullaby (kortfilm, Co-F). **65:** The Notorious Daughter of Fanny Hill (Co-F); Mark of the Gun. **66:** Revolt in Hungary (kortfilm, optaget 1956, smuglet ud og vist i TV); Single Room Furnished. **67:** Hell's Angels On Wheels; Mondo

Laszlo Kovacs.

Mod (dokumentarfilm, Co-F); Rebel Rousers (Co-F). **68:** A Man Called Dagger; Psych-Out; The Savage Seven/Syv vilde engle; Targets/Snigskytten. **69:** Easy Rider; That Cold Day In The Park/Kom i ly for regnen; A Day With The Boys (kortfilm). **70:** The Blood of Dracula's Castle/Draculas blodtørst (optaget 1966); Getting Straight; → FIVE EASY PIECES; Alex In Wonderland. **71:** Hell's Bloody Devils (Co-F); The Marriage of a Young Stockbroker; The Last Movie; Directed By John Ford (dokumentarfilm, optaget 68-69); Dusty and Sweets McGee (ucred. Co-F). **72:** Pocket Money/Ta' fyren ved hornene; What's Up Doc? Du er toppen, professor; The King of Marvin Gardens/ → ... JEG KØBER RÅDHUSPLADSEN = MATADEREN. **73:** A Reflection of Fear/Frygtens hus; Steelyard Blues/Fræk som fanden (Co-F); Slither; Smashing the Crime Syndicate (Co-F); Paper Moon. **74:** Huckleberry Finn; Freebie and the Bean/Knust bil til frokost; For Pete's Sake/Pjattet med Pete. **75:** Shampoo; At Long Last Love/Det ender med kærlighed. **76:** Baby Blue Marine; Harry and Walter Go To New York. (CH)

KRAMER, Robert (1940) – Instruktør. På filmområdet den vigtigste repræsentant for det militante venstre. Hans seneste film (over tre timer lang) lavet i samarbejde med John Douglas. **Litt:** Positif 173 + 176, 75; Jeune Cinéma 89, sept.-okt. 75. **Film** (siden Filmmens HHH, IV): **70:** Ice (+ Ma). **75:** Milestones (+ Ma + Kl; m. John Douglas). (LØ)

KRATINA, Richard »Dick« – Fotograf. Assistent på bl. a. »The Incident« (New York Kl. 3 Nat, 67), »The Night They Raided Minsky's« (Da striptease blev opfundet, 68), »The Subject Was Roses«

(Tolv røde roser, 68) og »Midnight Cowboy« (69). **Film:**

70: The Angel Levine; → LOVE STORY. **71:** The Pursuit of Happiness/Retfærdighedens skygge; Born to Win/Født til at vinde; Believe In Me (Co-F); A Safe Place. **72:** Come Back, Charleston Blue. **74:** The Super Cops/Superstrømerne; Airport 1975 (Co-F). **75:** The Happy Hooker. **76:** Aaron Loves Angela. **77:** The Sentinel. (CH)

KRIGSFILM – Krigsfilmen i 70'erne falder hovedsageligt i to grupper. Der er dels de kontroversielle, pacifistiske film, (der nok må ses i sammenhæng med → VIETNAM) – film som → PUNKT 22, → M.A.S.H., → SLAGTEHUS 5, »Johnny Got His Gun« og »Soldier Blue«, dels de mere regelrette, mere eller mindre heroiserende krigsskildringer – film som → PATTON, »Kelly's Heroes«, »Tora! Tora! Tora!«, »Raid on Rommel« og »Von Richthofen and Brown«. → COPPOLA er ved at indspille en film om Vietnamkrigen, »Apocalypse Now«, og → PEC-KINPAH laver »Cross of Iron« i jugoslaviske eksteriører. **Vigtigste film:**

70: → M.A.S.H. – Robert → ALTMAN; Patton/ → PATTON: PANSEGNERALEN – Franklin → SCHAFFNER; Catch-22/ → PUNKT 22 – Mike → NICHOLS; Kelly's Heroes/Kellys helte – Brian G. Hutton; Soldier Blue – Ralph Nelson; Tora! Tora! Tora! – Richard → FLEISCHER; Which Way to the Front?/Hvor fanden er fronten? – Jerry Lewis. **71:** Raid on Rommel/Saharas helte – Henry Hathaway; Johnny Got His Gun – Dalton Trumbo; Von Richthofen and Brown/Den røde baron – Roger Corman. **72:** Slaughterhouse-Five/ → SLAGTEHUS 5 – George Roy → HILL. **76:** Midway/Slaget om Midway – Jack → SMIGHT. (PS)

KRIMINALFILM – Omfattende og kun løst defineret genrebetegnelse, der – med dybe rødder i litteraturen, og ofte på basis af romaner – er bygget op over skelet, det forudsætter opklaringen af en forbrydelse, oftest et eller flere mord. Genren kan, alt efter dens hovedperson, opdeles i adskillige sub-genrer: privatdetektivfilm, politidetektivfilm, agentfilm, kupfilm etc., ligesom der ofte finder en opdeling sted mellem den engelske og den amerikanske tradition for skildringen af privatdetektiven – med Sherlock Holmes som prototypen på den engelske tradition, og → HAMMETTs og → CHANDLERS detektiver som fanebærere for den amerikanske tradition.

Mange kritikere har gennem årene prøvet at definere kriminalromanen og forklare dens fascination. Bedst er måske Julian Symons' bog »Bloody Murder«, hvor forfatteren ganske vist slipper en anelse for nemt uden om spørgsmålet, når han retorisk skriver: »Is it a detective crime psychological suspense police story? No, it's a Hybrid«. Symons er mere tilbøjelig til at rubricere krimi-romaner som en del af, hvad der i gamle dage kaldtes »sensations-litteraturen«, slet ikke nogen urimelig holdning, og i principippet også dækkende for film. **Litt:** William K. Everson: The Detective in Film. Også »Mordets enkle kunst« i Sunset Boulevard, nr. 16.

Vigtigste film:

70: Cotton Comes to Harlem/Da bomuld kom til Harlem – Ossie → DAVIS; The

Lawyer/Nattens mysterium – Sidney Furie; The Liberation of L. B. Jones/L. B. Jones' befrielse (= Natten de myrdede L. B. Jones) – William Wyler; They Call Me MISTER Tibbs!/Man kalder mig MISTER Tibbs! – Gordon Douglas. 71: The Anderson Tapes/Anderson klanen – Sidney → LUMET; → DIRTY HARRY – Don → SIEGEL; The → FRENCH CONNECTION – William → FRIEDKIN; The Organization/Bagmænd – Don Medford; Shaft/John Shaft – detektiv i aktion – Gordon → PARKS; They Might Be Giants – Anthony Harvey. 72: The Hot Rock/Fire uheldige helte – Peter Yates; Prime Cut/Hakkedrenge – Michael → RITCHIE; They Only Kill Their Masters/Trænet til at dræbe? – James → GOLDSTONE; \$ (Dollars)/Skudsikkert dollarkup – Richard → BROOKS. 73: Badge 373/Politiskilt 373 – Howard W. Koch; Charley Varrick/Menneskejagt på liv og død – Don → SIEGEL; Cops and Robbers/Lovens lange fingre – Aram → AVAKIAN; The Friends of Eddie Coyle/Skyd, Eddie – Peter Yates; The Last of Sheila/Mordets puslespil – Herbert → ROSS; The Laughing Policeman/Endestation mord – Stuart → ROSENBERG; The Long Goodbye/Det lange farvel – Robert → ALTMAN; Magnum Force/Dirty Harry går amok – Ted → POST; The Seven-Ups/Politiets hårde kerne – Philip → D'ANTONI; Shaft in Africa/Shift i Afrika – John Guillermin; Shamus/Gangsterenes overmand – Buzz Kulik; Sisters – Brian De → PALMMA; White Lightning/Hvid feber – Joseph → SARGENT; The Outfit/Opgør i underverdenen – John → FLYNN; Wicked, Wicked/Morderen foretrækker blondiner – Richard L. Bare. 74: Bank Shot – Gower Champion; → CHINATOWN – Roman → POLANSKI; The Conversation/ → AF-LYTNINGEN – Francis Ford → COPPOLA; Death Wish/En mand ser rødt – Michael Winner; Man on a Swing/Hypnose-mord? – Frank → PERRY; McQ/McQ renser ud – John Sturges; The Midnight Man/På morderjagt – Burt Lancaster & Roland Kibbee; 99 44/100 % Dead/99 % død – John → FRANKENHEIMER; The Sugarland Express – Steven → SPIELBERG; The Taking of Pelham One Two Three/Togkapring – Joseph → SARGENT; W – Richard Quine. 75: The Black Bird/Mysteriet om ridderfalken – David Giler; Dog Day Afternoon/En → SKÆV EFTERMIDDAG* – Sidney → LUMET; The Drowning Pool/Druknepølen – Stuart → ROSENBERG; The Eiger Sanction/Kold hævn – Clint → EASTWOOD; Farewell, My Lovely/ → FARVEL, MIN EL-SKEDE* – Dick → RICHARDS; Hustle/Strømeren og luksuspiglen – Robert → ALDRICH; The Killer Elite – Sam → PECKINPAH; Mr. Ricco/Den maskerede morder – Paul → BOGART; Night Moves/ → SKAKMAT – Arthur → PENN; Report to the Commissioner/Rapport til politikommisæren – Milton → KATSELAS. 76: Breakheart Pass/Fort Humboldt – Tom → GRIES; FAMILY PLOT* – Alfred Hitchcock. (PC)

Kris Kristofferson.

er blevet benyttet i film. han ikke medvirker i. I → TAXI DRIVER* citerer Cybill → SHEPHERD fra Kris Kristoffersons sang »The Pilgrim – Chapter 33« (fra LP'en »The Silver Tongued Devil and I«). Film:

70: Ned Kelly – The Kelly Brothers/Kellybrodrene (Mu). 71: Two-Lane Blacktop/Motorvej USA (Sa). 72: → FAT CITY (Sa); Cisco Pike/Narkoforhandleren Cisco Pike (+ Mu). 73: The Gospel Road (som sig selv, + Mu); Blume In Love/ → UD, SA' MIN KONE (+ Mu); Pat Garrett & Billy the Kid. 74: Bring Me The Head of Alfredo Garcia/Bring mig Alfredo Garcias hoved; Janis (Sa); Alice Doesn't Live Here Anymore/ → ALICE BOR HER IKKE MERE. 76: Vigilante Force; The Sailor Who Fell From Grace With the Sea (+ Sa); A Star Is Born (+ Sa). 77: Semi-Tough. (MB)

KUP-FILM – Kup-filmen (the big caper film) udnævnes til selvstændig genre i Stuart M. Kaminskys bog »American Film Genres« (74): »The big caper film is a sub-genre of the adventure-process film, the film in which any small group of individuals of diverse ability (often social outcasts), comes together to confront a massive establishment, be it prison, army, or secret installation. Genren bryder igennem i am. film med Hustons »The Asphalt Jungle« (50). **Vigtigste film:**

70: There Was a Crooked Man/Slangen – Joseph L. Mankiewicz. 72: The Anderson Tapes/Anderson klanen – Sidney → LUMET. 72: \$ (Dollars)/Skudsikkert dollarkup – Richard → BROOKS; The Hot Rock/Fire uheldige helte – Peter Yates; The Getaway – Sam → PECKINPAH. 73: Charley Varrick/Menneskejagt på liv og død – Don → SIEGEL; Papillon – Franklin → SCHAFFNER; Steelyard Blues/Fræk som fanden – Alan Myerson; Inside Job/Guldtransporten – Robert Michael Lewis; The Sting/ → SIDSTE STIK – George Roy → HILL. 74: Bank Shot – Gower Champion; Thunderbolt and Lightfoot/Thunderbolt – Michael Cimino; The Taking of Pelham One Two Three/Togkapring – Joseph → SARGENT; Rosebud/Operation Rosebud – Otto Preminger. 75: Dog Day Afternoon/En → SKÆV EFTERMIDDAG* – Sidney → LUMET; Lucky Lady/Tre smarte smuglere på »Lucky Lady« – Stanley Donen. (PS)

KVINDELIGE INSTRUKTØRER – Hollywoods særstilling i den vestlige verden som nærmest off limits for kvindelige instruktører (med Dorothy Arzner og Ida Lupino som de klassiske undtagelser), ændres så småt i 70'erne. Elaine → MAY

har på afgørende vis etableret sig, og udvider man begrebet Hollywood til at omfatte amerikanske film, har en række navne med traditioner tilbage fra Ruth Orkin og Shirley Clarke meldt sig. Sarah Kernochan iscenesatte sammen med Howard Smith »Marjoe« (1971), Joan Micklin → SILVERS → HESTER STREET* (1975) har netop haft premiere, Jane → FONDA var medinstruktør på »F.T.A.« (1972).

I den kvindesags-rettede gruppe har vel først og fremmest navne som Karen Arthur og Sylvia Spring (født i Canada) gjort sig bemærket med hhv. »Legacy« (1975) og »Madeleine Is ...« (1977) samt Amalie Rothchild med kortfilm, bl. a. »Who Who? May Wilson« (1970), og på den internationale politiske scene har man oplevet Susan → SONTAG, der foruden sine svenske forsøg har skabt »Promised Lands« (1975), og fotograf/instruktøren Claudia Weil, der sammen med Shirley MacLaine skabte »The Other Half of the Sky« (1975).

Lidt afsides står den Roger Corman-protegerede Stephanie Rothman, der med »Student Nurses« (1970), »Group Marriage« (1972) og »Knuckleman« (1973) har behandlet seksualmoralske problemer seriøst, men som alligevel normalt klassificeres blandt soft-core-instruktørerne. I → PORNOFILM-genren finder man den kvinderettede »Angel Number 9« (1974) af Roberta Findlay, og den stik modsat rettede »Deadly Weapons«/»Djævelske bryster« (1974) af Doris Wishman der også lægger talent til titelfænomenerne. (PM)

KØDETS LYST (Carnal Knowledge) – USA. P-start: 14.9. 70/© 1971/Prem: juni 71. P-selskab: Icarus/Avco Embassy. P/I: Mike → NICHOLS. Manus: Jules → FEIFFER. Foto: Giuseppe Rotunno (Technicolor, Panavision). Klip: Sam → O'STEEN. P-tegn: Richard → SYLBERT. Medv: Jack → NICHOLSON (Jonathan), Art → GARFUNKEL (Sandy), Candice → BERGEN (Susan), → ANN-MARGRET (Bobbie), Rita Moreno (Louise). 97 min. Litt: Kos. 120.

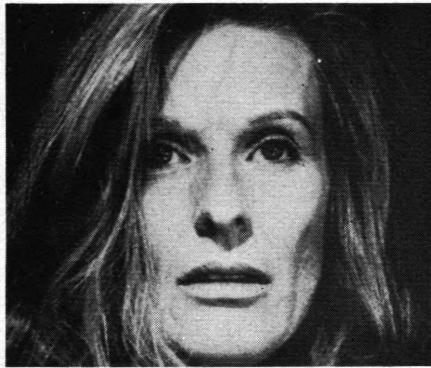
1940'erne. To college-kammerater, den smarte, kyniske Jonathan og den vege, naive Sandy diskuterer piger, som de ikke kender så meget til i praksis. Sandy begynder at gå ud med Susan, men nærmer sig kun langsomt den eftertragtede forførelse. Undervejs holder han vennen orienteret om fremskridtene. Bag Sandys ryg kontakter Jonathan Susan og forfører hende. Derefter lykkes det omsider også for Sandy at komme i seng med hende. De tre går ud sammen, men omsider bryder Susan med Jonathan og tager på tur med Sandy. 1960'erne. Sandy og Susan er gift, ikke ubetinget lykkeligt. Jonathan møder den sensuelle Bobbie. I begyndelsen

Scene fra »Kødets lyst«.

går deres forhold godt, men efterhånden bliver det mere og mere pinagtigt. Hun forsøger selvmod og de skiller. 1970'-erne. Sandy har fået sig en purung blomsterpige. Jonathan frekventerer en professionel dame, som efter deres aftalte ritualer hjælper ham med de voksende potens-vanskeligheder.

»Carnal Knowledge«, baseret på et originalmanuskript af Jules Feiffer, var først og fremmest en besk studie i The American Way of Love. I form af et kammerpil for fire personer skildres den amerikanske mandschauvinist i en seksuel udviklingshistorie uden udvikling. Mændene bliver ældre, men kommer aldrig til skels år og alder. Filmen foreviser den amerikanske mand, der aldrig bliver rigtig voksen og aldrig bliver i stand til at etablere et meningsfuldt forhold til kvinderne, som blot benyttes til at dementere den fortrængte homoseksualitet. Mike Nichols fortalte med vanlig stilistisk virtuositet, med lange nærgående faste indstillingen der demaskerede og udleverede personerne. (PS)

Cloris Leachman.

KØRENDE COWBOY → JUNIOR BONNER - KØRENDE COWBOY

LANDERS, Hal – Producer. De nævnte titler produceret sammen med Bobby Roberts. **Film:**

69: Lion's Love (S); The Gypsy Moths/Luftens vovehalse = Frie fugle (TV-titel). 70: Monte Walsh/Vestens hårde drenge. 72: The Hot Rock/4 uheldige helte. 74: Bank Shot; Death Wish/En mand ser rødt. (LØ)

LAST DETAIL, The → HÅRDE STRAF, Den

LAST PICTURE SHOW, The → SIDSTE FORESTILLING

LATHROP, Philip H. (ca. 1912) – Fotograf. Kom til Hollywood i 34 som assistent for Joseph Valentine og senere for Russell Metty. Fra 57 cheffotograf med »The Monster of Piedras Blancas«. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

68: Finian's Rainbow/Regnbuedalen. 69: The Illustrated Man/Den illustrerede mand; The Gypsy Moths/Luftens vovehalse = Frie fugle (TV-titel); They Shoot Horses, Don't They?/Jamen, man skyder da heste? 70: The Traveling Executioner; The Hawaiians/Hawaii brænder (Co-F). 71: Wild Rovers/Da Frank og Ross red ud; Rabbit Run; The All-American Boy (uds. 73); Every Little Crook and Nanny. 72: Portnoy's Complaint/Alexanders stående problem; Lol-

ly Madonna XXX. 73: The Thief Who Came to Dinner/Charmetven; Mame. 74: Together Brothers; Earthquake/Jordskælv; Airport 1975/Airport 75. 75: The Black Bird/Mysteriet om ridderfalken; The Prisoner of Second Avenue/Lille mand i knibe; Hard Times/Streetfighter; The Killer Elite. 76: Shadow of the Hawk (Co-F). (MB)

LAUGHLIN, Tom (ca. 1931) – Instruktør. Fulde navn: Thomas R. Laughlin. Pseudonymer: T. C. Frank, Donald Henderson, E. James Lloyd, Frank Christina. Studerede i Italien hos Dr. Maria Montessori og ledede i flere år en Montessoriskole i Santa Monica. Arbejdede sig til Hollywood, småroller i TV, bl.a. i en »Playhouse 90«-film, hvor Joshua Logan opdagede ham til en rolle i »South Pacific«. Dannede 1960 s.m. hustruen Delores Taylor (set i »Born Losers« og »Billy Jack«) produktionsselskabet T. C. Frank Productions (opkaldt efter deres to børn). Gennembrud som skuespiller, producent, forfatter og instruktør med »Born Losers« og især »Billy Jack«, i hvilke han personificerede halvindianeren Billy Jack, en hårdhændet, men retfærdig forkæmper for samfundsduer, fredeskende progressiv ungdom, når de trues af de reaktionære, voldsfascistiske »høje«. Skikkelsen – og budskabet – videreføres (forenklet, men populært) i »The Trial of Billy Jack« og »Billy Jack Goes to Washington«, en up-to-date-føring af Capras »Mr. Smith kommer til Washington«, begge produceret af hans i 1971 dannede »Billy Jack Productions«. Frank Laughlin, der er creditet for iscenesættelsen af »The Trial of Billy Jack« og »The Master Gunfighter« er identisk med ægteparets søn Francis Robert Laughlin født ca. 1956. Ligeledes medvirker datteren

Jack Lemmon.

Teresa (f. ca. 1959) i flere af filmene. De talrige pseudonymer gør nedenstående filmografi problematisk. **Litt:** Take One, sept. 1973; Newsweek, 10. maj 1976. **Film:**

56: Tea and Sympathy/Te og sympati (S). 57: The Delinquents (S). 58: Lafayette Escadrille (S); Senior Prom (S); South Pacific (S). 59: Gidget/Gidget 17 år (S); Battle of the Coral Sea/Slaget i Koralhavet (S). 60: Tall Story/June elsker høje mænd (S); The Proper Time (+ S + M + P); Like Father Like Son. 63: The Slime People (S). 65: The Young Sinner (+ S + M + P). 67: Born Losers/Born Losers – Pedalriderne (+ S + M). 72: Billy Jack (+ S + M). 74: The Trial of Billy Jack (S + M + P). 75: The Master Gunfighter (S + P); Train Ride to Hollywood (P). 77: Billy

Jack Goes to Washington (S + M + P). (PH)

LEACHMAN, Cloris (30.4. 1930) – Skuespillerinde. Miss Chicago 1946, i finalen i Miss America-konkurrencen. Gik på → ACTORS' STUDIO, optrådte på Broadway og i TV-dramatik, i beg. af 50'erne. TV-serier: »Lassie«, »A Brand New Life«, »The Migrants«, »Phyllis«, → OSCAR for → SIDSTE FORESTILLING. **Litt:** Interview feb. 1972. **Film:** 55: Kiss me Deadly/Kys mig til døde. 56: The Rack. 62: The Chapman Report/Chapman-reporten. 69: Butch Cassidy and the Sundance Kid/Butch Cassidy and the Kid. 70: Lovers and Other Strangers/Ægteskab og sådan noget; The People Next Door; WUSA. 71: The Steagle; The Last Picture Show/Sidste forestilling. 73: Charley and the Angel; Dillinger/Dillinger – Gangsters gangster; Happy Mother's Day – Love, George; Haunts of the Very Rich (TV). 74: Daisy Miller; Young Frankenstein/→ FRANKENSTEIN JUNIOR. 75: Crazy Mama; Someone I Touched (TV). (PH)

LEIBMAN, Ron (11.10. 1937) – Skuespiller. Født i New York. Gik på → ACTORS' STUDIO. Debut i »A View from the Bridge«, roller i »Cop Out«, »Room Service«. Har spillet på TV. Gennembrud i → SLAGTEHUS 5. **Film:**

70: Where's Poppa?/Hvor er farmand?. 72: The Hot Rock/4 uheldige helte; Slaughterhouse-Five/Slagtehus 5. 73: Your Three Minutes Are Up. 74: The Super Cops/Superstrømerne. 76: Won Ton, Ton, the Dog That Saved Hollywood. (LØ)

LEMMON, Jack (8.2. 1925) – Skuespiller. Født i Boston. Filmdebut i 1954. Har siden 67 med ujævne mellemrum fungeret som producent via det af ham selv oprettede selskab Jalem. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

69: The April Fools/Min kone forstår mig ikke (+ P). 70: The Out-of-Towners/Slikke'n nat (+ P). 71: Kotch/Kotch – en helvedes go' bedstefar (!). 72: → AVANTTI; The War Between Men and Women/Krigen mellem mand og kvinde. 73: Save the Tiger/Manden i midten; Wednesday/Onsdag (TV-kortfilm prod. af → AFI). 74: The Front Page/Ryd forsiden. 75: The Prisoner of Second Avenue/Lille mand i knibe; The Gentleman Tramp (Dok-film om Chaplin – Sp.). 76: The Entertainer/→ TRIBUNEHELSEN* (opr. prod. for am. TV); Alex & the Gypsy. 77: Airport 1977. (PC)

LENNY (Lenny) – USA. **P-start:** 17.1. 74/© 1974/Prem: nov. 1974. **P-selskab:** United Artists. **P:** Marvin Worth. **I:** Bob → FOSSE. **Manus:** Julian Barry. Efter skuespil. **Foto:** Bruce → SURTEES. **Klip:** Alan Heim. **Musik-arr:** Ralph → BURNS. **Medv:** Dustin → HOFFMAN (Lenny Bruce), Valerie → PERRINE (Hot Honey Harlow). 111 min. **Litt:** Kos. 127.

Filmen om entertaineren Lenny Bruce (1925–1966) er struktureret som en vidne-fortælling, hvor Lenneys mor, kone og manager fortæller om hans liv, der vises i flash-backs, fra hans karrieres begyndelse, hans ægteskab med stripperen Honey, hans gennembrud som natklub-entertainer, retsforfølgelserne p.g.a. obskøn tale og наротикабесиддelse, til hans undergang og død.

Bob Fosses film holdt sig prisværdigt fri af kunstner-herroisering og gav et skarpt kritisk portræt både af kunstneren Lenny Bruce og det samfund hans satire var rettet imod. Bruce fremstod som en original kunstner og moralist, der endte i monoman selvoptagethed og desperation. Historien om Lenny Bruce' karriere rummer tilsyneladende stof til en beretning om en moderne ytringsfrihedens martyr, en lidelseshistorie om kunstneren som knuses af det bigotte samfund, som han vover at fortælle den usminkede sandhed. Og der er lagt op til en film, der kunne handle om den kompromisløse, ubestikkelt ærlige kunstners kamp for sandhed og ærlighed. Men ikke bare styrede Fosses film heldigt fri af martyrium-aspektet, den vendte sig endog afslørende mod sin hovedperson og blev en fabel om kunstneren som en falsk frelserskikkelse, der bliver offer for sin egen og tidens forvirring. Dustin Hoffman og Valerie Perrine skabte et par overbevisende skikkelser. Fosse fortalte i en strengt behersket stil (sort-hvid og ingen musik) med en stringent montage som styrende stilistisk princip. (PS)

LENZ, Kay (1954) – Skuespillerinde. Debuterede 8 år gammel i TV i Al Jarvis' shows »Hollywood on Television«, der blev produceret af faderen Ted Lenz. I 60'erne fik hun roller i serierne »Ironside« og »The Monroes« og blev opdaget af Clint → EASTWOOD i TV-filmen »The Weekend Nun«. **Film:** 73: Breezy/Hun hed Breezy. 75: White Line Fever/Bralende kæmper. 76: The Great Scout & Cathouse Thursday/Vestens glade dollargin. (MB)

LITTLE BIG MAN → GOD DAG AT DØ, En

LITTLE, Cleavon (1.1. 1939) – Skuespiller. Startede på teater i 1967 og har været med i bl. a. »MacBird« (67), »Someone's Coming Hungry« (69), »Purlie« (69). Genembrud i filmen »Vanishing Point« (→ NEGERE i amerikansk film). **Film:** 68: What's So Bad About Feeling Good?/Her går det godt. 69: John & Mary. 70: Cotton Comes To Harlem/Da bomuld kom til Harlem. 71: Vanishing Point/Speed. 74: Blazing Saddles/Sheriffen skyder på det hele. 75: The Day the Earth Moved (TV); Greased Lighting. (CH)

LOCATIONS er den tekniske betegnelse for de optagelsesssteder, der ligger udenfor et filmstudios → SCENE eller → BACKLOT. Det er nu engang billigere at flytte et helt filmhold til New York, end det ville være at bygge byen op i → DEKORATION. Location-optagelser er derfor i første række penge-besparende.

Men mange af Hollywoods yngre instruktører vælger også at arbejde på location for at slippe for det teaterpræg, som dekorationerne ofte giver. Med meget få undtagelser er alle eksteriører på 70'ernes amerikanske film lavet på location, mens interiørerne for det meste stadigvæk laves i → ATELIER. (IL)

LOFTIN, William Carey (ca. 1915) – Stunt coordinator. Begyndte som attenårig at deltage i forskellige motorcykelshows i sin hjemstat Mississippi og kom som

medlem af »The Globe of Death« til Californien i 1935 og fik året efter ansættelse som stuntman hos Universal. I 40'erne var han fast dubleant for Abbott & Costello-farcerne. Han fik sin første større opgave med biler i Anthony Manns »Side Street« i 1949, men arbejdede i øvrigt anonymt som tilrettelægger af og chauffør i biljagter frem til 1968 og »Bullitt«. Inden havde han bl. a. arrangeret bilsammenstødene i »Hoplav lever« og arbejdet på »Red Line 7000« og »Grand Prix«. Af øvrige film i 60'erne kan nævnes »Viva las Vegas«, »Hatari« og »The Silencers«. Loftin kører nu ikke mere, men arbejder som leder af en motorskole for stunt-chauffører. **Litt:** Sunset Boulevard nr. 15. **Film:** 68: The Wrecking Crew/Matt Helm og de hårde drenge; Bullitt. 69: The Love Bug/Herbie's eventyr. 70: Patton/ → PATTON: PANSEGNERALEN (+ S). 71: Duel/ → DUELLEN; Vanishing Point/Speed. 72: Fear Is The Key/Frygten er mit våben; The Hot Rock/4 uheldige helte; The Getaway/Getaway – vild flugt. 73: Magnum Force/Dirty Harry går amok. 74: The Sugarland Express; The Front Page/Ryd forsiden (+ 2nd-unit); The Taking of Pelham 1-2-3/Togkapring. 75: Framed/En spiller hævn; White Line Fever/Brolende kæmper; Part 2 Walking Tall. 76: Special Delivery. (MB)

LOHMAN, Paul N. – Fotograf. **Film:**

71: Fillmore (Co-F). 73: Extreme Close-Up; Coffy/Coffy – den nødeløse hævner; 74: California Split. 75: → NASHVILLE*. 76: Silent Movie; Buffalo Bill and The Indians, Or Sitting Bull's History Lesson/Buffalo Bill og indianerne. 77: An Enemy of the People. (CH)

LOMBARDO, Louis J. (ca. 1933) – Klipper. Data om Lombardos tidligere arbejde har ikke kunnet spores, men i 57 indledte han øjensynlig sit senere samarbejde med Robert → ALTMAN som kameramand på »The James Dean Story«. På TV har han klippet »The Bob Hope Vietnam Christmas Show« i 66 og spillefilmen »The Name of the Game Is Kill« i 68. I 1975 debuterede han som instruktør og har nu indledt et producentsamarbejde med George → SEGAL. **Film:**

69: The Wild Bunch/Den vilde bande. 70: The Ballad of Cable Hogue/ → CABLE HOGUE – PRÆRIENS TØRSTIGE MAND; Brewster McClellan/Fuglemanden (+ 2nd-unit). 71: McCabe & Mrs. Miller/ → VESTENS SYNDIGE PAR – McCABE & MRS. MILLER (+ 2nd-unit).. 73: The Long Goodbye/Det lange farvel. 74: Thieves Like Us/ → TYVE SOM OS; California Split. 75: Russian Roulette/Lejemorder jages (!); The Black Bird/Mysteriet om ridderfalken (+ P). (MB)

LOVE STORY (Love Story) – USA. **P-start:** 18.11. 69/© 1970/**Prem:** 1970. **P-selskab:** Paramount/Love Story Company. **P:** Howard G. Minsky. **I:** Arthur → HILLER. **Manus:** Erich Segal. **Foto:** Richard → KRATINA (Movielab). **Klip:** Robert C. Jones. **Medv:** Ryan → O'NEAL (Oliver), Ali → MacGRAW (Jenny). 100 min.

Rigmundssønnen Oliver, der studerer jura på Harvard, forelsker sig i den kvikke musikstuderende Jenny, der kommer fra en italiensk immigrantfamilie. Olivers

forældre bryder sig imidlertid ikke om Jenny. Oliver bryder med dem og giftet sig med Jenny, der arbejder som lærerinde så han kan fuldføre sine studier uden støtte fra faderen. Han tager en fin eksamen, får en god stilling. Men så viser det sig at Jenny er uhelbredelig syg. Hun dør af leukæmi som 25-årig. Far og søn genforenes.

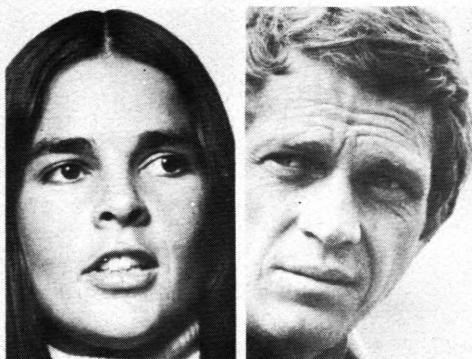
Erich Segal, der havde været medfatter på »The Yellow Submarine«, skrev »Love Story« som filmmanus, men man besluttede at teste historien først som roman. Bogen blev en bestseller og beredte vejen for filmens gigantiske kommercielle succes. Arthur Hillers film var helt igennem middelmådigt kitsch, men blandingen af skæbneramt kærlighed og sukkoerovertrukket ungdomsopør tog publikum med storm og fik millioner til at hulke i biograferne. Francis Lais melodi blev en international landeplage (→ MUSIK). Filmens dybsindigste aforisme, »Love means not ever having to say you're sorry«, var 70'ernes tåbeligste filmreplik, hidtil. Romanblads-litteraturen fik i denne film et pseudo-intellektuelt monument, som snejdigt spillede på alle de meste udhulede klicheer om frisyn og fordomme og som beraktefede de mest facile samfunds-normer. (PS)

LOVELACE, Linda (ca. 1951) – Skuespillerinde. Pornostjerne, der dannede skole for 70'ernes → PORNOFILM med sin demonstration af mundens (og halsens) betydning for sexuallegen i »Deep Throat« (72). Har udgivet to best-sellers om sit korte, men begivenhedsrigte liv og levned: »Inside Linda Lovelace« og »The Intimate Diary of Linda Lovelace«. **Film:** 72: Deep Throat/Langt ned i halsen. 74: Deep Throat – Part II. 75: Lovelace Meets Miss Jones; Linda Lovelace for President. (CH)

LOVING – PÅ KANT MED KÆRLIGHEDEN (Loving) – USA. **P-start:** 16.12. 68/© 1969/**Prem:** marts 70. **P-selskab:** Brooks Ltd. **P:** Don Devlin, Stanley Neufeld. **I:** Irvin → KERSHNER. **Manus:** Don Devlin efter roman af J. M. Ryan. **Foto:** Gordon → WILLIS (DeLuxe). **Klip:** Robert Lawrence. **Medv:** George → SEGAL (Brooks Wilson), Eva Marie Saint (Selma Wilson), Sterling Hayden (Lepridon), Keenan Wynn (Edward). 89 min. **Litt:** Kos. 97.

Den 35-årige reklametegner Brooks Wilson roder rundt med sit liv og kan ikke finde ud af noget som helst, og alt han rører ved bliver forkert. Han er gift, har børn, en dejlig kone, et økonomisk tåleligt job, men han styrter afsted til elskerinde og bagefter til whiskyglassets korte dulmen, og endelig, under et stort selskab, roder han sig ind i en erotisk affære med en nabokone, alt imens gæsterne, til moro for dem, til græmmelse for hustruen, følger parrets berusede fumlen rundt via et internt TV. Det endelige opgør finder sted i sneen udenfor, hvor en bukseløs Brooks Wilson prøver at gøre afbigt.

Irvin Kershners tragikomedie er ikke kun realistisk komedie, men også grimbende og nærværende drama. Manuskriptet er stramt komponeret, instruktionen diskret pointerende, og spillet fremragende, især af George Segal, der holder figuren fri af det yndkelige, men

Fra oven og ned,
venstre til højre:
Ryan O'Neal og
Ali MacGraw i
»Love Story«,
Kay Lenz, Cleavon
Little, Ali MacGraw,
Steve McQueen,
Linda Lovelace og
scene fra »Loving«.

også af Eva Marie Saint, der med finhed redegør for hustruens kvaler. Filmen »falder på plads« i Kershners produktion med outsideren som det foretrakne tema, men der er på sin vis tale om en udvidelse af tematikken i forhold til den gale digter i »A Fine Madness« og den livskluge plattenslager i »The Flim Flam Man«. Mange vil mene, at »Loving« er Kershners bedste og modneste (og mest desperate) film. (PC)

LUCAS, George (1944) – Instruktør. Eksemplet fra filmskolen på University of Southern California i 66 og bagefter lærer i fotografering. Lavede med en studiegruppe science-fiction-kortfilmen »THX 1138 4-EB« og en featurette om »McKenna's Guld« (67) og vandt med disse på National Student Filmfestival et stipendum til at følge filmproduktionen hos → WARNER. Her traf han Francis Ford → COPPOLA og blev hans assistent på »Finian's Rainbow« (»Regnbuedalen«, 68) og fulgte ham året efter på »The Rain People« (»Flygtig som regnen«), som han lavede en 40 min. dok-film om. Derefter udvidede han sit manus til »THX 1138«, der blev produceret for Coppolas selskab American Zoetrope, som Lucas nu er vicepræsident for. I 70 var Lucas også en af de mange fotografer på Rolling Stones-filmen »Gimme Shelter«. Projekt: »The Radioland Murders«. **Litt:** Action, jan-feb. 74; Film Quarterly, forår 74. **Film:** 70: THX 1138 (+ KI + M). 73: American Graffiti/ → SIDSTE NAT MED KLIVEN (+ Co-M). 76: Star Wars (+ M). (MB)

LUMET, Sidney (25.6. 1924) – Instruktør. I dokumentarfilmen »King: A Filmed Record . . . Montgomery to Memphis« har Lumet – sammen med Joseph L. Mankiewicz – filmet de forbindende sekvenser. Projekt: »Equus« efter Peter Shaffer. **Litt:** Films and Filming, nr. 8, maj 1975. **Film** (siden Filmens HHH, IV): 69: The Appointment. 70: The Last of the Mobile Hot-Shots; King: A Filmed Record . . . Montgomery to Memphis. 71: The Anderson Tapes/Anderson-klanen. 72: Child's Play. 73: The Offence/Forhøret; Serpico. 74: Lovin' Molly; Murder On the Orient Express/Mordet i Orientekspressen. 75: Dog Day Afternoon/En → SKÆV EFTERMIDDAG*. 76: They Shall Not Pass; Network. (PH)

LYD er groft sagt filmkunstens artistiske stedbarn. Man falder jævnligt i svime over en fotograf's billeder, en klippers montage og en art directors → DEKORTIONER. Men lyden har måske endda nået en endnu højere grad af sofistikering i tidernes løb, end billede, montage og dekorationser har, skønt kun fagfolk bemærker det. Lyden til en amerikansk film er mange menneskers arbejde: en eller flere recordist'er, en række boomere og en række second-unit-lydfolk tager sig af lyden under optagelserne; til synkronisering og pålægning er der specielle sound editors; til musikoptagelser og eftersynkronisering er der en mixer og adskillige assistenter, når færdiglyden skal mixes. I Danmark ville den samme mængde arbejde blive udført af to mænd.

Skønt den enkelte lydmands originalitet og professionelle kunnen selvfølgelig er altaførende, betyder det også

meget, om instruktøren lægger særlig vægt på sit lydbillede, eller om det bare er noget der skal fungere. Blandt mange andre navne i de senere års amerikanske film kan man måske fremhæve instruktører som Norman → JEWISON og Robert → ALTMAN. Disse to har stillet høje krav til lydarbejdet i deres film, og film som »I nattens hede« og »Det lange farvel« er bemærkelsesværdige for deres præcise, originale og farverige naturalistiske lydsider. (IL)

MacGRAW, Ali (1.4. 1939) – Skuespillerinde. Assistent for modefotografen Melvin Sokolsky og lejlighedsvis model. Efter gennembrudsfilmen »Goodbye Columbus – Rend mig i ambitionerne« udalte hun: »Så De Katharine Ross i »Hellfighters«? Stakkels pige, jeg ville hellere lave ingenting end sådan en film!«, hvorefter hun spillede hovedrollen i → LOVE STORY. Samme år gift med Paramount-direktøren Robert → EVANS, der allerede havde udset hende til rollen som Daisy i »Den store Gatsby«, da hun under optagelserne til »Getaway – vild flugt« involverede sig intimt med Steve → McQUEEN og dermed satte en foreløbig stopper for sit producent-aægteskab og sin karriere. **Film:** 68: A Lovely Way to Die/Den hårde kerne. 69: Goodbye Columbus/Goodbye Columbus – rend mig i ambitionerne. 70: Love Story. 72: The Getaway/Get-away – vild flugt. (PH)

McCABE & MRS. MILLER → VESTENS SYNDIGE PAR – **McCABE & MRS. MILLER**

McQUEEN, Steve (24.3. 1930) – Skuespiller. Debut 56 i »Somebody Up There Likes Me« (Kampen mod fortiden = Lige på og knaldhårdt). Eget produktions-selskab »Solar Prod.« fra 61. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

68: Bullitt. 69: The Reivers/De tre fra Mississippi. 71: Le Mans; On Any Sunday/Moto-Cross – hver søndag. 72: Junior Bonner/ → JUNIOR BONNER – KØRENDE COWBOY; The Getaway/Get-away – vild flugt. 73: Papillon. 74: The Towering Inferno/Det tårnhøje helvede. 77: An Enemy of the People. (MB)

MACDONALD, Ross (1915) – Am. forfatter. Rigtige navn: Kenneth Millar, under hvilket han i 1944 udsendte sin første roman, »The Dark Tunnel«. I 1949 (under navnet John Ross Macdonald, senere ændret til Ross Macdonald, for at undgå forveksling med John D. MacDonald) begyndte han på sin serie kriminalromancer om privatdetektiven Lew Archer, der nu omfatter 20 romancer. Foreløbig er to af romanerne filmatiseret, nemlig »The Moving Target« (1949), som Jack → SMIGHT i 1966 instruerede under titlen »Harper«, og »The Drowning Pool« (1951), som Stuart → ROSENBERG i 1975 instruerede under samme titel. I begge film spilles detektiven Lew Archer af Paul → NEWMAN, og i begge film er detektiven navngivet Harper på Paul Newmans forlangende. Flere af Ross Macdonalds romaner er solgt til filmatisering under indtryk af den genvundne popularitet som → KRIMINALFILMEN nyder i halvfjerdsene, og det var en overgang tanken, at Sam → PECKINPAH skulle have filmatiseret romanen »The Chill« (1964). En film som

→ SKAKMAT er direkte inspireret af Macdonalds forfatterskab. I 1975 produceredes en (efter sigende mislykket) TV-serie omkring detektiven Archer, der blev spillet af Brian Keith. (PC)

MAFIA-film er en underafdeling af → GANGSTERFILM. Den berygtede amerikanske forbryderorganisation (der også kendes som »The Syndicate«, »The Outfit«, »The Office« og »The Army«) har, specielt siden The → GODFATHER, været genstand for producenters kommercielle opmærksomhed, nogle gange komisk som i »Lovers lange fingre«, andre gange med grov understregning af temaets voldelige karakter (f. eks. »The Stone Killer«). Ofte har mafia-folk optrådt som bipersoner i film, der i øvrigt ikke drejer sig om forbryderbevægelsen (f. eks. i Jack → LEMMON/John G. → AVILDSEN-filmen »Manden i midten«, eller i Ralph → BAKSHI's »Stærktobak« (→ ANIMATION). **Vigtigste film:** 71: The Last Run/Hans sidste job – Richard → FLEISCHER. 72: Across 110th Street/Bag 110. gade – Barry Shear; The → GODFATHER – Francis Ford → COPPOLA; The Mechanic/Mechanic – menneskejægeren – Michael Winner; Prime Cut/Hakkedrenge – Michael → RITCHIE; The Gang That Couldn't Shoot Straight/Hellere ramme ved siden af ... – James → GOLDSTONE. 73: Charlie Varrick/Menneskejagt på liv og død – Don → SIEGEL; Cops and Robbers/Lovens lange fingre – Aram → AVAKIAN; The Don is Dead/Don Angelo er død – Richard Fleischer; Heavy Traffic/Stærktobak – Ralph Bakshi; Save the Tiger/Manden i midten – John G. Avildsen; The Seven-Ups/Politiets hårde kerne – Philip → D'ANTONI; The Outfit/Opgør i underverdenen – John → FLYNN; The Stone Killer – Michael Winner; Mean Streets/→ GADEN UDEN NÅDE* Martin → SCORSESE; Honor Thy Father/Bandekrig – Paul Wendkos. 74: The Godfather Part II/The → GODFATHER 2. DEL – Francis Ford Coppola; McQ/McQ renser ud – John Sturges; Mr. Majestyk – Richard Fleischer; Busting/Busting – politiets farligste job – Peter Hyams; Freebie and the Bean/Knust til til frokost – Richard Rush; Law and Disorder – Ivan → PASSER; The Super Cops/Superstrømerne – Gordon → PARKS. (PC)

MAILER, Norman (31.1. 1923) – Forfatter, instruktør. Født i New Jersey. Berømt med debutromanen om Stillehavskrigen, »The Naked and the Dead« (49), og står fortsat centralt placeret i amerikansk litteratur, nu mest aktiv som kontroversiel tidsdebattør. »The Naked and the Dead« blev filmet af Raoul Walsh 1958 (da.: »De nøgne og de døde«). Romanen »An American Dream« (65) er filmet af Robert Gist 1966 (da.: »Vi ses i helvede, Darling«). »The Deer Park« (55) er en skarp roman om → HOLLYWOOD (udsendt som skuespil 1967). 1973 kom den store Marilyn Monroe-biografi, »Marilyn: A Biography«. Hans essay om »Le dernier tango à Paris«, »A Transit to Narcissus«, hvori han hævdede, at »Branco's real cock up Schneider's real vagina would have brought the history of film one huge march closer to the ultimate experience it has promised since its inception (which is to re-embody life)«, er trykt i den amerikanske bogudgave af

manuskriptet, »Bernardo Bertolucci's Last Tango in Paris« (74). Fra slutningen af 60'erne begyndte han at optage eksperimentalfilm, hvor han især arbejdede med improvisation. Tre af filmene har haft offentlig distribution: »Wild 90« (68), »Beyond the Law« (68) og »Maidstone« (71). Sidstnævnte blev udsendt som manus ledsaget af essay'et »A Course in Film-Making«, genoptrykt let ændret i »Existential Errands« (73). Han har desuden medvirket i Sandra Hochmans dokumentarfilm »Year of the Woman« (73) og i Jonas Mekas' »Diaries, Notes and Sketches« (70). (PS)

MANUSKRIFT er den ujævne størrelse, en film laves på grundlag af.

Man taler om en films »originalmateriale«. Det kan være et litterært forlæg eller en til formålet fremstillet historie. På grundlag af originalmaterialet laver man en synopsis, altså en kortfattet udgave af historien. Det næste skridt kan blive et treatment, en synopsis, der ligeledes angiver en slags grundholdning i manuskriptet. Denne kan ofte adskille sig betydeligt fra den, der var at finde i det litterære forlæg (dette gælder f. eks. en film som → GØGEREDEN).

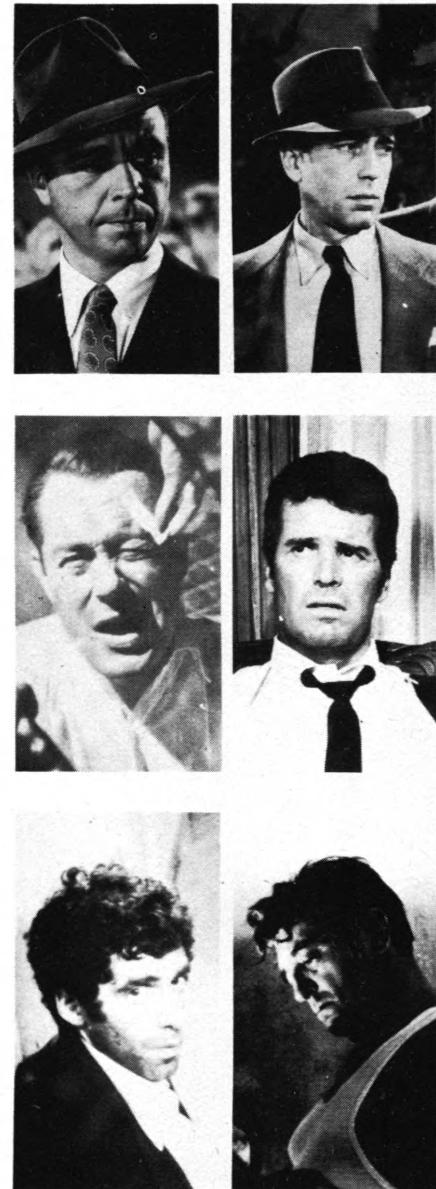
Næste fase er selve manuskriptet, der normalt er igennem en del omskrivninger, før det kommer til at forelægges i sin endelige version. Denne kaldes et »pre-production script«. Dialogen vil være anført i dette manuskript, ligeledes hver enkelt scenes forløb og dens holdning. Derimod er det kun sjældent, at der er indføjet angivelse af kamerapositioner. Hvis dette sker, har man det, man på dansk kalder en »drejebog«. Næppe mange andre instruktører end Hitchcock arbejder efter et så færdigstykke manuskript i vore dage.

Den type manuskript, der af og til udkommer i bogform, eller som de amerikanske filmselskaber fremstiller til internt brug, og som nogen svarer til den færdige film, kaldes et »post-production script« eller en »cutting continuity«. Der er ofte forbløffende store forskelle mellem et pre- og et post-production script.

Gode manuskripter har altid været den store mangelvare i filmverdenen. Generelt har Hollywood kunnet præste mere mange gode manuskriptfættere i tidernes løb – og det kan man stadigvæk – men ofte må man alligevel bemade en instruktørs evne til at få noget acceptabelt eller ligefrem godt ud af det manuskriptforlæg, han har arbejdet efter. (IL)

MARLOWE, Philip – Privatdetektiv. Hovedperson i syv romaner af Raymond → CHANDLER samt i flere film, hvor Marlowe er blevet portrætteret af så vidt forskellige skuespillere som: Dick Powell (i »Murder, My Sweet«), Humphrey Bogart (i »The Big Sleep«), George Montgomery (i »The Brasher Doubloon« og »Lady in the Lake«), James Garner (i »Marlowe«), Elliott → GOULD (i »The Long Goodbye«) og Robert Mitchum (i → FARVEL, MIN ELSKEDE*). Chandler har i øvrigt selv engang leveret denne karakteristik af Philip Marlowe: »... a man ... who is not himself mean, who is neither tarnished nor afraid ... He is the hero, he is everything. He must be a complete man and yet an unusual man.«

He must be, to use a rather weathered phrase, a man of honor, by instinct, by inevitability, without thought of it, and certainly without saying it. He must be the best man in his world and a good enough man for any world. (PC)

Fra oven og ned, venstre til højre:
6 × Philip Marlowe: Dick Powell, Humphrey Bogart, Robert Montgomery, James Garner, Elliott Gould og Robert Mitchum.

MARS, Kenneth – Skuespiller. Biografiske data ikke fundet. **Film:** 67: The Producers/Hurra for Hitler! eller Hvad chefen gør er altid det rigtige = Forår for Hitler. 69: The April Fools/Min kone forstår mig ikke; Butch Cassidy and the Sundance Kid/Butch Cassidy and The Kid; Viva Max/General Max indtår Alamo. 71: Desperate Characters. 72: What's Up, Doc?/Du er toppen, professor. 74: The Parallax View/→ SIDSTE VIDNE; Young Frankenstein/→ FRANKENSTEIN JUNIOR. 75: Someone I Touched (TV); Night Moves/→ SKAKMAT. (PH)

M.A.S.H. (M.A.S.H.) – USA. **P-start:** 10.4. 69/© 1969/Prem: jan 70. **P-selskab:** 20th Century-Fox/Aspen. **P:** Ingo Preminger. **I:** Robert → ALTMAN. **Manus:** Ring Lardner Jr. **Foto:** Harold E. Stine (DeLuxe, Panavision). **Klip:** Danford B. Greene. **Medv:** Donald → SUTHERLAND (Hawkeye Pierce), Elliott → GOULD (Trapper John McIntyre), Sally → KELLERMAN (Hot Lips Page), Robert → DUVALL (Major Frank Burns). 116 min.

Under Korea-krigen sendes Hawkeye og Trapper til et militærhospital, hvor de hurtigt sætter lejren på den anden ende. Der opereres blodigt, og i fridten forfølger de uden blusel deres interesser: vin, kvinder og obstruktion af enhver autoritet.

»M.A.S.H.« er Robert Altmans gen-nembrudsfilm (prisbelønnet i Cannes 70), en vild, blasphemisk og generelt respektløs farce, der retrospektivt set er Altmans første systematiske forsøg på at nedbryde de eksisterende Hollywood-genrer og deres normer. Manuskriptet er i sig selv vittigt (omend måske også af og til for opportunistisk), men det er først og fremmest Altmans instruktion, der har skabt rammen om nogle over-dådigt vittige skuespilpræstationer, præcist registrerede situationer, vanvittige, absurde og dog realistiske. (PC)

MASON, Marsha (3.3. 1942) – Skuespillerinde. Født i St. Louis. Gik på Webster College. Off-Broadway debut med »Happy Birthday, Wanda June«. Broadway-debut med »Cactus Flower« i beg. af 60'erne. Andet teaterarbejde: »The Deer Park« (67) og »It's Called Sugar Plum« (68). For TV: »Brewsie and Willie«, »Cyrano de Bergerac« og serien »Love of Life«. Gift med Neil → SIMON, og med i den efter en uges optagelse skrinlagte Mike Nichols-film »Bogart Slept Here«, hvis Neil Simon-manus siden er omskrevet (af Simon) til »Goodbye Girl«, hvori Marsha Mason skal spille hovedrollen.

Film:

66: Hot Rod Hullabaloo. 68: Beyond The Law/Sheriffen i Silvertown. 73: Cinderella Liberty/Orlov til midnat; Blume in Love/ → UD, SA' MIN KONE. 77: Audrey Rose. (CH)

MATADOREN el. ... jeg køber Rådhuspladsen (The King of Marvin Gardens) – USA. **P-start:** 1.12. 71/© 1972/Prem: okt. 72. **P-selskab:** BBS Prods. **P/I:** Bob → RAFELSON. **Manus:** Jacob Brackman, efter story af Brackman og Rafelson. **Foto:** Laszlo → KOVACS (Eastmancolor). **Klip:** John F. Link. **Medv:** Jack → NICHOLSON (David Staebler), Bruce → DERN (Jason Staebler), Ellen → BURSTYN (Sally), Julia Anne Robinson (Jessica). 104 min. **Litt:** Kos. 127.

David Staebler, der laver radio talkshows i Philadelphia, kommer til Atlantic City, hvor hans storebror, Jason, vil have ham med på en hotelfidus; en ø ved Hawaii skal laves til feriested. Jason er involveret med en gangster, der har fået ham arresteret. Han løslades midlertidigt. Jason lever sammen med Sally, der har en smuk steddatter, Jessica, som Jason viser stigende interesse for. Gangsteren lover at frafalte anklage mod Jason, hvis han opgiver hotel-planerne. Sally skyder Jason i jalousi. David vender hjem til sine talkshows i Philadelphia.

Bob Rafelsons film er et kompliceret, sært drømmeagtigt værk, der henter sine referencer fra spillet »Matador« (deraf den gædefulde første danske titel: »... Jeg køber Rådhuspladsen«). Det er en ejendommelig fabel om betragteren og fantasten, de to lige virkelighedsfjerne brødre. Filmen er gennemsyret af mystik og uvirkelighed og giver en fascinerende skildring af fire fortalte skæbners undergang med Atlantic Citys forfaldne luksushoteller som kulisser. Et kamferspil – suverænt udført af Jack Nicholson, Bruce Dern og Ellen Burstyn – om Den amerikanske Drøms opløsning. En af tidens mest fantastiske, bizarre og personlige film, som man dårligt fatter har kunnet laves indenfor det kommercielle system. (PS)

MATTE EFFECT → FOTO-EFFEKTEN

MATTHAU, Walter (1.10. 1920) – Skuespiller. Født som Walter Mattuschanskayasky. Instruerede »Gangster Story« (60). 1970: Co-speaker på 2½ times dokumentarfilm om Martin Luther King, »King: A Filmed Record ... Montgomery to Memphis«. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

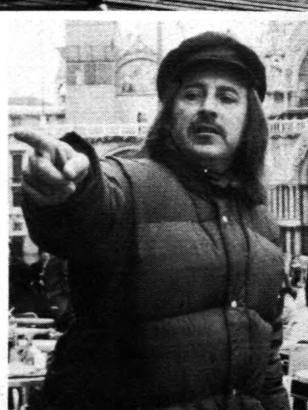
70: Cactus Flower/Kaktusblomsten. 71: A New Leaf/ → I LYST OG DØD; Plaza Suite/Hotel Plaza nr. 719; Kotch/Kotch – en helvedes go' bedstefar. 72: Pete 'n' Tillie/Peter og Tillie. 73: Charley Varrick/Menneskejagt på liv og død; The Laughing Policeman/Endestation mord. 74: Earthquake/Jordskælv; The Front Page/Ryd forsiden; The Taking of Pelham 1-2-3/Togkapring. 75: The Sunshine Boys; The Gentleman Tramp (Dok.-film om Chaplin – Sp.). 76: The Bad News Bears/Op med humøret, drenge. 77: Casey's Shadow. (MB)

MAY, Elaine (21.4. 1932) – Instruktør. Også manuskriptforfatter. Født i Philadelphia. I midten af 50'erne fandt hun sammen med Mike → NICHOLS i gruppen The Compass Players. I 1960 lavede de revyen »An Evening With Mike Nichols and Elaine May«, der også blev sendt i TV. Samme år medvirkede hun i en anden TV-produktion »Fabulous Fifties«. I 1961 skrev hun skuespillet »A Matter of Position«, som Mike Nichols instruerede. Hun har senere skrevet en akteren »Adaptation«, med premiere 1969 i egen iscenesættelse, opført herhjemme under titlen »Tilpasning«. Andre iscenesættelser er »The Third Ear« (64) og »Next« (69). Om Elaine Mays seneste film, den ikke-udsendte og ikke-færdiggjorte, »Mikey and Nicky«, verserer for øjeblikket en retssag mellem produktionsselskabet Paramount og Elaine May. Det synes at være retten til »final cut«, striden drejer sig om samt store budgetoverskridelser. **Litt:** Millimeter, okt. 1975. **Film:**

67: Enter Laughing (S); Luv/Prøv med min kone (M). 71: A New Leaf/ → I LYST OG DØD (+ M + S). 72: Such Good Friends/Ægteskab på tremands hånd (M, under pseudonymet Esther Dale); The Heartbreak Kid/ → HJERTEKNUSEREN. 76: Mikey and Nicky (+ M + S, ikke udsendt). (CH)

MAZURSKY, Paul (25.4. 1930) – Instruktør. Skuespiller på teater, TV og film siden 1951, 1954–60 tillige natklub-komi-

Fra oven og ned, venstre til højre: Elliott Gould og Donald Sutherland i »M.A.S.H.«, Kenneth Mars, Walter Matthau, Marsha Mason, Bruce Dern og Jack Nicholson i »Matadoren«, Elaine May, Paul Mazursky.

ker og skuespil-instruktør. Producerede sammen med eks-skuespilleren Larry Tucker en halvt improviseret revy »Second City«, som han både skrev, instruerede og spillede med i. Skrev i fire år Danny Kays TV-shows, skabte og skrev »The Monkees« -serien. Producerede og skrev (også s.m. Tucker) Hy Averbacks »Lad mig kysse din sommerfugl«. Debuterede som instruktør året efter med »Bob & Carol & Ted & Alice«. **Litt:** Dialogue on film, nr. 2, nov. 1974; Kos. 118. **Film:**

55: The Blackboard Jungle/Vend dem ikke ryggen (S); Fear and Desire (S). **66:** Death Watch (S). **68:** I Love You Alice B. Toklas/Lad mig kysse din sommerfugl (M + P); Bob & Carol & Ted & Alice (+ M). **70:** Alex in Wonderland (+ M + S). **73:** Blume in Love/ → UD, SA MIN KONE (+ M + S + P). **74:** Harry & Tonto (+ M + P). **76:** Next Stop, Greenwich Village/ → NEXT STOP, GREENWICH VILLAGE (Her leves livet)* (+ M + P). **77:** Unmarried Woman. (PH)

MELENDEZ, Bill – Instruktør, animator. Uddannet i Walt Disney Studios. Har som instruktør og co-producent overført Charles M. Schulz' »Peanuts« (»Radiserne«) til tegnefilm. Schulz skriver manuskript, Lee Mendelson producerer. Første forsøg var »A Charlie Brown Christmas«, udsendt på TV 1965. Den fik en Emmy. Der fulgte en række 25 minutters TV-film – »Charlie Brown's All Stars« (66), »It's the Great Pumpkin, Charlie Brown« (66), »You're in Love, Charlie Brown« (67), »He's Your Dog, Charlie Brown!« (68), »It Was a Short Summer, Charlie Brown« (69), »You're a Blockhead, Charlie Brown« (70), »You're Elected, Charlie Brown« (72), »There's No Time For Love, Charlie Brown« (73), »Be My Valentine, Charlie Brown« (75), »You're a Good Sport, Charlie Brown« (75) og »It's a Mystery, Charlie Brown« (75) – før og efter den første biograffilm fra 1969. Stilen og farverne er enkle, men alligevel et bud på 4-strip-billedernes koncise form. Kommende film: »Race for Your Life, Charlie Brown«. **Litt:** Mendelson & Schulz: Charlie Brown & Charlie Schulz, 70. **Film:**

69: A Boy Named Charlie Brown/Søren Brun og hans venner (I + Co-P + stemme). **70:** The Rainbow Bear (kortfilm) (I + P). **72:** Snoopy, Come Home/Nuser, kom hjem (I + Co-P + stemme). (LØ)

MELODRAMA – Melodramaet, en beretning hvor store følelser udfolder sig under megen og alvorlig dramatik, gennem kriser og katastrofer, ofte med anvendelse af sammentræf og skæbnesvange tildragelser. Denne klassiske triviale form, som i filmen havde sin sidste storhedstid med Douglas Sirks film fra 50'erne, er nok på retur; men der er dog stadig en del film som mere eller mindre helhjertet bekender sig til genren. **Litt:** Kos. 119. **Vigtigste film:**

70: Airport – George Seaton; The Grasshopper – Jerry Paris; I Walk the Line/Sheriffen i Tennessee = Alt for dig (TV-titel) – John → FRANKENHEIMER; → LOVE STORY – Arthur → HILLER. **71:** The Hospital/Hospitalet – Arthur Hiller; The Horsemen/De vilde rytttere – John Frankenheimer; The Mephisto

Waltz/I Satans kløer – Paul Wendkos; Such Good Friends/Ægteskab på tremandshånd – Otto Preminger; Who Is Harry Kellerman and Why Is He Saying Those Terrible Things About Me?/Hvem er Harry Kellerman og hvorfor siger han disse skrækkelige ting om mig? – Ulu Grosbard. **72:** The Effect of Gamma Rays on Man-In-The-Moon Marigolds/Skyggeblomster – Paul → NEWMAN; Rage/Katastrofealarm – George C. → SCOTT. **73:** Breezy/Hun hed Breezy – Clint → EASTWOOD; The Exorcist/ → EKSORCISTEN – William → FRIEDKIN; Lost Horizon/Table horisonten – Charles Jarrot; The Man Who Loved Cat Dancing/Vildmarkens lovløse – Richard Sarafian; Summer Wishes, Winter Dreams/Husker du . . . – Gilbert → CATES; The Way We Were/ → VORE BEDSTE ÅR – Sydney → POLLACK; Cinderella Liberty/Orlov til midnat – Mark → RYDELL. **74:** → CHINATOWN – Roman → POLANSKI; Daisy Miller – Peter → BOGDANOVICH; Earthquake/Jordskælv – Mark Robson; The Great Gatsby – Jack Clayton. **75:** Hustle/Strømeren og luksuspigen – Robert → ALDRICH; The Yakuza/Yakuza – den hemmelige liga – Sydney Pollack. **76:** Ace Up My Sleeve = Crime and Passion/Et es i ærmet – Ivan → PASSER. (PS)

METRO-GOLDWYN-MAYER (MGM) – Produktions- og distributionsselskab oprettet 1924 ved en sammenslutning af tre eksisterende selskaber: Metro Pictures (opr. 1916 af J. Robert Rubin og Louis B. Mayer), der i 1920 blev overtaget af Loew's Inc., en biografkæde. Rubin og Mayer havde også, i 1918, dannet Louis B. Mayer Pictures Corporation, og endelig indgik yderligere det i 1916 stiftede Goldwyn Picture Corporation, hvis stifter, Sam(uel) Goldfish (= Goldwyn) ikke mere havde noget med selskabet at gøre, da MGM stiftedes på initiativ af Marcus Loew. Louis B. Mayer blev produktionsselskabets studiechef og herskede nogenlunde enevældigt indtil 1951, hvorefter Dore Schary fungerede som chef indtil 1956. I 1968, efter tre chefskifter inden for mindre end et år, blev MGM overtaget af Las Vegas-pengemanden Kerk Kerkorian, der ansatte TV-manden James Aubrey til at varetage den daglige ledelse. I 1974 var MGM så godt som ophørt med at eksistere – udlejningen af selskabets film var i USA overtaget af → UNITED ARTISTS (i Danmark af → CINEMA INTERNATIONAL CORPORATION), og produktion af nye film var for en tid ophørt, men der er nu atter ved at komme gang i produktionen, omend MGMs væsentligste film fra de sidste par år har været de to kompilationsfilm »That's Entertainment« og → HOLLYWOOD, HOLLYWOOD*. **Litt:** Bosley Crowther: The Lion's Share (57) & Hollywood Rajah (60); John Douglas Eames: The MGM Story (75); Samuel Marx: Mayer & Thalberg (76). (PC)

MIG OG BOGART (Play It Again, Sam) – USA. P-start: sommer 71/© 1972/Prem: maj 72. **P-selskab:** Rollins-Joffe/APJAC/Paramount. **P:** Arthur P. Jacobs. **I:** Herbert → ROSS. **Manus:** Woody → ALLEN efter eget skuespil (1969). **Foto:** Owen → ROIZMAN (Technicolor). **Klip:** Marion Rothman. **Medv:** Woody Allen (Allan Felix), Diane → KEATON (Linda),

Jerry Lacy (Humphrey Bogart), Tony Roberts (Dick), Susan → ANSPACH (Nancy). 86 min. **Litt:** Kos. 113.

Filmkritikeren og Bogart-fan'en Allan Felix er lille, grim og ikke særlig spændende. Derfor forlader hans kone ham efter to års ægteskab. Allan vil gerne giftes igen, og et ægtepar (Dick og Linda) i vennekredsen, søger at introducere ham for nye piger. Men Allans frierier er håbløse. Linda negligeres af sin meget telefonerende mand, og hun og Allan ender i sengen, efter at Bogart, der ofte kommer til syne i Allans liv for at give ham gode råd, har tilskyndet Allan dertil. Dick betror Allan, at han har Linda mistænkt for at have en elsker. Allan vil ikke stå mellem ægtfællerne og beslutter at bryde med Linda. Men inden han når det, bryder Linda med ham. Allan er tilfreds med situationen, og den måde, han tror, at han har klaret den på.

Woody Allen har selv skrevet manuskript over sit eget skuespil, og filmen må egentlig mere betragtes som en Woody Allen-film end som en Herbert Ross-film. I forhold til Broadway-opførelsen er filmen udvidet med en »Casablanca«-travesterende slutning. Filmen er en vittig og lidt bedrøvet sædekomedie om illusion og virkelighed og moderne affektioner. Dens lidt miserable hovedperson er gået så højt op i (film)-kunsten, at han er blevet en tilskuer til livet. Den er derfor især opbyggelig for film-fans. (IM)

MIG OG REVOLUTIONEN → anm. side 213.

MILIUS, John (1942) – Manuscriptfatter, instruktør. Den tidligere surfinglærer begyndte at studere på L.A. College, men bestod ikke eksamen og tog i stedet filmkurser på University of

Venstre til højre: Woody Allen i »Mig og Bogart«, Liza Minnelli, Robert Mulligan.

Southern California (sammen med George → LUCAS) og vandt i 67 en pris for kortfilmen »Marcello, I'm So Bored«, der var en parodi på Fellini. Den skaffede ham adgang som manudsoktor og dialogsliber hos → WARNER, hvor han skrev manuskriptet til »Apocalypse Now«, der i øjeblikket filmes af Francis Ford → COPPOLA som den omfangsrigeste produktion i Hollywoods nyere historie. Fra W.B. kom han til → AMERICAN INTERNATIONAL PICTURES og var medforsætter på et par film, og i 72 solgte han sit første originalmanuskript. Arbejder nu på et epos om pionertidens Amerika, »Give Your Heart to

the Hawks«, samt »Big Wednesday« (om surfriding). Har desuden færdiggjort et manus s.m. → SPIELBERG, »The Night the Japs Attacked«. **Litt:** Millimeter, sept. 75. **Film:**
69: The Devil's 8/8 skrappe drenge (Co-M). **71:** Evil Knievel (Co-M); → DIRTY HARRY (ukred.). **72:** Jeremiah Johnson/Manden der ikke kunne dø (Co-M); The Life and Times of Judge Roy Bean/Judge Roy Bean – Vestens blodige dommer. **73:** Magnum Force/Dirty Harry går amok (Co-M); Dillinger/Dillinger – gangsterenes gangster (+ I). **74:** Melvin Purvis, G-Man. **75:** Jaws/→ DØDENS GAB (Co-Ma); The Wind and the Lion/Vinden og løven (+ I). **76/77:** Apocalypse Now. (MB)

MILLAR, Stuart (1929) – Instruktør. Tidligere producer (s.m. Lawrence Turman, med hvem han i 1960 oprettede selskabet Millar-Turman Productions). Projekt: »Lion's Tooth« efter Sylvia Plaths roman »The Bell Jar«. **Litt:** Action, marts-april 73. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **70:** Little Big Man/En → GOD DAG AT DØ (P). **72:** When the Legends Die (+ P). **75:** Rooster Cogburn/Sheriffen og pebermøn. (PC)

MINNELLI, Liza (12.3. 1947) – Skuespillerinde. Født i Los Angeles, Californien. Datter af Judy Garland og Vincente Minnelli. Spillede Anne Frank i skolen. Teaterdebut med »Best Foot Forward« (63). Stjerne på Broadway i 1965 med »Flora The Red Manace«. Fik en Tony som 19-årig. Rejste på turné med Elliott → GOULD i »Fantasticks«. → OSCAR-nominering for »The Sterile Cuckoo«. I TV med Danny Kaye, Ed Sullivan, Perry Como m.fl. Har lavet flere shows med sin mor og har selv optrådt i »Liza With a Z« instrueret af Bob → FOSSE. Film-

gennembrud med → CABARET. Koncertturné – bl.a. i København – i 1975. **Litt:** Interview, maj 1972. **Film:**

49: In The Good Old Summertime. **67:** Charlie Bubbles/Berømmelsens pris. **69:** The Sterile Cuckoo/Pigen Pookie; Tell Me That You Love Me, Junie Moon. **71:** Journey Back to Oz (stemme i tegnefilm). **72:** → CABARET. **74:** That's Entertainment/Det er underholdning. **75:** Lucky Lady/Tre smarte smuglere på »Lucky Lady«. **76:** A Matter of Time; New York, New York; Silent Movie. (CH)

MIRISCH CORPORATION – Mindre produktionsselskab oprettet 1957 af de

tre brødre Harold (1907-68), Marvin (1918) og Walter Mirisch (1921). Selskabets erklærede mål var at blive »pre-eminent as the quality independent filmmaker«, og i tresserne lykkedes det selskabet at knytte en række af Hollywoods bedste instruktører til sig (bl.a. Billy Wilder). Mirisch Corporation lod i lang tid sine film udleje gennem → UNITED ARTISTS, men udlejningen varetages nu af → UNIVERSAL. Seneste produktion er den stort anlagte film om Stillehavs-krigen, »Midway« (»Slaget om Midway«). (PC)

MOLLY MAGUIRES, The → OPRØR I MINEN

MORRISSEY, Paul (1939) – Instruktør. Født i New York. Arbejdede for forsikringsselskab og Public Welfare-afdeling, før han blev involveret i uafhængig filmproduktion. Her kom han i kontakt med Andy → WARHOL, som han arbejdede tæt sammen med på flere film. Instruktørdebut 1968 med »Flesh«, produceret af Warhol. Senere blodige udgaver af »Frankenstein« (i 3-D) og »Dracula«. **Litt:** Filmmakers Newsletter, juni 72; Dialogue on Film, nov. 74. **Film:**
65: My Hustler (Ex-P); Space (P-Ass). **66:** More Milk Evette (P-Ass); The Chelsea Girls (P-Ass). **67:** ★★★★ (Four Stars) (P-Ass); Bike Boy (P-Ass); Nude Restaurant (P-Ass). **68:** Flesh (I + Ma + F); Lonesome Cowboys (Ex-P); The Loves of Ondine (Er-P). **69:** Blue Movie, or Fuck (Ex-P); Midnight Cowboy (S). **70:** Trash (I + Ma + F + Kl). **71:** Women in Revolt (= Andy Warhol's Women)/Kvinder på krigsstien (Ex-P + F + Kl + Co-I + Co-Ma). **72:** L'Amour/Kærligheden (Ex-P + Co-I + Co-Ma); Heat (I + Ma + F). **74:** Andy Warhol's Frankenstein (= Flesh for Frankenstein)/

Frankenstein (I + Ma); Andy Warhol's Dracula (= Blood for Dracula)/Grev Dracula (I + Ma). (LØ)

MOTION PICTURE ASSOCIATION OF AMERICA (MPAA) – Brancheorganisation oprettet 1921, da under navnet Motion Picture Producers and Distributors of America. Foreningen blev oprindeligt stiftet under indtryk af et voksede ofte krav om statslig indsigt i og kontrol med filmbranchen og hvad mange mente var måden at sikre den offentlige moral på. Foreningen, der først og fremmest blev til på initiativ af Hollywoods store producenter, skulle sikre, at ingen

blev gået for nær (moralsk og på anden vis) i filmenes handlingsmønstre, og dette førte senere til filmbranchens frivillige → CENSUR. MPAA var også initiativtager til oprettelse af Central Casting Bureau, der gav en rollebesætter i filmindustrien et omfangsrigt materiale, når biroller skulle besættes. Ligeledes sørgete MPAA for en titelregistratur, og foreningen skal i øvrigt på forskellig vis varetage branchens interesser. MPEAA = MOTION PICTURE EXPORT OF AMERICA er en sammenslutning oprettet af MPAA-medlemmerne (→ PRODUKTIONSSELSKABER) med det formål at varetage eksport-interesserne. (PC)

MULLIGAN, Robert (23.8. 1925) – Instruktør. Født i New York, hvor han fra 1952 fungerede som TV-instruktør (ofte i samarbejde med produceren David Susskind) indtil han i 1957 kom til Hollywood og med sin første film »Fear Strikes Out« (»En sund sjæl«), 57, indlede et langvarigt og givtigt samarbejde med den daværende producer og senere instruktør Alan J. → PAKULA. **Litt:** Positif 146, jan. 73; Ecran, jan. 73. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

69: The Stalking Moon/Det blodige spor. **71:** The Pursuit of Happiness/Rettfærdighedens skygge; Summer of '42/Sommeren 42 – jeg glemmer dig aldrig. **72:** The Other/Den anden (+ P). **74:** The Nickel Ride (+ P). (PC)

MURCH, Walter – Lydmand. Specialiserer sig især i lydmixing. Et godt eksempel på hans arbejde er → SIDSTE NAT MED KLIKEN, hvor der bortset fra 20-30 sek. hele tiden er musik på lydbåndet, for det meste fra bilradioer. Credits på filmene lyder på sound effects og mixing. **Litt:** Filmmakers Newsletter, dec. 74. **Film:**

69: The Rain People/Flygtig som regnen. **70:** Gimme Shelter; THX 1138 (+ Co-Ma). **72:** The → GODFATHER. **73:** American Graffiti/ Sidste nat med klichen. **74:** The Conversation/ → AFLYTNINGEN (+ Co-Kl); The Godfather Part II/ → GODFATHER 2. del. (LØ)

MUSICAL – Musical'en i 70'erne byder på ét genialt nyskabende værk, Bob → FOSSES frapperende adaption af teatermusical'en → CABARET, som samtidig var Liza → MINNELLIs gennembrud. Derudover har der ikke været meget liv i genrene. Barbra → STREISAND kunne ikke redde Minnells »On A Clear Day...« eller Herbert → ROSS' »Funny Lady«, en tung → SEQUEL til Wylers »Funny Girl«. Stanley Donen vendte tilbage til genrene med Lerner og Loewes svage Saint-Exupéry-adaption »The Little Prince«, hvis eneste aktiv var Bob Fosses præstation i rollen som slangen. Peter → BOGDANOVICH' 30'er-pastiche til Cole Porter-melodier, »At Long Last Love«, var hans hidtil mest mislykkede forsøg på at træde i fodsporene på den amerikanske filmtradition, han beundrer så nostalgisk. Norman → JEWISON lavede en ganske gedigen adaption af teatersucces'en »Fiddler on the Roof«. »That's Entertainment« antologiserede højdepunkter fra 30'ernes og 40'ernes musical. **Vigtigste film:**
70: On A Clear Day You Can See Forever/På en smuk dag . . . – Vincente

Bob Fosse som »Slangen« i Stanley Donens »Den lille prins«.

Minnelli; **Song of Norway** – Andrew L. Stone. **71:** Fiddler on the Roof/Spillemand på en tagryg – Norman Jewison. **72:** Cabaret – Bob Fosse; The Great Waltz/Den store vals – Andrew L. Stone; Man of La Mancha/Manden fra La Mancha – Arthur → HILLER. **74:** That's Entertainment/Dét er underholdning – Jack Haley; Mame – Gene Saks; The Little Prince/Den lille prins – Stanley Donen. **75:** At Long Last Love/Det ender med kærlighed – Peter Bogdanovich; Funny Lady – Herbert Ross. **76:** That's Entertainment, part 2/→ HOLLYWOOD, HOLLYWOOD* – Gene Kelly. (PS)

MUSIK – Filmmusikken i 70'ernes am. film har naturligvis særlig betydning i forbindelse med genrer som → MUSICALs og musikfilm. I de andre genrer bruges musikken sædvanligvis med den traditionelle *underscoring*-funktion, dvs. som billedsidens lydige, diskrete ekko og stemningsunderbygger. Tidens mest originale underlægningsmusik af denne type finder man hos Bernard Herrmann, der inden sin død i 1975 lavede en ejendomsmælig, atmosfærerig underlægningsmusik til Brian De → PALMAs »Sisters« og »Obsession« og Martin → SCORSESEs → TAXI DRIVER. (Se også → KOMPONISTER). En anden musikanvendelse, der er blevet mere og mere almindelig i am. film, består i at placere underlagte song-indslag i filmen, således i → PECKINPAHs → CABLE HOGUE – PRÆRIENS TØRSTIGE MAND, → FRANKENHEIMERS »I Walk the Line«, → ASHBYs »Harold and Maude«, Bartletts »Jonathan Livingston Seagull«, → POLLACKs → VORE BEDSTE AR og Scorseses → ALICE BOR HER IKKE MERE. En række filmmelodier (fra underlægningsmusik, songs og musicalnumre) blev hits på plademarkedet:

Scott Joplins ragtime »The Entertainer«, spillet af Marvin → HAMLISCH i George Roy → HILLS → SIDSTE STIK:

Nino Rotas »Love Theme« fra musikken til Ford → COPPOLAS The → GODFATHER:

John Kanders indledningsnummer i musical'en → CABARET, instrueret af Bob → FOSSE, sunget af Joel → GREY:

Marvin Hamlisch' smægtende »Main Title« til Pollacks »Vore bedste år«, sunget af Barbra → STREISAND:

Jerry Bocks »If I Were A Rich Man« fra musical'en »Fiddler on the Roof«, instrueret af Norman → JEWISON, sunget af Topol:

Franskmanden Francis Lais »Main Title« til Arthur → HILLERs → LOVE STORY antydede heltindens klassiske musikalske uddannelse med en pop-agtig barok-pastiche. (PS)

MUTRUX, Floyd – Instruktør og manuskriptforfatter. Oprindelig skuespiller. Debut 1971 med halvdokumentarisk film om unge narkomaner i Californien, oprindelig et bogprojekt. Der er to professionelle med i filmen, den ene er William A. → FRAKER som *pusher* (den rigtige blev myrdet seks uger før optagelsernes start). Filmen vakte interesse, men blev gennemgående dårligt modtaget. **Film:** **68:** Maryjane (S?). **70:** Cover Me Babe (S). **71:** Dusty and Sweets McGee (I + Ma); The Christian Licorice Store (Co-P + Ma). **74:** Freebie and the Bean/Knust bil til frokost (Ex-P + orig. story). **75:** Aloha, Bobby and Rose (I + Ma). (LØ) **NASHVILLE** → anm. side 207.

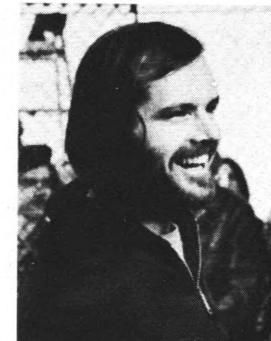
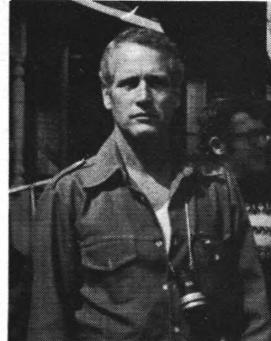
NEGERE i am. film – Da Gordon → PARKS i 1969 instruerede filmen »The Learning Tree« (da: Med knyttede næver), som han også havde skrevet musik, tilgrundliggende roman og manuskript til samt produceret, var det første

gang en sort amerikaner instruerede »a major Hollywood production«. Gennembruddet for den såkaldte »sorte bølgé« kom med Ossie → DAVIS' »Cotton Comes to Harlem« (70), baseret på Chester Himes' kriminalroman, og med Parks' detektivfilm »Shaft« (71). Det viste sig pludselig, at der var et stort sort publikum til disse film (i modsætning til 50'ernes og 60'ernes Sidney Poitier-film, der mest interesserede det hvide publikum). I årene 1970–73 begyndte den såkaldte »blaxploitation« og det væltede frem med »sorte« film, hovedsagelig volds- og sex-betonede actionfilm, billige hastværksarbejder som skulle give penge. »Shaft«, der var en low budgetproduktion, indspillede 12 millioner dollars i USA og dens → SEQUELS »Shaft's Big Score« og »Shaft in Africa« og film som »Buck and the Preacher«, »Melin-dia«, »Cool Breeze«, »Hammer«, »Super Fly« og »The Legend of Nigger Charley« blev også store → BOX OFFICE hits. En lang række nye sorte skuespillerne og instruktører brød igennem i disse film. Blandt instruktørerne er de betydeligste Ossie Davis, Gordon Parks, Melvin Van Peebles, der som den første sorte amerikaner instruerede en film, der blev distribueret i USA, nemlig den franske »La Permission« (67) der året efter udsendtes i USA som »The Story of a Three-Day Pass«. Han instruerede i 1970 komedien »Watermelon Man« om en hvid mand der en dag bliver sort; »Sweet Sweetback's Badasssss Song« (71), var en kontroversiel politisk bevidst udnyttelse af den sorte volds-film. Desuden debuterede Sidney Poitier som instruktør med »Buck and the Preacher«, en sort western, og fortsatte med »Uptown Saturday Night«. De betydeligste film om negere, instrueret af hvide instruktører, er Wylers »The Liberation of L.B. Jones« og Martin → RITTs »Sounder«. De **vigtigste sorte skuespillerne** i perioden 1970–76:

Harry Belafonte (1927): The Angel Levine; Buck and the Preacher. **Jim → BROWN. Roscoe Lee Browne:** The Liberation of L. B. Jones. **Godfrey Cambridge** (1933): Watermelon Man; Cotton Comes to Harlem; Come Back Charleston Blue. **Diahann Carroll** (1935): Cladine. **Rosalind Cash** (1938): Melinda. **Tamara Dobson** (1947): Cleopatra Jones; Cleopatra Jones and the Casino of Gold. **Lola Falana:** The Liberation of L. B. Jones; The Klansmen. **Lou Gosset:** Skin Game. **Isaac Hayes:** Truck Turner. **Robert Hooks** (1937): Trouble Man. **Raymond St. Jacques:** The Final Come-down; Cotton Comes to Harlem; Come Back Charleston Blue; Book of Numbers; Cool Breeze. **James Earl Jones** (1931): The Man; Claudine; The Great White Hope. **Paula Kelly:** Trouble Man; Drum. **Yaphet Kotto** (1937): The Limit; Man and Boy; Across 110th Street; Truck Turner. **Calvin Lockhardt** (1934): Halls of Anger; Melinda; Myra Breckinridge; Cotton Comes to Harlem. **William Marshall** (1924): Blacula; Scream Blacula Scream. **Vonetta McGee:** Blacula; Melinda; Hammer. **Barbara McNair** (1939): They Call Me MISTER Tibbs!; The Organisation. **Ron O'Neal** (1937): Super Fly. **Melvin Van Peebles** (1932): Sweet Sweetback's Baadasssss Song. **Sidney Poitier** (1927): Brother John; They Call Me MISTER Tibbs; The Organisation; Buck

and the Preacher; Uptown Saturday Night. **Richard Pryor** (1940): Hit! Blazing Saddles; Uptown Saturday Night; Wattstax. **Diana → ROSS, Richard → ROUND-TREE, Diana Sands**: The Landlord; Willie Dynamite; Georgia Georgia; Honeybaby Honeybaby. **Cicely → TYSON, Fred Williamson** (1938): Tell Me That You Love Me Junie Moon; Hammer; The Legend of Nigger Charley; Black Caesar; That Man Bolt; The Soul of Nigger Charley; Hell up in Harlem; Three the Hard Way. **Paul → WINFIELD, Otis Young** (1932): The Last Detail. **Litt:** Jim Pines: Black in Films (75), Edward Mapp: Blacks in American Films (72), Daniel J. Leab: From Sambo to Superspade: The Black Experience in Motion Pictures (75), Donald Bogle: Toms, Coons, Mulattoes, Mummies, And Bucks: An Interpretative History of Blacks in American Films (73). Art. i Chaplin 115 og 134.

Vigtigste film (både film af og om sorte amerikanere): **70:** Watermelon Man – Melvin Van Peebles; Cotton Comes to Harlem/Da bomuld kom til Harlem – Ossie → DAVIS; El Condor – John Guillermin; Halls of Anger – Paul → BOGART; The Great White Hope/Det store hvide håb – Martin → RITT; Tell Me That You Love Me Junie Moon – Otto Preminger; Myra Breckinridge – Michal Sarne; The Liberation of L. B. Jones/L. B. Jones befrielse (= Natten de myrdede L. B. Jones) – William Wyler; The Landlord – Hal → ASHBY; The Grasshopper – Jerry Paris; ... tick ... tick ... tick... TICK... TICK... TICK (Byen, der var en bombe) – Ralph Nelson; They Call Me MISTER Tibbs!/Man kalder mig MISTER Tibbs! – Gordon Douglass; The Angel Levine – Jan Kadar. **71:** Shaft/John Shaft – Detektiv i aktion – Gordon Parks; Brother John/Hvem var John Kane? – James → GOLDSTONE; Honky – William A. Graham; The Organisation/Bagmænd – Don Medford; Skin Game/Sheriffens skræk – Paul Bogart; Sweet Sweetback's Baadasssss Song – Melvin Van Peebles; The Bus is Coming – Wendell Franklin; Darker than Amber – Robert Clouse. **72:** Shaft's Big Score/Shaft's store kup – Gordon Parks; The Final Comedown – Oscar Williams; Sounder/Dømmen om et nyt liv – Martin Ritt; Up the Sandbox/Dejlige heks – Irvin → KERSHNER; Blacula – William Crain; Melinda – Hugh A. Robertson; Black Girl – Ossie Davis; Black Gunn – Robert Hartford-Davis; Georgia Georgia – Stig Björkman; Lady Sings the Blues – Sidney Furie; The Man – Joseph → SARGENT; Super Fly – Gordon Parks Jr.; Slaughter/Slaughters hævn – Jack Starrett; Come back Charleston Blue – Mark Warren; The Limit – Yaphet Kotto; Hammer – Bruce Clark; Man and Boy – E. W. Swackhamer; Soul Soldiers – John Cardos; Buck and the Preacher/De fordomtes vej – Sidney Poitier; Trouble Man/Mr. T. og bagmændene – Ivan Dixon; Book of Numbers – Raymond St. Jacques; Cool Breeze – Barry Pollack; The Legend of Nigger Charley – Martin Goldman; Across 110th Street/Bag 110. gade – Barry Shear. **73:** Black Caesar – Larry Cohen; Cleopatra Jones – Jack Starrett; Shaft in Africa/Shaft i Afrika – John Guillermin; Blazing Saddles/Sheriffen skyder på det hele – Mel → BROOKS; I Escaped from Devil's Island/Flugten fra

Venstre til højre: Paul Newman, Mike Nichols, Jack Nicholson.

djævleøen – William Witney; Super Fly T.N.T. – Ron O'Neal; Heavy Traffic/Stærkt tobak – Ralph → BAKSHI; Don't Play Us Cheap – Melvin Van Peebles; Slaughter's Big Rip-Off – Gordon Douglas; That Man Bolt/Bolt – rejsende i dynamit – Henry Levin & David Lowell Rich; The Soul of Nigger Charley – Larry Spangler; Black Jack – William T. Naud; Hell Up in Harlem – Larry Cohen; The Slams – Jonathan Kaplan; The Take – Robert Hartford-Davis; The Mack – Michael Campus; Gordon's War/Gordons krig – Ossie Davis; Hit! Ni drab i Marseille – Sidney Furie; Scream Blacula Scream – Bob Kelljan; The Autobiography of Miss Jane Pittman – John → KORTY. **74:** Abby – William Girdler; Willie Dynamite – Gilbert Moses; Claudine – John Berry; Lost in the Stars – Daniel Mann; Uptown Saturday Night – Sidney Poitier; The Education of Sonny Carson – Michael Campus; The Klansmen – Terence Fisher; Black Belt Jones/Øretæver i luften – Robert Clouse; The Black Six – Matt Cimber; Thomasine and Bushrod – Gordon Parks Jr.; Three the Hard Way – Gordon Parks Jr.; Truck Turner – Jonathan Kaplan; Black Samson – Charles Bail; Black Godfather – John Evans; Honeybaby Honeybaby – Michael Schultz; Connrack – Martin Ritt. **75:** Mahogany/Mahogany-modellen – Berry Gordy; Mandingo – Richard → FLEISCHER; Cooley High – Michael Schulz. **76:** Drum/Det sorte helvede – Steve Carver. (PS)

NEW LEAF, A → I LYST OG DØD

NEWMAN, Paul (26.1. 1925) – Skuespiller. Statist som tennisspiller i Hitchcocks »Strangers on a Train« (»Farligt møde«, 51). Producerede og instruerede sammen med → ACTORS' STUDIO i 59 kortfilmen »On the Harmfulness of Tobacco« (28 min.). Co-Sp. på »King – A Filmed Record ... Montgomery to Memphis« (70). **Litt:** Films and Filming, marts 76. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **69:** Winning/Vinderen; Butch Cassidy and the Sundance Kid/Butch Cassidy and the Kid. **70:** WUSA. **71:** Sometimes a Great Notion/Hårdt mod hårdt (+ I). **72:** Pocket Money/Ta' fyren ved hornene; The Effect of Gamma Rays on Man-In-The-Moon Marigolds/Skyggeblomster (I); The Life and Times of Judge Roy Bean/Judge Roy Bean – Vestens blodige dommer. **73:** The Mackintosh Man/Med ryggen mod muren; The Sting/→ SIDSTE STIK. **74:** The Towering Inferno/Det tårnhøje helvede. **75:** The Drowning Pool/Druknepølen. **76:** Buffalo Bill and the Indians, or Sitting Bull's History Lesson/Buffalo Bill og indianerne; Silent Movie; Slap Shot. (MB)

NEXT STOP, GREENWICH VILLAGE (Her leves livet) → anm. side 216.

NICHOLS, Mike (6.11. 1931) – Instruktør. Skulle have instrueret »The Last Tycoon«, en biografi-film om Irving Thalberg, men Elia Kazan fik kontrakten til sidst. Nichols har i 1975 fungeret som executive producer på TV-filmen (→ PLLOT) »Family«. »Bogart Slept Here« efter Neil → SIMON-manus blev skrinlagt efter en uges optagelser. **Litt:** Kos., april 1974; Sight and Sound, spring 1972. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: Catch-22/ → PUNKT 22. **71:** Carnal Knowledge/ → KØDETS LYST (+ P).

73: The Day of the Dolphin/Operation Alpha. **75:** The Fortune/Ta'livet a' kællingen. (CH)

NICHOLSON, Jack (22.4. 1937) – Skuespiller. Født i Neptune, New Jersey. Begyndte at spille komedie allerede i skolen. Tog til Californien som 17-årig og havde forskelligt løst arbejde (billard-salon, legetøjsforretning), indtil han kom til MGMs tegnefilmefabning som bud. Fik en rolle i stykket »Tea and Sympathy« og blev knyttet til Players Ring Theatre. På TV bl. a. »Divorce Court« og »Matinee Theatre«. Roger Corman satte ham i gang med film. J.N. har både produceret og skrevet manuskripter til film, og debuterede 1971 som instruktør med »Drive, He Said«. Arbejder på sin næste instruktion, en western, »Moontrap«. Nicholson har opnået flere → OSCAR-nomineringer, men først med → GØGEREDEN vandt han. Internationalt gennembrud i »Easy Rider«. **Litt:** Playboy, april 1972; Chaplin nr. 135, 1974; Sight and Sound, sommer 1974; Sunset Boulevard nr. 18, forår 1976. **Film:**

58: The Cry Baby Killer. **60:** Too Soon to Love; Studs Lonigan; The Wild Ride.

61: The Little Shop of Horrors. **62:** The Broken Land. **63:** The Terror/Genfærdets terror; The Raven/Ravenen; Thunder Island (Co-Ma). **64:** Ensign Pulver. **65:** Back Door to Hell. **66:** Ride In The Whirlwind (+ Ma + Co-P, optaget 1965).

67: Flight to Fury (+ Ma, optaget 1964); The Shooting (+ Co-P, optaget 1965); Hell's Angels On Wheels; The St. Valentine's Day Massacre/Chicago massakren; The Trip/LSD (+ Ma). **68:** Psych-Out; Head (+ Co-Ma + Co-P). **69:** Easy Rider. **70:** Rebel Rousers (optaget 1967); On A Clear Day You Can See Forever/På en smuk dag ...; → FIVE EASY PIECES. **71:** Drive, He Said/Sømmed i bund (I + Co-Ma + Co-P); A Safe Place; Carnal Knowledge/ → KØDETS LYST. **72:** The King of Marvin Gardens/ → MATADOREN = ... jeg køber Rådhuspladsen. **73:** The Last Detail/Den → HARDE STRAF. **74:** → CHINATOWN.

75: Profession: Reporter/Profession: Reporter; Tommy; The Fortune/Ta'livet a' kællingen; One Flew Over the Cuckoo's Nest/Gøgereden. **76:** The Missouri Breaks/Duel i Missouri; The Last Tycoon. (CH)

NIRO, Robert De (17.8. 1943) – Skuespiller. Studerede dramatik hos Stella Adler og Lee → STRASBERG. Medvirkede i off-Broadway-produktioner og på turneer, bl. a. i »One Night Stands of a Noisy Passenger«, Gennembrud på film i → GODFATHER 2. DEL. **Film:**

68: Greetings/U.S. Greetings (Hilsen fra Amerika). **69:** The Wedding Party (produceret 64). **70:** Bloody Mama (Gangsterfamilien Barker); Hi, Mom! **71:** Jennifer On My Mind; Born to Win/Født til at vinde; The Gang That Couldn't Shoot Straight/Hellere ramme ved siden af ... **73:** Bang the Drum Slowly; Mean Streets/ → GADEN UDEN NÅDE*. **74:** The Godfather, Part II/Godfather 2. del. **76:** → TAXI DRIVER*; New York, New York. (PH)

NIGHT MOVES → SKAKMAT

NIXON, Richard Milhous (9.1. 1913) – Am. præsident 1969–74. Emile de Antonios »Millhouse« (71) er en satirisk sammenstilling af autentiske Nixon-optagelser, Lorees Yerby & Harry Hurwitz' → RICHARD (72) er en satirisk pamflet. → PAKULAs → ALLE PRÆSIDENTENS MÆND (76) er den første film om Watergate-skandalen, der førte til Nixons fald. Kritikeren Andrew → SARRIS reflekterer i essay'et »The Movie Tastes of the Mighty« (trykt i »The Primal Screen«) over Stalins, Hitlers og Nixons filmsmag. I »To the Western White House« (trykt i »Pieces of Time«) skildrer Peter → BOGDANOVICH sit og Cybill → SHEPHERDS besøg hos præsidenten, der betegnede → SIDSTE FORESTILLING som »a remarkable picture« og som udmærket huskede Shepherd fra filmen, da han havde fået at vide, at det var hende der strippedede på udspringsvissen. (PS)

NOSTALGI-FILM – Betegnelse for en gruppe film, som nostalgisk rekonstruerer en forholdsvis nær fortid. → PENNs »Bonnie and Clyde« (67), med dens æstetisk raffinerede skildring af en trøstesløs gangsterromance under → DEPRESSIONEN, indvarslede genren, som rigtigt etablerede sig med nostalgikeren Peter → BOGDANOVICH' → SIDSTE FORESTILLING, om ungdommen i en Texas-flække anno 1951, der blev efterfulgt af film som »Summer of '42«, → SIDSTE NAT MED KLIKEN og → NEXT STOP, GREENWICH VILLAGE. Dertil kommer en række film, som rekonstruerer 20'erne og 30'erne i nostalgisk belysning, mest karakteristisk er Roy Hills → SIDSTE STIK og den glamouriserende Fitzgerald-adaption, »The Great Gatsby«, som blev bastant fremreklameret i et mislykket forsøg på at udnytte de kommersielle muligheder i nostalgi-bølgjen til sidste dråbe. **Vigtigste film:**

71: The Last Picture Show/Sidste forestilling – Peter Bogdanovich; Summer of '42/Sommeren 42 – jeg glemmer dig aldrig – Robert → MULLIGAN. **73:** The Way We Were/ → VORE BEDSTE ÅR – Sydney → POLLACK; American Graffiti/Sidste nat med kliken – George → LUCAZ; Paper Moon – Peter Bogdanovich; The Sting/Sidste stik – George Roy → HILL. **74:** The Great Gatsby/Den store Gatsby – Jack Clayton; That's Entertainment/Dét er underholdning – Jack Haley; Buster & Billie – Daniel Petrie. **75:** The Day of the Locust/Katastrofenatten –

John Schlesinger; Farewell, My Love/ → FARVEL, MIN ELSKEDE* – Dick → RICHARDS; The Great Waldo Pepper/Alle tiders vovehals – George Roy Hill; Hearts of the West/ → HOLLYWOOD COWBOY* – Howard → ZIEFF. **76:** → NEXT STOP, GREENWICH VILLAGE (Her leves livet)* – Paul → MAZURSKY. (PS)

OATES, Warren (5.7. 1928) – Skuespiller. Født i Depoy, Kentucky. Som dreng flyttede han til Louisville og kom efter et par år i marinen på universitetet 1948. Til New York 1954, hvor han læste til skuespiller hos bl. a. Herbert Berghof, men han blev ikke meget andet end garderobe-mand i den berømte klub 21 – han havde dog en mindre rolle i stykket »The Wisteria Trees« (55). 1957 i Hollywood, hvor han fik flere roller i TV-westerns, bl. a. seriene »Have Gun, Will Travel«, »Gunsmoke« og »The Virginian«. 1962 fik han sin »egen« serie-western »Stoney Burke«. Af hans øvrige TV-arbejde kan nævnes optræden i »Jackie Gleason Show« og den også herhjemme kendte »The Fugitive« (Flytningen). Oates havde også en rolle i Los Angeles-opsætningen af skuespilversionen af »One Flew Over the Cuckoo's Nest«. **Litt:** Image et Son, april 1974.

Film:

- 58:** Up Periscope/Ubådens vovehalse.
- 59:** Yellowstone Kelly/Sioux indianerne angriber.
- 60:** Private Property/Adgang forbudt; The Rise and Fall of Legs Diamond/Manden der ikke kunne dø.
- 61:** The Land We Love.
- 62:** Lover Come Back/En pyjamas for to; Hero's Island/Heltenes ø; Ride The High Country/De red efter guld.
- 64:** Mail Order Bride.
- 65:** The Rounders/To hårde drenge fra Arizona; The Shooting; Major Dundee.
- 67:** Welcome To Hard Times/Manden der red ind i Dakota; Return of the Seven/Syv mænd vender tilbage; In the Heat of the Night/I nattens hede.
- 68:** The Split/Gangstereden.
- 69:** Smith; Trog; The Wild Bunch/Den vilde bande; Crooks and Coronets.
- 70:** Barquero; Sophie's Place; There Was A Crooked Man/Slangen.
- 71:** Two-Lane Blacktop/Motorvej USA; The Hired Hand.
- 72:** Chandler.
- 73:** Tom Sawyer; Kid Blue; The Thief Who Came to Dinner/Charmetven; Dillinger/Dillinger – gangsters gangster.
- 74:** Badlands; Bring Me The Head of Alfredo Garcia/Bring mig Alfredo Garcias hoved; The White Dawn; Cockfighter el. Born to Kill.
- 75:** 92 In The Shade; Race With The Devil/Djævelsk terror.
- 76:** Drum/Det sorte helvede; Dixie Dynamite.

(CH)

OKKULTISME – Siden Roman → POLANSKIs succes med thrilleren »Rosemary's Baby« (68), hvor djævelen avler et barn med Mia → FARROW, har okkultisme været lidt af et modefænomen på film. I William → FRIEDKINS → EKSORCISTEN blev det udnyttet med størst kommersiel succes. **Vigtigste film:**

- 71:** The Mephisto Waltz/I Satans klører – Paul Wendkos.
- 72:** The Other/Den anden – Robert → MULLIGAN; The Possession of Joel Delaney/Besat af djævelen – Waris Hussein.
- 73:** High Plains Drifter/En fremmed uden navn – Clint → EASTWOOD; The Exorcist/Eksorcisten – William Friedkin.
- 74:** Man on a Swing/Hypnotsemord? – Frank → PERRY; It's Alive/

Baby Killer – Larry Cohen. **75:** Race with the Devil/Djævelsk terror – Jack Starrett; The Omen/Tegnet – Richard → DONNER. (PS)

O'NEAL, Ryan (20.4. 1941) – Skuespiller. Fulde navn: Patrick Ryan O'Neal. 18 år gammel i TV-serien »Tales of the Vikings«, optaget i Tyskland, som hans far Charles O'Neal skrev manus til. I TV-reklamer og serierne »One Man Higgins«, »Dobie Gillis«, »The Untouchables« og »My Three Sons«. Stjerne i serierne »Empire« og »Peyton Place«. Nedennævnte »This Rugged Land« er oprindelig en TV-produktion fra 1962, udsendt i biograferne i England 1965. 1970 medvirkede han i en TV-spillefilm »Love, Hate, Love«. **Litt:** Interview maj 1972 + juli 1973. **Film:**

- 65:** This Rugged Land.
- 69:** The Big Bounce.
- 70:** The Games; → LOVE STORY.
- 71:** Wild Rovers/Da Frank og Ross red ud.
- 72:** What's Up, Doc?/Du er topsten, professor.
- 73:** The Thief Who Came to Dinner/Charmetven; Paper Moon.
- 75:** → BARRY LYNDON*.
- 76:** Nickleodeon.
- 77:** A Bridge too Far.

(PH)

Fra oven og ned,
venstre til højre:
Robert De Niro;
Richard Harris og
Sean Connery i
»Oprør i minen«;
Richard Nixon,
Warren Oates,
Tatum og Ryan
O'Neal. Næste
side, venstre til
højre: Sam
O'Steen, Oscar,
Jennifer O'Neill.

O'NEAL, Tatum (5.11. 1963) – Skuespillerinde. Datter af Ryan → O'NEAL og skuespillerinden Joanna Moore. Debut i »Paper Moon« s.m. faderen, hvor hun som → BARNESTJERNE udviste et lovende talent. **Litt:** Interview juli 1973; Time Magazine 21.5. 1973. **Film:**

- 73:** Paper Moon.
- 76:** The Bad News Bears/Op med humøret, drenge; Nickleideon.

(PH)

ONE FLEW OVER THE CUCKOO'S NEST → GØGEREDEN

O'NEILL, Jennifer (20.2. 1949) – Skuespillerinde. Fotomodel i New York, favoritmodel for flere fotografer, bl. a. Jerry → SCHATZBERG. Studerede v. Neighbourhood Playhouse i New York. Gen-nembrud i »Sommeren 42«. **Film:**
68: For Love of Ivy/En mand til Ivy. **70:** Rio Lobo. **71:** Summer of '42/Sommeren 42 – jeg glemmer dig aldrig; Such Good Friends/Ægteskab på tremandshånd. **72:** Glass Houses (prod. 70); The Carey Treatment/Mistænkt for mord. **73:** Lady Ice/Diamantpigen. **75:** The Reincarnation of Peter Proud/Manden der levede to gange; Whiffs; L'innocente. **76:** The Devil and the Schoolteacher. (PH)

OPRØR I MINEN (The Molly Maguires) – USA. P-start: 6.5. 68/© 1969/Prem: feb. 70. **P-selskab:** Tamm/Paramount. **P/I:** Martin → RITT. **Manus:** Walter Bernstein, efter bog af Arthur H. Lewis. **Foto:** James Wong Howe (Technicolor). **Klip:** Frank Bracht. **Medv:** Richard Harris (James McParlan/James McKenna), Sean Connery (Jack Kehoe), Samantha Eggar (Mary Raines). 125 min. → 105 min.

En kulmineby i Pennsylvania, 1876. Politidetektiven McParlan indlogerer sig i minebyen og skaffer sig kontakt med arbejderen Jack Kehoe, som politiet mistænker for at være leder af »The Molly Maguires«, en gruppe militante aktivister som kæmper for de hovedsagelig irlske minearbejdernes sag. McParlan forelsker sig i en ung pige, Mary, og får stadig større respekt for Kehoe, og snart bliver det et dilemma for ham, hvorledes han skal komme ud af situationen igen. Til slut er han dog alligevel skyld i, at Kehoe og hans folk arresteres og dødsdømmes.

Martin Ritts film gav et fremragende tidsbillede, fremanet i James Wong Howes smukke og imponerende billeder af de dystre, trøsteløse forhold i Pennsylvanias kulminedistrikter i 1870'-erne, hvor den politiske kamp bestod i politiets terror mod arbejderne og »The Molly Maguires« mod-terror. Ritts film er ret tilbageholdende i den politiske analyse, hvor han ønsker at stille sig skeptisk overfor begge siders voldsanvendelse, men tegner et skarpt portræt af forræderen, splittet i en loyalitetskonflikt. Som → PERIODEFILM er den blandt periodens mest perspektiviske og atmosfærermættede. (PS)

OSCAR (Academy Award) – En ca. 25 cm høj statuette, blevet til efter forslag og udkast af MGMs davarende Art Director Cedric Gibbons og udført af skulptøren George Stanley. Statuetten vejer ca. 3 kg, er fremstillet i bronze og derefter forgylt. Ingen ved med sikkerhed, hvordan navnet Oscar er blevet givet statuetten, men den almindeligt accepterede forklaring er, at Margaret Herrick, bibliotekar på → ACADEMY OF MOTION PICTURE ARTS AND SCIENCES, da hun i 1931 så statuetten, udbrød: Den ligner min onkel Oscar. Første Oscar-uddeling fandt sted 6.5. 1929 som påskønnelse af fremragende præstationer i sæsonen 1927-28 (William Wellmans »Wings« fik pris som bedste film). De i USA mest respekterede statuetter gives for kategorierne 1) Best picture; 2) Best performance by an actor; 3) Best performance by an actress; 4) Best achievement in directing og 5) Best screenplay (originalmanus). I 70'-erne er der i de ovennævnte kategorier udelt følgende Oscars:

70: 1) → PATTON: PANSEGRENALEREN; 2) George C. → SCOTT (for »Patton«); 3) Glenda Jackson (for »Women in Love«); 4) Franklin J. → SCHAFFNER (for »Patton« og 5) Francis Ford → COPPOLA og Edmund H. North (for »Patton«). **71:** 1) → FRENCH CONNECTION; 2) Gene → HACKMAN (for »The French Connection«); 3) Jane → FONDA (for → KLUTE); 4) William → FRIEDKIN (for »The French Connection«) og 5) Ernest Tidyman (for »The French Connection«). **72:** 1) The → GODFATHER; 2) Marlon → BRANDO (for »The Godfather«); 3) Liza → MINNELLI (for → CABARET); 4) Bob → FOSSE (for »Cabaret«) og 5) Jeremy Larner (for → STEM PA MCKAY). **73:** 1) → SÍDSTE STIK; 2) Jack → LEMMON (for »Save the Tiger«); 3) Glenda Jackson (for »A Touch of Class«); 4) George Roy → HILL (for »The Sting«) og 5) David S. Ward (for »The Sting«). **74:** 1) The → GODFATHER 2. del; 2) Art Carney (for »Harry and Tonto«); 3) Ellen → BURSTYN (for → ALICE BOR HER IKKE MERE); 4) Francis Ford Coppola (for »The Godfather Part II«) og 5) Robert → TOWNE (for → CHINATOWN). **75:** 1) → GØGEREDEN; 2) Jack → NICHOLSON (for »One Flew Over the Cuckoo's Nest«); 3) Louise → FLETCHER (for »One Flew Over the Cuckoo's Nest«); 4) Milos → FORMAN (for »One Flew Over the Cuckoo's Nest«) og 5) Frank → PIERSON (for En → SKÆV EFTERMIDDAG*). (PC)

O'STEEN, Sam (1924) – Klipper, instruktør. Efter high school og militærtjeneste arbejdede han i Warner Brothers' trykkeri. Kom som 30-årig i lære som klipper (hos Owen Marks på »Blood Alley«, 55). Efter 8 år fik han chancen af Delmer Daves og klippede dennes »Youngblood Hawke«. Siden har han klippet mange væsentlige produktioner, bl. a. nært samarbejde med Mike → NICHOLLS. → OSCAR-nominering for »Who's Afraid of Virginia Woolf?«, 1966. Har på TV instrueret »Brand New Life« (72), »I Love You, Goodbye« og »Queen of the Stardust Ballroom« (Ballets dronning). Debut som filminstruktør 1976 med »Sparkle«. **Litt:** Action, nov. 75. **Film:**

63: Wall of Noise (Kl-ass). **64:** Youngblood Hawke/Huset Hawke; Kisses for My President; Robin and the 7 Hoods/Robin og de 7 Hood'er. **65:** Marriage on the Rocks/Hvordan man får succes i sit andet ægteskab med sin første kone; None But the Brave/Kun for de tapre. **66:** Who's Afraid of Virginia Woolf?/Hjem er bange for Virginia Woolf? **67:** Cool Hand Luke/Skrappe Luke; The Graduate/Fagre voksne verden; Hotel/Hotel Sct. Gregory. **68:** Rosemary's baby. **69:** The Sterile Cuckoo/Pigen Pookie. **70:** Catch-22/ → PUNKT 22. **71:** Carnal Knowledge/ → KØDETS LYST. **72:** Portnoy's Complaint/Alexanders stående problem. **73:** The Day of the Dolphin/Operation Alpha. **74:** → CHINATOWN. **76:** Sparkle (I). (LØ)

OVERSETTE, ikke-importerede film – Nedenstående er en liste over de væsentligste af de am. film, som ikke er blevet importeret og derfor ikke vist i biograferne eller TV.

70: The Traveling Executioner – Jack → SMIGHT; The Landlord – Hal → ASHYBY; The Angel Levine – Jan Kadar; Rabbit, Run – Jack Smight; Alex in Wonderland – Paul → MAZURSKY; Last of the Mobile Hot Shots – Sidney → LUMET; THX 1138 – George → LUCAS; I Never Sang For My Father – Gilbert → CATES. **71:** The Steagle – Paul → SYLBERT; What's the Matter With Helen? – Curtis → HARRINGTON; They Might Be Giants – Anthony Harvey; End of the Road – Aram → AVAKIAN. **72:** Child's Play – Sidney Lumet; Glass Houses – Alexander Singer; Hammersmith Is Out – Peter Ustinov; Last of the Red Hot Lovers – Gene Saks; Savages – James → IVORY; A Separate Peace – Larry → PEERCE; Play It As It Lays – Frank → PERRY; Journey Through Rosebud – Tom → GRIES. **73:** Ash

Wednesday – Larry Peerce; Class of '44 – Paul → BOGART; Bang the Drum Slowly – John → HANCOCK; A Delicate Balance – Tony Richardson; Executive Action – David Miller; The Homecoming – Peter Hall; The Iceman Cometh – John → FRANKENHEIMER; Kid Blue – James → FRAWLEY; The Last American Hero – Lamont → JOHNSON; Payday – Daryl → DUKE; Scalawag – Kirk Douglas; Sisters – Brian de → PALMA; Slither – Howard → ZIEFF; Some Call It Loving – James B. → HARRIS; Love and Pain and the Whole Damn Thing – Alan J. → PAKULA. **74:** Badlands – Terrence Malick; Cockfighter – Monte → HELLMAN; Daisy Miller – Peter → BOGDANOVICH; Law and Disorder – Ivan → PASSER; Lovin' Molly – Sidney Lumet; Luther – Guy Green; Rhinoceros – Tom O'Horgan; The Savage Is Loose – George C. → SCOTT; The White Dawn – Philip → KAUFMAN. **75:** Galileo – Joseph Losey; The Hiding Place – James F. Collier; Lies My Father Told Me – Jan Kadar; The Nickel Ride – Robert → MULLIGAN; Rancho DeLuxe – Frank Perry; Smile – Michael → RITCHIE; The Wild Party – James Ivory; Cooley High – Michael Schultz. (PS)

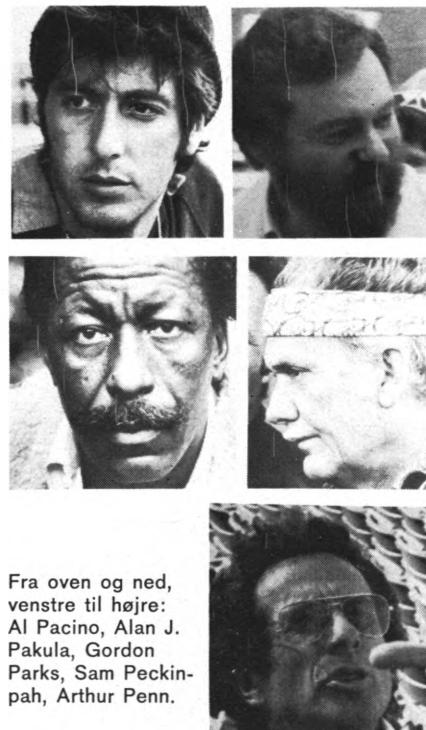
PACINO, Al (21.4. 1940) – Skuespiller. Studeret på → ACTORS' STUDIO og spillede Richard III til afgangsklassen. Tony 1968 for »Does a Tiger Wear a Necktie« og fast tilknyttet Theatre Company i Boston. **Film:** **71:** The Panic In Needle Park/Panik i nåleparken. **72:** The → GODFATHER. **73:** Scarecrow/Fugleskræmset: Serpico. **74:** The Godfather, Part II/→ GODFATHER 2. DEL. **75:** Dog Day Afternoon/En → SKÆV EFTERMIDDAG*. **76:** Bobby Deerfield. (MB)

PAKULA, Alan J. (7.4. 1928) – Instruktør. Også producer. Født i New York, senere på Yale University. 1950 til MGMs produktionsafdeling, derefter til → PARAMOUNT. Selvstændig producer siden 1957 og har sideløbende med filmvirksomheden også produceret flere teaterstykker, bl. a. »Comes a Day«, »Laurette« og »There Must be a Pony«. Skrev 63 skuespillet »Jennie«. Instruktørdebut 1969. **Litt:** Kos. 125; Sight and Sound, spring 1972; Chaplin 133, 1974. **Film:**

57: Fear Strikes Out/En sund sjæl (P). **63:** To Kill a Mockingbird/Dræb ikke en sangfugl (P); Love With the Proper Stranger/En nat med en fremmed (P). **65:** Baby the Rain Must Fall/Giv mig en chance (P). **66:** Inside Daisy Clover (P); Up the Down Staircase (P). **68:** The Stalking Moon/Det blodige spor (P). **69:** The Sterile Cuckoo/Pigen Pookie (+ P). **71:** → KLUTE (+ P). **73:** Love and Pain and the Whole Damn Thing (+ P). **74:** The Parallax View/→ SIDSTE VIDNE (+ P). **76:** All the President's Men/→ ALLE PRÆSIDENTENS MÆND* (+ P). (CH)

PALMA, Brian De (1940) – Instruktør. Uddannet ved Columbia University og Sarah Lawrence College (M.A.). Lavede i college-tiden en serie kortfilm, bl. a. »Wotan's Wake« som fik Rosenthal Foundation Award for bedste film lavet af en amerikaner under 25 år. Den blev bedste film på Midwest Film Festival

1963. Spillefilm-debut 1964 med »The Wedding Party«, som først blev udsendt i 1969 efter succes'en med »Greetings« (Sølvbjørn i Berlin). Er inspireret af bl. a. Hitchcock, hvilket ses tydeligt i »Sisters« (ikke vist i Danmark). **Litt:** Action, sept.-okt. 74; Filmmakers Newsletter, sept. 73; – do – apr. 74; – do – feb. 75; Kos. 127. **Film:** **62:** Wotan's Wake (kortfilm). **66:** The Responsive Eye (dokumentarfilm). **68:** Greetings/U.S. Greetings = Hilsen fra Amerika (+ Co-Ma + Kl); Murder a la Mod (+ Ma + Kl). **69:** The Wedding Party (produceret 1964) (+ P + Ma + Kl). **70:** Hi Mom! (+ Ma); Dionysus in '69 (+ Co-Ma). **72:** Get to Know Your Rabbit. **73:** Sisters (+ story + Ma). **74:** Phantom of the Paradise (+ Co-Ma). **76:** Obsession (+ Co-Ma); Carrie. **77:** Between the Lines (S). (LØ)

Fra oven og ned,
venstre til højre:
Al Pacino, Alan J.
Pakula, Gordon
Parks, Sam Peckin-
pah, Arthur Penn.

PANAVISION er ikke et bestemt filmformat, men et amerikansk firma, der producerer kameraer og optikker. Panavision eksisterer både i 70 mm og 35 mm, og både i widescreen og scope (→ FORMATER). Kameraerne er gen- nemgående tunge og svære at håndtere, men de berømmes af amerikanske instruktører for deres akkuratesse og for optikkernes knivskarhed. Det tyske kamera Arriflex, der er mindre og mere enkelt at arbejde med, trængte en overgang stærkt frem på det amerikanske marked, ikke mindst efter at tyskerne havde konstrueret deres Arriflex 35 BL, et blimblæt kamera, altså lydløst, der kunne håndholdes. Panavision svarede med deres Panaflex, der har de samme egenskaber, og Arriflex er nu på tilbagegang igen.

Den første film, der blev optaget med det nye Panaflex, var Sydney → POLLACKS »The Yakuza«. Dog blev enkelte sekvenser til Steven → SPIELBERGS »The Sugarland Express« som et eksperiment filmet med Panaflex. (IL)

PARALLAX VIEW, The → SIDSTE VIDNE

PARAMOUNT PICTURES – Produktions- og distributionsselskab dannet i 1927 ved en sammenslutning af udlejningselskabet Paramount Picture Distribution Company (opr. 1914) og produktionsselskabet Famous Players-Lasky (startet allerede 1912 som Famous Players). Selskabets slogan var i trediverne »If it's a Paramount Picture, it's the best show in town«, i en periode, da Paramount så at sige specialiserede sig i elegante lystspil, først og fremmest instrueret af Ernst Lubitsch (der en overgang fungerede som selskabets produktionschef), men også af Preston Sturges, Mitchell Leisen og senere Billy Wilder. I 1966 blev Paramount et datterselskab af Gulf and Western, og den tidligere skuespiller Robert → EVANS blev ieder af selskabets produktion med film som → LOVE STORY og The → GODFATHER som de største succes'er. I Europa (også Danmark) varetages selskabets udlejning af det af Paramount og → UNIVERSAL i fællesskab oprettede → CINEMA INTERNATIONAL CORPORATION. (PC)

PARKS, Gordon (30.11. 1915) – Instruktør, forfatter og fotograf. Begyndte sin karriere som reportagefotograf under 2. verdenskrig og fortsatte senere som journalist og fotograf for Life Magazine. Blandt hans romaner er de selvbiografiske skildringer »Choice of Weapons«, hvori han skildrer sine første år som korrespondent, og »The Learning Tree«, der danner basis for hans debutfilm. Han har desuden lavet en del dokumentarfilm til TV, der skildrer negernes vilkår i USA, to af dem »Africa and I« og »Crisis in the City« blev fotograferet af sonnen Gordon Parks jr. (ca. 1942), der har lavet spillefilmene »Super Fly« (72), »Thomasine and Bushrod« (73) og »Three the Hard Way« (74) (også → NEGERE i am. film). **Litt:** Action, juli-aug.

72: Film: **69:** The Learning Tree/Med knyttede næver (+ M + P). **71:** Shaft/John Shaft – Detektiv i aktion (+ S). **72:** Shaft's Big Score/Shachts store kup (+ S + Mu). **74:** The Super Cops/Superstrømerne. **76:** Leadbelly. (MB)

PASSER, Ivan (1933) – Instruktør. Født i Tjekkoslovakiet. Efter Dubceks fald 1968 tog han til England, hvor han lave »Thousands of Beautiful Women«. Ikke realiseret. Derefter til USA, hvor han 1971 debuterede med »Born to Win«, en komedie om narkomaner med George → SEGAL i hovedrollen. **Litt:** Filmrutan 4, 73. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **71:** Born to Win/Født til at vinde. **74:** Law and Disorder (+ Co-Ma). **76:** Crime and Passion = Ace Up My Sleeve/Et Es i ærmet. **77:** The Silver Bears. (LØ)

PATTON: PANSERGENERALEN (Patton) – USA. P-start: 2.3. 69/© 1969/Prem: 4.2. 70. **P-selskab:** 20th Century-Fox. **P:** Frank McCarthy. **I:** Franklin J. → SCHAFFNER. **Manus:** Francis Ford → COPPOLA, Edmund H. North, efter Ladislás Faragó biografi og Omar N. Bradley's selvbiografi. **Foto:** Fred → KOENEKAMP (DeLuxe, CinemaScope). **Klip:** Hugh S. Fowler. **Musik:** Jerry → GOLDSMITH. **Medv:** George C. → SCOTT (George S. Patton), Karl Malden (Omar N. Bradley), Michael Vogler (Erwin Rommel), Michael Bates (Montgomery). 170 min. **Litt:** Kos. 98.

I 1943 sendes General George S. Patton til Tunis for at styrke moralen efter Rommels sejr. Pattons resultater er åbenbare, men det vækker skandale, da han smækker en menig en ørefingen og beskylder soldaten for fejhed, skønt der er tale om kampchok. Patton må offentligt undskyde sin handling og umiddelbart efter fritages han for sin post. Patton får senere kommandoen over den 3. arme, men umiddelbart før han tror at have den endelige sejr indenfor rækkevidde fratas han kommandoen til fordel dels for Montgomery, dels for de russiske styrker.

Før filmens → CREDITS præsenteres Patton med et kæmpemæssigt Stars and Stripes som baggrund, mens kameraet viser alle detaljer i Pattons ydre fremtoning – en frapperende visuel præsentation af en mand, der til fulde svarer til instruktørens foretrukne tema: et menneske »out of place, out of time«. Begivenhederne skildres filmen igennem set med Pattons øjne, og i George C.

George C. Scott
i »Patton«.
Til venstre:
Valerie Perrine.

Scotts præstation nås det monumentale. Scott ejer den nødvendige energi, han ejer den nødvendige fanatisme, og sårbarheden, og den humor, der yderligere afbalancerer og udvider billedet af Patton, som i megen europæisk historieopfattelse betragtes som en broværende cowboy i generaluniform. Patton var krigeren om en hals, han var bramfri, han elskede gloire og han var en menneskelig anakronisme, som kun i verdenskrigens fem år fandt sit rette element. Han var også en uhøre sammensat personlighed, og Schaffners film er en rimelig humanisering af skikkelsen med både dens positive og negative sider. (PC)

PECKINPAH, Sam (1926) – Instruktør. Litt: Sight & Sound, spring 1973. Kosmorama nr. 114, maj 1973. Film Quarant: Sight and Sound, spring 1973; Kos. 114; Film Quarterly, spring 1975. Film (siden Filmens HHH, IV):

69: The Wild Bunch/Den vilde bande

(+ Co-Ma). 70: The Ballad of Cable Hogue/ → CABLE HOGUE – PRÆRIENS TØRSTIGE MAND (+P). 71: Straw Dogs/Kørerne (+ Co-Ma). 72: Junior Bonner/ → JUNIOR BONNER – KØRENDE COWBOY; The Getaway/Getaway – vild flugt. 73: Pat Garrett & Billy the Kid. 74: Bring Me the Head of Alfredo Garcia/ Bring mig Alfredo Garcias hoved (+ Co-Ma + Co-K + P). 75: The Killer Elite. 76: Cross of Iron. (CH)

PEERCE, Larry (1930) – Instruktør. Født i New York. Kommende film: »Two-Minute Warning« med Gena → ROWLANDS og John → CASSAVETES. Film (siden Filmens HHH, IV):

71: The Sporting Club. 72: A Separate Peace. 73: Ash Wednesday. 75: The Other Side of the Mountain/Den anden side af bjerget. (LØ)

PENN, Arthur (27.9. 1922) – Instruktør. Projekt: en film over Tom Wickers bog »A Time to Die« om fangeopstanden i Attica-fængslet i 1971. Litt: Sight and Sound, spring 1975. Film (siden Filmens HHH, IV):

70: Little Big Man/En → GOD DAG AT DØ; Arthur Penn, 1922 – : Themes and Variants (S). 73: Visions of Eight/OL på en anden måde (Episode: »The Highest«). 75: Night Moves/ → SKAKMAT (indspil. 73). 76: The Missouri Breaks/ Duel i Missouri. (CH)

PERIODE-FILM – Betegnelse for film, der foregår i en tidligere historisk periode og som lægger vægt på tidsskildringen. Der er en tradition i amerikansk film for gennem fiktionsfilm at tegne billeder af især naturligt nok USA's historie. 70'ernes væsentligste periodefilm skildrer 1800-tallets indianer-krige i En → GOD DAG AT DØ og »Soldier Blue«; sydstaterne før borgerkrigen i »Mandingo«; westernlivet i → CABLE HOGUE – PRÆRIENS TØRSTIGE MAND og → WESTENS VILDE DRENGE; nybyggerlivet i »Zandy's Bride«; amerikansk borgerskab på dannelsesrejse i Europa omkring århundredeskiftet i »Daisy Miller«; immigrantlivet ved århundredets begyndelse i → HESTER STREET* og → GÖDFATHER 2. del; den tidlige arbejderbevægelse i → OPRØR I MINEN og → JOE HILL; Første Verdenskrig i »Johnny Got His Gun« og »Von Richthofen and Brown«, efterkrigstiden og 20'erne i »The Great Waldo Pepper«, »The Great Gatsby« og → HOLLYWOOD COWBOY*; og 30'erne med → DEPRESSIONEN i → SIDSTE STIK, »Paper Moon«, »Hard Times« og → TYVE SOM OS og de politiske massebevægelser i »The Day of the Locust«, »Hindenborg« og → CABARET; 40'erne og Anden Verdenskrig i → PATTON: PÅNSERGENERALEN, »The Hiding Place«, »Summer of '42«, 50'erne i → SIDSTE FORESTILLING og 60'erne i → SIDSTE NAT MED KLIKEN. Genren har fået et opsving med den bølle af → NOSTALGIFILM, hvori den relativt nære fortid fremmanes. **Vigtigste film:**

70: The Molly Maguires/Oprør i minen – Martin → RITT; Patton/Patton: Pansergeneralen – Franklin → SCHAFFNER; The Ballad of Cable Hogue/Cable Hogue – præriens tørstige mand – Sam → PECKINPAH; The Great White Hope/Det store hvide håb – Martin Ritt; The Hawaiians/Hawaii brænder – Tom → GRIES;

Little Big Man/En god dag at dø – Arthur → PENN; Soldier Blue – Ralph Nelson. 71: Carnal Knowledge/ → KØDETS LYST – Mike → NICHOLS; Fiddler on the Roof/ Spillemand på en tagryg – Norman → JEWISON; Johnny Got His Gun – Dalton Trumbo; The Last Picture Show/Sidste forestilling – Peter → BOGDANOVICH; Summer of '42/Sommeren 42 – jeg glemmer dig aldrig – Robert → MULLIGAN; Von Richthofen and Brown/Den røde baron – Roger Corman; → JOE HILL – Bo Widerberg. 72: Cabaret – Bob → FOSSE; 1776 – Peter H. Hunt; Boxcar Bertha/Togrøverne fra Arkansas – Martin → SCORSESE. 73: American Graffiti/ Sidste nat med kliken – George → LU-CAS; Emperor of the North/Jernbanens hårde drenge – Robert → ALDRICH; Dillinger/Dillinger – gangsterenes gangster – John → MILIUS; Oklahoma Crude/Oklahomas sorte guld – Stanley Kramer; Paper Moon – Peter Bogdanovich; Papillon – Franklin Schaffner; The Way We Were/ → VORE BEDSTE ÅR – Sydney → POLLACK. 74: → CHINATOWN – Roman → POLANSKI; Daisy Miller – Peter Bogdanovich; The Front Page/Ryd forsiden – Billy Wilder; The Great Gatsby/Den store Gatsby – Jack Clayton; Thieves Like Us/Tyne som os – Robert → ALTMAN; Zandy's Bride/Ægteskabsannoncen – Jan Troell. 75: The Day of the Locust/Katastrofennatten – John Schlesinger; Farewell, My Lovely/ → FARVEL, MIN ELSKEDE* – Dick → RICHARDS; Funny Lady – Herbert → ROSS; The Great Waldo Pepper/Alle tiders vovehals – George Roy → HILL; Hearts of the West/Hollywood Cowboy – Howard → ZIEFF; Hester Street – Joan Micklin → SILVER; The Hiding Place – James F. Collier; The Hindenburg – Robert Wise; Mandingo – Richard → FLEISCHER; Hard Times/Streetfighter – Walter → HILL. 76: Gable and Lombard/En duft af skandale – Sidney Furie; → NEXT STOP, GREENWICH VILLAGE (Her leves livet)* – Paul → MAZURSKY. (PS)

PERRINE, Valerie (3.9. 1946) – Skuespillerinde. Showgirl i Las Vegas. Tog 1½ år til Europa, Debut i rollen som planet-pigen i Montana i → SLAGTEHUS 5. Litt: Interview jan. 1975. Film:

72: Slaughterhouse-Five/Slagtehus 5. 73: The Last American Hero. 74: → LENNY. 76: W. C. Fields and Me; Scramble; Windfall. (PH)

PERRY, Frank (1933) – Instruktør. Er ikke identisk med skuespilleren af samme navn. Vakte opsigts med »Sidste sommer« om seksuel magtkamp mellem teenagers. Kort efter kønsrolle-debat-filmen »Konen er gal« blev han skilt fra manuskriptfætter-hustruen Eleanor Perry, og har siden haft vanskeligt ved at finde kunstnerisk og kommercielt fodfæste. Hun skrev siden bl. a. manuskript til Sarafians »Vildmarkens lovløse«. Filmene »Trilogy«, skrevet af Truman Capote, er oprindelig produceret for TV Projekt: En filmatisering af Irwin Shaws roman »Nightwork«, som Perry i efteråret 75 sikrede sig filmrettighederne til for 250.000 dollars. Se i øvrigt Filmens HHH, IV. Litt: Image et son, 295, april 1975; Millimeter, nr. 5, maj 1975. Film (siden Filmens HHH, IV):

68: The Swimmer/Klædt af til skindet. 69: Last Summer/Sidste sommer; Tri-

logy (+ P). **70:** Diary of a Mad Housewife/Konen er gal (+ P). **71:** Doc/Doc Holliday. **72:** Play It as It Lays (+ P). **74:** Man on a Swing/Hypnoseord??. **75:** Rancho DeLuxe. (PH)

PHANTASY – Phantasy-film opererer med fantastiske elementer, så som → OKKULTISME, drømme, fremtidsvisioner (→ SCIENCE FICTION), allegori. Drømme, erindringsfantasier og forestillinger spiller således en central rolle i »Johnny Got His Gun«, → SLAGTEHUS 5, »Summer Wishes, Winter Dreams« og »Up the Sandbox«. Film som → DUELLEN, »Prime Cut« og »Jonathan Livingston Seagull« nærmer sig allegorien.

Vigtigste film:

70: Something for Everyone/Kærlighed til alle – Harold Prince; Alex in Wonderland – Paul → MAZURSKY; Brewster McClellan/Fuglemanden – Robert → ALTMAN. **71:** Johnny Got His Gun – Dalton Trumbo. **72:** Everything You Always Wanted To Know About Sex But Were Afraid To Ask/Min yndlingsperversion – Woody → ALLEN; Slaughterhouse-Five/Slagtehus 5 – George Roy → HILL; Up the Sandbox/Dejlige heks – Irvin → KERSHNER; Prime Cut/Hakkedrenge – Michael → RITCHIE; Duel/Duellen – Steven → SPIELBERG. **73:** High Plains Drifter/En fremmed uden navn – Clint → EASTWOOD; Jonathan Livingston Seagull/Jonathan Livingston Havmåge – Hall Bartlett; Lost Horizon/Table horisonten – Charles Jarrot; Summer Wishes, Winter Dreams/Husker du... – Gilbert → CATES. **74:** Andy Warhol's Frankenstein/Frankenstein – Paul → MORRISSEY. **75:** The Day of the Locust/Katastrofennatten – John Schlesinger. **76:** Crime and Passion = An Ace Up My Sleeve/Et es i æremet – Ivan → PASSER. (PS)

PIERSON, Frank R. (1925) – Manuskriptforfatter, instruktør. Født i New York. Søn af Louise Randall (medforfatter til bl. a. »Milred Pierce«). Var en tid Hollywood-korrespondent for Time Magazine. Har skrevet til TV-serierne »Have Gun, Will Travel«, »Route 66« og »Nichols« (71). Hans to første filmanuskripter blev → OSCAR-nomineret. Instruktørdebut 1970 med »The Looking Glass War« efter John le Carrés roman. Oscar 1975 for best original screenplay: »Dog Day Afternoon«. **Litt:** Films and Filming, sept. 69. **Film:**

65: Cat Ballou (Co-Ma). **67:** Cool Hand Luke/Skrappe Luke (Co-Ma); The Happening/Ungdom i drift (Co-Ma). **70:** The Looking Glass War/Spejlglaskrigen (I). **71:** The Anderson Tapes/Anderson klanen (Ma). **75:** Dog Day Afternoon/En → SKÆV EFTERMIDDAG* (Ma). **76:** A Star is Born (I). **77:** Love in the Streets (I + Ma). (LØ)

PILOT – I amerikansk TV betegnelsen for den første episode i en ny TV-serie. Det er pilot'en, der skal »sælge« serien til potentielle sponsors, som ser en reklameværdi i den. Man har naturligvis af samme grund haft et større budget på pilot'en end på de efterfølgende episoder. Det betragtede marked har gjort, at pilot'er, der ikke er blevet serialized, er indgået i eksisterende → TV-FILM antologier som World Premiere, Movie of the Week, etc. Ordet har fået en speciel betydning i Danmarks Radio TV,

hvor det er betegnelsen for et program, film eller bånd, som en programafdeling ønsker hjemkaldt til gennemsyn med evt. udsendelse for øje. (PM)

PLAYBOY – Am. månedsblad, der rummer seriøse artikler, fiktion, interviews og billeder af afklædte damer. Udk. siden 1953, udg. af Hugh M. Hefner (født 1926). Bladets første nr., dec. 1953, rummede det berømte nøgenbillede af Marilyn Monroe, genoptykt i januar-nr. 1974. Bladets væsentligste filmmedarbejder er Arthur Knight, forfatter til filmhistorien »The Liveliest Art« (57). Han publicerer s. m. Hollis Alpert som føljeton »The History of Sex in Cinema« fra april 1965; værket er aldrig blevet udsendt i bogform. Siden er det blevet ajourført i årlige artikler om »Sex in Cinema 19..« (november-numre) og »Sex Stars of 19..« (december-numre). Bladet har ofte rummet såkaldte »pictorials«, som præsenterede en kvindelig filmstjerne i mere eller mindre afklædt tilstand, eksempelvis Bibi Andersson (feb. 70), Lola Falana (juni 70), Marisa Berenson (okt. 71, feb. 76), Dominique Sanda (marts 72), Maria Schneider (feb. 73), Valerie → PERRINE (maj 72, apr. 76) og pornostjerne Marilyn → CHAMBERS (apr. 74) og Linda → LOVE-LACE (apr. 73, feb. 75). Desuden har der været artikler og billedstof om enkelte film, f. eks. »Satyricon« (art. af Fellini, maj 70), »Savages« (marts 72), »Prime Cut« (juni 72), »Boxcar Bertha« (aug. 72), »Last Tango« (feb. 73), »Zardoz« (marts 74), »Lisztomania« (okt. 75). Bladets vigtigste filmstof er de store, ofte fremragende interviews med instruktører og stjerner; i 70'erne har der været flg.: Raquel Welch (jan. 70), Peter → FONDA (sept. 70), Elliott → GOULD (nov. 70), John Wayne (maj 71), John → CASSAVETES (juli 71), Roman → POLANSKI (dec. 71), Jack → NICHOLSON (apr. 72), Sam → PECKINPAH (aug. 72), Clint → EASTWOOD (feb. 74), Robert → REDFORD (dec. 74), Mel → BROOKS (feb. 75), Dustin → HOFFMAN (apr. 75), Francis Ford → COPPOLA (juli 75), James → CAAN (feb. 76), Robert → ALTMAN (aug. 76). Hefner har desuden oprettet produktions-selskabet Playboy Productions, der med ham selv som Executive Producer hidtil har produceret tre spillefilm: »Macbeth«, instr.: Roman Polanski, England 1972 (jf. Playboy, feb. 72), »The Naked Ape« (efter Desmond Morris), instr.: Donald Driver, animation: Chuck Swenson, USA 1973 (jf. Playboy, sept. 73) og »The Crazy World of Julius Vrooder«, instr.: Arthur → HILLER, USA 1974, med Timothy → BOTTOMS og Barbara Seagull → HERSHENY. (PS)

PLAY IT AGAIN, SAM → MIG OG BO-GART

POLANSKI, Roman (18.8. 1933) – Instruktør. Mordet på hans hustru, Sharon Tate, afbrød hans karriere og flere projekter skrinlagdes, men han tog efter træden op fra sin personligt prægede produktion i 1971. Hans seneste film er en fransk-amerikansk co-produktion. **Litt:** Ivan Butler: The Cinema of Roman Polanski, London 1970; Pascal Kane: Roman Polanski, Paris 1970; Playboy, dec. 1971. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **69:** A Day at the Beach/En dag ved strand-

den (M + P). **70:** The Magic Christian/The Magic Christian – En beatle i Paradis (S). **71:** Macbeth (+ M). **72:** Che?/Hva? (+ M + S). **74:** → CHINATOWN (+ S); Andy Warhol's Dracula/Dracula (S). **76:** The Tenant = Le locataire/Den nye lejer (+ Co-Ma + S). (PH)

POLITIFILM er en undergruppe af → KRIMINALFILMEN. Politimanden er hovedperson, og historien fortælles normalt ud fra hans *point of view*. De nyeste forløbere for genren var → SIEGELS »Madigan« (68) og »Coogan's Bluff« (68) og → JEWISONs »In the Heat of the Night« (67). Det endelige gennembrud for genren var Siegels → DIRTY HARRY, hvor Clint → EASTWOOD spillede politimanden, der fremstod som en heroisk håndhæver af et retfærdighedsbegreb, som var mere i pagt med den amerikanske frontier-tradition end med det etablerede samfunds law and order-begreb. Politimanden, der ofte må give til → SELVTÆGT, ses som en outsider, lige så fredløs og moralisk dubios som forbryderen. → FLEISCHERs bastant heroiserende »The New Centurions« lagde op til en frastødende kult af den tough'e, ensomme strisser, som opofrende våger over borgernes ve og vel ligesom romerrigets centurioner. Komiske bidrag til genren var »Cops and Robbers«, »Law and Disorder« og »Freebie and the Bean«. Blandt genrens bedste film er → FRIEDKINS → FRENCH CONNECTION, → FRANKENHEIMERs → SEQUEL → FRENCH CONNECTION 2. DEL, og → GUERCIOs »Electra Glide in Blue«, der fortalte sin tragiske historie om en motorcykelbetjent med sær, drømmeagtig billedkunst og allusioner til »Easy Rider«. **Vigtigste film:**

71: Dirty Harry – Don Siegel; The French Connection – William Friedkin. **72:** Across 110th Street/Bag 110. gade – Barry Shear; The New Centurions/Pansernes beskyttelse job – Richard Fleischer. **73:** Badge 373/Politiskilt 373 – Howard W. Koch; Cops and Robbers/Lovens lange fingre – Aram → AVAKIAN; Detroit 9000 – Arthur Marks; Electra Glide in Blue/På farlig patrulje – James William Guercio; The Laughing Policeman/Endestation mord – Stuart → ROSENBERG; Magnum Force/Dirty Harry går amok – Ted → POST; The Seven Ups/Politiets hårde kerne – Philip → D'ANTONI; Serpico – Sidney → LUMET. **74:** Busting – Peter Hyams; Freebie and the Bean/Knust bil til frokost – Richard Rush; McQ/McQ renser ud – John Sturges; Law and Disorder – Ivan → PASSER; The Super Cops/Superstrømerne – Gordon → PARKS. **75:** The French Connection II – John Frankenheimer; Report to the Commissioner/Rapport til politikommisæren – Milton → KATSELAS; Hustle/Strømeren og luksuspigen – Robert → ALDRICH. (PS)

POLITISKE FILM – En gruppe af 70'ernes film skildrer i fiktiv form politikere og politiske forhold og begivenheder. → OPRØR I MINEN, → JOE HILL, »Boxcar Bertha« og → VORE BEDSTE ÅR handler om politiske agitatorer → RITCHIES → STEM PÅ McKAY gav et koldt analytisk portræt af en politikers tilblivelse. Politiske attentater, med mere eller mindre direkte allusioner til nyere am. historie, behandles i film som → SIDSTE VIDNE, → NASHVILLE*, → TAXI DRI-

VER* og »The Day of the Dolphin«. Wargate satte sit præg på → AFLYTNINGEN og blev direkte skildret i → ALLE PRÆSIDENTENS MÆND*. CIA-under-søgelsene inspirerede → POLLACKS »Three Days of the Condor« og → PEC-KINPAHs »Killer Elite«. En mere direkte polemisk/satirisk politisering findes i de semidokumentariske film om Richard → NIXON, → RICHARD og »Millhouse«.

Vigtigste film:

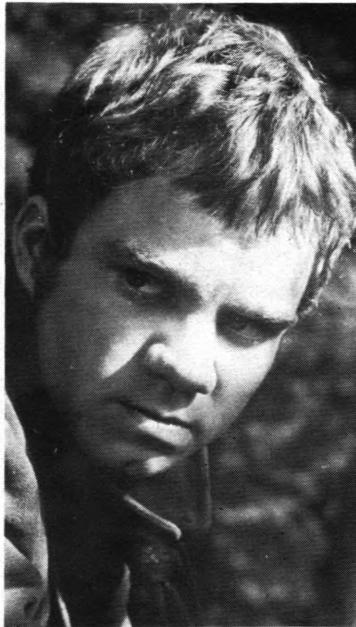
70: Patton/→ PATTON: PANSERGENERALEN – Franklin → SCHAFFNER; The Molly Maguires/Oprør i Minen – Martin → RITT; The Strawberry Statement/Blod og jordbær – Stuart Hagman; The Kremlin Letter/Brevet fra Kreml – John Huston; WUSA – Stuart → ROSENBERG. **71:** Joe Hill – Bo Widerberg; Millhouse – Emile de Antonio. **72:** Boxcar Bertha/Togrøverne fra Arkansas – Martin → SCORSESE, The Candidate/Stem på McKay – Michael Ritchie; Richard – Lorees Yerby & Harry Hurwitz. **73:** The Way We Were/Vore bedste år – Sydney Pollack; The Day of the Dolphin/Operation Alpha – Mike

POLLACK, Sydney (1934) – Instruktør. TV-spillefilmen »The Game« (66). Projekt: »Victory« efter Joseph Conrad. Litt: Kos. 111; Film Comment, sept.-okt. 75. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

68: Castle Keep/Den enøjede falk. **69:** They Shoot Horses, Don't They?/Jamen, man skyder da heste? **72:** Jeremiah Johnson/Manden der ikke kunne dø. **73:** The Way We Were/→ VORE BEDSTE ÅR. **74:** The Yakuza/Yakuza – den hemmelige liga. **75:** Three Days of The Condor/Tre døgn for »Condor«. **76:** Bobby Deerfield (+ P). (MB)

POLLARD, Michael J. (30.5. 1939) – Skuespiller. Læste til skuespiller på → ACTORS' STUDIO og debuterede på Broadway i »Comes the Day«. Spillede bl. a. med i »A Loss of Roses« og fik den samme rolle i filmatiseringen (»The Stripper«). I TV har han spillet i serierne »Gunsmoke«, »The Virginian« og »I Spy«. → OSCAR-nomineret for bedste birolle i »Bonnie & Clyde«. **Film:**

Til venstre: Sydney Pollack (øverst), Roman Polanski og Jack Nicholson diskuterer »Chinatown«. Herunder: Michael J. Pollard.

→ NICHOLS. **74:** The Conversation/→ AFLYTNINGEN – F. Ford → COPPOLA; The Parallax View/Sidste vidne – Alan J. → PAKULA; Rosebud/Operation Rosebud – Otto Preminger. **75:** The Hindenburg – Robert Wise; Posse/Eftersøgt for togøreri – Kirk Douglas; Rollerball – Norman → JEWISON; Three Days of the Condor/Tre døgn for »Condor« – Sydney Pollack; The Killer Elite – Sam Peckinpah. **76:** Breakheart Pass/Fort Humboldt – Tom → GRIES; All the President's Men/Alle præsidentens mænd – Alan J. Pakula; Nashville – Robert → ALTMAN; Taxi Driver – Martin Scorsese. (PS)

62: Adventures af a Young Man/Vinden taber altid. **63:** Summer Magic; The Stripper. **66:** The Russians Are Coming, The Russians Are Coming/Russerne kommer, russerne kommer; The Wild Angels/De vilde engle. **67:** Enter Laughing; Bonnie & Clyde. **68:** Caprice/Operation Caprice; Greetings From Niagara Falls (dok.); Jigsaw/Der mangler en brik. **69:** Hannibal Brooks/Hannibals flugt over alperne. **70:** Little Fauss and Big Halsy/Lille Fauss og store Halsy. **72:** Dirty Little Billy. **73:** The Legend of Frenchie King/Vestens vildkatte. **74:** Sunday In The Country. **77:** Between the Lines. (MB)

PORNOFILM – i am. film ofte = hard core, egl: hård kerne, modsat soft core, blød kerne. De maleriske synonymer beskriver præcist forskellen mellem filmtyperne, der karakteriseres af det erektil vævs tilstand hos de mandlige medvirkende.

Under påvirkning af den øgede import af danske, svenske og tyske soft core og en spredt import af dokumentationer a la »Pornography in Denmark«, vovede den eksisterende amerikanske porno-filmproduktion sig frem i offentligheden med mere ambitiøse projekter i 1970-73, ansporet af den amerikanske højesterets årelange behandling af en række løbende pornografisager, der kun kunne tydes i retning af et mere liberalt syn på pornografi-begrebet. Genrens trivial-film havde budgetter på ca 15.000 dollars, mens de ambitiøse film i reklamerne kunne skilte med 350.000 dollars, og »a crew of 45«. Men i juni 1973 kom højesteret med en kendelse, som ikke blot var et slag mod trivial-pornoen, men mod satte film som »Sidste Tango i Paris«, »A Clockwork Orange« og → UDFLUGT MED DØDEN. Og det gik, som man frygtede. Gangsterne rykkede ind på det halvforbudte marked, og da en journalist spurgte Gerard Damiano, en af de ambitiøse producer/instruktører, hvorfor han havde solgt sine rettigheder til »Deep Throat«, svarede han: »Because I don't want my legs broken«.

Trots beslaglæggelser, tyverier og illegal kopiering og videresalg af kopier var der mange penge i genren, og omkring 2200 af USAs 18.000 biografer var stadig villige til at vise disse X-rated'e risici, men o. 1975-76 mærkedes en tydelig afmatning af markedet – parallelt med det faktum, at hard-core elementer i stigende grad indgår i de store Hollywood-film.

Foregangsmænd, producenter og instruktører i genren var bl. a. Alex de Renzy, der åbnede porten til porno land med den semidokumentariske »Censorship in Denmark«, og som siden gjorde sig bemærket i den rene fiktion med »Sweet Agony« (73). Det første store internationale scoop stod dog Gerard Damiano for med lanceringen af Linda → LOVELACE i »Deep Throat« (72) der også navngav stjernen fra utallige illegale porno-film Harry → REEMS. Den efterfulges af bl. a. Georgina → SPELVIN i »The Devil in Miss Jones« og den ambitiøse »Memories Within Miss Aggie« (74). Til samme gruppe må man henregne Mitchell Bros.' »Behind the Green Door« (74) med Marilyn → CHAMBERS, »The Resurrection of Eve« (73), »High Rise« (73) og 1/2 mill. dollar-projektet »Sodom and Gomorrah« (75). En tredie instruktør over gennemsnittet er Henry Paris (pseudonym for Radley Metzger) med »Score« (74), »The Private Afternoons of Pamela Mann« (75) og »Naked Came the Stranger« (75). Runners-up har været f. eks. Jonas Middleton med »Illusions of a Lady« (74), Al Gordons »Fringe Benefits«, Screw Magazines »It Happened in Hollywood« (som bladet selv gav 101 points i deres porno-film-barometer, kaldet »petermeter«), Craig Baumgarten/Fred Donaldsons »Sometimes Sweet Susan« (74), der skrev historie ved at være den først hard-core, som blev »recognized by Screen Actors Guild«, altså aner-

kendt som seriøs af skuespillerforbundet, og Beau Buchanans »Happy Days« (74).

Indenfor den homofile hard-core nævnes først og fremmest Wakefield Poole for »Boys in the Sand« (72), »Bijou« (72) og »Moving« (74), mens Fred Halsteds film søger ud i sub-genrer med S&M-filmen »L.A. Plays Itself« (72) og farcen »Truck It« (73). Førende kvindelige instruktør med speciale i kvinde-porno, Roberta Findley, nævnes især for »Angel Number 9« (74), og som kuriosum kan nævnes, at 1975 så ikke mindre end tre film bygget over Xaviera Hollanders vandrette erindringer: Soft-core-versjonen »The Happy Hooker« (med Lynn Redgrave), Larry G. Spanglers stærke »The Life and Times of Xaviera Hollander« og »Pleasure is My Business« med Xaviera selv. (→ SEX på film).

Litt: Kos. 123-24 og 126, → PLAYBOY, især Arthur Knights artikler om »Sex in Cinema« i nov. 73 og nov. 75. (PM)

POSEIDON ADVENTURE, The → SOS POSEIDON KALDER

POST, Ted (1925) – Instruktør. Født i New York. Teaterinstruktioner. Flittig på TV, har bl. a. instrueret episoder til serierne »Gunsmoke«, »Rawhide«, »Peyton Place«, »The Defenders«, »Route 66«, »Columbo«. Filmdebut 1956. **Film:** **56:** The Peacemaker. **59:** The Legend of Tom Dooley/Tom Dooley. **68:** Hang 'Em High/Klyng dem op. **70:** Beneath the Planet of the Apes/Flugten fra abernes planet. **73:** The Harrad Experiment; Magnum Force/Dirty Harry går amok; The Baby. **75:** Whiffs. (LØ)

PRODUCER er et begreb, der er specielt amerikansk, og hvis lige man ikke rigtigt finder i dansk film.

Produceren er selvfølgelig skurken i utallige historier fra Hollywood, hvor instruktører er blevet snydt og bedraget og sat i skammekrogen af disse magtsyge herrer, der i første række tænker på profit og kun sjældent på kunst. Der er ingen tvivl om, at mange af disse historier er sande. Der er imidlertid heller ingen tvivl om, at mange producere i tidens løb har spillet en stor kreativ rolle på deres produktioner. Dette emne er efterhånden så godt oplyst i filmlitteraturen, at man – fremfor at referere løse eksempler – bedst kan henvisse til biografier om folk som Thalberg, Selznick, John → HOUSEMAN, Howard Hughes og Walt Disney. Mest underholdende er Selznicks »Memos«, der giver et forrygende indblik i Hollywood bagkulisserne og et utroligt portræt af en producer, der var meget kreativ, og som ikke bare var et dumt svin, men også et geni på sit felt.

Produceren er som oftest den, der fra starten ejer rettighederne til det manuskript (bog, skuespil), der skal filmatiseres. Det er derefter ham, der engagerer instruktør og skuespillere. Hvis han ikke selv kan finansiere produktionen, må han gøre et selskab interesseret i filmen, enten ved at sælge den outright, d.v.s. sælge hele det færdigtitelte projekt, eller ved at dele produktionskostningerne med selskabet, f. eks. i form af en distributionsgaranti. Det er på dette tidspunkt muligt, at selskabet blander sig i rollesæt-

ningen og de vigtigste poster bag kameraet, men det er ikke altid tilfældet.

Det sker ikke sjældent, at skuespillerne eller instruktører selv har købt rettighederne til et manuskript, og de kan så selv fungere som producere på filmen. Robert → REDFORD er en af mange amerikanske skuespillerne, der gør dette. I fransk film ser man, at Alain Delon som oftest er producent på sine egne film. Gode producenter går over i filmhistorien, ikke blot fordi de har stået bag store kommercielle successer, men lige så ofte fordi de har haft mod til at producere film af stor kunstnerisk lødighed eller fordi de har haft mod til at lade nye instruktører komme frem og få en chance. (IL)

PRODUCTION DESIGNER (Produktionstegner) → DEKORATIONER

PRODUCTION MANAGER → PRODUKTION

PRODUKTION kan være en film (»Three Days of the Condor« er f. eks. en Dino De Laurentiis-produktion). I fagsprog betyder det som oftest en films optagelsesperiode, altså den periode, der ligger efter planlægningen og før efterarbejdet. På amerikansk taler man om pre-production, production og post-production.

Ligesom instruktøren, fotografen, lyden, dekorationerne og kostumerne har hver sin unit på en film, har også produktionen en unit. Produktionsafdelingen tager sig af det tørre arbejde, holder orden på regnskaber, kontrakter, aftaler, locations, transport, fortæring, råfilmforbrug og lignende. De skal bane vej for selve filmholdet, og en god produktionsafdeling kan øve mirakler og gøre det ofte krævende og nervebetændte optagelsesarbejde glat og smertefrit. Til dette har man location managers og unit managers og production assistants, folk, der er en slags overordnede bydrenge og ganske uundværlige, men som ofte bliver kostet rundt med af instruktører og skuespillerne.

I spidsen for produktionen står en → PRODUCER. Hans kreative ansvar er gerne større på en amerikansk film end på en europæisk. Til at forestå den daglige ledelse af filmarbejdet har han en associate producer. Det er denne, der følger med i regnskaber og produktionsplan for at se, at man ikke overskridt budget og tidsplan. Han deler sin tid mellem skrivebord og optagelsessted. I de tilfælde, hvor et stort produktions-selskab er impliceret i produktionen fra starten (og det er de fleste tilfælde), ansætter selskabet en executive producer til at holde øje med, at deres interesser ikke vanrøges. Det skal dog siges, at skillelinien mellem executive og associate producer er noget vag. På selve optagelsesstedet varetages de praktiske forhold af en production manager.

I Danmark ville man ikke operere med flere enheder end producent, produktionsleder og indspilningsleder, plus diverse assistenter. (IL)

PRODUKTIONSSELSKABER – Traditionelt deles i USA produktions-selskaber op i to grupper, nemlig 'De store' (The Majors), der omfatter → COLUMBIA, → METRO-GOLDWYN-MAYER, → PA-

RAMOUNT, → 20TH CENTURY-FOX, → UNITED ARTISTS, → UNIVERSAL og → WARNER BROTHERS (og som sammen med → AVCO EMBASSY og → ALLIED ARTISTS udgør → MOTION PICTURE ASSOCIATION OF AMERICA). I de seneste år medregnes i praksis også Walt → DISNEY PRODUCTS og → AMERICAN INTERNATIONAL PICTURES samt producenter, der har etableret en relativt fast distributionsaftale med de ovennævnte. Overfor disse står en stor og uensartet gruppe → UAFHÆNGIGE PRODUCENTER, der i halvfjerderne spiller en stadig større rolle. En opgørelse foretaget af branchebladet → VARIETY viser, at Universal nu er det selskab, der økonomisk står stærkest, idet selskabet i 1975 havde en bruttoindtjening på alt 289 mill. dollars (heraf 201 mill. alene i USA og Canada), og bladet anslår, at Universal i Nordamerika (USA og Canada) havde en markedsandel på 25 % mod kun 9 % i 1971. På 2. pladsen kom 20th Century-Fox med en markedsandel på 14 % (11,5 % i 71), hvorefter fulgte Columbia med 13,1 % (10,2 % i 71), Paramount med 11,3 % (17 % i 71), United Artists med 10,7 % – heri medregnet udlejet af MGM-film, som UA har distribueret siden 74 – (7,4 % i 71), Warner Bros. 9,1 % (9,3 % i 71), Buena Vista (Disneys udlejningsselskab) med 6 % (8 % i 71) og AIP 3,4 % (der foreligger ikke noget tal for 71, idet markedsandelen dengang var væsentligt mindre).

Blandt de producenter, hvis film medregnes blandt de tidligere nævnte selskaber, er f. eks. Ray Stark (producent af bl. a. »Funny Lady«, »The Sunshine Boys«), Carlo Ponti, Dino De Laurentiis Mirisch Corporation (»Midway«), Zanuck-Brown Productions (»Jaws«). For dem alle gælder, at de har sikret sig en vis uafhængighed, mens adskillige andre producenter, hvis film udlejes gennem 'De Store', ofte må acceptere skrappe betingelser for at få deres film udlejet. Endelig findes der en stor gruppe produktions-selskaber, der først og fremmest er oprettet af skattetekniske grunde, som det er tilfældet, når skuespillerne eller instruktører danner eget selskab, hvis film udlejes af de nævnte 'Store'. (PC)

PSEUDONYM = navneskjul, benyttedes især i 50'erne, da 'heksejagten' (med senator Joseph McCarthy som socialistforskrækkelens fremmeste fortaler) i Hollywood og New York nåede et højdepunkt med 'blacklisting' af alle kunstnere, der enten nærede, havde næret eller blot formodedes at nære sympati for hvad en militant højrefløj vurderede som et anslag mod USAs grundvold. Blandt de kendteste ofre for 'blacklisting' var Dalton Trumbo og Hugo Butler. Ud over dette sorte kapitel bruges pseudonymer oftest af kunstnere, der skønner at deres kunstneriske renommé vil lide under brugen af den pågældende kunstners rette navn. F. eks. brugte Elaine → MAY pseudonymet Esther Dale for sin insats som manuskriptforfatter til Otto Premingers »Such Good Friends«, og instruktøren John Erman blev til Bill Sampson på → CREDITS til »Ace Eli and Rodger of the Skies«, mens kombinationen Robert → TOTTEN/Don → SIEGEL (der afløste Totten) blev til Allan Smithee på for-

teksterne til »Death of a Gunfighter«. Ligeledes benyttedes der på fortæsterne til »The Beguiled« navne på ikke-eksisterende personer, og instruktøren Burt → KENNEDY valgte at camoufle sin indsats på manuskriptet til »Hannie Caulder« under det mistænkeligt lydende navn Z. X. Jones. En anden form for brug af pseudonym er, hvis en skuespiller accepterer en → CAMEO-rolle, da at optræde under sit fødenavn i stedet for det engang valgte kunstnernavn (idet kunstnernavnet – skønt reelt et pseudonym – ikke er brugt som navneskjul, men som varemærke). Walter → MATTHAU krediteres således på fortæsterne til »Earthquake« under sit rigtige navn, Walter Mattuschanskayasky. (PC)

PUNKT 22 (Catch-22) – USA. **P-start:** 13.1. 69/© 1970/Prem: juni 70. **P-selskab:** Filmways/Paramount. **P:** John Calley, Martin Ransohoff. **I:** Mike → NICHOLS. **2nd unit-I:** Andrew Marton, John Jordan,

Fra oven og ned, venstre til højre:
Alan Arkin i »Punkt 22«, Robert Redford
Ted Post (s. m.)
Bob Rafelson,
Randy Quaid.

Alan McCabe. Manus: Buck → HENRY efter Joseph → HELLERs roman. **Foto:** David Watkin. **2nd unit-foto:** Harold Wellman (Technicolor, → PANAVISION). **Klip:** Sam → O'STEEN. **P-tegn:** Richard → SYLBERT. **Medv:** Alan → ARKIN (Yossarian), Martin Balsam (Oberst Cathcart), Richard → BENJAMIN (Major Danby), Art → GARFUNKEL (Nately), Buck Henry (Oberst Korn), Jon → VOIGHT (Milo Minderbinder). 122 min. **Litt:** Kos. 120.

En amerikansk flyvebase på Italiens kyst under Anden Verdenskrig. Bombe-flyer Yossarian går rundt i en verden af galskab. Han kæmper for at bevare menneskelighed og sund fornuft mens verdenskrigen og militærlivet raser omkring ham. En mosaik af absurde tildragelser og forrykte personer. Antallet af bombe-togter, som flyverne skal gennemføre inden de kan forflyttes, bliver stadigt sat op, og til sidst ser Yossarian, under indtryk af grufulde, afsindige og meningsløse ting der sker omkring ham, ingen anden udvej end at seje bort i gummibåd mod Sverige!

Mike Nichols' filmatisering af Joseph Hellers beundrede → BLACK HUMOR-klassiker (fra 1961) var en imponerende løsning af en næsten umulig opgave. Det lykkedes Nichols og manusforfatteren Buck Henry at sammenfatte den omfangsrige, vidtløftige roman i en koncenteret beretning, som rummede den tematiske essens af forlægget. Yossarian, kongenialt spillet af Alan Arkin, var en *Everyman* som går gennem en verden af galskab og fordærv. Han opdager i hvilken fatal grad verden er belastet med synd og ondskab. Verden er nemlig behersket af en bestemt klau-sul, punkt 22, der altid giver en hvilken som helst korrupt øvrighed ret til hvad som helst. Blandt utallige galninger, som omgiver Yossarian, er Milo Minderbin-der, som omskaber krigsskuepladsen til et gigantisk handelsmarked og bl. a. lader basens flyveplads bombe af egne folk for at spare besværet for tyskerne, som til gengæld aftager et stort parti bomuld, han er brændt inde med.

Filmen var en instruktionsteknisk *tour de force* med blandende udnyttelse af → LOCATIONS og timing af billede-mange og komplekse elementer i kompli-cerede dybdekompositioner. (PS)

PUZO, Mario (1920) – Manuskriptfor-fatter. Født i New York af italienske forældre. Har skrevet romanerne »The Dark Arena« (55), »The Fortunate Pilgrim« (64) og »The Godfather« (69) samt essay-samlingen »The Godfather Papers & Other Confessions« (72). Også novel-ler og artikler. **Film:**

72: The → GODFATHER (Co-Ma). **75:** The Godfather, Part II/→ GODFATHER 2. del (Co-Ma); Earthquake/Jordskælv (Co-Ma). **77:** Superman (Co-Ma). (CH)

QUAID, Randy (ca. 1952) – Skuespiller. Blev opdaget mens han læste på Drama Dept., University of Houston af Peter → BOGDANOVICH, som gav ham en rolle i → SIDSTE FORESTILLING. På TV i »Getting Away From It All« med Burgess Meredith. Gennembrud som den unge marinesoldat i Den → HARDE STRAF (→ OSCAR-nominering). **Litt:** Ci-nema Canada, juni-juli 74. **Film:** **71:** The Last Picture Show/Sidste fore-stilling. **72:** What's Up, Doc?/Du er top-

pen, professor; Lolly-Madoøna XXX. **73:** Paper Moon; The Last Detail/Den hårde straf. **74:** The Apprenticeship of Duddy Kravitz/Den lille Rockefeller (CAN). **75:** Breakout/Manden uden nerver. **76:** The Missouri Breaks/Duel i Missouri; Bound for Glory. **77:** The Warriors. (LØ)

RAFELSON, Bob (1935) – Instruktør. Født i New York City. Gik først i Trinity School, men efter lidt rodeo-rytteri tog han til søs. Derefter trommeslager i et jazzorkester, radio-reporter i Japan (hvor han lavede tre dokumentarfilm for Shochiku Films Co.) og filosofistuderende på Dartmouth College. Kom i begyndelsen af 60'erne til TV, hvor han skrev og producerede flere serier. Han var en af mændene bag popgruppen og TV-serien »The Monkees«, 1967. Det gav Rafelson en Emmy Award og gruppen fik hovedrollerne i hans debutfilm »Head«. **Litt:** Kos. 127; Sight and Sound, fall 76. **Film:**

68: Head (+ Co-Ma). **70:** → FIVE EASY PIECES (+ Co-Ma + P). **72:** The King of Marvin Gardens/ → MATADOREN = ... jeg køber Rådhuspladsen (+ Co-Ma + P). **76:** Stay Hungry (+ Co-Ma + Co-P). (CH)

REDFORD, Robert (18.8. 1937) – Skuespiller. **Litt:** Positif 159, maj 74; Playboy, dec. 74. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **69:** The Downhill Racer/Der er kaldt på toppen (+ Co-P); Tell Them Willie Boy Is Here/Jagten på Willie Boy. **70:** Little Fauss and Big Halsy/Lille Fauss og store Halsy. **72:** The Hot Rock/4 uheldige helte; The Candidate/ → STEM PA McKAY!; Jeremiah Johnson/Manden der ikke kunne dø. **73:** The Way We Were/ → VORE BEDSTE ÅR; The Sting/ → SIDSTE STIK. **74:** The Great Gatsby/ Den store Gatsby. **75:** The Great Waldo Pepper/Alle tiders vovehals; Three Days of The Condor/Tre døgn for »Condor«. **76:** All The President's Men/ → ALLE PRÆSIDENTENS MÆND* (+ Co-P). **77:** A Bridge Too Far. (CH)

REEMS, Harry (1947) – Skuespiller. Født i New York. H. R. = → PSEUDONYM. Efter University of Pittsburgh og Marine Corps begyndte han at lave → PORNO-FILM, hvad han har gjort lige siden, i alt 2-300 (de fleste umulige at verificere). Var Playboys første mandlige nøgenmodel. »The Shirley Temple of fuck films« har ry som en af de få, der har »the ability to always get it off«. Rimeligvis grunden til at han er blevet den førende mandlige hard core-stjerne. Ukrediteret har han af og til arbejdet bag kameraet med instruktøren Gerard Damiano. **Litt:** Turan & Zito: Cinema, 74. **Film:**

70: Post Graduate. **71:** Heart of Marriage; Dark Dreams/Den erotiske trylle-pind; The Making of the Blue Movie. **72:** Deep Throat/Langt ned i halsen; Butterfly (SCHW.). **73:** The Devil in Miss Jones/Den erotiske djævel i miss Jones; The Filthiest Show in Town; The Newcomers/Pornoskolen; It Happened in Hollywood/Det skønne pornoliv; Spikey's Magic Hand/Slikkeinden. **74:** The Case of the Smiling Stiffs; Memories Within Miss Aggie/Miss Aggies syndige laster; Wet Rainbow/Syndige sexlege; Sometime Sweet Susan; Deadly Weapons/Djævelske bryster; Deep Throat II. **75:** A Touch of Genie/Gnid – så kommer jeg; The Collegiates/Leg med den,

søster; The Flasher/La' os knalde; Every Inch a Lady; Linda Lovelace Meets Miss Jones; Seven Delicious Wishes. **76:** Luna di miele in tre (IT); She (IT). (LØ)

REINER, Carl (20.3. 1923) – Skuespiller. Også manuskriptforfatter, instruktør. **Litt:** Film Illustrated, juli 75. **Film** (siden Filmmens HHH, IV):
66: Don't Worry, We'll Think of a Title (S); Alice of Wonderland in Paris (?). **69:** The Comic (I + Co-P + Co-Ma + S). **70:** Where's Poppa?/Hvor er farmand? (I). **73:** Ten From Your Show of Shows (Kompilationsfilm bestående af højdepunkter fra TV-serien »Your Show of Shows« – S). (LØ)

REMAKE – Betegnelse for en film, der er genfilmatisering af et manuskript, et adaptionsforlæg eller en historie, som tidligere er filmatiseret. I 70'erne har der bl. a. været filmatiseringer af tidlige filmatiserede værker (som »Lost Horizon« efter Hilton, filmet af Capra 1937; »The Great Gatsby« efter Fitzgerald, filmet i 1926 og 1949; → TYVE SOM OS efter Edward Anderson, filmet af Nicholas Ray 1947). Genfilmatiseringer af tidlige manuskripter omfatter »What's Up, Doc?«, frit efter Hawks' »Bringing Up Baby« fra 1938, og → FRANKENSTEIN JUNIOR, en parodi på James Whales klassiske horror-film. I 1976 ventes udsendt en ny »King Kong« og en ny »A Star Is Born«, den tredje (med Barbra Streisand). **Litt:** Michael B. Druxman: Make It Again, Sam, 75. **Vigtigste film:**

71: → CABARET - Bob → FOSSE (efter Isherwoods tidl. filmatiserede »Goodbye to Berlin«). **72:** What's Up, Doc?/Du er toppen, professor – Peter Bogdanovich. **73:** Lost Horizon/Table horisont – Charles Jarrot; Tom Sawyer – Don Taylor (efter Mark Twains tidl. filmatiserede roman). **74:** The Great Gatsby/Den store Gatsby – Jack Clayton; Andy Warhol's Frankenstein – Paul → MORRISSEY (efter James Whales film); Huckleberry Finn – J. Lee-Thompson (efter Mark Twains tidl. filmatiserede roman); Thieves Like Us/Tye som os – Robert → ALTMAN; Young Frankenstein/Frankenstein junior – Mel → BROOKS. **75:** Farewell, My Lovely/→ FARVEL, MIN ELSKEDE* – Dick → RICHARDS (efter → CHANDLERs roman, tidl. filmatiseret af Edward Dmytryk). **76:** Billy Jack Goes To Washington – Frank → LAUGHLIN (efter Capras »Mr. Smith Goes to Washington«). (PS)

REYNOLDS, Burt (11.2. 1936) – Skuespiller. Født i West Palm Beach, Florida. Scenedebut i skolen med »Outward Bound«. På Florida State College. Var professionel fodboldspiller for Baltimore Colts indtil et biluheld tvang ham til at stoppe. Spillede »Mr. Roberts« da han var knyttet til New York Hyde Park Playhouse, havde desuden en rolle i »Look We've Come Through« (61). TV fra slutningen af 50'erne bl. a. i serierne »Riverboat« (59–60), »Gunsmoke« (64–65), »Hawke« (67) og »Dan August« (70). Spillede i TV-filmen »Run Simon Run« (70). Folde-ud-mand i damebladet Cosmopolitan, hyppig gæst i TV talk shows. **Litt:** Focus On Film, autumn 72. **Film:** **61:** Angel Baby; Armored Command/Kvindelig spion. **65:** Operation CIA. **67:** Navajo Joe. **68:** Shark; Impasse/Den

gyldne kugle; Fade-In. **69:** 100 Rifles/100 rifler; Sam Whiskey; Skullduggery. **72:** Fuzz/Distrikts 87 Boston City; Deliverance/→ UDFLUGT MED DØDEN; Everything You Always Wanted to Know About Sex But Were Afraid to Ask/Mindlyngsperversion. **73:** Shamus/Gangsters overmand; The Man Who Loved Cat Dancing/Vildmarkens lovløse; White Lightning/Hvid feber. **74:** The Longest Yard/Det skrappe hold. **75:** Lucky Lady/The smarte smuglere på »Lucky Lady«; At Long Last Love/Det ender med kærlighed; W.W. and the Dixie Dancekings/Slamberten fra Nashville; Hustle/Stroemer og luksuspigen. **76:** Silent Movie; Gator/Betal eller dø (+ I); Nickleodeon; Smokey And the Bandit. **77:** Semi-Tough. (CH)

RICHARDS, Dick (ca. 1930) – Instruktør. Begyndte som fotograf under Koreakrigen og blev siden reklamefotograf. Kom til filmen via TV-reklamer. Arbejdet med en af disse reklamefilms western-baggrund gav ham ideen til debutspillefilmen, som han forberede i tre år. **Litt:** Action, jan.-feb. 72; Millimeter 11, nov. 75. **Film:**

72: The Culpepper Cattle Co./Støv, sved og skud fra hoften. **75:** Farewell, My Lovely/→ FARVEL, MIN ELSKEDE*; Rafferty and the Gold Dust Twins. **76:** March or Die (+ Co-P + Co-Ma). (PH)

RICHARD (Richard) – USA. **P-start:** efterår 71/© 1972/Prem: aug. 72. **P-selskab:** Bertrand Castelli Prods. **P:** Bertrand Castelli, Lorees Yerby. **I/Manus:** Lorees Yerby, Harry Hurwitz. **Foto:** Victor Petrashevich. **Klip:** Emil Haviv. **Medv:** Richard M. Dixon (Richard M. Nixon), Dan Resin (Unge Richard), Lynn Lipton (Pat). 83 min. **Litt:** Kos. 126.

Talentfuldt iscenesat og konstrueret satirisk smædefilm om Nixon og det politiske og økonomiske apparat, der skabte ham og bar ham frem. Lorees Yerby og Harry Hurwitz blander dokumentarisk stof med rekonstruktioner og ren fiction (med skuespilleren Richard M. Dixon) til en entydig ondskabsfulhed, der får de Antonios »Millhouse« til at fremstå som sagligheden selv. Filmen er skabt helt i den politiske traditions ånd, no holds barred. Det gør den enestående. (PM)

RITCHIE, Michael (1939) – Instruktør. Studerede historie og litteratur på Harvard og instruerede på universitetets teater »Oh Dad, Poor Dad, Mama's Hung You . . .« for penge skaffet gennem Ford Foundation. Han blev derefter Robert Saudeks assistent på FF's TV-serie »Omnibus« og instruktør på portrætserien »Profiles in Courage«. Sidst i 60'erne var han teknisk rådgiver for senator John V. Tunneys TV-valgkampagne i Californien. Hans øvrige arbejde i TV omfatter bidrag til serierne »The Man From U.N.C.L.E.«, »Dr. Kildare«, »Felony Squad« og »Run for Your Life«. Det var → PILOTen til »The Outsider«, der førte til filmdebuten i 69 og samarbejdet med Robert → REDFORD. **Litt:** Millimeter III, okt. 75; Sight and Sound, summer 75. **Film:**

69: The Downhill Racer/Der er koldt på toppen. **72:** Prime Cut/Hakkedrenge; The Candidate/→ STEM PÅ McKay. **75:** Smile. **76:** The Bad News Bears/Op med humøret, drenge. **77:** Semi-Tough. (MB)

Fra oven og ned,
venstre til højre:
 Carl Reiner,
 Burt Reynolds,
 Michael Ritchie,
 Martin Ritt, Stuart
 Rosenberg,
 Katharine Ross,
 Herbert Ross,
 Richard Roundtree,
 Joseph Sargent, Diana
 Ross, Gena Rowlands.

RITT, Martin (1920) – Instruktør. **Litt:** Sheila Whitaker: The Films of Martin Ritt, 72; Kos. 122. **Film** (siden Filmens HHH, IV):
70: The Molly Maguires/ → OPRØR i MINEN (+ P); The Great White Hope/Det store hvide håb. **72:** Sounder/Drømmen om et nyt liv; Pete 'n' Tillie/Peter og Tillie. **74:** Conrack (+ Co-P). **76:** Der Richter und sein Henker = The End of the Game (S); The Front (+ P). **77:** Casey's Shadow. (LØ)

ROAD-FILM – Betegnelsen anvendes for en gruppe film, der kendetegnes ved pikaresk struktur (oplevelser under en rejse) og som skildrer personer, på flugt fra eller i opposition til det etablerede samfund, på rejse gennem staterne, ofte søgerende (selv)erkendelse og (selv)forståelse gennem rejsen. Genren etablerede sig i 60'erne med → HOPPERS «Easy Rider» (69) og → COPPOLAs «The Rain People» (69). Den betydeligste road-film i 70'erne er nok → FIVE EASY PIECES. **Vigtigste film:**

70: Five Easy Pieces – Bob → RAFELSON; Little Fauss and Big Halsy/Lille Fauss og store Halsy – Sidney Furie; Zabriskie Point – Michelangelo Antonioni. **71:** Two-Lane Blacktop/Motorvej USA – Monte → HELLMAN. **72:** The Getaway/Getaway – vild flugt – Sam → PECKINPAH. **73:** Electra Glide in Blue/På farlig patrulje – James William → GUERCIO; Scarecrow/Fugleskræmslet-Jerry → SCHATZBERG; The Last Detail/Den → HÄRDE STRAF. **74:** The Sugarland Express – Steven → SPIELBERG; Thunderbolt and Lightfoot/Thunderbolt – Michael Cimino; Harry and Tonto/Harry og Tonto – Paul → MAZURSKY; Alice Doesn't Live Here Anymore/ → ALICE BOR HER IKKE MERÉ – Martin → SCORSESE. (PS)

ROAD SHOW – En betegnelse brugt af udlejere i USA om det, at en særlig egnet (som regel en dyr og stort anlagt film) placeres i relativt få, særligt udvalgte biografer. Der kan så lang tid i forvejen reserveres billetter til en bestemt forestilling og til en bestemt plads og altid til forhøjede billetpriser. Alt sammen i modsætning til almindelig praksis i USA, hvor reglen er, at der ikke er nummererede pladser, og hvor man kan blive så længe man har lyst. Først når mulighederne for ekstra indtjening ved roadshow-praksis skønnes udtømt glider den pågældende film ind i almindelig udlejning på de vante betingelser. I Danmark, hvor alle biografforestillinger køres til faste tider, og hvor en billet oftest gælder til en bestemt forestilling, er der i stedet mellem udlejere og biografer truffet aftale om, at hver udlejer årligt kan udpege to film, hvor lejen gøres frit forhandelig. (PC)

ROIZMAN, Owen – Fotograf. Arbejder i New York. **Film:**

71: The French Connection/ → FRENCH CONNECTION (Den franske forbindelse); The Gang That Couldn't Shoot Straight/Hellere ramme ved siden af... **72:** Play It Again, Sam/ → MIG OG BOGART; The Heartbreak Kid/ → HJERTE-KNUSEREN. **73:** The Exorcist/ → EKSORSISTEN (Co-F). **74:** The Taking of Pelham 1-2-3/Togkapring. **75:** Three Days of the Condor/Tre døgn for »Con-

dor«; The Stepford Wives/Dukkekvinde. **76:** Independence. (CH)

ROSENBERG, Stuart (1924) – Instruktør. Forlod sin 1. film »Mord A/S«, efter at have sympatistrejket med skuespillerne. Siden gennembruddet med »Skrappe Luke« har han været en af skuespilleren Paul → NEWMANS foretrukne instruktører. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

67: Cool Hand Luke/Skrappe Luke. **69:** The April Fools/Min kone forstår mig ikke. **70:** Move/Move eller hvordan man bedst moverer sig; WUSA. **72:** Pocket Money/Ta' fyren ved hornene. **73:** The Laughing Policeman/Endestation mord. **75:** The Drowning Pool/Druknepølen. **76:** Voyage of the Damned. (PH)

ROSS, Diana (2.3. 1944) – Skuespillerinde, sangerinde. Født og opvokset i Detroit's negerghetto; begyndte at synde med Florence Ballard og Mary Wilson som The Primettes og skrev kontrakt med Berry Gordys pladeselskab, Tamla-Motown, i 60 som The Supremes. Fra 67 Diana Ross & The Supremes og fra 70 solist. Debuterede på film i 72 produceret af Berry Gordy, der også instruerede hendes anden film. **Film:**
72: Lady Sings The Blues. **75:** Mahogany/Mahogany – Modellen (+ Ko). (MB)

ROSS, Herbert (1926) – Instruktør. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

69: Funny Girl (Koreo); Goodbye Mr. Chips/Farvel Mr. Chips. **70:** The Owl and the Pussycat/Uglen og missekatten. **71:** T. R. Baskin. **72:** Play It Again, Sam/ → MIG OG BOGART. **73:** The Last of Sheila/Mordets puslespil. **75:** The Sunshine Boys; Funny Lady. **76:** The Seven-Per-Cent-Solution (+ P); The Turning Point (+ Co-P). (CH)

ROSS, Katharine (29.1. 1943) – Skuespillerinde. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: Fools. **72:** Get to Know Your Rabbit; They Only Kill Their Masters/Trænet til at dræbe?. **75:** The Stepford Wives/Dukkekvinde. (LØ)

ROUNDTREE, Richard (7.9. 1942) – Skuespiller. På et rugby-stipendium begyndte han at læse handel på Southern Illinois University og blev knyttet til universitetets teatergruppe og debuterede i »A Raisin in the Sun« (Sort skin). Derefter blev han dressman og fotomodel for »Ebony Magazine« og »Fashion Fair«, men vendte tilbage til teatret i Philadelphia Theater's Roadshow med »The Great White Hope«. Efter filmgennembruddet med Shaft spillede han også detektivrollen i TV-serien i 73 og medvirkede i TV-filmen »Firehouse« i 74. **Film:**

70: Parachute to Paradise; What Do You Say To a Naked Lady?/Hvad siger man til en nøgen dame?. **71:** Shaft/John Shaft – detektiv i aktion. **72:** Shaft's Big Score/Shafths store kup; The Embassy/Mord i ambassaden. **73:** Charley-One-Eye; Shaft in Africa/Shift i Afrika. **74:** Earthquake/Jordskælv. **75:** Man Friday/Fredag og Robinson Crusoe; Diamonds/Diamantkuppet. (MB)

ROWLANDS, Gena (19.6. 1936) – Skuespillerinde. Født i Wisconsin. Gift med John → CASSAVETES. Gik på American Academy of Dramatic Arts i New

York (hvor hun mødte J.C.). Dubleant på Broadway, fik rollen som pige i »The Seven Year Itch«. Slæt op som stjerne i »The Middle of the Night«, som hun spillede i 18 mdr. Kom til Hollywood, filmdebut 1958. Mange roller på TV, fast i serierne »87th Precinct« (61) og »Peyton Place« (67). **Litt:** Show 12, 72. **Film:**

58: The High Cost of Loving. **62:** The Spiral Road/Junglelægen; Lonely Are the Brave/De tapre er ensomme. **63:** A Child Is Waiting. **67:** Tony Rome. **68:** Gli Intoccabili/De urelige (IT); Faces. **71:** Minnie & Moskowitz. **74:** A Woman Under the Influence/En kvinde under indflydelse. **76:** Two-Minute Warning. (LØ)

RYDELL, Mark (1934) – Instruktør. Studerede ved New York Neighbourhood Playhouse, senere → ACTORS' STUDIO. Var i seks år ledende skuespiller i »As the World Turns« (CBS-serial). Broadway-debut i »Seagulls Over Sorrento«, debut på film i »Crime in the Streets« (56). TV-instruktør i Hollywood: »Ben Casey«, »I Spy«, »Gunsmoke« etc. Første filminstruktor »The Fox«, 1968. Gennembrud med »The Reivers«, 1969. Er partner med Sydney → POLLACK i Sanford Productions (film og TV). **Litt:** American Cinematographer, juli 73; Millimeter 5, 76. **Film:**

56: Crime in the Streets/Læderjakkerne (S). **68:** The Fox/Ræven. **69:** The Reivers/De tre fra Mississippi. **72:** The Cowboys (+ P). **73:** Cinderella Liberty/Orlov til midnat (+ P); The Long Goodbye/Det lange farvel (S). **76:** Harry and Walter Go to New York. (LØ)

SACHS, Michael – Skuespiller. **Film:**
68: The Subject Was Roses/Tolv røde roser. **72:** Slaughterhouse-Five/ → SLAGTEHUUS 5. **74:** The Sugarland Express. (CH)

SARGENT, Joseph M. (22.7. 1925) – Instruktør. Født som Giuseppe Daniel Sargent. Begyndte som skuespiller på små teatre i New York, hvor han også havde en enkelt opsætning af »All The King's Men«. Efter en del live-TV blev han fast instruktør på serien »Lassie« og har siden været en meget benyttet → PILOT- og TV-spillefilminstruktor. To af hans bidrag til serien »The Man From U.N.C.L.E.« blev udsendt i biograferne: »One Spy Too Many« (»U.N.C.L.E. slår til«, 66) og »The Spy In The Green Hat« (»Spionen med den grønne hat«, 66 – kun i Europa). Desuden er »piloterne« til »Tribes« (70) og »Sunshine« (73) udsendt i biograferne. Han har intet at gøre med »Sunshine II« (75), der benytter klip fra TV-serien og »Sunshine«. I 72 iscenesatte han den prisbelønnede ni kvarter lange Kojak-pilot »The Marcus Nelson Murders«, filmatiserede i 72 »The Man« efter Irving Wallace's roman og har i 75 for TV lavet spillefilmen »Hustling« og »The Night That Panicked America«. I 71 begyndte han på »Buck and the Preacher« (»De fordømtes vej«), men blev afløst af Sidney Poitier. Som skuespiller medvirkede han i »Tobruk« (66). **Litt:** Films in Review, marts 73. **Film:**
68: The Hell With Heroes/Smugler-piloten. **70:** The Forbin Project. **72:** The Man. **73:** White Lightning/Hvid feber. **74:** The Taking of Pelham 1-2-3/Togkapring. **76:** MacArthur. (MB)

SARRAZIN, Michael (22.5. 1940) – Skuespiller. Fulde navn: Jacques Michel Andre Sarrazin. Født i Canada. Som dreng bl. a. titelrollen i »The Winslow Boy« for Loyola University Dramatic Society. 17 år gammel skuespiller for CBC-TV. Gennembrud i hovedrollen i fire historiske dokumentarfilm for The National Film Board of Canada. 1965 kontrakt med → UNIVERSAL. I flere TV-serier, bl. a. »Chrysler Theatre«, »The Virginian« og »World Premiere«. Nedennævnte »The Doomsday Flights« er oprindelig produceret for sidstnævnte TV-serie, 1967, men udsendt i biograferne i Europa, 1968. Hans debutrolle i »Gunfight i Abilene« blev forøget med en række nyoptagelser (især af hans dødsscene) da filmen skulle udsendes i TV. **Film:** **67:** Gunfight in Abilene/Gunfight i Abilene; The Flint Flam Man/Fidusmageren. **68:** The Doomsday Flight/Bombe ombord; The Sweet Ride/Ung galskab; Journey to Shiloh/De syv fra Texas. **69:** A Man Called Gannon/Revolverens lov; Eye of the Cat/Kattene hævner; They Shoot Horses, Don't They?/Jamen, man skyder da heste? **70:** In Search of Gregory. **71:** The Pursuit of Happiness/Rettfærdighedens skygge; Believe In Me; Sometimes a Great Notion/Hårdt mod hårdt. **72:** The Groundstar Conspiracy/Spionen som så sit eget lig. **73:** Harry in Your Pocket; Frankenstein: The True Story. **74:** For Pete's Sake/Pjattet med Pete. **75:** The Reincarnation of Peter Proud/Manden der levede to gange. **76:** The Loves and Times of Scaramouche; The Gumball Rally. (PH)

SARRIS, Andrew (ca. 1925) – Kritiker. Har virket som universitetslærer (New York, Columbia, Yale) i film. Redigerede den engelsksprogede udgave af Cahiers du Cinéma 1965–67. P.t. kritiker ved tidskriftet »The Village Voice«. Har udgivet flg. bøger: »The Films of Josef von Sternberg« (66), »Interviews with Film Directors« (67), »The Film« (68), »The American Cinema: Directors and Directions, 1929–1968« (69), »Confessions of a Cultist: On the Cinema, 1955–1969« (70), »The Primal Screen: Essays on Film and Related Subjects« (73), »The John Ford Movie Mystery« (75). Sarris er blandt tidens betydeligste kritikere. Han indtager ofte kontroversielle standpunkter og polemiserer kraftigt imod kolleger, især Pauline → KAEL (»The Primal Screen« rummer hans angreb, »Citizen Kael vs. Citizen Kane«, på hendes essay »Raising Kane«). I »The American Cinema« fremlagde han et yderst subjektivt hierarki af yndlingsinstruktører og yndlingsaversioner i overensstemmelse med auteur-teorien, som han hylder. Jf. artikelne »Notes on the auteur theory in 1962« og »Notes on the auteur theory in 1970« i »The Primal Screen«. I den førstnævnte hedder det bl. a.: »Like most Americans who take films seriously, I have always felt a cultural inferiority complex about Hollywood. Just a few years ago I would have thought it unthinkable to speak in the same breath of a »commercial« director like Hitchcock and a »pure« director like Bresson. (...) After years of tortured revaluation, I am now prepared to stake my critical reputation, such as it is, on the proposition that Alfred Hitchcock is artistically superior to Robert Bresson by every criterion of excellence and

further that, film for film, director for director, the American cinema has been consistently superior to that of the rest of the world from 1915 through 1962. Consequently, I now regard the auteur theory primarily as a critical device for recording the history of the American cinema, the only cinema in the world worth exploring in depth beneath the frosting of a few great directors at the top. (PS)

SAVALAS, Telly (1924) – Skuespiller. Rigtige navn Aristotle Savalas. TV-arbejde: »Mongo's Back in Town« (71), »Visions ...« (72) og »The Marcus Nelson Murders« (72), der blev hans gennembrud som »the cop with the lollipop« i TV-serien »Kojak«. Kommedie film: »Theo Mati«. **Litt:** Marsha Daly: Telly Savalas: TV's Golden Greek, 75. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **70:** Kelly's Heroes/Kellys helte; Land Raiders/Hvid skalpejæger; Città violenta/Den brutale by (IT/FR); Sophie's Place. **71:** Clay Pigeon; A Town Called Bastard/De hængtes by (GB/SP); Pretty Maids All in a Row/Fire frække numser fik et gok; Pancho Villa (SP). **72:** J. and S. – Steaoria Criminale del Far West (IT/SP/TY); Panico en el Transiberiano (GB/SP); Una Regione per Vivere e una per Morire/De hårde halses hævn (IT/FR/SP/TY). **75:** Inside Out/Guld på hernen (GB); The Diamond Mercenaries/Killer Force. **76:** The House of Exorcism. **77:** Capricorn One. (LØ)

SCENE er navnet på et hvilket som helst afsnit af en film, der uden pauser i tidsforløbet udspiller sig på ét og samme sted (eng: scene).

Derudover betegner ordet (eng: stage) også det → ATELIER, hvor en films → DEKORATIONER er opbygget. Det er efterhånden kun interiører, der laves på denne måde, men selvfølgelig er det muligt at bygge exteriør-dekorationer på en scene. Der findes mange klassiske eksempler på dette (f. eks. Murnaus »Sunrise«, Wellmans »The Ox-Bow Incident« og Sternbergs »Saga of Anatolian«). I gamle dage kunne man dårligt tilsløre, at en exteriørscene var lavet på scene, fordi lyden fik den uundgæelige atelier-genklang. I dag kan lydteknikken godt løse dette problem, men i mellemtiden er kravet til locationrealisme blevet større, og det er nu kun interiører, der laves på scenen.

Den definitive fordel ved at lave interiører på scenen er, at hele portioner af dekorationen kan flyttes, når man har behov for det, og på den måde kan kamera, lys og lyd få mere albuerum. (IL)

SCHAFFNER, Franklin J. (1920) – Instruktør. → OSCAR 1970 for »Patton«. Ville efter denne have lavet »Day of the Dolphin«, som i stedet blev instrueret af Mike → NICHOLS. Forberedte også en film efter »The French Lieutenant's Woman«, men måtte opgive projektet. **Litt:** Sunset Boulevard 13, 74; Film Comment, sept.-okt. 72. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: Patton/ → PATTON: PAN SERGE NERALEN. **71:** Nicholas and Alexandra/Nicolai og Alexandra. **73:** Papillon (+ Co-P). **76:** Islands in the Stream. (LØ)

SCHATZBERG, Jerry (26.2. 1927) – Instruktør. Assistent for fotografen Bill

Hellburn, senere eget atelier. Fotograferede til Vogue, bl. a. Hertugen af Windsor, The Beatles, Edward Kennedy. Flere TV-reklamefilm. 1960 tillige sceneinstruktør. Debut som filminstruktør med »Puzzle of a Downfall Child«. **Litt:** Positif 151, juni 73. **Film:** **70:** Puzzle of a Downfall Child. **71:** The Panic in Needle Park/Panik i nåleparken. **73:** Scarecrow/Fugleskræmslet. **76:** Dandy, the All-American Girl; Build My Gallows High. (PH)

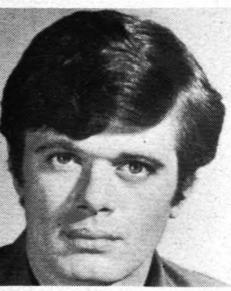
SCHEIDER, Roy (10.11. 1934) – Skuespiller. Født i Orange N.J., studerede på Franklin and Marshall College. Debuterede på teater 1961 med »Romeo and Juliet«. Har en lang teaterkarriere bag sig med roller i bl. a. »Richard III« (62), »The Alchemist« (64), »Sergeant Musgrave's Dance«, »The Nuns« (70). Har spillet enkelte roller i TV-serierne »Hallmark of Fame« og »Studio One«. Var i TV-filmen »Assignment Munich« (72). **Film:**

64: The Curse of the Living Corpse. **68:** Star; Paper Lion. **69:** Stiletto/I mafiaens klør. **70:** Loving/ → LOVING – PA KANT MED KÆRLIGHEDEN; Puzzle of a Downfall Child. **71:** → KLUTE; The French Connection/ → FRENCH CONNECTION – den franske forbindelse. **72:** Un homme est mort/Manden udefra. **73:** The Seven Ups/Politiets hårde kerne. **75:** Jaws/ → DØDENS GAB; Sheila Levine Is Dead And Living In New York/ Sheila Levine – sjov pige i New York. **76:** Sorcerer; The People of Misar; Marathon Man/Marathonmanden. (CH)

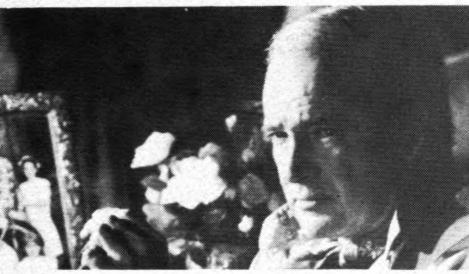
SCHRADER, Paul (1946) – Manuskriptforfatter. Begyndte at studere film på UCLA 67 og skrive filmkritik i »L.A. Free Press« og »The L.A. Times Calender«. Derefter på → AMERICAN FILM INSTITUTE, der gav ham et stipendium til at studere på Center For Advanced Film Study, AIF's ny filminstitut, »Greystone« i Beverly Hills. Fra 70 til 73 redaktør af tidsskriftet »Cinema«. Forfatter til bogen »Transcendental Style In Film: Ozu, Bresson, Dreyer«, udgivet af California Press i 72. Skrev sit første manus i 71, »Pipelin«, der i følge ham selv er lagt på hylden. Har senest skrevet »The Havana Colony« og »Hard Core«, der endnu ikke er gået i produktion. I filmografin angiver det første årtal manuskripts tilblivelsesår, det andet filmatiseringsåret. **Litt:** Film Comment, marts-april 76. **Film:**

72/76: → TAXI DRIVER*. **73/74:** The Yakuza/Yakuza – den hemmelige liga. **73/76:** Obsession. **73/76:** Rolling Thunder. **73/77:** Quebecois. **74/77:** Close Encounters of the Third Kind. (MB)

SCIENCE FICTION – Sf-genren har ikke været benyttet særligt flittigt i 70'ernes amerikanske film. Den sidste kraftanstregelse på dette felt, Stanley Kubricks »2001: A Space Odyssey« (68), var formelt en engelsk produktion. Men der er fantasifuld udnyttelse af sfbegrebet i film som Roy → HILLS → SLAGTEHUS 5, Woody Allens fremtidsfarce »Sleepers« og hans geniale slutepisode i »Everything You Always Wanted to Know About Sex ...«. Mere traditionelle er film som Trumbulls »Silent Running«, et poetisk indlæg i økologidebatten, → FLEISCHERS »Soylent Green« og Chrichtons »Westworld«. →

Fra oven og ned, venstre til højre:
Michael Sarrazin,
Telly Savalas,
George C. Scott,
Franklin J. Schaffner,
Jerry Schatzberg,
Roy Scheider,
Martin Scorsese,
George Segal
(s. m. Lee Remick).

JEWISONs prætentiose samfunds-utopi »Rollerball«, om et samfund som kanaliserer sine aggressioner ind i en makaber nationalsport, blev plagieret i pop-version i »Death Race 2000«. Rent kommercielle var de fire → SEQUEL's som fulgte → SCHAFFNERs fascinerende »The Planet of the Apes« (68) op. **Vigtigste film:**

70: The Andromeda Strain/Truslen fra det ukendte – Robert Wise; Beneath the Planet of the Apes/Flugten på abernes planet – Ted → POST. **71:** Escape from the Planet of the Apes/Truslen fra abernes planet – Don Taylor; THX 1138 – George → LUCAS; The Hellstrom Chronicle/Hellström rapporten – Walon → GREEN. **72:** Everything You Always Wanted To Know About Sex But Were Afraid To Ask/Min yndlingsperversion – Woody → ALLEN; Slaughterhouse-Five/Slagtehus 5 – George Roy → HILL; Conquest of the Planet of the Apes/Oprror på abernes planet – J. Lee-Thompson; Silent Running – Douglas Trumbull. **73:** Battle for the Planet of the Apes/Kampen om abernes planet – J. Lee-Thompson; The Day of the Dolphin/Operation Alpha – Mike → NICHOLS; Soylent Green/Fremtidens rædsel – Richard Fleischer; Sleeper/Mig og fremtiden – Woody Allen; Westworld/Vestens vilde robotter – Michael Chrichton. **74:** The Terminal Man – Mike Hodges. **75:** Rollerball – Norman Jewison; The Ultimate Warrior/Dødens by – Robert Clouse; Death Race 2000/Dødsrace 2000 – Paul Bartel. (PS)

SCORSESE, Martin (17.11. 1942) – Instruktør. Film Arts student ved New York University, hvor han lavede sine to første kortfilm. Hans 3. kortfilm blev støttet af Det Belgiske Filmmuseum. Hans første spillefilm foreligger i flere versioner med forskellige titler: 1965 hed den »Bring on the Dancing Girls«, 1967 »I Call First«, 1968 »Who's That Knocking at My Door« og 1970 »J.R.«. Begyndte 1968 som instruktør på »The Honeymoon Killers«, men afløstes af Leonard Kastle. 1969-72 klipper og instruktørassistent. 1970 supervisor på »Street Scenes« for New York Cinetract Collectives. I dokumentarfilmen »Italianamerican« medvirker hans forældre. »Taxi Driver« modtog førsteprisen i Cannes 1976. Projekt: »To Forget Palermo« efter roman af Edmonde Charles-Roux. **Litt:** Positif 170, juni 75; Millimeter 5, maj 75. **Kos. Film:**

64: What's a Nice Girl Like You Doing in a Place Like This? (kortfilm, + M); It's Not Just You, Murray (kortfilm, + M + S). **67:** The Big Shave (kortfilm, + M). **68:** Who's That Knocking at My Door? (+ M). **69:** → WOODSTOCK (I-ass + Kl). **70:** Street Scenes (P-sup.). **71:** Medicine Ball Caravan = We Have Come For Your Daughters (P + Kl). **72:** Elvis on Tour/Elvis på tourne (Kl-sup.); Boxcar Bertha/Togrøverne fra Arkansas. **73:** Unholy Rollers (Kl-sup.); Mean Streets/→ GÅDEN UDEN NÅDE* (+ M + S). **74:** Italianamerican (+ M + S); Alice Doesn't Live Here Anymore/ → ALICE BOR HER IKKE MERE (+ S). **76:** → TAXI DRIVER* (+ S); New York, New York. (PH)

SCOTT, George C. (18.10. 1927) – Skuespiller. Flittig TV-skuespiller i bl. a. »Miror, Mirror, Off the Wall«, Arthur Millers

»The Price« (71) for »Hallmark of Fame« og Neil Simons »The Trouble With People« for NBC. Instruktørdebut med TV-stykket »The Andersonville Trial« (70), spillefilminstruktør med »Rage« (72). **Litt:** Dialogue on Film, jan. 75; Action, jan.-feb. 73. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: Jane Eyre (lavet for am. TV); Patton/ → PATTON: PANSERGENERALEN. **71:** They Might Be Giants; The Last Run/Hans sidste job. **72:** The Hospital/Hospitalet; The New Centurions/Pansernes beskidte job; Rage/Katastrofealarm (+ I). **73:** Oklahoma Crude/Oklahomas sorte guld; The Day of the Dolphin/Operation Alpha. **74:** Bank Shot; The Savage Is Loose (+ I + P). **75:** Fear On Trial (TV); The Hindenburg. **76:** Islands in the Stream; Beauty and the Beast; The Prince and the Pauper/Fyrsten og tiggeren. (CH)

SCRIPT SUPERVISOR er en finere benævnelse for en script-girl, der jo heller ikke nødvendigvis skal være en kvinde.

Scripter'en, som vi kan kalde vedkommende, skal aflaste instruktøren ved at holde orden i de mindre detaljer under optagelserne. Hun/han skal holde øje med, at skuespillerne og dekoration er fejlfrie før optagelsen, notere slutstillinger, ændringer i dialogen, højden af whisky i glasset, længden af cigaretten og passe på, at romerske galejslaver ikke har armbåndsur på under optagelsen.

Hvis nogen detalje af disse eller titusind lignende forhold er i uorden, siger man, at der er en script-fejl i filmen. Alle rutinerede biografgængere har en række yndlings-script-fejl (Cary Grants hænder i togdialogen med Eva Marie Saint i »Menneskejagt«, den israelske appelsinkasse i »Sound of Music«, Oscar Werners hårlængde under flugten i »Fahrenheit 451«).

Polaroid-billeder er en stor hjælp for scripter'en. Nogle amerikanske produktioner optager også alle scener på video-bånd, så man straks efter hver scene kan kontrollere alle detaljer. (IL)

SEAGULL, Barbara → HERSHEY, Barbara.

SECOND UNIT – På alle større produktioner er der gerne en række scener, der ikke implicerer hovedrolle-skuespillerne. Disse scener laves ofte jævnsides med filmens hovedscener af et andet filmhold, der kaldes Second Unit.

Second Unit-scener er f. eks. slagscener, naturstemninger, folkelivsbilleder o. l. En god second unit-instruktør skal være pot og pande med filmens instruktør og fotograf, og det er et ansvarsfuldt og højt betalt arbejde.

Groft sagt kan man regne med, at jo mere komparseri, der er i en film, des mere second unit-arbejde vil der også være. Det er en meget amerikansk foretæelse og træffes kun sjældent i europæisk film. (IL)

SEGAL, George (13.2. 1934) – Skuespiller. Medvirkede i 73 i en amerikansk TV-film, »The Lie«, som Alex Segal instruerede efter Ingmar Bergmans TV-spil »Reservatet«. **Litt:** Show 13, 70. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: The Owl and the Pussycat/Uglen og missekatten; Where's Poppa?/Hvor er

farmand? **71:** Born to Win/Født til at vinde. **72:** The Hot Rock/4 uheldige helte. **73:** A Touch of Class/En pikant affære; Blume in Love/ → UD, SA' MIN KONE. **74:** The Terminal Man; California Split. **75:** The Black Bird/Mysteriet om ridderfalken (+ Ex-P); Russian Roulette/Lejemorder jages. **76:** The Duchess and the Dirtwater Fox/Amanda og rævepelsen; Fun With Dick and Jane; Rollercoaster. (LØ)

SELVTÆGT – Selvtægt har siden Frontier-tiden været et centralt begreb i amerikansk civilisation. Det har især været skildret i → WESTERNS, ofte således, at den enkeltes selvtægt har fremstået som mere acceptabel og retfærdiggjort end kollektivets selvtægt (lynching f. eks.). I 70'erne er emnet dyret i → POLITIFILM, først og fremmest i Don → SIEGELs → DIRTY HARRY, hvor politimanden personligt må genemtvinge retfærdighed, da retsmaskineriet ikke kan. I film som »Rage« og »Fighting Mad« er det privatmennesker der benytter selvtægt imod unacceptable og korrumpe forhold. I »Hustle« kombineres politimandens og privatmandens selvtægt. **Vigtigste film:**

71: Dirty Harry – Don Siegel; **Billy Jack** – Tom → LAUGHLIN; Valdez is Coming/Sheriffen med de ni liv – Edwin Sherin. **72:** Rage/Katastrofealarm – George C. → SCOTT. **73:** Magnum Force/Dirty Harry går amok – Ted → POST; Walking Tall/Sheriffen der ikke kunne dø – Phil Karlson; Emperor of the North/Jernbanens hårde drenge – Robert → ALDRICH. **74:** Death Wish/En mand ser rødt – Michael Winner; **Buster & Billie** – Daniel Petrie. **75:** Hustle/Strømeren og luksuspigen – Robert Aldrich; White Line Fever/Bralende kæmper – Jonathan Kaplan; Fighting Mad/En mand går amok – Jonathan Demme. **76:** → TAXI DRIVER* – Martin → SCORSESE. (PS)

SEMPLE, Lorenzo, Jr. – Manuskriptforsatter. Skrev til teater fra 50'erne bl. a. »The Golden Fleecing« (59), der senere blev til »The Honeymoon Machine« og »Tonight in Samarkand« (55). **Film:**

61: The Honeymoon Machine/En livlig landlov (Co-Ma). **66:** Batman (Co-Ma). **67:** Fathom/Spionen der kom ned fra skyerne. **69:** Daddy's Gone A-Hunting/Giften i kroppen; Pretty Poison/Engel med morderhånd. **71:** The Marriage of a Young Stockbroker; The Sporting Club. **73:** Papillon (Co-Ma). **74:** The Super Cops/Superstrømerne; The Parallax View/ → SIDSTE VIDNE (Co-Ma). **75:** Three Days of The Condor/Tre døgn for »Condor« (Co-Ma); The Drowning Pool/Druknepelen (Co-Ma). **76:** King Kong. (CH)

SENSURROUND er et overdimensioneret lydsystem, der blev lanceret sammen med katastrofafilmen »Jordskælv« (1974). Systemet består i, at man ved hjælp af en forstørker med stor udgangseffekt og nogle enorme højttalere, der går for fuldt drøn, udvider svingsningsregisteret i underkanten af og under den menneskelige høregrense (d. v. s. under ca. 40 Hz). På den måde kan man ikke blot lægge en dyb grundrumlen i lyden, men også få faste installationer i biografen, stole, gulv, vægge, til at svinge med. Systemet fordrer magnetlyd for at komme til sin ret.

Af gode grunde er dette system kun brugbart til meget få film. Den første gang siden »Jordskælv«, systemet bliver taget i brug, er til krigsfilmene »Midway«, senere også »Rollercoaster«, et James → GOLDSTONE-projekt. (IL)

SEQUEL – Betegnelse for en film, der udgør en selvstændig fortsættelse eller pendant til tidligere produceret film. Benævnes også Follow Up. En sequel skal ikke forveksles med en → REMAKE. I 70'erne er forholdsvis mange af de store kasse-succes'er fulgt op af sådanne anden-dele med selvstændige titler eller simpelthen nummereret II. Sædvanligvis er sequels af ringere kunstnerisk og teknisk standard end det oprindelige værk, undtagelser i så henseende er dog The → GODFATHER II og The → FRENCH CONNECTION II. Schaffners »The Planet of the Apes« (68) er blevet efterfulgt af ikke mindre end fire sequels. Der er annonceret sequels til → EKSORCISTEN, → DØDENS GAB, »Gone With the Wind« (!) og Seatons »Airport«, som allerede har fået én sequel i »Airport 1975«.

Vigtigste film:

(I parentes er anført den oprindelige film, som sequel-filmen forholder sig til). **70:** Beneath the Planet of the Apes/Flugten på abernes planet – Ted → POST (Schaffners »The Planet of the Apes«); Beyond the Valley of Dolls – Russ Meyer (Robsons »Valley of Dolls«). **71:** Escape from the Planet of the Apes/Truslen fra abernes planet – Don Taylor. **72:** Conquest of the Planet of the Apes/Oprør på abernes planet – J. Lee-Thompson; Class of '44 – Paul → BO-GART (Mulligans »Summer of '42«); Magnum Force/Dirty Harry går amok – Ted Post (Siegels »Dirty Harry«); Shaft in Africa/Shafit i Afrika – John Guillermin (Gordon Parks' »Shaft«). **74:** Airport 1975/Airport 75 – Jack → SMIGHT (Seatons »Airport«); Deep Throat II (»Deep Throat«); The Godfather II – F. Ford → COPPOLA (»The Godfather«); The Trial of Billy Jack – Frank → LAUGHLIN (»Billy Jack«); The Nine Lives of Fritz the Cat/Fritz the Cat og hans ni liv – Robert Taylor (Bakshis »Fritz the Cat«). **75:** French Connection II – John → FRANKENHEIMER (Friedkins »The French Connection«); Funny Lady – Herbert → ROSS (Wylers »Funny Girl«); Rooster Cogburn/Sheriffen og pebermøen – Stuart → MILLAR (Hathaways »True Grit«); Part 2 Walking Tall – Earl Bellamy (»Walking Tall«). **76:** That's Entertainment, part 2/ → HOLLYWOOD, HOLLYWOOD* – Gene Kelly (Haleys »That's Entertainment«); The Return of a Man Called Horse – Irvin → KERSHNER (Silversteins »A Man Called Horse«). (PS)

SET DECORATIONS → DEKORATORER.

SEX på film – Pornobølgen i am. film (se → PORNOFILM) medførte fra 60'ernes slutning en stadig mere frimodig og *outspoken* skildring af seksualitet i am. film. Dialog med *four letter words*, nøgenhed og samleje-scener er ikke mere tabu i am. film. Nedenfor følger en oversigt over ikke-pornofilms behandling af seksuelle emner. **Samleje-scener:** The Adventurers/De smukke og de voldsomme – Lewis Gilbert; **Zabriskie**

Point – Michelangelo Antonioni; **Carnal Knowledge/** → KØDETS LYST – Mike → NICHOLS; The Last Picture Show/ → SIDSTE FORESTILLING – Peter → BOGDANOVICH; → KLUTE – Alan → PAKULA; Summer of '42/Sommeren 42 – Robert → MULLIGAN; Boxcar Bertha/Togrøverne fra Arkansas – Martin → SCORSESE; Portnoy's Complaint/Alexanders stående problem – Ernest Lehman; Heavy Traffic/Stærk Tobak – Ralph → BAKSHI; The Way We Were/ → VORE BEDSTE ÅR – Sydney → POLLACK; Blume in Love/ → UD, SA' MIN KONE – Paul → MAZURSKY; Thieves Like Us/ → TYVE SOM OS – Robert → ALTMAN; The Fortune/Ta' livet a' kællingen – Mike Nichols; Inserts/Tæt på – John Byrum; → LENNY – Bob → FOSSE; The Day of the Locust/Katastrofatten – John Schlesinger; Shampoo – Hal → ASHBY. **Nøgenhed:** Savages – James → IVORY; Oh! Calcutta – Jacques Levy; **Zabriskie Point** – Michelangelo Antonioni; The Last Picture Show/Sidste forestilling – Peter Bogdanovich; Thieves Like Us/Tyve som os – Robert Altman; Inserts/Tæt på – John Byrum. **Voldtægt:** The Grissom Gang/Ingen orkideer til miss Blandish – Robert → ALDRICH; The Adventurers/De smukke og de voldsomme – Lewis Gilbert; Prime Cut/Hakkedrenge – Michael → RITCHIE; The Visitors/Udbudne gæster – Elia Kazan; **Buster & Billie** – Daniel Petrie; Sisters – Brian De → PALMA; Zandy's Bride/Ægteksabsnoncen – Jan Troell; Deliverance/ → UDFLUGT MED DØDEN – John Boorman; Lipstick – Lamont → JOHNSON. **Prostitution:** The Grasshopper – Jerry Paris; Prime Cut/Hakkedrenge – Michael Ritchie; The Last Detail/Den → HARDE STRAF – Hal Ashby; Cinderella Liberty/Orlov til midnat – Mark → RYDELL; → TAXI DRIVER* – Martin Scorsese; Farewell My Lovely/ → FARVEL MIN ELSKEDE* – Dick → RICHARDS. **Homoseksualitet:** The Boys in the Band – William → FRIEDKIN; Trash – Paul → MORRISSEY; → CABARET – Bob Fosse; Deliverance/Udflygt med døden – John Boorman; Dog Day Afternoon/En → SKÆV EFTERMIDDAG* – Sidney → LUMET. **Kønsskifte:** Myra Breckinridge – Michael Sarne. **Incest:** → CHINATOWN – Roman Polanski. (PS)

SHEPHERD, Cybill (18.2. 1950) – Skuespillerinde. Begyndte som fotomodel, blev ca. 1970 kåret af Glamour Magazine som »Årets modelpige«. Herhjemme set i reklamefilm for Ultra-Brite Tandpasta og foreklame for Kodak Film. Opdaget til gennembrudsrollen i debutfilmen → SIDSTE FORESTILLING

Cybill Shepherd i »Sidste forestilling«.

af Peter → BOGDANOVICH, i hvis senere film (og privatliv) hun har været stjerne. Grammofonplade-debut 1974 »Cybill does it ... to Cole Porter« (Paramount Rec.). **Litt:** Interview juni 1974; Rex Reed: People are Crazy here, New York 1974. **Film:**

71: The Last Picture Show/Sidste forestilling. **72:** The Heartbreak Kid/ → HJERTEKNUSEREN. **74:** Daisy Miller. **75:** At Long Last Love/Det ender med kærlighed. **76:** → TAXI DRIVER*; Special Delivery. **77:** The Silver Bears. (PH)

SIDSTE FORESTILLING (The Last Picture Show) – USA. **P-start:** efterår 70/© 1971/Prem: okt. 71. **P-selskab:** Last Picture Show Productions/BBS/Columbia. **P:** Stephen J. Friedman. **I:** Peter → BOGDANOVICH. **Manus:** Larry McMurtry, Peter Bogdanovich efter McMurtrys roman. **Klip:** Donn Cambern. **Foto:** Robert Surtees (sort-hvid). **Medv:** Timothy → BOTTOMS (Sonny Crawford), Jeff → BRIDGES (Duane Jackson), Cybill → SHEPHERD (Jacy Farrow), Ellen → BURSTYN (Lois Farrow), Ben → JOHNSON (Sam), Cloris → LEACHMAN (Ruth Popper). 118 min. **Litt:** Kos. 108.

1951. Den lille by Anarene i Texas. Sonny, som går i sidste high school-kasse, bryder med sin girlfriend og indleder et forhold til gymnastiklærerens forsørte kone Ruth. Hans ven Duane kommer sammen med den smukke, lundelige Jacy, som dog går til et celebert nude swimming party uden ham. Både Sonny og Duane tilbeder Sam the Lion,

næsten surreal kvalitet, som understregede det drømmeagtige i filmens bevägende, sugerende Amerika-portræt. Filmens succes gav stødet til en mindre bølge af → NOSTALGISKE film, der udforskede og genskabte den nære fortid. Filmen blev Bogdanovich' første og hidtil eneste virkelig betydelige og rigt inspirerede værk. (PS)

SIDSTE NAT MED KLIKEN (American Graffiti) – USA. © 1973/Prem: juli 73.

P-selskab: Lucasfilm/Coppola Company. **P:** Francis Ford → COPPOLA. **I:** George → LUCAS. **Manus:** George Lucas, Gloria → KATZ, Willard → HUYCK. **Foto:** Ron Eveslage, Jan D'Alquen (Technicolor). **Klip:** Verna → FIELDS, Marcia Lucas. **Medv:** Richard → DREYFUSS (Curt), Ronny Howard (Steve),

»Sidste stik«.

Paul Le Mat (John), Cindy → WILLIAMS (Laurie), Candy → CLARK (Debbie). 110 min. **Litt:** Kos. 120.

Midt i 70'ernes overfladiske dyrkelse af overflade-nostalgi kom George Lucas' »American Graffiti« med en vittig, detaljerig og atmosfærefyldt 60'er-skildring, der tilmed havde en af de smukkeste overflader, man har set, med visual effects af Haskell → WEXLER og klip af bl. a. Verna Fields.

Manuskriptet af Lucas, Gloria Katz og Willard Huyck, beskriver en gruppe unge gennem en aften og nat i en mindre provinsby i Californien. Året er 1962, feriens sidste dag. Curt og Steve skal næste dag rejse bort for at gå på college, men Curt er i tvivl om han vil rejse, og hans søster Laurie er syg for at få Steves ring på, før han rejser. Deres miljø er Mel's Drive-in cafeteria og bilerne, de blanke, skinnende souped-up veteraner, som vi andre kun kendte fra film og tegneserier. Den ukronede konge er John Milner, der kører en '32 custom Ford duce coupé, og nederst på kliken rangstige står Vespa-kørenen Terry Fields, (Charlie Martin Smith) kaldet »Toad«, som får lov at låne Curts Citroën, og som tilbringer en hektisk fortvilet nat med at finde ud af sig selv og sin på overfladen sofistikerede date, Debbie.

Under, over og omkring det hele ligger popmusikken, fra bilradioer (Debbie indser at Toads lånte bil er blevet stjålet, da hun fra lejet i buskadset ikke længere kan høre bilradioen), jukeboxer, grammofoner m. v. Det er Chuck Berry og The Platters og Bill Haley og alle de andre, og man savner sådan set kun Everly Brothers. Alle spiller deres rolle i lytternes bløde modlys, Curts drømepige er en hooker, den mystiske radiostemme, Wolfman – dette orakel –

»Sidste vidne«.

er en lokal fyr med en båndoptager, Steve og hans '58 Chevy udfordres af en fremmed, der også truer på kærlighedsfronten, »læderjakkerne« er nogle skrappe drenge, og det hele er camouflage, fordert udover filmen af Lucas, der husker i impressionistiske fragmenter og som har haft gode medarbejdere. »Sidste nat med kliken« når ikke så langt med sit »budskab«, men den huskes for det, den husker, og for skønheden i erindringen.

Filmens by er stykket sammen af optagelser fra San Rafael, San Francisco og Petaluma, sidstnævnte især kendt fra »Radiserne«. (PM)

SIDSTE STIK (The Sting) – USA. **P-start:** 22.1. 73/© 1973/Prem: dec. 73. **P-selskab:** Bill/Phillips. **P:** Tony → BILL, Michael Phillips, Julia Phillips. **I:** George Roy → HILL. **Manus:** David S. Ward. **Foto:** Robert Surtees (Technicolor). **Klip:** William Reynolds. **Musik:** Marvin → HAMILISCH efter Scott Joplin (→ MUSIK). **Medv:** Robert → REDFORD (Johnny Hooker), Paul → NEWMAN (Henry Gondorff), Robert Shaw (Doyle Lonnegan). 129 min. **Litt:** Kos. 122.

USA i trediverne. Et par småsvindlere kommer i besiddelse af penge tilhørende et gangstersyndikat. Den ene dræbes. Den anden, Johnny Hooker, søger tilflugt hos Henry Gondorff, en berømt con man. Sammen udtænker og udfører de et indviklet bondefanger-nummer, der gør syndikatets leder, Doyle Lonnegan, en halv million dollars fattigere.

Filmens har karakter af at være den bedste svindler-komedie overhovedet. Trediver-miljøet er genskabt med stilistisk mesterskab, instruktionen er elegant og ubesværet, og spillet er suverænt, ikke mindst Paul Newmans præstation, med højdepunkt i en pragtfuld poker-scene, hvor gangsteren snydes på eksperimentvis, så der skaffes penge til det endnu større bluff-nummer, han senere skal udsættes for, og samtidig tirres han til at gå i fælden. Både Newman og Redford ejer, som filmen i øvrigt, en utrolig charme i deres blotte tilstedeværelse, og den kløgtigt udtænkte og sikert realiserede historie blev da også en af halvfjerdsernes største publikumsucceser. (PC)

SIDSTE VIDNE (The Parallax View) – USA. **P-start:** 2.4. 73/© 1974/Prem: juni 74. **P-selskab:** Gus/Harbour/Doubleday/Paramount. **P/I:** Alan J. → PAKULA. **Manus:** David Giler, Lorenzo → SEMPLE Jr. efter roman af Loren Singer. **Foto:** Gordon → WILLIS (Technicolor). **Klip:** Jack W. Wheeler, Dennis Dutton. **Medv:**

»Sidste nat med kliken«.

biograf- og billardsalonejer, men en dag, hvor de vender hjem efter en tur til Mexico, er han død. Duane får om sider lov til at gå i seng med Jacy, uden større succes. Han rejses bort fra byen en tid. Jacy tager Sonny fra Ruth og får ham overtalt til at flygte med hende, vel vidende at forældrene vil indhente dem og sende hende på college. Til slut går Duane ind i hæren, Korea-krigen venter. Den lokale biograf må lukke, Sonny bliver ensom tilbage.

Peter Bogdanovich' film om ungdommens mismod og tidlige desillusion er en af periodens største film. Den præsenterede i genial blanding ungdommelig weltschmerz, skarp psykologisk karakterisering og pertentigt autentisk tids- og miljøbeskrivelse kombineret med instruktørens egen nostalgske binde til den klassiske amerikanske filmkunst, repræsenteret af citaterne fra Hawks' »Red River«. Billederne, fotograferet i sort-hvid af Robert Surtees, udstrålede en sær poetisk-nostalgisk og

Warren → BEATTY (Joe Frady), Paula Prentiss (Lee Carter), William Daniels (Austin Tucker). 102 min. **Litt:** Kos. 125.

Journalisten Joe Frady forsøger at finde frem til en mystisk organisation, der tilsyneladende står bag et mord på en politiker og som senere systematisk udrydder vidnerne til mordet – med drabene camoufleret som selvmord. Frady lader sig indrullere i organisationen, men under et forsøg på at forhindre et nyt mord, bliver Frady selv offer.

Pakulas film er et konstant foruroligende værk, der ambitiont forsøger at leve et signalement af en hel nations paranoja. Der er i filmen lån fra → THRILLER-genren i forsøget på at skildre den ansigtsløse Parallax-organisation, hvis magt af og til kan synes næsten omnipotent og som derfor tilfører filmen nogle kafka'ske over- og undertoner. Filmen ses måske bedst som et desperat forsøg på at komme bagom de forhold, der var medvirkende til → NIXONs magtforvridning. I skildringen af journalisten som detektiv (temaet behandles mere entydigt af Pakula i → ALLE PRÆSIDENTENS MÆND) er der tilløb til et opgør med myten om den ensomme amerikanske helt, der egenhændigt og moralsk usårlig tvinger de onde kræfter i knæ, men opgøret får af og til slagside i retning af det defaitistiske. Som helhed er filmen mangetydig, konstant fascinerende i sin visuelle udformning og nervebetonet i spil og instruktion. (PC)

SIEGEL, Don (26.10. 1912) – Instruktør. Er efter mange år omsider – efter eget ønske – blevet løst fra sin kontrakt med → UNIVERSAL. Hans seneste film er en western med John Wayne og James Stewart. **Litt:** Rosenberg & Kass: Tod Browning, Don Siegel, 75; Stuart M. Kaminsky: Don Siegel: Director, 74. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **70:** Two Mules for Sister Sara/Han kom – han så – han skød. **71:** The Beguiled/Én mand – syv kvinder (+ P); → DIRTY HARRY (+ P); Play Misty for Me/Mørkets melodi (S). **73:** Charley Varrick/Menneskejagt på liv og død (+ P + S). **74:** The Black Windmill/Dobbeltblagt (+ P). **76:** The Shootist/Seksløberen der blev tavs. **77:** Telefon. (LØ)

SILLIPHANT, Sterling (16.1. 1918) – Manuskriptforsanger og producent. Født i Detroit, Michigan. Gik på University of California. I marinen 1943–46. Kriminalfilmskribent, produktionsassistent for Spyros Skouras og chef for Fox' PR-afdeling 1951–53. Har været bydrene hos Disney. Skrev til bl. a. »Alfred Hitchcock Presents«. Var med til at skabe serien »Route 66« for TV og skrev til bl. a. »Naked City«. Dannede sit eget produktionselskab Pingree Productions og skulle have lavet »The Teachings of Don Juan«, »America the Beautiful« og »The Silent Flute«. **Film:**

53: The Joe Louis Story (+ Co-P). **55:** Five Against The House (+ Co-P). **56:** Nightfall/Nattens mareridt; Huk! Damn Citizen. **58:** Maracaibo; The Line-up. **60:** The Village of the Damned/Rædslen fra himmelrummet (+ Co-Ma). **66:** The Slender Thread/Stemmen i telefonen (+ P). **67:** In the Heat of the Night/I nattens hede. **68:** Charly. **69:** Marlowe/Marlowe – en syl i ryggen. **70:** A Walk In The Spring Rain/En tur i forårsreg-

nen; The Liberation of L. B. Jones/L. B. Jones' befrielse = Natten, de myrdede L. B. Jones (Co-Ma). **71:** Murphy's War/Murphy går i krig; Shaft/John Shaft – detektiv i aktion (Co-P). **72:** Shaft's Big Score/Sharts store kup (P); The Poseidon Adventure/ → SOS POSEIDON KALDER (Co-Ma); The New Centurions/Pansernes beskidte job (Co-Ma); The Party's Over. **73:** Shaft In Africa/Shift i Afrika (+ Co-P). **74:** The Towering Inferno/Det tårnhøje helvede. **75:** The Kilmer Elite (Co-Ma). **76:** Hero's Journey. (CH)

SILVER, Joan Micklin (24.5. 1935) – Instruktør. Efter eksamen i litteratur på Sarah Lawrence College i 56 begyndte hun at skrive mindre skuespil og kom i 67 til New York for at skrive manuskripter til undervisningsfilm for Encyclopedia Britannica Films og Learning Corporation of America. I Hollywood bearbejdede hun to romaner, der ikke blev filmatiseret, og skrev originalmanus til »Limbo«, der siden blev omskrevet af James → BRIDGES og instrueret af Mark Robson. Hun vendte tilbage til Learning Corporation og instruerede en halvtimes film over et originalmanus om polske immigranter »The Immigrant Experience« (72) og lavede to prisbelønnede kortfilm for børn. I 74 begyndte hun den selvfinansierede → HESTER STREET* og har senest for Center for Understanding Media lavet en 46 min. dramatisering af Scott Fitzgeralds »Bernice Bobs Her Hair« med Shelley → DUVALL og Bud Cort i hovedrollerne. Blandt hendes projekter er en moderne komedie »Fun While It Lasted«. **Film:** **72:** Limbo (Co-M). **75:** Hester Street (+ M). **77:** Between the Lines (+ Co-M). (MB)

SIMON, Neil (4.7. 1927) – Manuskriptforsanger; også skuespilforsanger. Seneste film-manuskript er til den endnu ikke igangsatte produktion »Goodbye Girl«, som Simon har omskrevet efter sit eget manus til den af Mike → NICHOLS påbegyndte, nu henlagte »Bogart Slept Here«, der blev opgivet efter få ugers indspilning på grund af uenighed mellem Nichols og Robert De Niro → NIRO, der skulle spille hovedrollen sammen med Marsha → MASON, der dog får hovedrollen i den nye film, som Herbert → ROSS skal instruere. **Litt:** Newsweek, 2.2. 70; Time Magazine, 15.1. 73. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **69:** Sweet Charity (Libretto). **70:** The Out-of-Towners/Sikke'n nat. **71:** Star Spangled Girl (+ S); Plaza Suite/Hotel Plaza Nr. 719 (+ Skuespil). **72:** The Trouble With People (TV + P); Last of the Red Hot Lovers (+ Skuespil); The Heartbreak Kid/ → HJERTEKNUSEN. **75:** The Prisoner of Second Avenue/Lille mand i knibe (+ Skuespil); The Sunshine Boys (+ Skuespil). **76:** Bogart Slept Here (henlagt); Murder By Death/Middag med mord. (CH)

SKAKMAT (Night Moves) – USA. **P-start:** efterår 73/© 1975. **Prem:** april 75. **P-selskab:** Hiller/Layton/Warner Bros. **P:** Robert M. Sherman. **I:** Arthur → PENN. **Manus:** Alan Sharp. **Foto:** Bruce → SURTEES (Technicolor). **Klip:** Dede → ALLEN. **Medv:** Gene → HACKMAN (Harry Moseby), Jennifer Warren (Paula), Susan Clark (Ellen Moseby), Melanie Griffith (Delly). 100 min. **Litt:** Kos. 128.

Privatdetektiven Harry Moseby engageres af en let derangeret, tidligere starlet. Opgaven er finde hendes bortløbne teenage-datter, Delly. En stuntmand, som Delly har kommet sammen med, røber, at pige er stukket af med en anden stuntmand. Moseby spører Delly til Florida, hvor hun bor sammen med sin stedfar og dennes elskerinde. Efter at være kommet hjem dør Delly kort efter ved en ulykke, der forekommer Moseby mistænklig. Delly er, viser det sig, blevet dræbt, fordi hun tilfældigt er blevet klar over stedfaderens ulovlige smuggling af arkæologiske skatte fra Columbia til USA.

Arthur Penns tilbagevenden til amerikansk film (»Skakmat«) er hans første film siden En → GOD DAG AT DØ) er mindre personlig end ventet fra instruktørens side, men også indenfor → KRIMINALFILM evner Penn dog at sætte sit stempel på filmen. Inspirationen synes oftest at være Ross → MACDONALDS fascinerende romaner om generationsmodsætninger, og det er ikke mindst i skildringen af Delly i hendes sårbar søgende ungdom, og i detektivens opfattelse af pigens stumme råb om hjælp, at filmens egentlige, moralske styrke findes. Mere end almindeligt for genren har Penn også udvidet skildringen af detektiven, der ses som et menneske i spild med sig selv. Til slut bliver Penns film et vægtigt bidrag til 70'ernes USA-billede. (PC)

SKÆV EFTERMIDDAG, En → ann. side 212.

SKUESPILLERE som instruktører – Skuespillere, der i 70'erne har instrueret spillefilm. (* angiver, at instruktøren selv spiller med i filmen):

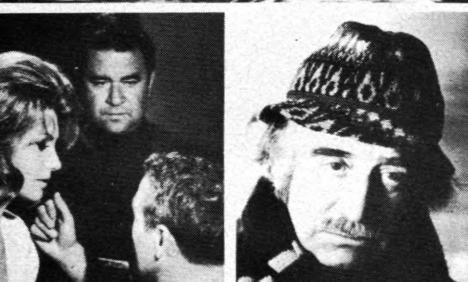
Ossie → DAVIS: Cotton Comes to Harlem; Black Girl; Gordon's War. Jack → NICHOLSON: Drive, He Said. Jack → LEMMON: Kotch. Clint → EASTWOOD: * Play Misty For Me; Breezy; * High Plains Drifter; * The Eiger Sanction; * The Outlaw Josey Wales. Peter → FONDA: * The Hired Hand. Paul → NEWMAN: * Sometimes a Great Notion; The Effect of Gamma Rays on Man-In-The-Moon Marigolds. Sidney Poitier: * Buck and the Preacher/De fordømtes vej, 72; * Uptown Saturday Night, 74. Peter Ustinov: Hammersmith Is Out, 72. George C. → SCOTT: * Rage; * The Savage Is Loose. Kirk Douglas: Scalawag, 73; * Posse/Eftersøgt for togøreri, 75.

Dertil kommer skuespiller/instruktører som John → CASSAVETES, Mel → BROOKS og Woody → ALLEN. Producenterne John → HOUSEMAN og William Castle har optrådt som skuespillere, sidstnævnte i Schlesingers »The Day of the Locust« (75). (PS)

SLAGTEHUS 5 (Slaughterhouse-Five) – USA. **P-start:** 30.1. 71/© 1972. **Prem:** marts 72. **P-selskab:** Universal/Vanadas. **P:** Paul Monash. **I:** George Roy → HILL. **Manus:** Stephen Geller efter roman af Kurt Vonnegut Jr. **Foto:** Miroslav Ondricek (Technicolor). **Klip:** Dede → ALLEN, Stephen Rotter. **Medv:** Michael → SACHS (Billy Pilgrim), Ron → LEIBMAN (Paul Lazzaro), Valerie → PERRINE (Montana Wildhack). 104 min.

Litt: Kos. 110.

Billy Pilgrim har som ung været krigsfange i Tyskland og oplevet bombardementet af Dresden. Nu hvor han lever som optiker hjemme i USA begynder han, til sin families bekymring, at få okkulde oplevelser, som med sælsomme tidsspring fører ham omkring i hans egen fortid og fremtid. Dels føres han tilbage til krigen, hvor han sammen med de andre fanger blev holdt indespærret i et slagtehus under den meningsløse udslettelse af Dresden, dels føres han frem til planeten Tralfamadore, hvis indbyggere interesserer sig for ham p. g. a. hans særegne tidsforståelse. Da hans kone omkommer ved en bilulykke, hentes han til Tralfamadore, hvor han til planetbefolkningens glæde lever et paradiisk liv med den smukke filmstjerne Montana Wildhack, som føder ham et barn.

Fra oven og ned,
venstre til højre:
Michael Sachs og
Valerie Perrine i
»Slagtehus 5«,
Jack Smight,
Don Siegel,
Neil Simon.

George Roy Hill filmatiserede Kurt Vonneguts fantasifulde historie med understregning af poesien og den sorte humor. Det blev en frapperende original beretning om uskylden, som på trods af alle odds, overlever tværs gennem selve tidens absurditeter og rådslør. Filmen var beslægtet med både → PUNKT 22 (krigens absurditet) og Resnais' »Je t'aime, je t'aime« (tidsekspertene). Genremæssigt forholdt den sig både til → SCIENCE FICTION (med storartede dekorationsopbygninger af stjernehjemmet på Tralfamadore), → KRIGSFILM og → BLACK HUMOR-komedien (især i scenen med hustruens groteske trafikdød). Filmen fremstod også, ligesom til dels forlægget, som en poetisk protest mod det amerikanske engagement i → VIETNAM. (PS)

SLAUGHTERHOUSE-FIVE → SLAGTEHUS 5.

SMALL, Michael – Komponist. Startede sin filmmusikkarriere på New School for Visual Arts i New York. Skrev sange til BMI Theatre Workshop, musik til reklamefilm og en enkelt »no-core erotic film«, inden spillefilmdebut'en 1969 med »Out of It. Litt: Millimeter, sept. 75.

Film:

69: Out of It/Uden »det«. 70: Jenny; The Revolutionary/Den revolutionære; Puzzle of a Downfall Child. 71: → KLUTE; The Sporting Club. 72: Dealing; Child's Play. 73: Love and Pain and the Whole Damn Thing. 74: The Parallax View/ → SIDSTE VIDNE. 75: Night Moves/ → SKAKMAT; The Drowning Pool/Druknepolen; The Stepford Wives/Dukkekvinderne. 76: Marathon Man/Marathonmanden. (LØ)

SMIGHT, Jack (9.3. 1926) – Instruktør. For TV har Smight bl. a. arbejdet med krimi-serien »Banacek« (72) og TV-filmene »The Longest Night« (72) og »Partners in Crime« (73). **Film** (siden Filmens HHH, IV):

69: The Illustrated Man/Den illustrerede mand. 70: Rabbit Run; The Traveling Executioner (+ P). 73: Frankenstein: The True Story (TV). 74: Airport 1975. 76: Damnation Alley; Midway/Slaget om Midway. (CH)

SONTAG, Susan (1933) – Forfatter, kritiker, instruktør. Født i New York. Universitetsuddannet. Vakte opsigt med den kritiske essay-samling »Against Interpretation« (66), som indeholder en sektion med film-essays om bl. a. Bresson, Godard og Resnais. Samlingen »Styles of Radical Will« (69) indeholder bl. a. »Theatre and Film«, »Bergman's Persona« og »Godard«. Har udgivet romanerne »The Benefactor« (63) og »Death Kit« (67, da overs.) og rejse-skildringen »Trip to Hanoi« (69). Har instrueret tre film i udlandet: »Duet for Cannibals« (Sverige 1967), et kammer-spil om to ægtepar, »Brother Karl« (Sverige 1971), også et kammer-spil, og en lang dokumentarfilm om Israel i krig, »Promised Lands« (Israel 1974). (PS)

SOS POSEIDON KALDER (The Poseidon Adventure) – USA. **P-start:** 3.4. 72/ © 1972/Prem: dec. 72. **P-selskab:** Kent/20th Century-Fox. **P:** Irwin Allen. **I:** Ronald Neame. **Manus:** Stirling → SILLIPHANT, Wendell Mayes efter roman af Paul Gallico. **Foto:** Harold Stine (De-Luxe, Panavision). **Klip:** Harold F. Kress. **Medv:** Gene → HACKMAN (Frank Scott), Ernest Borgnine (Mike Rogo), Carol Lynley (Nonnie), Stella Stevens (Linda), Shelley Winters (Belle). 117 min.

Luksuslinerne »S.S. Poseidon« bliver ramt af en flodbølge i Middelhavet, så den vender bunden i vejret. En lille gruppe overlevende kæmper sig vej gennem denne omvendte verden for at nå op til bunden. Undevejs opstår der spændinger mellem gruppens naturlige leder, præsten Frank Scott, og politimanden Mike, der ønsker at overtage ledelsen. Der opstår uophørligt farlige situationer og flere omkommer. Til slut reddes de sidste gennem et hul i skibsbunden.

»The Poseidon Adventure« blev en stor international succes (dog ikke i Danmark!) og stimulerede producenterne til at satse på de store udstyrssfilm

med sensationalistiske spændingsintriger, som gerne ofrede enhver mening til fordel for spektakulære effekter. Sammen med »Airports« (70) kom den til at etablere → KATASTROFEMEN som trivialgenre. I sig selv var dette trivialværk, i englænderen Ronald Neames idéforladte instruktion, et yderst mædeligt værk. Via sin dramaturgiske opbygning fungerede den som en slags »Grand Hotel« på hovedet. (PS)

SPECIAL EFFECTS har gerne noget at gøre med eksplosioner, skyderier, ildebrande, jordskælv o. l. Det er således en funktion indenfor filmarbejdet, der oplever en hausse i disse år.

Hollywood har altid været meget påhitsom, når det drejede sig om at skildre voldsomme begivenheder på film. Man kan tilsyneladende, hvad ikke mindst de senere års → KATASTROFE-film har bevist, skildre de mest hårrejsende hændelser og få det til at se realistisk ud. Gode special effects-folk vogter af en eller anden grund ikke særlig nikkært over deres opfindelser, og amerikanske → FAGBLADE er fyldt med detaljerede beskrivelser af, hvordan man har lavet det ene og det andet. Det er altid underholdende læsning, og interesserede henvises til disse blade.

Special effects-folkene arbejder nærmest sammen med → DEKORATIONS-afdelingen og makeup-afdelingen. I deres arbejde indgår ofte → STUNT-men, men disse sorterer ikke direkte under special effects, men derimod under instruktøren eller → SECOND UNIT. (IL)

SPELVIN, Georgina (1937) – Skuespillerinde. G. S. er pseudonym. Oprindelig danserinde, oprædende i cirkus. Medlem af balletten ved Radio City Music Hall, med i mange Broadway-shows: »Cabaret«, »Oklahoma« etc. Senere producer af liveshows, klipper på reklamefilm. Herfra til pornofilm, hvor hun siden »The Devil in Miss Jones« har været en af de førende gymnaster i → PORNO-FILM-genren. **Litt:** Genesis, mar. 74; Qui, feb. 74. **Film:**

73: Georgia's Honeymoon Suite; Lecher; Flip Chicks; Teachers and Cream; The Devil in Miss Jones/Den erotiske djævel i miss Jones; Well of Frenzy; High Priestess of Sexual Witchcraft; The Newcomers/Pornoskolen; The Erotic Memoirs of a Male Chauvinist Pig; Sleepy Head/Det helt store knald; The Birds and the Beads; Spikey's Magic Hand/Slikkepinde. 74: Fringe Benefits/Nu står den, doktor; In the Beginning ... (= Wakefield Poole's Scandals = B. C. Scandals = Wakefield Pools's Bible = Bible!); Happy Days; Girls for Rent; Wet Rainbow/Syndige sexlege. 75: The Private Afternoons of Pamela Mann/Besat af erotik; Linda Lovelace Meets Miss Jones; The Mount of Venus; Seven Delicious Wishes. (LØ)

SPIELBERG, Steven (1947) – Instruktør. Begyndte under sin skolegang i Phoenix, Arizona, at eksperimentere med 8 mm og lavede 13 år gammel sin første film, den 40 min. lange »Escape to Nowhere«. I gymnasiet lavede han med en studiegruppe en 140 min. lang krigsfilm i 16 mm »Firelight«, og i 1968 sin første 35 mm »Amblin«, der vandt 1. prisen på en filmfestival i Atlanta. Den blev set af MCA's præsident Sidney J. Sheinberg,

der skrev en 7 års kontrakt med Spielberg med henblik på de faste serier, og Spielberg debuterede i 69 med midt afsnittet »Blind« i serien *Night Gallery*. I 70 lavede han → PILOTen til »Columbo« og afsnit til »Marcus Welby, MD«, »The Psychiatrist«, »The Senator« og »The Name of the Game«. I 71 lavede han til Universals Movie-of-the-Week »Something Evil«, »Savage« og → DUELLEN, som han året efter omarbejdede til biografdistribution. Senest har han omskrevet og filmet Paul → SCHRADERS »Close Encounters of the Third Kind«. **Litt:** Films in Review, marts 75; Take One, juni 75. **Film:**

71-72: *Duel/Duellen*. **74:** *The Sugarland Express* (+ Historie). **75:** *Jaws* → DØDENS GAB. **77:** *Close Encounters of the Third Kind* (+ Co-Ma). (MB)

STEM PÅ MCKAY! (The Candidate) – USA. **P-start:** 4.12. 71/© 1972 **Prem:** juni 72. **P-selskab:** Warner Bros. **P:** Walter Cohn. **I:** Michael → RITCHIE. **Manus:** Jeremy Lerner. **Foto:** Victor J. → KEMPER, John → KORTY (Technicolor). **Klip:** Richard A. Harris, Robert Estrin. **Medv:** Robert → REDFORD (Bill McKay), Peter → BOYLE (Lucas), Mel-

mere opsat på at anskueliggøre mekanikken i systemet, end han er på at engagere publikum i McKays personlige tragedie. Han når sit mål, men ved at forkaste den følelsesmæssige indlevelse får helheden et koldt, skematisk præg. Man sidder tilbage med et indtryk af Ritchie som en fremragende tekniker og et godt hovede – men hvad er en film uden strejf af en eller anden slags poesi? (JO)

STING, The → SIDSTE STIK

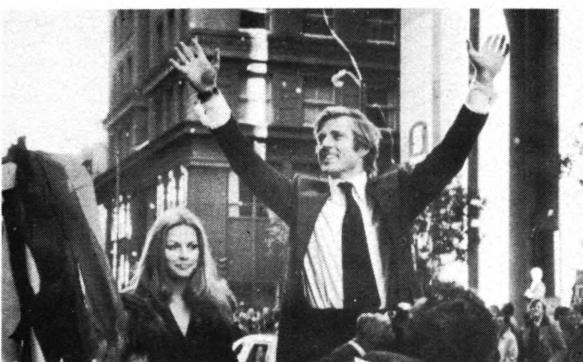
STJERNESYSTEM – På engelsk: Star System, en betegnelse for den først og fremmest i Hollywood etablerede ordning, hvorefter et produktionsselskab kontraktligt har sikret sig retten til en skuespiller (og i øvrigt også fotografers, instruktørers etc.) arbejde mod et fast honorar. Systemet opstod i filmens barndom, og ophavsmanden menes at være Carl Laemmle, der sikrede sig kontrakt med 'The Biograph Girl' – Florence Lawrence. I filmens barndom blev skuespillere ikke nævnt, men løftet om at få navnet frem i en films → CREDITS fristede den indtil da anonyme omend meget populære skuespillerinde.

for dets kontraktansatte. At produktionsselskaberne stort set har givet afkald på stjernesystemets fordele, altid at have populære skuespillere parat til en film, er dog ikke ensbetydende med at publikum har tabt interessen for at dyrke idoler, men snarere at interessefeltet har skiftet fra film til popmusikkens udøvere. Senest har dog Francis Ford → COPPOLA udtalt sig til fordel for en retablering af det kombinerede stjerne-kontrakt-system, og i foråret 1976 indgik Coppolas »Cinema 7« de første kontrakter med skuespillere (»We should go back to the old studio system, not in an exploitative, crass way. But every studio should be developing talent. I can't afford to work with people I started with« og »It won't be too long before the studios are copying us copying them«, har Coppola sagt). (PC)

STARK, Richard → WESTLAKE, Donald.

STRADLING, Harry, Jr. (ca. 1932) – Fotograf. Søn af veteranfotograf Harry Stradling (1902–1970) og ofte assistent på hans film i 60'erne. **Film:**

67: *Welcome To Hard Times/Manden der red ind i Dakota*. **68:** *With Six You*

Venstre til højre: Steven Spielberg; Robert Redford i »Stem på McKay!«; Lee Strasberg.

vyn Douglas (John McKay), Allen → GARFIELD (Klein). 110 min.

Under deres søgen efter en passende kandidat til det forestående senatorvalg standser det demokratiske partis taktikere ved den unge Bill McKay, der ikke tidligere har gjort sig bemærket i politisk arbejde, men som i sin egenskab af søn af den tidligere, folkekære guvernør må formodes at have vælger-appeal. Bill McKay er intelligent, progressiv, idealistisk og derfor fra begyndelsen skeptisk over for den kampagnestil, man prøver at få ham til at anlægge. Men det hektiske tempo og det overordnede mål berører ham efterhånden overblikket, og da han faktisk ender med at besjere sin republikanske modkandidat, står han rådvild tilbage som en robot, der i et og alt er afhængig af sine rådgivere.

Michael Ritchie har instrueret dette disillusionerede modstykke til »Mr. Smith Goes to Washington« hårdt og effektivt som en TV-reportage. Det er også reportagens stil, der præger filmens energiske nærbilledklipning og som er grunden til det præcise, nøgterne, næsten tørre spil. Robert Redford leverer en tilforladelig, indforstået, men netop derfor ikke meget spændende præstation som filmens decentraliserede centrumsfugur. Ritchie er tydeligt

Siden blev systemet udbygget, først og fremmest ved en omhyggelig udvælgelse af roller, der egnede sig for den pågældende skuespillers personality mere end vedkommendes i traditionel forstand skuespillermæssige kunnen. I tiderne florerede systemet (MGM reklamerede med »More Stars than there are in the Heavens«), og tidens mange fanblade befodrede viligt mere eller mindre opdigtede beretninger om stjernernes privatliv, nøje afpasset efter det image, som var valgt for de respektive stjerner. Senere, i fyrrerne og især halvtredserne, da TV gjorde et betragteligt indhug i biografernes publikum, blev det i det lange løb både upraktisk og alt for dyrt for produktionsselskaberne at have en 'stald' af skuespillere under kontrakt. Adskillige skuespillere har dog i kraft af deres personality og kunnen oppebæret status som stjerner (f. eks. Paul → NEWMAN, Marlon → BRANDO, Robert → REDFORD og Steve → McQUEEN) uden at være kontraktligt tilknyttet noget selskab. Kontraktsystemet eksisterer dog fortsat, omend i det små, idet → UNIVERSAL – bl. a. af hensyn til selskabets dominerende position som producent af TV-film-serier – har fundet det opportunt at skrive kontrakt med potentielle stjerner ligesom Universal fortsat opretholder en skuespillerskole

Get Eggroll/Der er en fremmed mand i mors seng. **69:** *Support Your Local Sheriff/Sheriffen tør, hvor andre tøver* = En helt forkert sheriff (TV-titel); *The Mad Room/De blodige hænder*; *Young Billy Young/Hævn i Arizona*; *The Good Guys and the Bad Guys/De gode og de skrappe drenge*. **70:** *There Was a Crooked Man/Slangen*; *Dirty Dingus Magee/Vestens værste sjover*; *Little Big Man/En → GOD DAG AT DØ*. **71:** *Support Your Local Gunfighter/Vestens hurtigste finger*; *Fool's Parade/Dynamit eller dollars*; *Something Big/Præriens »største« fidus*. **72:** *Skyjacked/Flypirat om bord*; *Thumb Tripping*; *1776*. **73:** *The Man Who Loved Cat Dancing/Vildmarkens lovløse*; *The Way We Were/* → VORE BEDSTE ÅR. **74:** *McQ/McQ* renser ud; *Bank Shot*. **75:** *Bite the Bullet/Bid tænderne sammen*; *Rooster Cogburn/Sheriffen og pebermøn*; *Mitchell*. **76:** *Midway/Slaget om Midway*; *The Big Bus/Atom-Bussen*; *Damnation Alley*. (MB)

STRASBERG, Lee (17.11. 1901) – Skuespiller. Født i Galicien. Familien emigrerede til New York, hvor han blev kontorist. Var samtidig amatørskuespiller og kom siden på elevskole. I 20'erne og 30'erne skuespiller og instruktør. Sluttede sig kort efter starten til → ACTORS' STUDIO (grundlagt 1947 af Elia Kazan

og Cheryl Crawford), og har siden været pædagogisk hovedkraft i den Stanislavskij-inspirerede »method acting« eller bare »the method«. Blandt hans mange prominente elever kan nævnes Marlon → BRANDO, James Dean, Paul → NEWMAN, Marilyn Monroe, Jane → FONDA, Rod Steiger og Dustin → HOFFMAN. Som 73-årig debut på film i The → GODFATHER, 2. del, efter meget over talelse fra Al → PACINO, endnu en af hans elever. Kommende film: »The Cassandra Crossing«. Litt: Robert Hethman (ed.): Strasberg at the Actors' Studio, 65. Film: 74: The Godfather, Part II/The Godfather, 2. del. 76: Yockowald. (LØ)

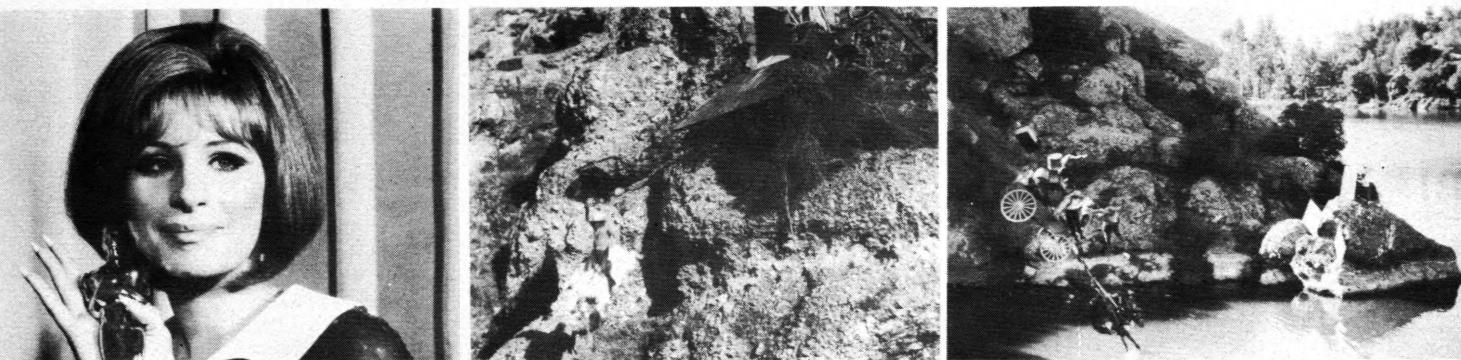
STREISAND, Barbra (2.4. 1942) – Skuespillerinde. Film (siden Filmens HHH, IV):

70: On A Clear Day You Can See Forever/På en smuk dag; The Owl and the Pussycat/Uglen og missekatten. 72: Up the Sandbox/Dejlige heks; What's Up Doc? Du er toppen, professor. 73: The Way We Were/ → VORE BEDSTE AR. 74: For Pete's Sake/Pjattet med Pete. 75: Funny Lady. 76: A Star Is Born (+ Ex-P). (MB)

kobetonet fysisk manøvre. I stumfilmens dage udførte mange skuespillerne deres egne stunts (Douglas Fairbanks og Helen Gibson m.fl.), men i dag optræder (på forsikringsselskabernes forlangende) stuntmen som stand-ins for skuespillerne. De mest iøjnefaldende stunts har gennem tiden været forbeholdt western-genren, hvis førstekraft på området har været Enos Edward »Yakima« Canutt (1895). Som så mange andre stuntmen har Canutt en fortid som rodeo-rytter. Han vandt »The All-Round Cowboy Championship« i 1917-19-20 og i 1923 og kom samme år til Hollywood, hvor han siden har virket som stuntman (stand-in i 30'rne for John Wayne), → 2nd-UNIT-instruktør og koordinator i mere end 200 film og har stået som instruktør på omkring 10. Så sent som i efteråret 1975 arrangerede han 80 år gammel kampsenerne i »Fort Humboldt«. Blandt hans fortjenester er den tekniske og fareformindskende udbygning af en lang række i dag klassiske stunts med heste som bl. a. »The Transfer« (spring fra én hest til en anden eller fra hest til kørende diligence), »The Drag« og »The Stirrup« (fald fra hesten, hvorefter rytteren slæbes afsted

sammenstøddene i »Hoplal vi lever« (63). Det er inden for biljagterne, de største honorarer betales nu. Biljagterne var populære allerede i Keystone-dagene, men fik en renæssance med »Bullitt« (68). Den førende nu på dette felt er Loftins elev Hal Needham (1935), der i dag er formand for »Stunts Unlimited«, en forening der i 70 blev dannet efter et brud med den egentlige stuntfagforening SAMP (Stuntmen's Association of Motion Pictures), der blev grundlagt i 1962 som en underafdeling af »The Screen Actor's Guild«. De to stunt-forreninger har tilsammen godt 200 medlemmer.

Stunt-interesserede henvises i øvrigt til »Stunt – The Story of the Great Movie Stunt Men« af John Baxter (Macdonald, London 1973) og til »Stunting in the Movies« af Arthur Wise og Derek Ware (St. Martins Press, New York 1973). I den sidste forsøger forfatterne at definere et stunts æstetiske kvalitet på følgende måde: »Et stunts formål er at forstærke den dramatiske proces, det er en del af. Det må altid være undergivet denne proces, og hvis det ikke er i overensstemmelse med handlingen eller personen, er det mislykket, ligegyld-

Venstre til højre: Barbra Streisand; 2 eksempler på særligt farlige stunts, begge med Cliff Lyons.

STUART, Mel – Instruktør. Født i New York. Læste musik, men valgte filmen. Begyndte som fotograf og klipper på TV-reklamer i 1951. Til 1959 supervisor og instruktør på TV, bl. a. »20th Century« på CBS. Fra 1959 tilsluttet Wolper Productions som vice-præsident, tæt samarbejde med David L. Wolper. Har instrueret og produceret adskillige Emmy-belønnede documentaries (»Hollywood: The Golden Years«, »The Making of the President ...«). → OSCAR-nomineret for »Four Days in November«, dokumentarfilm om mordet på John F. Kennedy. Filmedebut 1969. Optog »Wattstax«, om et sort → WOODSTOCK, med 95 procent sort mandskab, hvilket vakte en del opmærksomhed. Litt: Action, jan.-feb. 72. Film:

64: Four Days in November/Fire dage i november (dokumentarfilm) (+ P). 69: If It's Tuesday, This Must Be Belgium/Hvis det er tirsdag, er vi i Belgien. 70: I Love My Wife/Jeg elsker ... min kone. 71: Willy Wonka and the Chokolate Factory/Drenge der druknede i chokoladesovsen; Cry Uncle/Knalddetektiven (S). 72: One Is a Lonely Number/En er en for lidt. 73: Wattstax/Sort på hvidt (+ Co-P). (LØ)

STUNT – (Eng.: kunststykke, kraftpræstation). Dækker i film over enhver risi-

i stigbøjlen) og »The Somersault Fall«, hvor rytteren er iført en vest fastspændt til en wire, der tillader ham en kataultagtig baglæns saltomortale. Blandt Canutts berømteste stunts er hans spring fra diligencen ned på hestespændet i Fords »Diligencen« (39), og fra hestene videre ned på jorden mellem de galoperende hove, og, da diligencen kører hen over ham, grebet om bagakselen, hvorefter han efter svinger sig op. I faremæssig henseende er dette stunt kun udlignet af Cliff Lyons 23 m spring med to heste fra en klippe ned i vandet i Henry Kings »Jesse James« (39). Canutts to sønner Edward »Tape« og Joe er i dag blandt Hollywoods dygtigste inden for faget. De fik deres ilddåb under faderens instruktion af det store hestevæddeløb i »Ben Hur« (59) som stand-ins for Stephen Boyd og Charlton Heston. Joe har i øvrigt siden været Hestons faste »double«. I 1966 hædrede det amerikanske filmakademi Yakima Canutt med en → OSCAR for hans samlede indsats.

Stuntmen er fra gammel tid blevet honoreret pr. »nummers« med de forskellige stunts placeret i hver deres betalingskategori. Cliff Lyons fik 2.350 dollar for sit spring i »Jesse James«, og Carey → LOFTIN satte rekorden, da han samlede 100.000 dollar sammen for alle bil-

diget hvor imponerende det tager sig ud. (MB)

SURTEES, Bruce (ca. 1937) – Fotograf. Film:

70: Two Mules For Sister Sara/Han kom – han så – han skød (F-ass). 71: The Beguiled/Een mand – syv kvinder; Play 'Misty' For Me/Mørkets melodi; → DIRTY HARRY. 72: High Plains Drifter/En fremmed uden navn; Joe Kidd; Conquest of the Planet of the Apes/Oprør på abernes planet; The Great Northfield Minnesota Raid/Jesse James' store bankcup. 73: Lost Horizon/Table horisonter (2nd-Unit-F); The Outfit/Opgør i underverdenen; Blume in Love/ → UD, SA' MIN KONE. 74: → LENNY. 75: Night Moves/ → SKAKMAT. 76: Sparkle; Leadbelly; The Outlaw Josey Wales/ Øje for øje; The Shootist/Seksløberen der blev tav. (CH)

SUTHERLAND, Donald (17.7. 1934) – Skuespiller. 14 år gammel radiospeaker og disc-jockey. Ingeniør- og engelsk-studier før han besluttede at blive skuespiller. Scenedebut (i fødelandet Canada) i »The Male Animal«. 1959-61 på London Academy of Music and Dramatic Art. Scenedebut i London: »August for the People«. Turnerede siden med Perth Repertory Theatre i England. For-

tinbras i BBC/Danmarks Radios indspilning af »Hamlet« 1964. Filmdebut 1965 i Rom, i to roller i én spaghetti-gyser. Lagde stemme til elektronhjernen i Ken Russells agentfilm »Milliard Dollar hjerlen«. Udoever nedennævnte film har han desuden været involveret i produktionen af »Executive Action«, 1973, uden at hans funktion har været nærmere defineret. »F.T.A.« er en filmatisering af hans og Jane → FONDAs antimilitaristiske debattheater, som de turnerede med året forinden. (F.T.A. står for »Free the Army«). **Film:**

64: Il castello dei morte vivi. **65:** The Bedford Incident/Fremmed u-båd jages; Dr. Terror's House of Horrors; Fanatic/Dø, dø, min elskede. **66:** Morgan, a Suitable Case For Treatment/Morgan, skruppsplitterravende skør (stemme); Promise Her Anything/Lov hende hvad som helst. **67:** Billion Dollar Brain/Milliard Dollar hjerlen (stemme); The Dirty Dozen/Det

Donald Sutherland og Bo Svenson.

beskidte dusin. **68:** Oedipus the King/Kong Ødipus; Interlude/Erotisk mellem-spil; Joanna; The Split/Gangstereden; Sebastian/Sebastian og alle hans piger. **70:** → M.A.S.H.; Start the Revolution Without Me; Kelly's Heroes/Kellys helte; Act of the Heart; Alex in Wonderland. **71:** Little Murders/Småmord; → KLUTE; Johnny Got His Gun. **72:** F.T.A. (+ P + M). **73:** Steelyard Blues/Fræk som Fanden; Lady Ice/Diamantpigen; Don't Look Now/Rødt chok; Alien Thunder/Indian Killer. **74:** S.P.Y.S./S.P.Y.S. – to spøjse spioner. **75:** Day of the Locust/Katastrofatten. **76:** 1900; The Eagle Has Landed; Casanova. **77:** Limehouse. (PH)

SVENSON, Bo (1941) – Skuespiller. Født i Göteborg. Optrådte sammen med Lill-Babs i »Annie Get Your Gun«. Tog til USA som 17-årig. Efter en række forskellige jobs kom han til TV, hvor han medvirkede i flere serier. På film har han bl. a. afløst Joe Don → BAKER i rollen som sheriff Buford Pusser i 2. del af »Walking Tall«. **Film:**

73: Maurie. **75:** The Great Waldo Pepper/Alle tiders vovehals; Part 2 Walking Tall. **76:** Special Delivery; Breaking Point (CAN). **77:** Final Chapter – Walking Tall. (LØ)

SYLBERT, Anthea – Kostumetegner. Gift med Paul → SYLBERT. Har arbejdet på teatret og været med på en række væsentlige film. Fra 70'erne kan fremhæves »Carnal Knowledge«, »Bad Company«, »Chinatown« og »Shampoo«. **Film:**

67: The Tiger Makes Out/Hans andet jeg. **68:** Rosemary's Baby. **69:** The Illustrated Man/Den illustrerede mand; John and Mary; Some Kind of a Nut; Where It's At. **70:** Move. **71:** A New Leaf/ → I LYST OG DØD; Carnal Knowledge/ → KØDETS LYST; The

Steagle. **72:** The Cowboys; The Heartbreak Kid/ → HJERTEKNUSEREN; Bad Company/ → WESTENS VILDE DRENGE. **73:** The Day of the Dolphin/Operation Alpha. **74:** → CHINATOWN. **75:** Shampoo; The Fortune/Ta' livet a' kællingen. (LØ)

SYLBERT, Paul (1928) – Filmarkitekt. Født i New York. Gift med Anthea → SYLBERT. Efter kunstskole scenarist på Metropolitan. Arbejdede sammen med broderen Richard → SYLBERT på Elia Kazan's »Baby Doll«. Fra 1957 i Grækenland, Tyskland og Italien som instruktør og arkitekt på teater og opera. Opsætning af Stravinskis »Oedipus Rex« på New York City Opera. Fra 1963 instruktion af TV-reklamer og -serier. Skrev flere urealiserede filmmanuskripter før det i 1971 lykkedes ham selv at realisere »The Steagle«, om en udflippet college-professor. **Film:**

56: Baby Doll. **57:** The Wrong Man/Den forkerte mand; A Face in the Crowd/Et ansigt i mængden. **58:** Country Music Holiday. **61:** Teenage Millionaire (Musicolor Art-Director). **67:** The Tiger Makes Out/Hans andet jeg. **68:** Riot/Straffefangernes hævn. **71:** The Steagle (I + Ma). **72:** Bad Company/ → WESTENS VILDE DRENGE. **75:** The Drowning Pool/Druknepolen; One Flew Over the Cuckoo's Nest/ → GØGEREDEN. (LØ)

SYLBERT, Richard (1928) – Filmarkitekt. Født i New York. Tvillingbroder til Paul → SYLBERT. Gik som broderen på kunstskole, og blev tilknyttet Metropolitan-operaen. Senere art director for NBC, bl. a. på serien »Inner Sanctum«. Film fra midten af 50'erne. Samarbejde med Charles K. Feldman, også som coproducer. → OSCAR for »Who's Afraid of Virginia Woolf?«, 1966. Er vice-præsident for produktion på Paramount. **Litt:** Film Heritage, fall 75. **Film:**

56: Baby Doll; Patterns. **57:** A Face in the Crowd/Et ansigt i mængden; Edge of the City/Slagsmål i vente. **58:** Wind Across the Everglades/Vinden og sumpen (TV-titel). **60:** The Fugitive Kind/Manden i slangeskind; Murder Inc./Mord A/S. **61:** Splendor in the Grass/Feber i blodet; Mad Dog Coll; The Young Doctors/Den sidste diagnose. **62:** Walk on the Wild Side/Skøgernes hus; The Manchurian Candidate/Kandidaten fra Manchuriet; The Connection; Long Day's Journey Into Night. **63:** All the Way Home. **64:** Lilith. **65:** What's New, Pussycat?/Hva' nyt, Pussycat? (Co-P); How to Murder Your Wife/Hvordan man myrder sin kone; The Pawnbroker/Pantelåneren. **66:** Who's Afraid of Virginia Woolf?/Hvem er bange for Virginia Woolf?; Grand Prix. **67:** The Graduate/Fagre voksne verden. **68:** Rosemary's Baby. **69:** The April Fools/Min kone forstår mig ikke; The Illustrated Man/Den illustrerede mand (visual design consultant). **70:** Catch-22/ → PUNKT 22. **71:** Carnal Knowledge/ → KØDETS LYST. **72:** → FAT CITY; The Heartbreak Kid/ → HJERTEKNUSEREN. **73:** The Day of the Dolphin/Operation Alpha. **74:** → CHINATOWN. **75:** Shampoo; The Fortune/Ta' livet a' kællingen. (LØ)

TAKING OFF (Taking Off) – USA. **P-start:** 18.5.70/© 1971 **Prem:** marts 71. **P-selskab:** Forman-Crown-Hausman/Clau-

En scene fra »Taking Off«.

de Berri. **P:** Alfred W. Crown. **I:** Milos → FORMAN. **Manus:** Forman, John Guare, Jean-Claude Carrière, John Klein. **Foto:** Miroslav Ondricek (Movielab). **Klip:** John Carter. **Medv:** Lynn Carter (Lynn Tyne), Buck → HENRY (Larry Tyne), Linnea Hancock (Jeannie Tyne). 93 min. **Litt:** Kos. 104.

Milos Formans første amerikanske film benyttede den kontrolleret betragtende, ironiske afstand – kendt fra hans tjekkiske komedier – til en ikke særlig elskværdig afklædning af det amerikanske gennemsnits-bymenneskes frenetiske søgen efter identitet og livsværdi udover sentimentaliteten og materialismen. I filmen fortælles historien om et New York-aegtpepar i 40-års-alderen, og deres grinagtige og grumme trængsler under eftersøgningen af deres bortrømte datter i The Village. Parrets søgen bliver naturligvis samtidig en rejse ind i selverkendelsens labyrinth, hvor de kan se en lysende stjerne over udgangen, men hvor de ikke kender vejen.

Buck Henry synger »A Stranger in Paradise« i filmen og karakteriserer sig selv, og de voksne taler og taler og analyserer sig selv og hinanden privat og i gruppeterapi, mens de unge med deres tavshed, denne mystiske viden, kun øger de voksnes uro og usikkerhed.

Formans »afklædningsteknik« fungerer fremragende, og der er noget klassisk europæisk i hans rolige ironi. Han stiller tilsyneladende sit kamera op og lader sine personer stå frem foran kameraet i umiddelbar selvudlevering. Metoden kan virke noget misantropisk, men dette afbødes af Formans modvilje mod at udpege helte og skurke, mod at vise sine sym- og antipatier. Han har dem, tag ikke fejl af det, men han er så optaget af at skildre menneskene bag deres tommetykke overflade, som det tager tid at komme igennem, at han ikke kan beskæftige sig med en moralisk bedømmelse af det, han graver frem. Deri ligner han Rossellini og de Sica en hel del. Og så er han tilmed morsommere. (PM)

TAXI DRIVER → anm. side 210.

TEATER og film – En række teaterstykker er blevet filmatiseret i 70'erne, de vigtigste er:

70: The Boys in the Band – William → FRIEDKIN (efter Mart Crowley); The Great White Hope/Det store hvide håb – Martin → RITT (efter Howard Sackler); The Owl and the Pussycat/Uglen og missekatten – Herbert → ROSS (efter Bill Manhoff). **71:** Little Murders/Småmord – Alan → ARKIN (efter Jules

→ FEIFFER); Plaza Suite/Hotel Plaza nr. 719 – Arthur → HILLER (efter Neil → SIMON). **72:** The Effect of Gamma Rays on Man-In-The-Moon Marigolds/Skyggeblomster – Paul → NEWMAN (efter Paul Zindel); Butterflies are free/Fri som en sommerfugl – Milton → KAT-SELAS (efter Leonard Gershe); → CABARET – Bob → FOSSE (efter Joe Masteroff, John Kander, Fred Ebb). **73:** 40 Carats/Fyrre karat – Milton Katselas (efter Pierre Barillet & Jean-Pierre Greddy); The Iceman Cometh – John → FRANKENHEIMER (efter Eugene O'Neill); A Delicate Balance – Tony Richardson (efter Edward Albee). **74:** The Front Page/Ryd forsiden – Billy Wilder (efter Ben Hecht, Charles MacArthur); Rhinoceros – Tom O'Horgan (efter Eugene Ionesco). **75:** The Sunshine Boys – Herbert Ross (efter Neil Simon).

Nogle instruktører arbejder både indenfor teater og film. Nedenfor er anført de vigtigste teateropsætninger, instrueret af instruktører, der også har arbejdet med film; forfatteren til skuespillet er anført i parentes.

70: Alan Arkin: The White House Murder Case (Jules Feiffer); Milton Katselas: Camino Real (Tennessee Williams); Anthony Perkins: Steambaths (Bruce Jay Friedman); Gene Saks: Sheep on the Runway (Art Buchwald); Harold Prince: Company (Stephen Sondheim, George Furth). **71:** Mike → NICHOLS: The Prisoner of Second Avenue (Neil Simon); Edwin Sherin: The Time of Your Life (William Saroyan); Gene Saks: How the Other Half Loves (Alan Aickbourn); Gower Champion: Prettybelle (Bob Merrill, Jule Styne). **72:** John → HOUSEMAN: The Country Girl (Clifford Odets); Gilbert → CATES: Voices (Richard Lortz); Gower Champion: Sugar (efter »Some Like It Hot«); Milos → FORMAN: The Little Black Book (Jean-Claude Carrére); Carl → REINER: Tough to Get Help (Steve Gordon); Melvin Van Peebles: Don't Play Us Cheap (Melvin Van Peebles); Milton Katselas: Butterflies are free (Leonard Gershe); Bob Fosse: Pippin (Roger O. Hirson, Stephen Schwartz); Alan Arkin: The Sunshine Boys (Neil Simon); John Houseman: Don Juan in Hell (efter G. B. Shaw). **73:** Edwin Sherin: Two For the Seesaw (Cy Coleman, Michael Stewart); Harold Prince: A Little Night Music (Hugh Wheeler, Stephen Sondheim efter Bergmans »Sommernattens leende«); Gower Champion: Irene (Hugh Wheeler, Harry Tierney); Mike Nichols: Uncle Vanya (Tjekov); Edwin Sherin: King Lear (Shakespeare); Otto Preminger: Full Circle (E. M. Remarque); Alan Arkin: Molly (Louis Garfinkle); Edwin Sherin: Find Your Way Home (John Hopkins). **74:** Gower Champion: Mack and Mabel (Michael Stewart); Fred Coe: In Praise of Love (Terence Rattigan); Edwin Sherin: Of Mice and Men (John Steinbeck); Dustin Hoffman: All Over Town (Murray Schisgal); Anthony Perkins: The Wager (Mark Medoff). **75:** John Houseman: Henry Fonda as Clarence Darrow (David Rinfels); Gene Saks: Same Time, Next Year (Bernard Slade); George C. Scott: All God's Chillun Got Wings (Eugene O'Neill); Paul Morrissey: Man On the Moon (John Phillips). (PS)

TEGNESERIERs direkte indflydelse på 70'ernes film er ikke stor. Robert Crumps berømte underground-serie om »Fritz

the Cat« blev filmatiseret som animationsfilm af Ralph → BAKSHI (→ FRITZ THE CAT – FEDE TIDER, MAND) og siden af Robert Taylor. Charles M. Schulz' »Peanuts« blev, skønt højest uegnet, ligeledes animeret i to feature-film, »A Boy Named Charlie Brown« (69) og »Snoopy, Come Home« (72) og mange TV-film af Bill → MELENDEZ. Melville Shavelsons → KOMEDIE »The War Between Men and Women« var baseret på James Thurbers tegninger, som i visse afsnit var animeret. John D. Wilsons animationsfilm, »Shinbone Alley«, var bygget på tegning af George Herriman, ophavsmand til tegneserie-klassikeren »Krazy Kat«. Omvendt var filmserien om »The Planet of the Apes« basis for et tegneserie-blad af samme titel. (PS)

THIEVES LIKE US → TYVE SOM OS.

THRILLER er normalt betegnelsen for spændingsfilm, som lægger hovedvægten på gyset og horror-effekten (horror-film er således thrillers). En del af disse falder ind under → KRIMINALFILM-genren. Men selv om der sædvanligvis indgår kriminelle handlinger i den egentlige thriller, bliver disse ikke behandlet efter kriminalfilmens spillerregler (detektivisk opklaring etc.), men bruges til at underbygge en stemning af uhygge og rædsel. 70'ernes thrillers er ofte i traditionen fra klassikere som Hitchcocks »Psycho« og Siomsaks »The Spiral Staircase«, det gælder f. eks. → EASTWOODS »Play Misty for Me« og Brian De → PALMAS herhjemme ikke viste »Sisters«, om en ung pige der gribes af mordlyst når hun lejlighedsvis overtager sin døde tvillingsøsters identitet. Gys af samme type findes i »The Mephisto Waltz«, → EKSORCISTEN, »The Other« og »The Omen«, der også knytter an til det okkulte gys, som Polanskis succesrige »Rosemary's Baby« lancerede i 1968. Mere utraditionelt gys var der i »The Beguiled«, hvor Clint Eastwood blev lemlestet og myrdet af syv jaloux kvinder under den am. borgerkrig, i → UDFLUGT MED DØDEN og i → DØDENS GAB. Den politiske thriller blev dyrket i Pakulas → SIDSTE VIDNE og → ALLE PRÆSIDENTENS MÆND*, → POLLACKS »Three Days of the Condor« og Hustons »The Kremlin Letter«.

Vigtigste film:

70: The Kremlin Letter/Brevet fra Kreml – John Huston. **71:** The Beguiled/Een mand – syv kvinder – Don → SIEGEL; The Mephisto Waltz/I Satans klør – Paul Wendkos; Play Misty for My/Mørkets melodi – Clint Eastwood. **72:** Duel/ → DUELLEN – Steven → SPIELBERG; Deliverance/Udflugt med døden – John Boorman; The Other/Den anden – Robert → MULLIGAN; The Possession of Joel Delaney/Besat af djævelen – Waris Hussein. **73:** The Day of the Dolphin/Operation Alpha – Mike → NICHOLS; The Exorcist/Eksorcisten – William → FRIEDKIN; Sisters – Brian De Palma; Wicked, Wicked/Morderen foretrækker blondiner – Richard L. Bare. **74:** The Parallax View/Sidste vidne – Alan J. Pakula. **75:** Jaws/Dødens gab – Steven Spielberg; Race with the Devil/Diævelsk terror – Jack Starrett; Three Days of the Condor/Tre døgn for »Condor« – Sydney Pollack. **76:** The Omen/Tegnet – Richard Donner; → FAMILY PLOT* – Alfred Hitchcock. (PS)

TOTTEN, Robert (1937) – Instruktør. Har været skuespiller, manuskriptforsætter, klipper og → 2ND UNIT-instruktør for Delmer Daves. Instruktørdebut 1963. TV-arbejde som instruktør og skuespiller (serien »Gunsmoke«). 1969 påbegyndte han »Death of a Gunfighter« (som da hed »Patch«), men blev efter 25 dage erstattet med Don → SIEGEL, som på to uger færdiggjorde filmen. **Film:**

62: Trauma (S). **63:** The Quick and the Dead (+ Co-Ma); Spencer's Mountain/Hurra for livet (2nd unit-l). **64:** Youngblood Hawke/Huset Hawke (2nd unit-l). **69:** Death of a Gunfighter/En håndfuld bly (I: Allen Smithee = Robert Totten, Don Siegel). **71:** The Wild Country/Sheriffen kommer til Jackson Hole. **73:** The Red Pony/Den røde pony (TV + Ma). **75:** Huckleberry Finn (TV). (LØ)

TOWNE, Robert (1936) – Manuskriptforsætter. Født i Californien. Har været fisker og bankmand. Var assistent på film som »The Last Woman On Earth« (60), »Terrified« (63), »Tomb of Ligeia« (som han også skrev – ukrediteret – 65). Han arbejdede lidt på »Bonnie & Clyde« (67) – en sidste afpuudsning, og skrev en scene til The → GODFATHER (72). Forlange sit navn fjernet fra »The New Centurions« (72) og ragede uklar med → POLANSKI under → CHINATOWN. Har skrevet manus til en Tarzan-film med arbejdstitlen »Lord Greystone«. Arbejder nu på manus til → COPPOLAs »The Brotherhood of the Grape«. **Film:** **68:** Villa Rides/Pancho Villa rider ud (Co-Ma). **71:** Drive He Said/Sømmet i bund (S). **73:** The Last Detail/Den → HÅRDE STRAF. **74:** → CHINATOWN; The Yakuza/Yakuza – den hemmelige liga (Co-Ma). **75:** Shampoo (Co-Ma). (CH)

TREATMENT → MANUSKRIFT.

TRIBUNEHELTELSEN → anm. side 215.

TURMAN, Lawrence (1926) – Producer. Debut som instruktør 1971. 1972: Præsident for Wolper Pictures. Senere produktionssamarbejde med David Foster (Turman-Foster Productions). Projekter: »To Forget Palermo« med Martin → SCORSESE som instruktør og »The Stork« som John → AVILDSEN efter planerne skal instruere. **Litt:** Action, jul-aug. 71. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **68:** Pretty Poison/Engel med morderhånd (P). **71:** The Marriage of a Young Stockbroker (I + P). **74:** The Nickel Ride (Ex-P). **75:** The Drowning Pool/Druknepolen (P). (LØ)

Robert Towne og Lawrence Turman.

TV-FILM – Karakteristiske elementer i 70'ernes amerikanske biograffilm er en stigende grad af eskapisme – dels i form af → KATASTROFELM, dels i fantastiske, symbolske og mystiske film – og et målrettet sigte på et bredt familiepublikum. Skildringen af den amerikanske hverdags virkelighed, sociale nærpøblemer og den traditionelle liberalistiske tolerance (så repressiv den end måtte være blevet), er næsten fraværende i Hollywood-filmen idag. Den er til gengæld begyndt at dukke op i TV; ikke i serierne, hvor alt for mange penge står på spil til at man over noget i retning af forne tiders »Preston & Søn«/Reginald Rose-engagement, men i de såkaldte »movies for television«, spillefilm skabt for TV. Andre lande har kendt fænomenet i en lidt anden form, især Vesttyskland, hvor en behård kommerciel industri med biografkæde-drift tvang instruktører til at søge til TV med seriøse arbejder. Situationen er naturligvis en anden i USA, hvor det er TVs forbrug af film, der har fremskyndet udviklingen af disse supplerter til de »rigtige« spillefilm.

Den første udsendtes 10.10. 1964. Det var David Lowell Richs »See How They Run«; TV-filmene må ikke forveksles med »specials« som f. eks. Cukors »Love Among the Ruins«/Kærlighed har ingen alder, eller → GRIES' »QB VII«.

En yderligere fremskyndende faktor har været, at enkelte selskaber, med MCA i spidsen, i den sidste halve snes år har produceret serier og seriefilm, der var længere end de hidtidige 50 min., og at man samtidig begyndte at undersøge det eventuelle serie-film-potentiel i de movies-for-television, der blev fremstillet. Et typisk eksempel på en serie, der er blevet til på grundlag af en sådan TV-spillefilm, er »Columbo«.

Man kunne dog også gå den anden vej. En producent fremstiller en → PILOT, men ingen tror på den som seriemulighed. Producenten har da den mulighed at droppe serie-planerne og lægge piloten ind i en af de eksisterende TV-spillefilmserier, der løber under titler som »Movie of the Week«, »Mystery Movie«, »Prime Features« etc.

Det siger sig selv, at disse sammenkrabede film må give repertoaret et noget tilfældigt præg, og det var sjældent, at filmene afvæg fra den seriefilm-standard, man har lært at kende fra dansk TVs lørdagsprogrammer.

Med den gradvise omstrukturering af produktionen i Hollywood, med det bredere sigte i storfilmene og med studierne indstillet på en parallel produktion for TV, blev det mere og mere naturligt, at netop TV-filmene overtog de tidligere B- og C-films funktioner, dels som trivial-underholdning, dels som »kravle-gård« for yngre talenter foran og bag kameraet. Det bør understeges, at begreberne B- og C-film betegnede størrelsen af filmens budget i forhold til de store A-film, og at de altså ikke behøvede at have noget med filmens kvalitet at gøre.

Især efter 1972 har TV-filmene opfyldt denne funktion, og i en række tilfælde har producenterne skønnet, at filmene – evt. med lidt additional material som i tilfældet Spielbergs → DUELLEN – kunne biografdistribueres. Det er f. eks. sket med Tom → GRIES' »Mænd i bur« (72), John → KORTYS »The Autobio-

Cicely Tyson i »The Autobiography of Miss Jane Pittman«.

graphy of Miss Jane Pittman«, Gilbert → CATES' »The Affair« (76) o. a.

TV-filmene har normalt en indspilningstid på 12 dage for en 75 min., 18 dage for en 90 min. film, hvad der tvinger de skabende kræfter til at arbejde indad med personerne i stedet for udad med komparseriet, miljøerne og det spektakulære. En række producenter har i de seneste år med held konkurreret med de gamle produktionsselskaber, f. eks. Spelling-Goldberg, Tomorrow Entertainment, Lorimar Films, RSO m.fl., men marketed domineres kvantitativt af Universal, der næsten suverænt sætter standard og priser.

Instruktører, der har skabt sig en karriere via TV-filmene er i første række John → BADHAM, Sam → O'STEEN, John → KORTY, Steven → SPIELBERG, Lamont → JOHNSON, Boris Sagal, Donald Wrye, Peter Hyams, Joseph → SARGENT og Curtis → HARRINGTON.

Litt: Sight and Sound, spring 75; Film Comment, marts-april 75. (PM)

TV-SERIER INSPIRERET AF SPILLEFILM

En tredelt blanding af idéfattigdom, sikkert genkendelsesmotiv og kortsigtet inspiration har især i det sidste ti-år øget produktionen af TV-serier, der baseres på motiver i og titler på populære spillefilm. Det er sket parallelt med en nærmest katastrofal krise for seriefilmene, og selskaber som Fox og MGM har i de seneste år næsten udelukkende satset på serier inspireret af spillefilm. Følgende liste er næppe komplet, men den illustrerer begrebet og panikken: The Thin Man, The Whistler, Kings' Row, Casablanca, My Friend Flicka, How To Marry a Millionaire, Margie, The Roaring Twenties, I Remember Mama, Blondie, Claudia, Jungle Jim, The Invisible Man, Hudson's Bay, The Asphalt Jungle, Mr. Smith Goes to Washington, Father of the Bride, Life With Father, National Velvet, Bus Stop, No Time For Sergeants, Going My Way, The Greatest Show on Earth, Les Girls, Peyton Place, The Naked City, The Virginian, Hopalong Cassidy, Mr. Roberts, Gidget, Please Don't Eat the Daisies, Twelve O'Clock High, Dr. Kildare, Farmer's Daughter, The Long Hot Summer, The Rounders, Gideon's Way (efter Gideon's Day), The Man Who Never Was, Mr. Deeds Goes to Town, The Courtship of Eddie's Father, Planet of the Apes, Born Free, Paper Moon, McCloud (efter Coogan's Bluff), The New Land, Nakia (Billy Jack), M.A.S.H., Catch-22, Barefoot in the Park, The Odd Couple, Bob

& Carol & Ted & Alice, Adam's Rib, Love Story, The Cowboys, The Owl and the Pussycat, The Last Angry Man, If I Had a Million, Topper Returns, Swiss Family Robinson, Nevada Smith, Super-cops, Plaza Suite, Boom Town, Rosemary's Baby.

Kun et fåtal af serierne overlevede den første sæson. (PM)

TWENTIETH CENTURY-FOX FILM CORPORATION

Distributions- og produktionsselskab, dannet 1935 ved en sammenslutning mellem det i 1933 oprettede Twentieth Century (af Darryl F. Zanuck og Joseph Schenck) og det i 1915 stiftede Fox Film Corporation (af William Fox, der i 1931 måtte forlade selskabet). Darryl F. Zanuck, der oprindeligt begyndte sin karriere som flittig og kontant manuskriptforfatter, blev det nye selskabs daglige leder indtil 1956 og igen fra 1962 indtil 1971. I Zanucks anden periode var den daglige ledelse overladt til sønnen Richard → ZANUCK, der måtte forlade 20th Century-Fox samtidig med faderen og derefter en kort tid havde et samarbejde med → WARNER BROTHERS. Blandt selskabets største succeser i halvfjerdsårene er → M.A.S.H. (70) samt for nylig »The Omen«. Litt: John Gregory Dunnes »The Studio«. (PC)

TYPE-CASTING – Eng. ord med to betydninger: 1) at engagere en skuespiller til en rolle, der indeholder karakteristika, som skuespilleren ejer. 2) gentagen anvendelse af samme skuespiller i samme rollefag. – Fænomenet er udbredt indenfor filmen, hvor mediets realistiske ydre kalder på en så nær tilnærmedelse til et evt. litterært forlægs personbeskrivelse som muligt. En undtagelse gøres ved stjerne-besatte hovedroller. Et eksempel på ad 1 er Sydney Greenstreet som The Fat Man i »Ridderfalken«; et eksempel på ad 2 kan være Judy Holliday som den alligevel ikke så dumme blondine i en stribe film efter gennembrud i netop den rolle i »Adams ribben« (1949). (PM)

Sagt om type-casting:

I was a 14-year-old for 30 years.

– Mickey Rooney

After The Wizard of Oz I was typecast as a lion, and there aren't all that many parts for lions.

– Bert Lahr

Aren't you tired of always playing Spencer Tracy?

– What am I supposed to do, play Bogart?

– Spencer Tracy

TYRELL, Susan (1946) – Skuespillerinde. Født i San Francisco. Første professionelle optræden med Art Carney i »Time Out for Ginger« på sommerturné. Spillede på off-Broadway samtidig med arbejde som servitrice. Blev kendt i Lincoln Center Repertory Co.'s opførelser af »A Cry of Players«, »The Time of Your Life« m. fl. Roller på TV, bl. a. i »Bonanza« (71). Filmgennembrud i → FAT CITY. Litt: Interview okt. 72. Film: 71: Been Down So Long It Looks Like Up To Me; The Steagle; Shoot Out. 72: Fat City. 74: Catch My Soul; Zandy's Bride/Ægteskabsannoncen. 76: Islands in the Stream; Bad; The Killer inside Me; 9/30/55. (LØ)

Susan Tyrrell og Cicely Tyson.

TYSON, Cicely (19.12. 1940) – Skuespillerinde. Født i fattigdom i East Harlem, New York City. Hun sang og spillede orgel i kirken, derefter job som sekretær, senere kendt som fotomodel. Teaterkarriere fra 1961 med »The Blacks« – den rolle gav hende en Vernon Rice Award. Har spillet i mange teaterstykker og er aktiv i kampen for ligeberettigelse. Filmgennembrud med »Sounder«. **Film:**

67: Odds Against Tomorrow/Forbrydelsens lavine; The Comedians/Maskespillet. **68:** The Heart Is A Lonely Hunter/Hjertet er en ensom vandrer. **72:** Sounder/Drømmen om et nyt liv. **73:** The Autobiography of Miss Jane Pittman (TV-film – Emmy Award). **76:** The Blue Bird; The River Niger. **77:** A Hero Ain't Nothin' But a Sandwich. (CH)

TYVE SOM OS (Thieves Like Us) – USA. **P-start:** 7.3. 73/© 1974/Prem: feb. 74. **P-selskab:** Lion's Gate/United Artists. **P:** Jerry Bick. **I:** Robert → ALTMAN. **Manus:** Calder Willingham, Joan Tewkesbury, Robert Altman efter roman af Edward Anderson. **Foto:** Jean Boffey (DeLuxe). **Klip:** Lou → LOMBARDO. **Medv:** Keith → CARRADINE (Bowie), Shelley → DUVALL (Keechie), John Schuck (Chinamaw), Bert Remsen (T-Dub). 123 min. **Litt:** Kos. 122.

Tre straffefanger flygter og søger tilflugt hos den enes slægtning, hvor den yngste af forbryderne, Bowie, finder sammen med husets datter, Keechie. De tre udfører en række simple bankkup med forbløffende succes, men deres liv forløber dog stadigt planløst og kaotisk. På et tidspunkt søger Bowie og Keechie at isolere sig, men det varer ikke længe, før Bowie igen går i gang med røverierne. Et mislykket overfald får til følge, at politiet efterhånden får ram på alle tre, sidst Bowie, som mejes ned i Keechies pásyn. Siden fornægter hun ham og forsinder i den anonyme masse, de alle – trods deres begivenhedsrige og ualmindelige tilværelse – i virkeligheden hele tiden har tilhørt.

Altmans behandling af virkeligheden og myten omkring Bonnie Parker og Clyde Barrow er konsekvent aheroiserende, især hvis den sammenlignes med Fritz Langs, Nicholas Rays og Arthur Penns variationer over samme motiv. Der er intet glamourøst over personerne, så lidt som der er noget spændende over deres røverier eller noget nostalgisk over periodeskildringen. Altmans grundlæggende mistro til stabiliteten og storheden i menneskers følelser for hinanden har sjældent været mere utvetydig formuleret end her, selv om denne

demaskerende holdning til figurerne, der kommer til at fremtræde som næsten imbecile, emotionelt afstumpede eksistenser kan virke noget forceret, når den sættes i relation til de undertiden ganske kløgtige handlinger, disse retarderede personer formodes at kunne udøvere. »Tyve som os« er en stilistisk triumf for Altman, men filmen er mere interessant som et velformuleret udtryk for en livsopfattelse end den er det som et kunstværk, hvis perspektiv når ud over værket selv og fastholder tilskueren, også når filmen er færdig. (JO)

UAFHÆNGIGE PRODUCENTER

En betegnelse brugt om de mange producenter (og deres udlejning), der ikke har nogen fast tilknytning til 'de store' (→ PRODUKTIONSSELSKABER). I de senere år har denne meget splittede gruppe af filmproducenter tegnet sig for ca. 2/3 af samtlige premiereklare film produceret i USA – i sæsonen 1975–76 i alt 312 film. De etablerede selskaber har ikke i samme tidsrum haft mere end 150 film premiereklare. Til gengæld tegner de 150 film sig for 85–90 % af billetsalget. Blandt de vigtigste uafhængige producenter er Roger Cormans New World Cinema, Peppercorn-Wormser, New Line Cinema, Howard Mahler Films og Cannon-Happy. Kun sjældent når disse eller andre uafhængige producenters film til Danmark. I branchebladet → VARIETY (9.6. 76) skønnes det forsigtigt, at de godt 300 uafhængigt producerede film har kostet i hvert fald 75 mill. dollars, måske 100 mill. (PC)

UD, SA' MIN KONE (Blume in Love) – USA. **P-start:** 11.9. 72/© 1973/Prem: juni 73. **P-selskab:** Warner Bros. **P/I/Manus:** Paul → MAZURSKY. **Foto:** Bruce → SURTEES (Technicolor). **Klip:** Donn

George Segal i »Ud, sa' min kone«.

Cambren. **Medv:** George → SEGAL (Stephen Blume), Susan → ANSPACH (Nina Blume), Kris → KRISTOFFERSON (Elmo), Marsha → MASON (Arlene), Paul Mazursky (Sagfører). 117 min. **Litt:** Kos. 118.

Stephen Blume er skilsmisseadvokat. Hans kone, Nina, er socialrådgiver. Deres ægteskab ryger sig en tur, da konen en dag finder Blume i seng med en anden pige. Hun smider ham ud, men han kan ikke holde sig fra hende, selv efter at hun begynder at komme sammen med en skægget musiker, der er lidt af et blomsterbarn og Blumes absolute modsætning. I desperation voldtager Blume sin kone og gør hende gravid og først da hun skal føde, forstår hun, at hun må finde sammen med sin mand igen.

Denne tredje spillefilm af Paul Mazursky er et ret desillusioneret portræt af en rodløs generation, der har sat kærlighedens konstans over styr. Den ligger i sin personskildring ikke så fjernet fra Mazurskys debutfilm, »Bob & Carol & Ted & Alice«, men den har ikke samme overlegne ironi. Til gengæld når den tættere på sine personer, og selv om den ikke anviser nogen løsning på deres følelses-dilemmaer (andet end det ugeblads-romantiske) er der ikke noget ondskabsfuldt i portrætterne. Filmen er i øvrigt utrolig velspillet af George Segal, Susan Anspach, Kris Kristofferson og Marsha Mason.

Selv om Mazursky i andre af sine film stræber efter at blive Hollywoods Fellini, lægger han sig i denne film tættere op ad visse yngre amerikanske forfattere som John Updike og Philip Roth. Et fellinsk præg, der for alvor viser sig i denne film, og som bliver tydeligere og tydeligere i Mazurskys senere film, er imidlertid hans varme og hans åbenlyse interesse for at skildre afsindige mennesker uden brug af skæve vinkler og kunstig distancering. Det gør ham til en ener i dagens Hollywood, hvor hverdagsskildringer nu er en sjældenhed. (IL)

UDFLUGT MED DØDEN (Deliverance) – USA. **P-start:** 17.5. 71/© 1972/Prem: juli 72. **P/I:** John Boorman. **Manus:** James Dickey efter egen roman. **Foto:** Vilmos → ZSIGMOND (Technicolor, Panavision). **2nd unit-foto:** Bill → BUTLER. **Klip:** Tom Priestley. **Medv:** Jon → VOIGHT (Ed Gentry), Burt → REYNOLDS (Lewis Medlock), Ned Beatty (Bobby Trippe), Ronnie Cox (Drew Ballinger). 109 min. **Litt:** Kos. 112.

Fire mænd fra den bedrestillede middelklasse skal på weekend-tur i to kanoer ned ad en ufarbar flod i et sparsomt beboet terræn. Da to af turdeltagerne overfaldes, og den ene af dem voldtages, af et par lokale hill-billies, dræber turens leder, den krypto-fascistiske Lewis, den ene af misdæderne med et bueskud. De tre andre er rådvilde, men Lewis overtaler dem til at skjule liget og fortsætte turen, som nu præges af frygt for en hævnaktion. En af de fire styrter over bord og dør – måske ramt af et riffelskud – og da Lewis brækker benet, må den fredsommelige Ed modstræbende påtage sig at forsvare sine to overlevende kammerater. Han dræber en mand. De tre når frem til en lille by, hvor sheriffen aner uråd, men foretrækker at lade sagen ligge. Byen skal rømmes og oversvømmes – men Ed kan ikke glemme, hvad han har gjort, og lider af mareridt.

Efter forskellige dristigt anlagte fantasier over grals-motivet, har englænderen John Boorman (→ UDLÆNDINGE i amerikansk film) med denne sin tredie amerikansk producerede film lavet sin hidtil mest helstebte film. Med udgangspunkt i James Dickeys professionelle spændingsroman har Boorman skabt en film som i bedste amerikanske tradition forbinder en umiddelbart underholdende historie med en overbevisende psykologisk karakteristik og et meningsfuldt perspektiv. Boormans styrke som instruktør består bl. a. i hans evne til at forlæne dagligdags situationer med direktere nervøse overtoner, og selv om handlingen i »Udflugt med døden« på ingen måde kan siges at være daglig-

dags, præges historien, der i en mindre begavet instruktørs hænder kunne være blevet en ordinær action-film, af en psykologisk indsigt og en kunstnerisk sensibilitet, der gør filmen til et eksempel på Hollywoods evne til at få det bedste ud af importerede europæiske instruktører – og omvendt. (JO)

UDENLANDSKE INSTRUKTØRER – I 70'erne har en række udenlandske instruktører lavet film i USA. Det drejer sig om instruktører fra Italien (Antonioni), Tjekkoslovakiet (Milos → FORMAN, Kadar, Ivan → PASSER), Sverige (Widerberg, Troell, Björkman), Israel (Golan) og England (Boorman, Yates, Winner, Reed, Sarne, Lee-Thompson, Hitchcock, Guillermin, Richardson, Reisz, Gilbert, Clayton, Schlesinger, o. a.). De betydeligste film, der er kommet ud af disse besøg er nok Formans → TAKING OFF og → GØGEREDEN, Widerbergs → JOE HILL (der dog formelt er en svensk-amerikansk co-produktion) og Boormans → UDFLUGT MED DØDEN. **Vigtigste film:**

70: The Adventurers/De smukke og de voldsomme – Lewis Gilbert (England); The Angel Levine – Jan Kadar (Tjekkoslovakiet); Flap/Baskende ørn – Carol Reed (England); Lawman/Jeg er loven – Michael Winner (England); The Lawyer/

Gatsby – Jack Clayton (England); Huckleberry Finn – J. Lee-Thompson; Law and Disorder – Ivan Passer; The Towering Inferno/Det tårnhøje helvede – John Guillermin; Zandy's Bride/Ægteskabsannoncen – Jan Troell (Sverige); Lepke – Menahem Golan (Israel). **75:** Lies My Father Told Me – Jan Kadar; One Flew Over the Cuckoo's Nest/Gøgereden – Milos Forman; The Day of the Locust/Katastrofenatten – John Schlesinger (England). **76:** → FAMILY PLOT* – Alfred Hitchcock (England); Ace Up My Sleeve = Crime and Passion/Et es i ærmet – Ivan Passer; Gable and Lombard/En duft af skandale – Sidney Furie; Mother, Jugs and Speed – Peter Yates. (PS)

UNGDOMSOPRØR – 60'ernes studenter- og ungdomsopoprør resulterede i 70'erne bl. a. i en række film, der skildrer universitetskonflikter (»The Strawberry Statement«, »Getting Straight«), film om ungdommens nye musikkultur (→ WOODSTOCK), narkotikaproblemer (»Trash«, »The Panic in Needle Park«) og almindelig rodløshed (jf. → ROADFILM som → FIVE EASY PIECES og »Zabriskie Point«). Film som »The Paper Chase«, »Two People« og → LOVE STORY kan siges at udgøre en slags triviale, »borgerlige« ungdomsopprørs-film. **Vigtigste film:**

70: Five Easy Pieces – Bob → RAFELSON; Joe – John → AVILDSEN; Trash – Paul → MORRISSEY; Woodstock – Michael Wadleigh; Drive, He Said/Sømmet i bund – Jack → NICHOLSON; The Strawberry Statement/Blod og jordbær – Stuart Hagmann; Zabriskie Point – Michelangelo Antonioni. **71:** Minnie and Moskowitz/Minnie og Moskowitz – John → CASSAVETES; The Panic in Needle Park/Panik i nåleparken – Jerry → SCHATZBERG; The Pursuit of Happiness/Rettærdighedens skygge – Robert → MULLIGAN; Red Sky at Morning/Den vinter jeg blev voksen – James → GOLDSTONE; Two-Lane Blacktop/Motorvej USA – Monte → HELLMAN; The Last Picture Show/ → SIDSTE FORESTILLING – Peter → BOGDANOVICH; Harold and Maude/Harold og Maude – Hal → ASHBY; → TAKING OFF – Milos → FORMAN. **72:** Cisco Pike/Narkohandleren – Bill Norton; → FAT CITY – John Huston. **73:** The All-American Boy – Charles Eastman; Breezy/Hun hed Breezy – Clint → EASTWOOD; American Graffiti/ → SIDSTE NAT MED KLIKEN – George → LUCAS; The Paper Chase/Superstudenten – James → BRIDGES; Two People/Tomennesker – Robert Wise; Jeremy/Kun 17 år – Arthur Barron. **74:** Buster & Billie – Daniel Petrie; For Pete's Sake/Pjattet med Pete – Peter Yates. **75:** Hearts of the West/ → HOLLYWOOD COWBOY* – Howard → ZIEFF; Cooley High – Michael Schulz. **76:** Next stop, Greenwich Village/ → NEXT STOP, GREENWICH VILLAGE (Her leves livet)* – Paul → MAZURSKY, → TAXI DRIVER* – Martin → SCORSESE. (PS)

UNITED ARTISTS (UA) – Distributions- og produktionsselskab dannet 1919 af Charles Chaplin, Douglas Fairbanks, Mary Pickford og D. W. Griffith, der alle ønskede større kunstnerisk frihed, end det var muligt for dem at finde hos andre udlejere. Ud over at udleje de stift-

Warren Beatty og Julie Christie i »Vestens syndige par – McCabe & Mrs. Miller«.

tende kunstneres film tog UA sig også af udlejning af mange små, uafhængige producenters film, som man delvis finansierede mod at få distributionsrettighederne. Senere, specielt i 60'erne og 70'erne, er UA selv gået aktivt ind i både amerikansk og oversøisk produktion via co-produktionsaftaler, specielt med italienske, franske og til en vis grad engelske filmfolk. I 1967 blev UA et datterselskab af Transamerica Corporation. I 1975 blev der mellem → METRO-GOLDWYN-MAYER og United Artists truffet aftale om, at UA skulle udleje MGM-film i USA og Canada, og UA har yderligere sikret sig – med henblik på filmsalg til TV – ved at købe rettighederne til alle før-1949 → WARNER BROTHERS-film. **Litt:** »United Artists: The Company Built by the Stars« af Tino Balio. (PC)

UNIVERSAL PICTURES – Distributions- og produktionsselskab oprettet 1912 af Carl Laemmle ved en sammenslutning af flere mindre selskaber. Laemmle var tilhænger af → STJERNESYSTEMET. I 40'erne var økonomien dårlig og i 1946 blev Universal slægt sammen med International Pictures, og sammenstillingen af de to selskabers navne (Universal-International Pictures) holdt i seks år, hvorefter Decca Records overtog Universal for senere at lade firmaet indgå som et datterselskab af Music Corporation of America (MCA). I 70'erne er Universal blevet et af Hollywoods største selskaber (1975 var rekordåret, bl. a. på grund af den af → ZANUCK producerede → DØDENS GAB; tidligere successer har været → SIDSTE STIK). Både → MIRISCH CORPORATION og Zanuck-Brown Productions er nu tilknyttet Universal, der foruden produktion af film til biografbrug også fremstiller den dominérende del af USAs seriefilm til TV. (PC)

VARIETY – Amerikansk brancheblad, der siden det i december 1905 blev startet (af Sime Silverman) har været den amerikanske showbranches mest uundværlige blad. Variety udkommer ugentligt (med i gennemsnit ca. 100 sider pr. nummer) og dækker ikke blot film, men også TV, radio, teater, vaudeville, Video, populærmusik og sommetider cirkus. Emnerne dækkes både i form af anmeldelser og reportager, og bladet har siden starten fastholdt sit ry for ubestikkelig ærlighed. Foruden de faste anmeldelser bringer bladet også hver uge bl. a. en oversigt over »50 top-grossing

Scene fra »Udflugt med døden«.

Nattens mysterium – Sidney Furie (Canada); Little Fauss and Big Halsy/Lille Fauss og store Halsy – Sidney Furie; Myra Breckinridge – Michael Sarne (England); Zabriskie Point – Michelangelo Antonioni (Italien). **71:** Born to Win/Født til at vinde – Ivan Passer (Tjekkoslovakiet); Taking Off – Milos Forman (Tjekkoslovakiet); Joe Hill – Bo Widerberg (Sverige). **72:** Deliverance/Udflugt med døden – John Boorman (England); Georgia, Georgia – Stig Björkman (Sverige); Hammersmith is Out – Peter Ustinov (England); The Hot Rock/Fire uheldige helte – Peter Yates; Lady Sings the Blues – Sidney Furie; The Mechanic – Michael Winner; Skyjacket/Flypirat om bord – John Guillermin (England); The Poseidon Adventure/ → SOS POSEIDON KALDER – Ronald Neame (England). **73:** Battle for the Planet of the Apes/Kampen om abernes planet – J. Lee-Thompson (England); The Friends of Eddie Coyle/Skyd, Eddie – Peter Yates. **74:** → CHINATOWN – Roman → POLANSKI (Polen); Doc Savage – Michael Anderson (England); For Pete's Sake/Pjattet med Pete – Peter Yates; The Gambler/Hasard – Karel Reisz (England); The Great Gatsby/Den store

films« og dødsfald. Også årlige jubilæumsnumre (op til 300 sider). Filmfestivaler dækkes intenst, og så godt som alle film fra den vestlige verden – og mange fra andre dele af kloden – anmeldes løbende, ligesom der med jævne mellemrum bringes hele sektioner om forlystelsesbranchen i enkelte lande.

Andre brancheblade er »Daily Variety« og »Motion Picture Product Digest«.

(PC)

WESTENS SYNDIGE PAR – McCABE & MRS. MILLER (McCabe & Mrs. Miller) – USA. P-start: nov. 70/© 1971/Prem: juni 71. P-selskab: Warner Bros. P: David Foster, Mitchell Brower. I: Robert → ALTMAN. Manus: Robert Altman, Brian McKay efter roman af Edmond Naughton. Foto: Vilmos → ZSIGMOND (Technicolor, Panavision). 2nd Unit-I/Klip: Lou → LOMBARDO. Medv: Warren → BEATTY (John McCabe), Julie Christie (Mrs. Miller). 121 min. Litt: Kos. 108.

Da John McCabe ankommer til en elendig mineby, antages han fejlagtigt for at være en berygtet gunfighter, og denne fejtagelse gør det let for ham at vinde i kortspil og derefter etablere sig som alfons med tre forhuttede ludere. Da en vis mrs. Miller også indfinner sig, foreslår hun ham et makker-skab, hvortil hun kan bidrage med sine erfaringer i bordeldrift. Partnerforholdet bliver en succes, men da McCabe kommer i vejen for et mineselskabs planer, og tror han kan vinde, bliver han skudt ned af mineselskabets hyrede gun-men, mens mrs. Miller som sædvanligt søger tilflugt i sin opiumspibe.

Under sin metodiske udforskning af de klassiske genrens muligheder har Robert Altman i denne film vendt vrangen ud af western-konventionerne, så at det er fristende helt at ignorere hans udgangspunkt og blot vurdere »McCabe & Mrs. Miller« som et psykologisk drama uden for tid og rum. Men det går slet ikke, for Altmans film skal netop ses i forhold til en række genre-konventioner, som han altså forholder sig overordentlig skeptisk til. Hvor den traditionelle western ville lade individualisten gå af med sejren og belønne ham med den kvinde, han elsker, dementerer Altman disse myter så kraftigt som muligt, ligesom han dementerede krigsfilmene i → M.A.S.H. og senere underminerede private eye-genren i »The Long Goodbye« og outsider-romantikken i → TYVE SOM OS. I »McCabe & Mrs. Miller« leverer Warren Beatty en af sin karrieres mest afdæmpede og mest overbevisende præstationer, overraskende stærkt støttet af Julie Christie, og i det hele taget fremstår filmen som et af Altmans mest vellykkede forsøg på at kombinere en genre og nogle synspunkter, der går imod genrens konventioner. (JO)

VETERANER – Blandt de instruktører, der har været virksomme i 70'erne er en forholdsvis lille gruppe, der har instrueret film i mange år. Nedenfor anføres de vigtigste af disse veteraner i tre »generationer«, opdelt efter hvilket årti deres instruktør-debut fandt sted. Deres film fra 70'erne er anført i parentes.

20'erne:

Howard Hawks (Rio Lobo, 70), Alfred Hitchcock (→ FAMILY PLOT*, 76), William Wyler (The Liberation of L. B. Jo-

nes/L. B. Jones' befrielse = Natten de myrdede L. B. Jones, 70).

30'erne:

Otto Preminger (Tell Me That You Love Me Junie Moon, 70; Such Good Friends/Ægteskab på tremandshånd, 71; Rosebud/Operation Rosebud, 74), George Stevens (The Only Game in Town/Højt spil i Las Vegas, 70), Carol Reed (Flap/Beskende ørn, 70), Henry Hathaway (Raid on Rommel/Saharas helte, 71; Shoot Out, 71; Hangup, 74), Gordon Douglas (They Call Me MISTER Tibbs!/Man kalder mig MISTER Tibbs!, 70; Barquiero, 70), George Sherman (Big Jake, 71).

40'erne:

Billy Wilder (→ AVANTI!, 72; The Front Page/Ryd forsiden, 74), John Huston (The Kremlin Letter/Brevet til Kreml, 70; → FAT CITY, 72; The Life and Times of Judge Roy Bean/Vestens blodige dommer, 72; The Man Who Would Be King/Manden der ville være konge, 75), George Seaton (Airport, 70; Showdown/Westens hårde lov, 72), Richard Quine (The Moonshine War/Whisky-krigen, 70; W, 74), Vincente Minnelli (On a Clear Day You Can See Forever/På en smuk dag ..., 70), Robert Wise (The Andromeda Strain/Truslen fra det ukendte, 71; Two People/To mennesker, 73; The Hindenburg, 75), Elia Kazan (The Visitors/Ubudne gæster, 72; The Last Tycoon, 76), Stanley Donen (The Little Prince/Den lille prins, 74; Lucky Lady/Tre smarte smuglere på »Lucky Lady«, 75); Phil Karlson (Walking Tall/Sheriffen der ikke kunne dø, 73; Framed/En spillers hævn, 75), Joseph L. Mankiewicz (There was a Crooked Man/Slangen, 70), Richard → FLEISCHER, Don → SIEGEL. (PS)

VIETNAM – Det amerikanske, såkaldte engagement i Sydøst-asien og det moralske dilemma, det skabte hos den mege amerikaner, spejles kun i ringe grad i den amerikanske fiktionsfilm, ikke mindst hvis man sammenligner med den 2. verdenskrig eller Korea-krigen. En forklaring er givetvis, at krigen i Vietnam var 'den første krig på TV', som det er blevet sagt. Daglige reportager bragte krigens virkelighed så tæt ind på livet af folk, at ingen vedvede at regne med den afstand og det overblik hos publikum, som fiktionen ville kræve – bortset fra John Wayne, der uden blusel skabte »De grønne djævle« som en hyldest til amerikansk krigsindsats. End ikke Milos → FORMAN fik realiseret sit Vietnam-film projekt (se »Kosmorama 104«).

Reportager, propagandafilm og → DOKUMENTARFILM, som f. eks. Joseph Stricks »Interviews With My Lai Veterans« (70), den anonymt iscenesatte »Winter Soldier« (72), Gordon Davidsen »The Trial of the Catonsville Nine« (72) og et par indslag i film om → NIXON var de eneste relevante alternativer til TV.

Man har fra kritikerside sporadisk sporet Vietnam-debat i andre genrer, som f. eks. → WESTERNs (bl. a. → WESTENS VILDE DRENGE), men først efter krigens ophør har man set tilløb til en åben debat, og da i reglen med de store moralske tømmermænd som udgangspunkt. Det skete med styrke og vægt i Peter Davis' dokumentarfilm »Hearts and Minds« (74), og det er set i fiktionsfilm som Elia Kazans »The Vi-

sitors« (Ubudne gæster, 72) og i Edwin Sherins »My Old Man's Place« (Med krigen i blodet, 72), hvor Vietnam-veteraner konfronteres med hjemmefronts-idealene og med deres egne, tidsindstillede psykoser.

Vietnam har dog også været et side- eller baggrundstema i en række film. Fra sidste halvdel af tresserne f. eks. »Greetings« (af Brian De → PALMA), »Model Shop« (af Jacques Demy) og »Alice's Restaurant« (af Arthur → PENN). Og i halvfjerderne har man anet temaet i f. eks. »Brølende kæmper«, En → SKÆV EFTERMIDDAG* og → TAXI DRIVER*, hvor hovedpersonen (eller en af dem) er Vietnamveteranen og mørket af det.

Et eksempel fra den mere kuriøse ende er »Grizzly«, hvor monstret nedlægges af en tidligere helikopter-gunner fra Vietnam.

Først med Francis Ford → COPPOLA's »Apocalypse Now« (der nu er under indspilning) efter et manuskript af John → MILIUS, synes en amerikansk filmkunstner at ville gøre op med USAs indsats i Vietnam. Til gengæld er produktionen plaget af både naturkæmper (en tyfon ødelagde dekorationserne og sinkede optagelserne i ca. seks uger) og indblanding fra Pentagon, der ikke blot nægtede enhver form for assistance med hensyn til materiel-udlån (og efter sigende pressede den australske regeering til at afsla Coppolas anmodning om hjælp der), men yderligere (ifølge → VARIETY 7.7. 76) har forsøgt at få et par spioner ansat på filmholdet, så man hele tiden var orienteret og kunne tage de nødvendige forholdsregler. (PM)

VINCENT, Jan-Michael (15.7. 1944) – Skuespiller. Født i Denver, Colorado. Gik på Ventura College og var en tid i nationalgarden (det am. hjemmevern). Oprindeligt scenenavn Michael Vincent. Flittig TV-skuespiller bl. a. i »Lassie«, »Bonanza«, »The Survivors«. I TV-langfilm som »Tribes« (70), »Sandcastles« (72) og »The Catcher« (74). Litt: Interview sept. 1974. Film:

67: Los Bandidos. 68: Journey to Shiloh/De 7 fra Texas. 69: The Undefeated/De ubesejrede. 71: Going Home/Løsladt uden frihed. 72: The Mechanic/Mechanic – menneskejægeren. 73: The World's Greatest Athlete/Nanu – Junglens søn. 74: Buster & Billie. 75: Bite the Bullet/Bid tænderne sammen; White Line Fever/Brølende kæmper. 76: Vigilante Force; Baby Blue Marine; Damnation Alley; Shadow of the Hawk. (CH)

Jon Voight og Jan-Michael Vincent.

VOIGHT, Jon (29.12. 1938) – Skuespiller. Studerede dramatik ved Neighbourhood

Playhouse. 6 mdr. på Broadway i »Sound of Music«, 1964: Off-Broadway i »A View From the Bridge«. Theatre World Award for Broadway-rolle i »That Summer, That Fall«. TV-roller i bl. a. »Naked City«, »Gunsmoke«, »Cimarron Strip«. **Litt:** Interview okt. 74; Rex Reed: Conversations in the Raw, New York, 1969. **Film:** **67:** Frank's Greatest Adventure; Hour of the Gun/Seksløberens time. **69:** Midnight Cowboy; Out of It/Uden »det« (prod. 67). **70:** Catch-22 → PUNKT 22; The Revolutionary/Den revolutionære. **72:** Deliverance/ → UDFLUGT MED DØDEN. **73:** The All-American Boy (prod. 70). **74:** Conrack; The Odessa File/Odessa-kartoteket; **76:** Der Richter und sein Henker = The End of the Game. (PH)

VOLD på film – Detaljerede volds-skildringer er blevet mere og mere almindelige indenfor generer som → KRIMINALFILM, → GANGSTERFILM, → POLITIFILM, → SELVTÆGTSFILM og »sorte kriminalfilm (se → NEGERE i am. film). → PENNs »Bonnie and Clyde« (67) etablerede den virtuost koreograferede og æstetisk raffinerede vold, som siden blev anvendt af → PECKINPAH (»The Getaway«), → FRIEDKIN (The → FRENCH CONNECTION), → COPPOLA (The → GODFATHER) og → SCORSESE (→ TAXI DRIVER). I film, centreret om stjerner som Charles → BRONSON og Clint → EASTWOOD, indgår voldsdudøvelsen som obligatorisk træk. Den asiatiske bølge af karatefilm sætter sit præg på Tom → LAUGHLINS »Billy Jack«, Peckinpahs »Killer Elite« og → POLLACKS »The Yakuza«. **Vigtigste film:**

70: Bloody Mama – Roger Corman; Soldier Blue – Ralph Nelson. **71:** Billy Jack – Tom Laughlin; → DIRTY HARRY – Don → SIEGEL; The French Connection – William Friedkin; The Grissom Gang/Ingen orkideer til miss Blandish – Robert → ALDRICH; Shaft/John Shaft – detektiv i aktion – Gordon → PARKS; Valdez is Coming/Sheriffen med de nyliv – Edwin Sherin. **72:** Blacula – William Crain; Deliverance/ → UDFLUGT MED DØDEN – John Boorman; The Getaway – Sam Peckinpah; The Godfather – F. Ford Coppola; Prime Cut/Hakkedrenge – Michael → RITCHIE. **73:** Heavy Traffic/Stærkt tobak – Ralph → BAKSHI; Magnum Force/Dirty Harry går amok – Ted → POST; Walking Tall/Sheriffen der ikke kunne dø – Phil Karlson. **74:** → CHINATOWN – Roman → POLANSKI; Death Wish/En mand ser rødt – Michael Winner; The Godfather II – F. Ford Coppola; The Longest Yard/Det skrappe hold – Robert Aldrich; McQ/McQ renser ud – John Sturges; Thieves Like Us/ → TYVE SOM OS – Robert → ALTMAN. **75:** The Day of the Locust/Katastrofenatten – John Schlesinger; Hard Times/Streetfighter – Walter → HILL; The Killer Elite – Sam Peckinpah; The Texas Chain-Saw Massacre/Motor-savsmassakren – Tobe → HOOPER; Night Moves/ → SKAKMAT – Arthur Penn; Rollerball – Norman → JEWISON; The Yakuza – Sydney Pollack; Fighting Mad/En mand går amok – Jonathan Demme. **76:** Taxi Driver – Martin Scorsese. (PS)

VORE BEDSTE ÅR (The Way We Were) – USA. **P-start:** 18.9. 72/© 1973/Prem:

okt. 73. **P-selskab:** Rastar/Columbia. **P:** Ray Stark. **I:** Sydney → POLLACK. **Manus:** Arthur Laurents efter egen roman. **Foto:** Harry → STRADLING Jr. (Eastmancolor, Panavision). **Klip:** Margaret Booth. **Medv:** Robert → REDFORD (Hubbell Gardiner), Barbra → STREISAND (Katie Morosky), Bradford Dillman (J. J.), Lois Chiles (Carol Ann). 118 min.

1937. Den jødiske Katie Morosky er kommunist og agiterer på universitetet, hvor hun går. Hun er betaget af den feterede, politisk indifferente Hubbell Gardiner, som vil være forfatter. I slutningen af krigen mødes de igen. Ved Katies ihærdighed kommer et forhold omsider i gang. Hun stimulerer ham til at skrive. Efter krigen bliver de gift og flytter til Hollywood, hvor han arbejder som forfatter og efterhånden opgiver sin seriøse karriere. Katie deltager i protester mod heksejagten på Hollywoods

the Gun/Seksløberens time (F-ass); The President's Analyst/Hjælp, jeg bli'r forfulgt (F-ass). **69:** Paint Your Wagon/Når guldfeberen raser (F-ass). **70:** You Can't Have Everything; I Walk the Line/Sheriffen i Tennessee = Alt for dig (TV-titel); Monte Walsh/Vestens hårde drenge. **71:** A Gunfight/Gunfight – duel på seksløber; Evel Knievel. **72:** Everything You Always Wanted to Know About Sex, But Were Afraid to Ask/Min yndlingsperversion; Corky. **73:** Ace Eli and Roger of the Skies; The Laughing Policeman/Endestation mord; Sleeper/Sleeper – mig og fremtiden; Cleopatra Jones/Dynamitpigen. **74:** The Crazy World of Julius Vrooder. **75:** The Sunshine Boys; The Other Side of the Mountain/Den anden side af bjerget. **76:** W. C. Fields and Me. (LØ)

kommunister. Da det viser sig, at Hubbell både seksuelt og politisk har bedraget hende, forlader hun ham. Nogle år senere mødes de på gaden: han er etableret filmforfatter, hun politisk agitator.

Pollacks film – som førte to af tidens populære stjerner sammen – var ikke en vellykket eller betydelig film. Men den blev en stor international succes, og slog an ved sin privatisering og glamourisering af politiske problemer. Det politiske blev ikke som vanligt fortrængt, men blev set som en kuriøs trussel for den store kærlighed. Filmen rummede ansatser, men var helt holdningsløs. Ligesom agitatoren Katie ikke i den sidste ende kunne overbevise den lade opportunist Hubbell, kunne Streisands vitalitet heller ikke få liv i Redfords flegma. Scenen, hvor Katie forførte den snorksovende Hubbell, var repræsentativ for hele filmen. Genremæssigt knyttede filmen an til bølgen af såkaldt → NOSTALGISKE film. Marvin → HAMILISCH' Main Title-melodi, sunget af Barbra Streisand, blev et hit. (→ MUSIK). (PS)

WAKEFORD, Kent L. – Fotograf. **Film:** **73:** Doctor Death: Seeker of Souls (Co-F); Mean Streets/ → GADEN UDEN NÅDE*. **74:** Black Belt Jones/Øretæver i luften; Alice Doesn't Live Here Anymore/ → ALICE BOR HER IKKE MERE. (CH)

WALSH, David M. – Fotograf. **Film:** **63:** Wives and Lovers/Agteemand på afveje (F-ass). **65:** The Hallelujah Trail/Karavane mod vest (F-ass). **67:** Hour of

Øverst Barbra Streisand og Robert Redford i »Vore bedste år«. Herover: Jessica Walter. Til højre: Jack Warden og (yderst) Tuesday Weld.

WALTER, Jessica (31.1. 1940) – Skuespillerinde. Fire år i High School of Performing Art. Studerede v. Buck's Country Playhouse og Neighbourhood Playhouse. Flere TV-roller i serierne »The Defenders«, »Ben Casey«, »Ironside«, »Love of Life«, Broadway-debut 1961 i »Advise and Consent«, siden tre sceneroller i »Photo Finish«, »Night Life«, »A Severed Head«. Siden 1971 fortsat TV-karriere i bl. a. »Woman in Chains«, 1971, og »Home for the Holidays«, 1972. **Film:**

64: Lilith. **66:** The Group/Gruppen; Grand Prix. **68:** Bye Bye Braverman. **69:** Number One. **71:** Play 'Misty' For Me/Mørkets melodi. (PH)

WARDEN, Jack (18.9. 1920) – Skuespiller. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

71: Who Is Harry Kellerman and Why Is He Saying Those Terrible Things About Me?/Hvem er Harry Kellerman, og hvorfor siger han disse skrækkelige ting om mig?; The Sporting Club; Summertree; Welcome To the Club. **73:** The Man Who Loved Cat Dancing/Vildmarkens lovløse. **74:** Billy Two-Hats/Den halvblods og den lovløse; The Apprenticeship of Duddy Kravitz/Den lille Rockefeller. **75:** Shampoo. **76:** All The President's Men/ → ALLE PRÆSIDENTENS MÆND; White Buffalo. (MB)

WARHOL, Andy (1928) – instruktør og producer. Har siden 1969 udgivet det stjernedyrkende filmtidsskrift »Interview«. I de senere år samarbejde med Paul → MORRISSEY, funktionerne undertiden svære at adskille. 1971 opførtes hans første skuespil »Porky« i London. Udgav 1975 en slags selvbiografi: »The Philosophy of Andy Warhol. (From A to B and back Again)«. Fungerer nu mest som producent. Filmene »Flesh For Frankensteins« (73) og »Blood For Dracula« (74) er begge »An Andy Warhol Presentation«, uden kunstneren ellers er impliceret. **Litt:** Aprå & Ungari; Il cinema di A. W., ca. 73; Peter Gidal: A. W., 73; Stephen Koch: Stargazer, 74; Kos, 108. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **68:** The Loves of Ondine (I + P); The Queen/Mister Queen (S); Flesh (P). **69:** Blue Movie (I + P + F + Kl); Diaries, Notes and Sketches (S). **70:** Imitation of Christ (I + P); Trash (P). **71:** Women in Revolt (= Andy Warhol's Women)/Kvinde på krigsstien (P + Co-I + Co-Ma).

72: Heat (P); Dynamite Chicken (S); L'Amour/Kærligheden (Co-I + Co-Ma); Imagine (S). **73:** Painters Painting (S); Ash Wednesday (S). **76:** Bad. (LØ)

WARNER BROTHERS PICTURES (WB) – Distributions- og produktionsselskab stiftet 1917 af brødrene Harry, Jack, Albert og Sam Warner. Oprindelig kun som distributionsselskab, men meget hurtigt viste det sig en fordel også at producere filmene selv. I 1925 overtog Warner Bros. selskabet Vitagraph, men trods dette stod selskabet økonomisk usikkert, hvorfor brødrene besluttede at tage chancen og satse hårdt på tonefilm (første forevisning 12. august 1926 af filmen »Don Juan«). Med den nye opfindelse som en åbenbar sikker kilde til større økonomisk stabilitet købte WB sig ind i en biografkæde, og man op-

købte flere andre og mindre selskaber, bl. a. First National, hvis navn dog lang tid efter at WB havde købt det vedblev at figurere på filmenes fortekster, først og fremmest hvis man skønnede, at en eller anden film var fornemmere end andre, d. v. s. fornemmere end de hverdagsdaglige gangsterfilm, der trediverne igennem var en fast bestanddel af Warners produktion. I 1967 blev WB slætt sammen med og omdøbtes til Warner Brothers–Seven Arts inden finansierings-selskabet Kinney National Service i 1969 overtog Warner Brothers og lod det oprindelige navn stå alene. I halvfjerdserne har WB og → COLUMBIA indledt et samarbejde, der bl. a. omfatter fælles → STUDIO-faciliteter. (PC)

WAY WE WERE, The → VORE BEDSTE AR.

WELD, Tuesday (27.8. 1943) – Skuespillerinde. Egl.: Susan Ker Weld. Var fire år gammel model. TV-rolle i »The Many Loves of Dobie Gillis« og i øvrigt i mere end 150 TV-shows og -serier. Debutfilmen »Rock, Rock, Rock« er lavet i New York på 9 dage. Siden debut'en hovedsagelig placeret i teenage-rollefaget. **Litt:** Rex Reed: People are Crazy here, New York 1974. **Film:** **56:** Rock, Rock, Rock. **58:** Rally Round the Flag, Boys/Ned med nakken, mine herrer. **59:** The Five Pennies. **60:** Because They're Young; Sex Kittens Go to College; High Time/Bedre sent end aldrig; The Private Lives of Adam and Eve. **61:** Return to Peyton Place/Kærlig-

hed i den lille by; Wild in the Country/Vild ung mand. **62:** Bachelor Flat. **63:** Soldier in the Rain. **65:** I'll Take Sweden/Moral på sengekanten; The Cincinnati Kid/Cincinnati Kid – højt spil i New Orleans. **66:** Lord Love a Duck; Any Wednesday/Kun om onsdagen. **68:** Pretty Poison/Engel med morderhånd. **70:** I Walk the Line/Sheriffen i Tennessee = Alt for dig (TV-titel). **71:** A Safe Place. **72:** Play It As It Lays. **74:** Reflections of Murder/Tanken om mord (TV). (PH)

WESTERNS – Western-genren, stadig am. films genre par excellence, er dyrket energisk i 70'erne. Sam → PECKINPAH, endnu nok den eneste store begavelse nu, kom med den vedomige komedie → CABLE HOGUE – PRÆRIENS TØRSTIGE MAND og den afmytologiserende »Pat Garrett and Billy

the Kid«. Robert → ALTMANs western → VESTENS SYNDIGE PAR – McCABE & MRS. MILLER var, som vanlig hos denne instruktør, en kritik af selve genren. Stan → DRAGOTIs »Dirty Little Billy«, Frank → PERRYs »Doc« og Hustons »The Life and Times of Judge Roy Bean« var afmytologiseringer af klassiske western-skikkeler. Clint → EASTWOOD kom med en bizar, metafysisk western, »High Plains Drifter« og to nye instruktører, Dick → RICHARDS og Robert → BENTON, viste originalitet i »The Culpepper Cattle Co.« og → WESTENS VILDE DRENGE. Mel → BROOKS' »Blazing Saddles« var en grotesk genre-parodi. Traditionelle westerns, hvor der ikke blev sat spørgsmålstegn ved den klassiske, selvrædige western-individualist, var John Wayne-vehikler som Hawks' »Rio Lobo«, Shermans »Big Jake«, McLaglens »Chisum« og Mark → RYDELLs »The Cowboys«. **Vigtigste film:**

70: The Ballad of Cable Hogue/Cable Hogue – præriens tørstige mand – Sam Peckinpah; Barquero – Gordon Douglas; The Cheyenne Social Club/Præriens lysthús – Gene Kelly; Dirty Dingus Magee/Vestens værste sjover – Burt → KENNEDY; Lawman/Jeg er loven – Michael Winner; Monte Walsh/Vestens hårde drenge – William → FRAKER; Rio Lobo – Howard Hawks. **71:** Big Jake – George Sherman; Doc/Doc Holliday – Frank Perry; The Hired Hand – Peter → FONDA; McCabe & Mrs. Miller/Vestens syndige par – Robert Altman; Shoot Out – Henry Hathaway; Support Your Local Gunfighter/Vestens hurtigste finger – Burt Kennedy; Valdez is Coming/Sheriffen med de ni liv – Edwin Sherin; Wild Rovers/Da Frank og Ross red ud – Blake → EDWARDS; Zachariah/Da Westen blev elektrisk – George Englund. **72:** Bad Company/Westens vilde drenge – Robert Benton; Chato's Land – Michael Winner; The Cowboys – Mark Rydell; The Culpepper Cattle Co./Støv, sved og skud fra hoften – Dick Richards; Showdown/Westens hårde lov – George Seaton; Dirty Little Billy – Stan Dragoti; The Great Northfield Minnesota Raid/Jesse James' store bankkup – Philip → KAUFMAN; Joe Kidd – John Sturges; The Life and Times of Judge Roy Bean/Vestens blodige dommer – John Huston. **73:** Cahill/Sheriffens værste job – Andrew McLaglen; High Plains Drifter/En fremmed uden navn – Clint Eastwood; The Man Who Loved Cat Dancing/Vildmarkens lovløse – Richard Sarafian; Pat Garrett and Billy the Kid/Pat Garrett og Billy the Kid – Sam Peckinpah; The Train Robbers/Togrøverne – Burt Kennedy. **74:** Blazing Saddles/Sheriffen skyder på det hele – Mel Brooks; The Spikes Gang/Harry Spikes bande – Richard → FLEISCHER. **75:** Rancho Deluxe – Frank Perry; Rooster Cogburn/Sheriffen og pebermøn – Stuart → MILLAR. **76:** The Missouri Breaks/Duel i Missouri – Arthur → PENN; Breakheart Pass/Fort Humboldt – Tom → GRIES; The Outlaw Josey Wales/Øje for øje – Clint Eastwood; The Shootist/Seksloberen, der blev tav. (PS)

WESTENS VILDE DRENGE (Bad Company) – USA. **P-start:** 11.10. 71/© 1972. **Prem:** 8.10. 72. **P-selskab:** Jaffalms/Paramount. **P:** Stanley R. Jaffe. **I:** Robert → BENTON. **Manus:** Robert Benton, David

Newman. Foto: Gordon → WILLIS (Technicolor). **Klip:** Ralph Rosenblum. **P-tegn:** Paul → SYLBERT. **Kost:** Anthea → SYLBERT. **Medv:** Jeff → BRIDGES (Jake Rumsey), Barry Brown (Drew Dixon), Jim Davis (Sheriffen), John Savage (Loney). 95 min. **Litt:** Kos. 114.

I 1860'erne, under den amerikanske borgerkrig, stikker Drew Dixon af hjemmefra for ikke at blive indkaldt til militæret. Han finder sammen med en bande unge røvere (nogle er rene drenge), hvis motiver til at friste et liv i evig flugt er mindre rene end Drews. Banden ledes af Jake Rumsey, og trods forskelle og uenigheder opstår der et venskab mellem Drew og Jake, der – trods hårde prøvelser – holder og styrkes af modgang.

Filmen er den tidligere manuskriptforfatter Robert Bentons debut som instruktor, og på manuskriptplan og i instruktionen røber Benton et veloplagt talent for både at fortælle en god historie og at give denne historie en mening ud over blot at gøre op med → WESTERN-genrens myter, skønt Benton forholder sig omtrent så antagonistisk til netop myterne som filmens to hovedpersoner forholder sig til hinanden. I formen er filmen bevidst anekdotisk, holdt sammen af de to hovedpersoner. I sin beskrivelse af de unges omflakkende tilværelse er der klare paralleller til en nutidig genre som → ROAD-FILMEN samtidig med at Bentons manuskript forekommer tydeligt inspireret af den amerikanske hverdag under → VIETNAM-krigen, der ligesom Borgerkrigen splittede en nation og fik mange til at flygte for at undgå en upopulær og i bedste fald uforståelig krig. Gordon Willis' foto er smukt i sin sepia-lignende farveholdning, der understreger filmens (og produktionstegneren Paul → SYLBERTS) gæld til gamle stik og malerier, ligesom også Harvey Schmidts sparsomme musik er effektfuld. (PC)

WESTLAKE, Donald (1934) – Am. forfatter. Født i New York. Roman-debut 1960 (»The Mercenaries«). Har siden (ifølge eget udslag) skrevet godt 80 romancer samt adskillige noveller og et enkelt filmmanuskript. Westlake skriver under en lang række → PSEUDONYMER (Richard Stark, Tucker Coe, Curt Clark, Timothy J. Culver, D. E. Westlake, J. Morgan Cunningham). Foreløbig er ni romaner filmet, hvortil kommer en enkelt film baseret på et originalmanus (senere omarbejdet til roman). En række af romanerne er solgt til filmatisering, men (endnu?) ikke realiserede. **Litt:** Take One, maj 75. **Film:**

66: The Busy Body – William Castle (Donald Westlake). **67:** Made in USA – Jean-Luc Godard (Richard Stark: The Jugger); Point Blank – John Boorman (Richard Stark: The Hunter); Mise a sac/En by plyndres – Alain Cavalier (Richard Stark: The Score). **68:** The Split/Gangstereden – Gordon Flemyng (Richard Stark: The Seventh). **72:** The Hot Rock/Fire ueheldige helte – Peter Yates (Donald Westlake). **73:** The Outfit/Opgør i underverdenen – John → FLYNN (Richard Stark); Cops and Robbers/Lovens lange fingre – Aram → AVAKIAN (Manus af Westlake). **74:** Bank Shot – Gower Champion (Donald Westlake). (PC)

WEXLER, Haskell (1923) – Fotograf. **Litt:** Sight and Sound, winter 75–76; Lu-

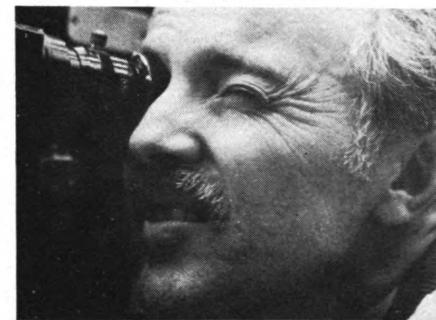
miere, dec. 73; Kos. 98. **Film** (siden Filmens HHH, IV):

70: Interviews with My Lay Veterans (kortfilm) (Co-F). **71:** Interview with Al-lende (Co-F + Co-I); Brazil: A Report on Torture (Co-F + Co-I); THX 1138 (Co-F). **72:** The Trial of the Catonsville Nine (F). **73:** American Graffiti/ → SIDSTE NAT MED KLIKEN (Kons.). **74:** Introduction to the Enemy (Co-F + Co-I + Co-P). **75:** One Flew Over the Cuckoo's Nest/ → GØGEREDEN (Co-F). **76:** Underground (Co-P + Co-Ma + Co-F + S); Bound for Glory. (CH)

WILDER, Gene (11.6. 1936) – Skuespiller. Født i Milwaukee, Wisconsin. Gik på University of Iowa. Var som ung aktiv som komiker på amatørteatre, hvor han bl. a. parodierede »Death of a Salesman«. Var en tid legetøjsekspedient. Broadway-debut 1961 i »Roots«, har spillet i »Mutter Courage«, »Luv« og 1963-opsætningen af »One Flew Over The Cuckoo's Nest«. Har spillet teater i England for Old Vic Company. I TV med bl. a. »Thursday's Game« og Neil → SIMON-komedien »The Trouble With People« (72). **Litt:** Chaplin nr. 139, 1975. **Film:**

67: Bonnie & Clyde. **68:** The Producers/Hurra for Hitler! eller Hvad chefen gør er altid det rigtige = Forår for Hitler. **69:** Two By Two. **70:** Start The Revolution Without Me; Quackser Fortune Has A Cousin In the Bronx. **71:** Willy Wonka And The Chocolate Factory/Drenge der druknede i chokoladesovsen. **72:** Everything You Always Wanted to Know About Sex But Were Afraid to Ask/Min yndlingsperversjon. **74:** Rhinoceros; Blazing Saddles/Sheriffen skyder på det hele; The Little Prince/Den lille prins; Young Frankenstein/ → FRAN-

Til højre: Cindy Williams. Herunder, venstre til højre: Gene Wilder, en scene fra »Westens vilde drenge«, Haskell Wexler.

KENSTEIN JUNIOR (+ Co-Ma). **75:** The Adventures of Sherlock Holmes' Smartest Brother/Sherlock Holmes' smarteste bror (+ I + Ma). **76:** The Silver Streak. (CH)

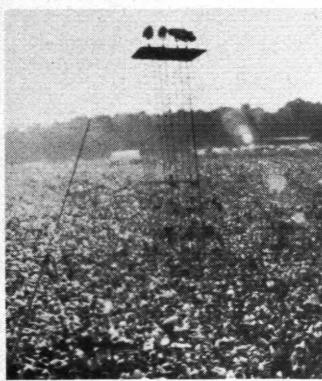
WILLIAMS, Cindy (22.8. 1948) – Skuespillerinde. Gik på teaterskole i California og kom i 68 med i et Gene Kelly-show, der førte til roller i »Room 222«, »The Funny Side«, »The Neighbors« og en TV-dramatisering af »Barefoot in the Park« (»På bare tær i parken«). I 72 spillede hun i TV-filmen »Are You a Good Boy« og i 74 i »The Migrants«. Desuden har hun medvirket i en del TV- og biografreklamer. **Film:**

70: Gas-s-s-s-Gas. **71:** Drive He Said/Sømmet i bund; The Christian Licorice Store. **72:** Beware the Blob; Travels With My Aunt/Min utæmmelige tante. **73:** The Killing Kind; American Graffiti/ → SIDSTE NAT MED KLIKEN. **74:** The Conversation/ → AFLYTNINGEN. **75:** Mr. Ricco/Den maskerede morder. **76:** The First Nudie Musical. (MB)

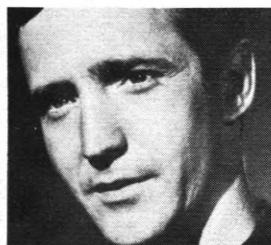
WILLIAMS, John T. (1932) – Komponist. Født i New York. Uddannet på Juilliard School of Music. I 50'erne jazzpianist (adskillige indspilninger) og komponist. Arbejdede med Alfred Newman og An-

dré Previn. Fået en Emmy for en af sine mange TV-kompositioner (bl. a. serien »Playhouse 90«). Han komponerer og orkestrerer i klassiske såvel som moderne stilarter. Hans »First Symphony« fra 1966 er opført af The Los Angeles Philharmonic og af London Symphony Orchestra med André Previn. → OSCAR 1971 for »Fiddler on the Roof« og 1975 for → DØDENS GAB. **Litt:** Cinema Papers, nov.-dec. 75. **Film:** **59:** Gidget/Gidget – 17 år (Co-Arr); Daddy-»O«. **60:** I Passed for White; Because They're Young. **61:** The Secret Ways/

Venstre til højre: En scene fra »Woodstock« – indsats: instruktøren Michael Wadleigh – Scott Wilson, Paul Winfield, Gordon Willis.

Farlig flugt. 62: Bachelor Flat. 63: Diamond Head/Drama på Hawaii (+ tema); Gidget Goes to Rome (+ sange); Stark Fear. 64: The Killers/The Killers – den, der hævner. 65: John Goldfarb, Please Come Home!/Han, hun og haremets; None But the Brave/Kun for de tapre. 66: How to Steal a Million/Hvordan man stjæler en million; Not with My Wife, You Don't!/Ikke med min kone!; Penelope/Min kone er bankrøver (+ Co-Sa); The Plainsman/En nations helte; The Rare Breed/Rancho Bravo. 67: Fitzwilly (What Next Fitzwilly)/Fitzwilly slår til; A Guide for the Married Man/Vejledning i sidespring for ægtemænd (+ Co-Sa); Valley of the Dolls/Dukkernes dal (Mu-Dir). 68: Sergeant Ryker/Sergeant Ryker. 69: Daddy's Gone A-Hunting/Giften i kroppen (+ Co-Titel-Sa); Goodbye, Mr. Chips/Farvel, mr. Chips (Mu-Dir + Sup); The Reivers/De tre fra Mississippi. 70: Story of a Woman/Mellem to mænd; Jane Eyre (GB). 71: Fiddler on the Roof/Spillemand på en tagryg (Mu-Dir). 72: The Cowboys; The Poseidon Adventure/→ SOS POSEIDON KALDER; Pete 'n' Tillie/Peter og Tillie; Images/Enhjørningen (IRL). 73: Tom Sawyer (Mu-Dir); The Long Goodbye/Det lange farvel; The Man Who Loved Cat Dancing/Vildmarkens lovløse; Cinderella Liberty/Orlov til midnat. 74: The Sugarland Express; Conrack; Earthquake/Jordskælv; The Towering Inferno/Det tårnhøje helvede. 75: Jaws/→ DØDENS GAB; The Eiger Sanction/Kold hævn. 76: Midway/Slaget om Midway; Family Plot/→ FAMILY PLOT – den enes død*; The Missouri Breaks/Duel i Missouri. 77: Close Encounters of the Third Kind. (LØ)

WILLIS, Gordon – Fotograf. Film:

70: End of the Road; The Landlord; Loving/→ LOVING – PÅ KANT MED KÆRLIGHEDEN; The People Next Door. 71: Little Murders/Småmord; → KLUTE. 72: Bad Company/→ WESTENS VILDE DRENGE; Up the Sandbox/Dejlige heks; The → GODFATHER. 73: The Paper Chase/Superstudenten. 74: The Parallax View/→ SIDSTE VIDNE; The Godfather, Part II/→ GODFATHER, 2. del. 75: The Drowning Pool/Druknepølen. 76: All The President's Men/→ ALLE PRÆSIDENTENS MÆND*. (CH)

WILSON, Scott (1942) – Skuespiller. Født i Atlanta. Læste til skuespiller i

Los Angeles. Fik gennembrud, da han var → TYPECAST for sin lighed med den »rigtige« morder i den semi-dokumentariske »In Cold Blood«. **Film:** 67: In the Heat of the Night/I nattens hede; In Cold Blood/Med kaldt blod. 69: The Gypsy Moths/Luftens vovehalse = Fri fugle (TV-titel); Castle Keep/Den enøjede falk. 71: The Grissom Gang/Ingen orkideer til Miss Blandish. 72: The New Centurions/Pansernes beskidte job. 73: The Lolly-Madonna XXX. 74: The Great Gatsby/Den store Gatsby. 76: The Passover Plot. (CH)

WINFIELD, Paul (22.5. 1940) – Skuespiller. Læste dramatik på UCLA og debuterede på teater under Burgess Merediths instruktion i »The Dutchman« på Warren Theater i Los Angeles. På TV i serien »Julia«. **Film:**

69: The Lost Man/I ly af mørket. 70: R.P.M. – Revolution per Minute/R.P.M. 71: Brother John/Hvem var John Kane?. 72: Sounder/Drømmen om et nyt liv; Trouble Man/Mr. T og bagmændene. 73: Gordon's War/Gordons krig. 74: Conrack; Huckleberry Finn. 75: Hustle/Strømeren og luksusugen. 76: High Velocity. 77: Twilight's Last Gleaming. (MB)

WISEMAN, Frederick (1930) – Instruktør. Uddannet jurist, underviste på Boston's universitet. Producerede 1964 Shirley Clarke's »The Cool World« om ungdomsforbrydere i Harlem. Har siden 1967 lavet ni 16 mm s/h film, som beskriver amerikanske institutioner (fængsel, kloster, dyreforsøgscenter etc.). Optager 40–50 timers film, som han bruger op til et år på at klippe ned. Han bruger ingen speakerkommentarer, vil registrere den usminkede virkelighed. Er selv instruktør, producent, manuskriptforfatter og klipper på alle sine film. Præsenteret ved seminar på Den Danske Filmskole, jan. 1976 (også → DOKUMENTARFILM). **Litt:** Information 16.1. 76; Chaplin 141, 75; Sight and Sound, aut. 74; Filmmakers Newsletter, feb. 74. **Film:**

64: The Cool World/En by i New York (TV-titel) (P). 67: Titicut Follies. 68: High School. 69: Law and Order/Lov og orden. 70: Hospital. 71: Basic Training/Rekruttræning. 72: Essene. 73: Juvenile Court. 74: Primate. 75: Welfare. 76: Meat (+ P + Kl). (LØ)

WOODSTOCK (Woodstock) – USA. **P-**

start: aug. 69/© 1970/**Prem:** marts 70. **P-selskab:** Wadleigh-Maurice Ltd./Warner Bros. **P:** Bob Maurice. **I:** Michael Wadleigh. **Foto:** Michael Wadleigh, David Meyers, Richard Pearce, Don Lenz, Al Wertheimer (Technicolor). **Klip:** Michael Wadleigh, Thelma Schoonmaker, Martin → SCORSESE. **Mdv:** Joan Baez, Joe Cocker, Country Joe (MacDonald) and the Fish, Crosby, Stills, Nash & Young, Arlo Guthrie, Richie Havens, Jimi Hendrix, Santana, John Sebastian, Sha-Na-Na, Sly and the Family Stone, Ten Years After, The Who. 183 min. **Litt:** Kos. 99.

Med »Woodstock« fik beatmusikken sit filmiske testamente. Filmen er optaget i august 1969 under en tre døgn lang musikfestival, og dens instruktør, Michael Wadleigh, har bestræbt sig på at give musikere og musik hvad deres er, d. v. s. at de fleste smarte kameravinkler er opgivet til fordel for en enkel og funktionel kameraføring. Også split screen-teknikken, hvor lærredret opdeles i flere felter, der tillader filmskaberen at vise flere sideløbende begivenheder samtidig, eller at vise den samme begivenhed set fra flere vinkler, er benyttet med mening. Som musikfilm er »Woodstock« fremragende, som reportage er den eminent dygtigt lavet, og som indirekte politisk filmkunst har den måske overbevist nogle stykker om, at den livsform, som filmen rapporterede om, indeholdt værdier med mere styrke end blot modens.

»Woodstocks« øredøvende publikumsucces skabte en kortvarig bølge af musikfilm i en slags forstørret TV-reportage-form, bl. a. »Elvis – That's the Way It Is« (70), »Mad Dogs and Englishmen« (71), »Stamping Ground« (= Love and Music, 71), »Celebration at Big Sur« (71), »Medicin Ball Caravan« (= We Have Come For Your Daughters, 71), »Elvis on Tour« (72), »The Concert for Bangladesh« (72), »Fillmore« (72) og »Let the Good Times Roll« (73). (PC)

WYNN, Tracy Keenan – Manuskriptfatter. Søn af skuespilleren Keenan Wynn. Fortrinsvis manusritter til TV-langfilm: »Tribes« (70), »The Autobiography of Miss Jane Pittman« (73) og »Hit Lady« (75). **Film:**

72: The Glass House/Mænd i bur (lavet for TV). 74: The Longest Yard/Det skrappe hold. 75: The Drowning Pool/Druknepølen (Co-Ma); The Deep (Co-Ma). (CH)

ZANUCK, Richard Darryl (1934) – Producer. Gik 1971 fra → 20TH CENTURY-FOX til → WARNER som senior executive vice-præsident. Trak sig tilbage juni 72 for at danne Zanuck-Brown Production Company under → UNIVERSAL. Partneren er **David Brown**, født 1916 i New York; har lang karriere bag sig som journalist og redaktør og har ligesom R. D. Z. haft høje poster hos Fox og Warner. Parrets største succes'er til dato er → SIDSTE STIK (Oscar for årets bedste film) og → DØDENS GAB. De søger nu manuskriptforfatter og ny Scarlett O'Hara til en fortsættelse af »Gone With the Wind«. **Litt:** Cinema Papers, mar.-apr. 76; American Film, okt. 75. **Film** (siden Filmens HHH, IV): **73:** Ssssnake/Slangemanden; The Sting/ Sidste stik. **74:** Willie Dynamite; The Sugarland Express; The Black Windmill/ Dobbeltjagt; The Girl from Petrovka/Pigen fra Petrovka. **75:** The Eiger Sanction/Kold hævn; Jaws/Dødens gab. **76:** MacArthur. (LØ)

ZSIGMOND, Vilmos (16.6. 1930) – Fotograf. Født i Ungarn, gik på filmskolen i Budapest s. m. Laszlo → KOVACS fra 1951-55. Han flygtede efter opstanden i 1956, kom til New York januar 1957. Arbejdede til begyndelsen af 60'erne som still-fotograf, fotograf på undervisningsfilm og reklamefilm. Startede på B-film. Hans navn er blevet stavet William Szigmund etc. **Litt:** Dialogue on Film, okt. 74. **Film:**

63: Lullaby (kortfilm, Co-F); The Incredible Strange Creatures Who Stopped Living And Became Mixed-Up Zombies; The Sadist; What's Up Front?; Living Between Two Worlds. **64:** The Nasty Rabbit; Deadwood '76 (Co-F); Time Travelers; My Soul Runs Naked. **65:** Psycho A Go-Go; A Hot Summer Game; Tender Grass; Road to Nashville; Tales of a Salesman; Rat Fink. **66:** Revolt in Hungary (kortfilm, optaget 1956, smuglet ud og vist i TV, Co-F).

Herunder: Vilmos Zsigmond.
Til højre: Richard Zanuck & David Brown. Nederst til højre: en scene fra »Ægtemænd«.

67: Tell Me In The Sunlight (Co-F); The Picasso Summer; Mondo Mod (dokumentarfilm). **68:** Prelude (kortfilm); The Name Of The Game Is Kill; Jennie, Wife-Child. **69:** Futz; Hot Rod Action (Co-F); The Monitors. **71:** Red Sky At Morning/Den vinter jeg blev voksen; McCabe & Mrs. Miller/ → VESTENS SYNDIGE PAR – McCABE & MRS. MILLER; Five Bloody Graves; Horror of Blood Monsters; Soul to Soul (Co-F); Dusty and Sweets McGee (Co-F, ucred.); The Hired Hand; The Ski Bum. **72:** Deliverance/ → UDFLUGT MED DØDEN; Images/Enhjørningen. **73:** The Long Goodbye/Det lange farvel; Scarecrow/Fugleskræmslet; Cinderella Liberty/Orlov til midnat. **74:** The Sugarland Express; The Girl From Petrovka/Pigen fra Petrovka. **76:** Dandy, The All American Girl; Obsession. **77:** Close Encounters of the Third Kind; Winter Kills. (CH)

ÆGTEMÆND (Husbands) – USA. **P-start:** 3.3. 69/© 1970. **Prem:** dec. 70. **P-selskab:** Faces Music, Inc./Columbia. **P:** Al Ruban. **I/Ma:** John → CASSAVETES. **Foto:** Victor → KEMPER (DeLuxe). **Klip:** Peter Tanner. **Medv:** Ben Gazzara (Harry), Peter → FALK (Archie), John Cassavetes (Gus), Jenny Runacre (Mary Tynan). 132 min. **Litt:** Kos. 107.

Ved fremkomsten i 1970 af John Cassavetes' »Husbands«, med undertitlen »A Comedy About Life, Death and Freedom«, så mange filmen som en åbenbaring af personlighed, spontaneitet og virkelighedsregistrering via et kunstnerisk temperament. Men udviklingen er gået i andre retninger i 70'ernes amerikanske film, og et nyligt gensyn med filmen afslører de begrænsende elementer af introversion og påståelig selv-optagethed, som allerede lå i »Shadows« (1960), og som truer med at gøre filmen til noget af en nedgroet negl. Tre ægte-mænd, unge, beslutter sig til at forlænge gravølleter efter en fjerde kammerats begravelse. Det bliver til en gevældig soldetur gennem New York, hvor de tre,

Gus, Archie og Harry, oplever en afskrællende happening, en psykoanalyse i sprittåger, der får ven- og ægteskaber til at krakelere. Det hele kulminerer med en spontan tur til London, der er så pas langt væk fra hjemmet, at de tør slå sig løs, 'leve fuldt og helt' og give los for de puerile klovnerier, som er deres væsentligste form for kommunikation, når de ikke overmandes af latenter trang til egocentriske 'ture' og for-kælet sentimentalitet. (PM)

ÆGTESKAB på film – Dette yndlings-emne i am. film er blevet behandlet i en lang række film i 70'erne, mest prægnant i Irvin → KERSHNERs → LOVING, Paul → MAZURSKYs → UD, SA' MIN KONE og Gilbert → CATES »Summer Wishes, Winter Dreams«. Kvindrefrigørelses-debatten har sat sit præg på film som Frank → PERRYS »Diary of a Mad Housewife«, → KØDETS LYST, »40 Carats«, »Up the Sandbox«, → ALICE BOR HER IKKE MERE og »The Prisoner of Second Avenue«. **Vigtigste film:** **70:** The Baby Maker – James → BRIDGES; Diary of a Mad Housewife/Konen er gal – Frank → PERRY; → FIVE EASY PIECES – Bob → RAFFELSON; Husbands → ÆGTEMÆND – John → CASSAVETES; I Walk the Line/Sheriffen i Tennessee = Alt for dig (TV-titel) – John → FRANKENHEIMER; Loving – Irvin Kershner; Rabbit, Run – Jack → SMIGHT. **71:** Carnal Knowledge/Kødets lyst – Mike → NICHOLS; Minnie and Moskowitz/Minnie og Moskowitz – John Cassavetes; Harold and Maude/Harold og Maude – Hal → ASHBY; The Marriage of a Young Stockbroker – Lawrence → TURMAN; The Last Picture Show/ → SIDSTE FORESTILLING – Peter → BOGDANOVICH; A New Leaf/ → I LYST OG DØD – Elaine → MAY; The Mephisto Waltz/I Satans klær – Paul Wendkos; Such good Friends/Ægteskab på tremandshånd – Otto Preminger. **72:** → AVANTI! – Billy Wilder; Everything You Always Wanted To Know About Sex But Were Afraid To Ask/Min yndlingsperversion – Woody → ALLEN; Play It Again, Sam/ → MIG OG BO-GART – Herbert → ROSS; The Heartbreak Kid/ → HJERTEKNUSEREN – Elaine May; Pete 'n' Tillie/Peter og Tillie – Martin → RITT; Up the Sandbox/Dejlige heks – Irvin Kershner; The War Between Men and Women/Krigen mellem mand og kvinde – Melville Shavelson; The Visitors/Ubudne gæster – Elia Kazan. **73:** Breezy/Hun hed Breezy – Clint → EASTWOOD; 40 Carats/Fyre karat – Milton → KATSELAS; Summer Wishes, Winter Dreams/Husker du ... – Gilbert Cates; The Way We Were/ → VORE BEDSTE AR – Sydney → POLLACK; Blume in Love/Ud, sa' min kone – Paul Mazursky. **74:** For Pete's Sake/Pjattet med Pete – Peter Yates; The Sugarland Express – Steven → SPIELBERG; Zandy's Bride/Ægteskabsannoncen – Jan Troell; Alice Doesn't Live Here Anymore/ → ALICE BOR HER IKKE MERE – Martin → SCORSESE. **75:** Funny Lady – Herbert Ross; → HESTER STREET* – Joan Micklin → SILVER, → LENNY – Bob → FOSSE; The Prisoner of Second Avenue/Lille mand i knibe – Melvin Frank. **76:** Gable and Lombard/En duft af skandale – Sidney Furie; → FAMILY PLOT* – Alfred Hitchcock. (PS)